

Goed op koers met Kieskompas?

Kwalitatief onderzoek naar het gebruik van
Kieskompas voor de gemeenteraadsverkiezingen
van Utrecht 2014



Bacheloreindwerkstuk Communicatiestudies
Communicatie- en Informatiewetenschappen
Faculteit Geesteswetenschappen
Universiteit Utrecht

Annemarie Cleijpool, 3853799

Datum: 01-04-2014

Begeleid door: dr. B. Holleman

Samenvatting

StemWijzer en Kieskompas zijn twee populaire Nederlandse stemhulpen: in 2012 hadden ze samen 6,2 miljoen gebruikers. Met behulp van deze Voting Advice Applications (VAA's) kunnen kiezers een inzicht krijgen in de politieke issues en standpunten van politieke partijen. De onderzoekers van het VAVI-project (Voting Advice Via Internet, Holleman et al., 2012-2016) doen onderzoek naar kennis, begrip, stemintenties en de stemkeuze van gebruikers. Doel hierbij is om een 360 graden blik op het gebruik van VAA's en hun effecten te werpen.

Dit bacheloreindwerkstuk probeert een bijdrage te leveren aan het VAVI-project, door inzicht te verschaffen in het proces dat gebruikers doorlopen bij het invullen van een VAA. Door middel van kwalitatief onderzoek wordt het gebruik van Kieskompas bij de gemeenteraadsverkiezingen in Utrecht van 19 maart 2014 geanalyseerd. De onderzoeksvraag die hierbij centraal staat is: *Draagt Kieskompas bij aan een beter begrip van politieke issues en het vergroten van inzicht in iemands positie in het politieke landschap? En zo niet, waar gaat het dan mis?*

Aan de hand van de hardop-denkmethode zijn 20 participanten tussen de 18 en 36 jaar geobserveerd tijdens het invullen van Kieskompas. Daarnaast zijn er interviews met hen gehouden, om een goed beeld te krijgen van de processen die gebruikers doorlopen. Op deze manier kon onderzocht worden of de doelen van Kieskompas gehaald worden. Uit de analyse blijkt dat Kieskompas er niet aan heeft bijgedragen de politieke kennis van participanten te vergoten. Er blijken problemen te ontstaan door het ontbreken van uitleg of toelichting. Zo zijn veel gebruikers niet op de hoogte van wat er allemaal uit deze stemhulp gehaald kan worden. In dit onderzoek bevindt zich een aantal aanbevelingen. Hierin wordt uitgelegd hoe Kieskompas gebruikers kan motiveren hun positie in het politieke landschap te analyseren. Tevens wordt uitgelegd hoe Kieskompas de stemhulp kan verbeteren om de gestelde doelen te halen.

Inleiding

“Wetenschappers waarschuwen voor gebruik kieswijzer als stemhulp”. Zo luidt de titel van een krantenbericht in de Volkskrant op 5 september 2012, in afwachting van de Tweede Kamerverkiezingen 2012. In dit krantenartikel wordt verslag gedaan van de analyse van kieswijzers door drie wetenschappers. Zij hebben zich op uitnodiging van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid over stemhulpen gebogen. Michiel Nuytemans (de maker van Vlaamse kieswijzers), Martin Rosema (politicoloog en onderzoeker van kiezersgedrag) en Joel Anderson (filosoof) concluderen dat kieswijzers een groot goed zijn in een democratie, maar dat ze wel met een flinke korrel zout moeten worden genomen. De drie wetenschappers willen de kiezers vooral waarschuwen. Ondanks de kritiek op stemadviesinstrumenten hadden de online stemhulpen StemWijzer en Kieskompas in 2012 totaal 6,2 miljoen gebruikers¹. Het blijkt dus wel dat stemhulpen enorm populair zijn. Maar wat is een stemhulp precies en waar komt deze populariteit vandaan?

Veel mensen zijn door de jaren heen minder loyaal aan traditionele partijen geworden, en wisselen per verkiezing van partij waarop ze gaan stemmen. Zo'n zwevende kiezer is bereid op andere partijen te stemmen dan de partij waar hij² op de een of andere manier aan is verbonden (Ladner, 2012). Vanwege de populariteit van stemhulpen, zou er de mogelijkheid kunnen bestaan dat (zwevende) kiezers hun stemkeuze op uitkomsten van *Voting Advice Applications* (VAA's) baseren. Tijdens het invullen van een VAA geven gebruikers aan of ze het eens of oneens zijn met een reeks stellingen. De stemhulpen vergelijken vervolgens deze gegeven antwoorden met de antwoorden van de politieke partijen en komen tot een advies (StemWijzer), of een overzicht van de positie van de gebruiker in het politieke landschap (Kieskompas). VAA's zijn dus online instrumenten die een overzicht bieden van standpunten van verschillende partijen, met betrekking tot beleidsthema's. Ondanks de grote populariteit van stemadviesinstrumenten is er nauwelijks empirisch onderzoek naar gedaan. Vragen met betrekking tot het type gebruiker dat een VAA invult, hoe dit gedaan wordt en wat het effect hiervan is, zijn nog steeds onbeantwoord (Holleman et al., 2013).

De onderzoekers van het VAVI-project (Voting Advice Via Internet) doen onderzoek naar kennis, begrip, stemintenties en de stemkeuze van gebruikers (Holleman et al., 2013). Universiteit Utrecht en de Universiteit van Amsterdam werken hierbij samen met maatschappelijke partners om onderzoek te doen naar online stemhulpen als Kieskompas. Het doel dat het project hierbij stelt, is het verschaffen van een dieper inzicht in het gebruik en de effecten van VAA's. De onderzoekers proberen een 360 graden blik op het gebruik van VAA's en hun effect te werpen.

Dit bacheloreindwerkstuk probeert een bijdrage te leveren aan het VAVI-project door inzicht te verschaffen in het proces dat gebruikers doorlopen bij het invullen van een VAA. Door middel van kwalitatief onderzoek wordt het gebruik van Kieskompas bij de gemeenteraadsverkiezingen in de gemeente Utrecht geanalyseerd.

In het volgende onderdeel zal een theoretische aanleiding geschetst worden voor deze studie. Er zal allereerst gekeken worden naar het ontstaan van VAA's en de verschillen tussen twee Nederlandse VAA's, namelijk StemWijzer en Kieskompas. Vervolgens zal de opbouw van Kieskompas beschreven

¹ Niet al deze gebruikers zullen unieke gebruikers zijn, het kan zo zijn dat gebruikers een stemhulp meerdere keren invullen.

² Een kiezer, gebruiker of participant kan zowel een man als vrouw zijn. Als het geslacht niet relevant is, zal in het vervolg van deze studie met 'hij' worden verwezen.

worden, en komt voorgaand onderzoek naar stemadviesinstrumenten aan bod. Hieruit volgend kunnen de probleemstelling en onderzoeksvragen geformuleerd worden.

Geschiedenis: het ontstaan van stemadviesinstrumenten

Eind twintigste eeuw is het aantal politieke partijen enorm gegroeid. Bovendien wordt er niet langer meer automatisch op de politieke partij gestemd die aansloot bij iemands religie of levensstijl. Om de kiezer te helpen met een politieke keuze, ontstond in 1989 het eerste StemWijzerpakket. Dit pakket bestond uit zestig uitspraken van politieke partijen, bedoeld voor het voortgezet onderwijs. In 1998 komt er mede door de technologische ontwikkelingen van dat moment, een eerste stemhulp online. Deze VAA had vanaf het begin al een educatief doel: het vergroten van kennis van burgers over politieke programma's en beleidsplannen enerzijds, en de poging om aandacht te trekken voor de inhoud van verkiezingen anderzijds (Fossen et al., 2012). Wetenschappers beschouwden daarnaast stemhulpen als zowel een poging tot modelleren van het besluitvormingsproces, als een voorspellingsmodel (De Graaf & Scheltens, 2011). Er werd beweerd dat VAA's gebruikers in staat stelden op een gemakkelijke manier erachter te komen met welke politieke partij ze het meeste raakvlak hebben. Het lezen van lange documenten met partijstandpunten was verleden tijd; er kon met een lage cognitieve belasting inzicht verschaft worden in de politieke voorkeur van de gebruiker. Kortom: VAA's groeiden al snel uit tot een belangrijk instrument waarmee men keuzes kon maken met betrekking tot een politieke partij (Fossen et al., 2012).

Introductie van StemWijzer en Kieskompas en hun verschillen

Tijdens de landelijke verkiezingen van 2006, 2010 en 2012 gebruikten maar liefst 6 miljoen kiezers een stemhulp (Holleman et al., 2013). De populairste stemhulpen in Nederland zijn StemWijzer en Kieskompas. De twee VAA's verschillen van elkaar op meerdere vlakken. Allereerst hebben beide stemhulpen een andere aanpak. Zo bepaalt StemWijzer in overleg met de politieke partijen de onderwerpen en stellingen die in de stemhulp aan bod komen. Vervolgens kunnen de partijen zelf aangeven of ze het met een stelling eens zijn of niet. Kieskompas laat de partijen echter niet zelf hun positie ten opzichte van een standpunt aangeven, maar doet dit door middel van onderzoek.

Hiernaast geven beide stemhulpen het resultaat op een verschillende manier weer. Kieskompas geeft gebruikers geen expliciet stemadvies, maar positioneert hen in het politieke landschap door middel van een assenstelsel. StemWijzer maakt echter geen gebruik van deze beeldende weergave, maar presenteert de gebruiker een lijstje met partijen waarmee hij het meeste raakvlak heeft. Kieskompas laat het kiezen voor een bepaalde partij dus iets meer aan de gebruiker over. Dit type stemhulp wordt daarom ook wel een *Voting Engagement Tool* (VET) genoemd (Holleman et al., 2013). Omdat in dit bacheloreindwerkstuk de gebruikerservaring van Kieskompas centraal staat, zal in het volgende onderdeel dieper worden ingegaan op onder andere de opbouw van deze stemhulp. De opbouw van StemWijzer zal dus buiten beschouwing worden gelaten.

Opbouw Kieskompas

“Kieskompas geeft bezoekers geen dwingend stemadvies, maar plaatst hen in het politieke landschap te midden van alle politieke partijen. Op deze manier worden bezoekers over hun afstand tot alle deelnemende partijen geïnformeerd”, aldus Kieskompas in het document ‘Totstandkoming en uitleg van het Kieskompas op hun website’ (z.d.). Maar hoe komt Kieskompas tot dit niet dwingende stemadvies en hoe worden gebruikers precies geïnformeerd over hun positie in het politieke landschap? Kortom: hoe worden VAA's ontwikkeld?

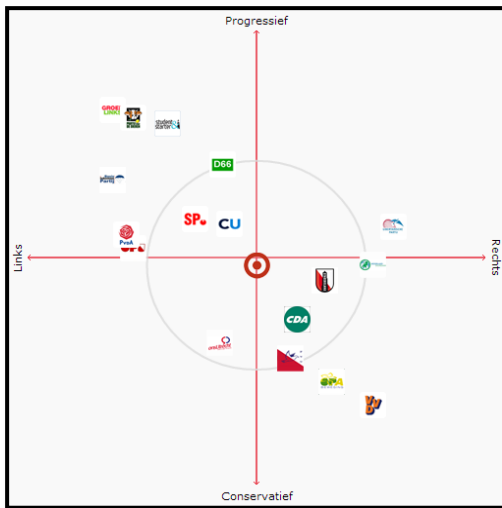
Volgens Fossen et al. (2012) spelen vijf aspecten een rol bij de constructie van VAA's: selectie van onderwerpen, formulering van stellingen, positionering van partijen en de berekening en presentatie van resultaten. Bij het selecteren van onderwerpen is het belangrijk dat deze onderscheidend zijn voor de verschillende politieke partijen. Wanneer alle partijen het eens zijn over een onderwerp helpt dit de gebruiker niet een keuze te maken. Kieskompas werkt samen met de deelnemende partijen aan de verkiezingen, om zo de onderwerpen die een grote rol spelen in een gemeente te bepalen. Iedere politieke stroming krijgt de ruimte om voorafgaand aan een conferentie (waarin alle relevante onderwerpen uit een interactieve discussie afgeleid worden) digitaal aan te geven welke onderwerpen volgens hen belangrijk zijn binnen de betreffende politieke context (Totstandkoming en uitleg van het Kieskompas, z.d.). Hiernaast neemt Kieskompas de beschikbare verkiezingsprogramma's grondig door.

In de tweede fase formuleert Kieskompas de stellingen. Dit gebeurt op een conferentie waarin alle aangedragen onderwerpen worden doorgenomen. Uiteindelijk worden de issues en stellingvragen bepaald. Op deze avond moeten vervolgens de partijen laten zien of ze het eens of oneens zijn met een stelling. Hieruit blijkt vervolgens of de stellingen onderscheidend genoeg zijn om de gebruiker tot een keuze te laten komen.

De daadwerkelijke positionering van de partijen vindt plaats in de derde fase. De partijen worden gevraagd duidelijk aan te geven welke positie zij innemen bij elk van de stellingen. Kieskompas onderscheidt zich op dit punt van StemWijzer, door deze positionering op een wetenschappelijke wijze te realiseren. Zo wordt bijvoorbeeld gevraagd aan de partijen aan te geven welke tekst uit hun verkiezingsprogramma de positionering rechtvaardigt (Totstandkoming en uitleg van het Kieskompas, z.d.). Het gaat Kieskompas er dus ook om welke argumenten ten grondslag liggen aan een bepaalde positionering, die vervolgens interessant kunnen zijn voor de gebruikers. De positionering door de partijen zelf, wordt vergeleken met de plaatsingen van posities door onafhankelijke codeurs (Totstandkoming en uitleg van het Kieskompas, z.d.). Kieskompas zorgt dus voor een uitgebalanceerd stellingenpakket, door een eerlijke verdeling van de stellingen over de vier polen (links – rechts, conservatief – progressief) in het politieke landschap.

Vervolgens kan de stembulp gepubliceerd worden en kunnen gebruikers Kieskompas invullen. Kieskompas stelt in feite twee vragen aan gebruikers: enerzijds hun mening over een standpunt en anderzijds de intensiteit van die mening (De Graaf en Scheltens, 2011). Kieskompas biedt vijf antwoordopties ('helemaal mee eens', 'mee eens', 'neutraal', 'niet mee eens', 'helemaal niet mee eens') en een optie voor 'geen mening', om ervoor te zorgen dat politieke partijen en de kiezers niet gedwongen worden in zwart-wittermen te denken (Totstandkoming en uitleg van het Kieskompas, z.d.). Dit betekent dat een gebruiker de mogelijkheid krijgt genuanceerd te antwoorden. In dat geval kiest de gebruiker bijvoorbeeld voor de optie 'mee eens' in plaats van 'helemaal mee eens'.

Het vierde aspect van de constructie van een stembulp betreft het berekenen en presenteren van de resultaten (Fossen et al., 2012). In afbeelding 1 op pagina 5, is een voorbeeld van een resultatenschermbild van Kieskompas voor de gemeenteraadsverkiezingen van Utrecht 2014 weergegeven. Zoals eerder gezegd, biedt Kieskompas geen expliciet stemadvies. Gebruikers worden namelijk in het politieke landschap geplaatst, en kunnen zichzelf vervolgens vergelijken met de positie van politieke partijen.



Afbeelding 1. Schermafbeelding van het resultaat

Voorgaand onderzoek naar VAA's

Doelen van VAA's

Het doel van VAA's is om politieke informatie op een leuke manier te presenteren, en er op deze manier voor te zorgen dat het plezier waarmee burgers zich met politiek bezig houden groter wordt. VAA's willen gebruikers in staat stellen met een relatief lage cognitieve inspanning een advies te krijgen over hun stemvoorkeur. Stemhulpen streven er vervolgens naar gebruikers op deze manier kennis te laten maken met politieke kwesties, om zo hun interesse in de politiek te vergroten. Bovendien zou hun begrip van politieke kwesties groter moeten worden en zou dit de opkomst bij verkiezingen kunnen vergroten. Gepoogd wordt dus mensen te motiveren om zich na het invullen van een VAA verder in de politiek te verdiepen (Cedroni & Garzia, 2010).

Naast het doel informatie op een leuke manier te presenteren, proberen stemhulpen de kiezer wegwijz te maken in de overvloed aan informatie. Op deze manier wordt vervolgens geprobeerd hen te leiden naar de partij die het beste aansluit bij hun beleidsvoorkeuren. De stemhulpen geven gebruikers dus gereedschap waarmee ze op den duur zelf rationeel overwogen politieke keuzes kunnen maken. Dit wordt geprobeerd op zo'n manier te realiseren dat het zo weinig mogelijk beslag legt op de tijd en aandacht van de gebruiker (Fossen et al., 2012).

Zoals eerder gezegd, kan de opkomst bij verkiezingen groter worden wanneer mensen een stemhulp hebben ingevuld. Dit komt doordat hun motivatie en interesse in de politiek is toegenomen (Cedroni & Garzia, 2010). Hiernaast is gebleken dat de waarschijnlijkheid dat gebruikers van een VAA ook daadwerkelijk gaan stemmen op een partij die ze vooraf in gedachten hadden, groter wordt wanneer deze partij ook als advies van de stemhulp naar voren komt (Krouwel et al., 2011).

Sturende factoren die het stemadvies kunnen beïnvloeden

Zoals in de inleiding van dit onderzoek al is aangehaald, zijn er niet alleen maar lovende woorden over stemadviesinstrumenten. Er wordt veel kritiek op geuit, met name over de eventuele sturende effecten van VAA's. Dit sturende effect kan veroorzaakt worden door de gekozen onderwerpen. Denk hier bijvoorbeeld aan het aantal stellingen over religieuze kwesties, waarbij een partij als de Christen Unie in het voor- of nadeel kan zijn. Maar ook de formulering van stellingen of antwoordopties kan een sturende werking hebben (Fossen et al., 2012). Fossen et al. (2012) stellen dat een kleine wijziging in een formulering al kan leiden tot een groot verschil in antwoord.

Holleman et al. (2013) hebben onderzoek gedaan naar effecten van formuleringskeuzes. Zij bespreken de effecten van twee soorten formuleringsvariatie: *valence framing* en *issue framing*. Valence framing betreft het positief of negatief stellen van een vraag. Hierbij kan gedacht worden aan het volgende voorbeeld: 'de gemeente moet de welstandscommissie afschaffen' (negatief geformuleerd) of 'de gemeente moet de welstandscommissie behouden' (positief geformuleerd). Gebleken is dat voor valence framing geldt, dat gebruikers van een stemhulp vaker 'oneens' antwoorden op negatieve vragen, dan 'eens' op positieve vragen (Holleman et al., 2013). Verwacht wordt dat een gebruiker bij een negatieve formulering eerder negatief zal oordelen en bij een positief geformuleerde stelling eerder positiever zal oordelen.

Issue framing betreft het verschil in categorisering van de stellingen in overkoepelende kopjes. Wanneer stellingen met elkaar overeenkomen wat betreft onderwerp, deelt Kieskompas deze in bij een thema. Holleman et al. (2013) noemen in hun artikel het volgende voorbeeld: als een kopje de financiële aspecten van een standpunt benadrukt (bijvoorbeeld 'inkomen'), dan wordt er door de gebruiker inhoudelijk rechtser geantwoord dan wanneer de nadruk ligt op een sociaal aspect (bijvoorbeeld 'zorg'). Dit wil zeggen dat mensen hun antwoord aanpassen op de associaties die bij hen worden opgeroepen, wanneer ze het kopje van een thema lezen. Als een stelling dus bij verschillende thema's ingedeeld kan worden, kan dit effect hebben op het antwoord dat de gebruiker zal geven.

Valence framing en issue framing zijn belangrijk voor dit onderzoek. Dit komt doordat het materiaal dat gebruikt wordt, gemanipuleerd is volgens deze twee vormen van framing. Als onderdeel van het VAVI-project zijn er vijf versies van het Kieskompas voor de gemeenteraadsverkiezingen van Utrecht opgesteld. Deze zullen in de bureau-analyse van dit onderzoek verder worden toegelicht. Een overzicht van deze verschillende versies is in bijlage 1 weergegeven.

Bijdrage van dit onderzoek

Probleemstelling en onderzoeksvragen

Ondanks de grote populariteit van VAA's is er relatief weinig onderzoek naar gedaan. Daar komt bij dat het onderzoek dat gedaan is, veelal gebaseerd is op statistische gegevens. Hierbij wordt bijvoorbeeld gekeken naar effecten van een stemadvies gegeven door een VAA, op de stemkeuze van gebruikers. Er is echter nauwelijks tot geen onderzoek gedaan naar processen die een gebruiker doorloopt bij het invullen van een VAA. Vragen als 'wat doet een gebruiker precies als hij Kieskompas invult?', 'hoe gebruikt een gebruiker Kieskompas?', 'begrijpt een gebruiker het stemadvies dat hij ontvangt?' en 'hoe interpreteert hij dit advies?' staan in dit onderzoek dan ook centraal. Als onderdeel van het VAVI-project zal dit onderzoek een inzicht verschaffen in het gedachteproces dat een gebruiker doorloopt tijdens het invullen van Kieskompas en na het ontvangen van het stemadvies. Belangrijk bij deze studie is dat er vanuit het perspectief van de gebruiker gekeken wordt naar de stappen die hij doorloopt tijdens het invullen van Kieskompas. Er zal gekeken worden naar de keuzes die gebruikers maken tijdens het proces en naar de argumenten waarom zij juist die keuzes maken.

De vraag die in dit onderzoek centraal staat is: *Draagt Kieskompas bij aan een beter begrip van politieke issues en het vergroten van inzicht in iemands positie in het politieke landschap? En zo niet, waar gaat het dan mis?* Deze centrale vraag zal opgesplitst worden in deelvragen, die in dit onderzoek als focuspunten gezien kunnen worden.

Deelvraag 1

Ten eerste zal onderzocht worden of het belangrijkste doel van Kieskompas gerealiseerd wordt: het vergroten van begrip van politieke kwesties met relatief lage cognitieve inspanning. De onderzoeksvraag luidt: *Zorgt Kieskompas voor meer inzicht in het standpunt van de gebruiker, de posities van partijen in het politieke landschap en meer begrip van politieke kwesties? En kan dit gerealiseerd worden met relatief lage cognitieve inspanning?* Een antwoord kan geformuleerd worden door te analyseren waar gebruikers problemen hebben tijdens het invullen van Kieskompas. Wanneer gebruikers problemen hebben bij bijvoorbeeld het analyseren van hun positie, wordt verwacht dat dit niet leidt tot meer inzicht in politieke positie van de gebruiker.

Deelvraag 2

Ten tweede zal onderzocht worden of gebruikers van Kieskompas gemotiveerd worden om zich verder in de politiek te verdiepen. De onderzoeksvraag luidt: *Worden gebruikers door Kieskompas gemotiveerd om zich verder in de politiek te gaan verdiepen?* Deze motivatie kan op verschillende manieren gerealiseerd worden. Zo kan een gebruiker zich gemotiveerd voelen om meer informatie te verkrijgen vanwege begripsproblemen. Maar een gebruiker kan ook na afloop van het invullen van de stembulp gemotiveerd zijn om zich meer in de politiek te verdiepen, omdat zijn interesse vergroot is.

In het volgende onderdeel (rationele taakanalyse) zal beschreven worden welke stappen gebruikers moeten nemen, om de doelen van Kieskompas te behalen. Vervolgens zal in de bureau-analyse de verschillende onderdelen van de stembulp beschreven worden. Hierbij wordt geanalyseerd waar en welke problemen gebruikers kunnen ervaren.

Rationele taakanalyse

Nu de doelen van een stembulp als Kieskompas uiteen zijn gezet, kan er een rationele taakanalyse gemaakt worden. Deze analyse beschrijft welke cognitieve en fysieke stappen gebruikers moeten doorlopen, om de doelen van Kieskompas zo efficiënt mogelijk te bereiken. Zoals eerder beschreven, luiden de doelen van stembulpen als volgt: met een relatief lage cognitieve belasting, gebruikers op een makkelijke en snelle manier kennis te laten maken met de politiek, om daarmee vervolgens hun interesse en begrip van politiek te vergroten. Dit zal dan waarschijnlijk tot gevolg hebben dat de opkomst bij verkiezingen groter wordt en mensen gemotiveerd worden om na het invullen van een VAA, zich verder in de politiek te gaan verdiepen (Cedroni en Garzia, 2010). Op deze manier proberen VAA's kiezers wegwijs te maken in de overvloed aan politieke informatie (Fossen et al., 2012).

Onder een taakanalyse verstaat Jansen (1990, p. 56) "een beschrijving van de deeltaken die bij een adequate taakuitvoering onderscheiden kunnen worden in hun onderlinge samenhang." Hij noemt hierbij, dat er op basis van een taakanalyse afzonderlijke problemen gecategoriseerd kunnen worden en deze met elkaar in verband kunnen worden gebracht.

Jansen (1990) onderscheidt bij het invullen van een formulier drie niveaus, namelijk: functionele taken, interpretatie-taken en monitor-taken. Hoewel Kieskompas geen formulier is, moeten gebruikers deze taken uitvoeren om de onderdelen van de VAA te kunnen doorlopen. Toegepast op het invullen van Kieskompas omvatten functionele taken het zoeken naar een mening over een standpunt (het ophalen van je mening uit je geheugen), of het ter plekke bedenken ervan. In het laatste geval heeft de gebruiker dus nog geen mening over een stelling en zal hij deze nog

moeten vormen. Hij moet dan na het lezen van de stelling voor- en tegenargumenten bedenken, om deze vervolgens tegen elkaar af te wegen. Hierna moet de mening omgezet worden in een antwoordoptie. De gebruiker moet op dit moment dus bepalen welke antwoordoptie zijn mening juist weergeeft. Het kan ook zo zijn dat een gebruiker geen interesse heeft in het onderwerp van de stelling.

Wanneer een gebruiker geen mening heeft over een stelling, moet hij dit gegeven transformeren in een juiste antwoordoptie. De deeltaken die gebruikers hierbij moeten uitvoeren, omvatten een semantisch en pragmatisch aspect van de interpretatie. Het semantische aspect houdt in dat verbale en visuele aspecten van Kieskompas begrepen moeten worden. Dit wil zeggen dat gebruikers de betekenis van woorden in de stellingen moet begrijpen. Gebruikers moeten niet alleen de woorden begrijpen, maar ook over voldoende inhoudelijke kennis beschikken om begrippen te begrijpen. Wanneer een gebruiker bijvoorbeeld niet weet wat er onder de afvalstoffenheffing (stelling 15) bedoeld wordt, kan hij hier geen mening over vormen.

Naast het semantische aspect van de interpretatie bestaat het pragmatische aspect. Hierbij gaat het erom of de gebruiker snapt welke handelingen hij uit moet voeren om een stelling te beantwoorden en de volgende stap te nemen. Gebruikers moeten dus begrijpen dat ze een stelling beantwoorden, door op een antwoordoptie te klikken en op deze manier naar de volgende stelling gaan.

Wanneer een gebruiker de stellingen van Kieskompas doorlopen heeft, ziet hij zijn politieke positie in het resultatenscherf. Wat betreft het semantische aspect van de interpretatie van zijn positie, moet de gebruiker begrijpen dat zijn positie met een rode stip wordt aangegeven in een assenstelsel. Wanneer hij dit begrijpt, is het noodzakelijk dat de gebruiker begrijpt wat zijn positie precies betekent. Hiervoor moet de gebruiker weten wat de begrippen links, rechts, conservatief en progressief inhouden, zodat hij kan beoordelen welke positie hij inneemt in het politieke landschap. Naast het bekijken van zijn politieke positie kan de gebruiker zijn positie nog analyseren, waarbij het doel van Kieskompas om gebruikers te motiveren zich verder te verdiepen in de politiek behaald kan worden. Om dit te doen moet een gebruiker begrijpen welke handelingen hij hiervoor uit moet voeren (pragmatisch aspect), bijvoorbeeld door te klikken op een partijlogo.

Gedurende het hele invulproces van Kieskompas moeten gebruikers beslissingen nemen over deeltaken die verricht moeten worden. Jansen (1990) noemt deze de monitor-taken. In zijn artikel onderscheidt hij vier soorten monitor-taken. Ten eerste *oriëntatie*, waarbij de gebruiker een overzicht moet krijgen van zowel Kieskompas als geheel als de onderdelen ervan. Kieskompas kan de uitvoering van deze deeltaak bevorderen door duidelijk aan te geven uit welke onderdelen de stembulp bestaat. Kieskompas geeft aan met welke stelling een gebruiker bezig is en hoeveel hij er nog moet beantwoorden. Ook kan een gebruiker terug of verder klikken naar een stelling.

Als tweede soort monitor-taak noemt Jansen (1990) *selectie*. Hierbij moet de gebruiker beslissen welke vragen en toelichtende passages (in het resultatenscherf) hij wel of niet wil raadplegen en misschien nog wel belangrijker in welke volgorde dit moet gebeuren. Tijdens het invullen van Kieskompas is het niet mogelijk per ongeluk een stelling over te slaan, omdat een volgende stelling alleen verschijnt als een antwoord aangeklikt is. Hierdoor zal een gebruiker tijdens de taak dus niet onbedoeld een andere volgorde aanhouden.

Ten derde noemt Jansen (1990) de deeltaak *controle*, waarin een gebruiker nagaat of de taakuitvoering correct verloopt. Zoals eerder genoemd, kan een gebruiker van Kieskompas niet per ongeluk een stelling overslaan. Gebruikers zullen dus op elke stelling een antwoord moeten geven.

Wanneer gebruikers erachter komen dat ze een inhoudelijke fout hebben gemaakt doordat ze bijvoorbeeld een verkeerde antwoordoptie aangeklikt hebben, zouden ze terug kunnen klikken naar de betreffende stelling en hun antwoord wijzigen.

Jansen (1990) noemt als laatste monitor-taak *schakelen*, waarbij ingeschat moet worden wanneer een gebruiker het uitvoeren van interpretatietaken moet onderbreken voor het uitvoeren van functionele taken. Omdat de stelling groot in beeld is weergegeven, zullen gebruikers deze gelijk lezen wanneer hij in beeld verschijnt. Wanneer een gebruiker kennis uit zijn geheugen nodig heeft om de stelling te begrijpen of om een mening te vormen, is het nodig dat hij schakelt tussen de twee taken. Naar verwachting zullen gebruikers dit als het ware automatisch doen. Het kan wel zo zijn dat gebruikers nog niet klaar zijn met het lezen van de stelling, maar op dat moment omschakelen naar een functionele taak om een mening te formuleren. Dan kan het zo zijn dat ze de stelling verkeerd geïnterpreteerd hebben en de stelling incorrect beantwoorden.

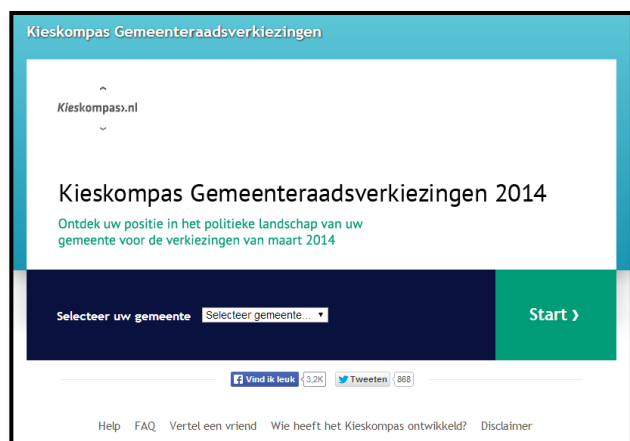
Wanneer Kieskompas haar doelen wil bereiken moeten gebruikers bovengenoemde taken correct doorlopen en uitvoeren. Of gebruikers op een snelle manier en met een relatief lage cognitieve belasting kennis kunnen maken met de politiek, hangt ervan af of ze problemen zullen ervaren bij het begrijpen van de stellingen en het navigeren door Kieskompas. Naar verwachting zullen gebruikers hier problemen ervaren. In de bureau-analyse zal beschreven worden welke problemen de doelen van Kieskompas in de weg kunnen staan.

Bureau-analyse

Nu kan er specifiek gekeken worden naar de opbouw van Kieskompas. In dit onderdeel wordt preciezer geanalyseerd welke stappen gebruikers doorlopen en wat hier de mogelijke struikelblokken zijn. Op deze manier kan tijdens het onderzoek geobserveerd worden, of participanten inderdaad knelpunten ervaren waar dat verwacht werd.

Beginpagina

Zoals in afbeelding 2 te zien is, staat er op de beginpagina in grote letters 'Kieskompas gemeenteraadsverkiezingen 2014'. Door deze opmaak, zullen gebruikers de titel waarschijnlijk wel lezen. Wanneer dit gedaan wordt, weet de gebruiker dat hij op de goede pagina is om Kieskompas in te vullen. Voordat gebruikers kunnen beginnen met het lezen van de stellingen, dienen ze hun gemeente te selecteren. Dit kan gedaan worden door op het balkje te klikken en te kiezen uit de gemeentes die op alfabetische volgorde gesorteerd staan.



Afbeelding 2. Schermweergave beginpagina Kieskompas

Wanneer de gemeente geselecteerd is, vernieuwt het scherm en dient de gebruiker op *Start* te klikken. Naar verwachting geeft dit geen problemen, omdat deze knop groot en duidelijk is afgebeeld vanwege de opvallende groene kleur.

De ondertitel die in kleinere letters gepresenteerd is ('Ontdek uw positie in het politieke landschap van uw gemeente voor de verkiezingen van maart 2014'), wordt waarschijnlijk vergeten te lezen. Deze zin representeert het doel van Kieskompas: de gebruiker helpen zijn positie in het politieke landschap te bepalen. Het kan zo zijn dat de gebruiker hier dus niet van op de hoogte is. Het resultatenschermbild kan dan als verrassend worden beschouwd. Dit komt bijvoorbeeld doordat gebruikers verwachten een advieslijst te krijgen als resultaat, in tegenstelling tot de beeldende weergave van Kieskompas.

Inleidende vragen

Nadat de gebruiker in het vorige scherm op *Start* heeft geklikt, kan hij verwachten dat direct de eerste stelling op het scherm zal verschijnen. Dit is echter niet zo, er komt een pagina in beeld met de titel 'Geef uw mening over de dertig stellingen die verschijnen. Dit duurt slechts enkele minuten.' Deze titel dekt niet de taak die gebruikers in dit scherm uit moet voeren. Gebruikers worden namelijk gevraagd antwoord te geven op algemene vragen als 'Wat is uw geslacht?', 'Wat is uw geboortjaar' en 'In welke wijk woont u?'.
Afbeelding 3. Schermweergave inleidende vragen



The screenshot shows a web page titled 'Kieskompas Gemeenteraadsverkiezingen' with a navigation bar containing 'Home', 'Stellingen', 'Partijen', and 'Uitslag'. The main heading reads 'Geef uw mening over de 30 stellingen die verschijnen. Dit duurt slechts enkele minuten'. Below this, there are five questions with corresponding input fields: 'Wat is uw geslacht?' with radio buttons for 'Man' and 'Vrouw'; 'Wat is uw geboortjaar?' with a dropdown menu; 'Wat is uw hoogst genoten opleiding?' with a dropdown menu; 'In welke wijk woont u?' with a dropdown menu; and 'Hoe zeker weet u al op welke partij u gaat stemmen?' with a dropdown menu. At the bottom, there is a blue button labeled 'ga verder' and a small disclaimer: 'U kunt deze vragen overslaan. Als u ze invult worden ze geanonimiseerd gebruikt voor wetenschappelijk onderzoek. Zie hiervoor ook de FAQ's.'

Hoewel de titel dus afwijkt van de uit te voeren taak, zijn hier geen problemen te verwachten. Gebruikers zullen begrijpen wat ze in dit scherm moeten doen als ze de eerste vraag over hun geslacht zien staan, omdat ze gewend zijn zulk soort antwoordformulieren op internet in te vullen. Onderin beeld staat de volgende mededeling: 'U kunt deze vragen overslaan. Als u ze invult worden ze geanonimiseerd gebruikt voor wetenschappelijk onderzoek. Zie hiervoor ook de FAQ's.' Verwacht wordt dat weinig gebruikers deze mededeling zullen opvolgen, omdat hij onderin beeld staat en waarschijnlijk pas wordt gelezen wanneer de vragen al beantwoord zijn.

Bij de vraag 'Wat is uw hoogst genoten opleiding?' wordt een begripsprobleem verwacht. Naar verwachting zullen gebruikers twijfelen of ze hun laatst behaalde opleiding in moeten vullen, of de opleiding waar ze eventueel nog mee bezig zijn. Dit betreft het semantische aspect van de interpretatietask. Naast bovengenoemde vragen moeten gebruikers aangeven hoe zeker ze al weten op welke partij ze gaan stemmen. Hierbij kan gekozen worden uit de volgende antwoordopties: 'ik weet al zeker op welke partij ik ga stemmen', 'ik twijfel nog tussen enkele partijen', 'ik weet helemaal nog niet op welke partij ik ga stemmen' of 'ik ga niet stemmen'. Ten slotte moeten ze hun hoeveelheid interesse in de politiek aangeven op een schaal van 'heel veel interesse' tot 'heel weinig interesse'.

Om naar het volgende scherm te gaan moet de gebruiker op de knop 'ga verder' klikken. Omdat deze knop blauw opgevuld is en in een wit kader staat, levert dit naar verwachting geen problemen op.

Stellingen

Antwoordopties

Afbeelding 4 (zie pagina 11) is een schermweergave van één van de stellingen van Kieskompas. In dit scherm worden meer problemen verwacht dan de schermen die hiervoor zijn behandeld. De stelling

is in grote zwarte letters weergegeven en de antwoordopties staan hieronder in aparte kaders. Allereerst moeten gebruikers de stellingen begrijpen: het semantische aspect van de interpretatie-taak die in de rationale taakanalyse beschreven is. Als de gebruiker de stelling begrijpt, moet hij uit één van de antwoordopties kiezen: 'helemaal mee eens', 'mee eens', 'neutraal', 'niet mee eens', 'helemaal niet mee eens' of 'geen mening'.



Afbeelding 4. Schermweergave stellingen

Deze laatste knop, 'geen mening', heeft een andere kleur dan de overige knoppen.

Hierdoor wordt het beeld geschetst dat 'geen mening' een andere antwoordoptie is dan de overige vijf. Naar verwachting ontstaan hier problemen, vanwege de kleur van de knop 'geen mening'. Door zijn witte kleur zal hij minder goed opvallen in de witte achtergrond dan de overige knoppen en zal hierdoor misschien over het hoofd worden gezien. Wanneer gebruikers de knop wel zien, moet er begrepen worden dat er een verschil is tussen de opties 'neutraal' en 'geen mening'. Omdat er niet wordt toegelicht waar deze antwoordopties voor staan, moeten gebruikers hun mening op een juiste manier transformeren naar een antwoordoptie.

Overview

Wanneer gebruikers het onderdeel stellingen doorlopen, staat bovenaan in het scherm (zie afbeelding 4) een overzicht van de verschillende onderdelen van Kieskompas: *home*, *stellingen*, *partijen* en *uitslag*. Hieruit kan de gebruiker opmaken welke onderdelen hij al heeft doorlopen, waar hij zich volgens dit scherm in bevindt en welke onderdelen hij nog moet afronden (de monitor-taken die eerder in de taakanalyse beschreven zijn).

Onder het overzicht met de verschillende onderdelen staan in aparte vakjes de nummers van de stellingen (zie afbeelding 5). Het nummer van de stelling die de gebruiker op dat moment beantwoordt, is verbonden met de stelling door een wit kader. Wanneer de gebruiker met zijn muis over een nummer van een stelling gaat die hij al beantwoordt, ziet hij in een pop-up de geformuleerde stelling en het antwoord dat hij gegeven heeft. Op deze manier kan hij



Afbeelding 5. Schermweergave overview stellingen

makkelijk een eerder gegeven antwoord opzoeken of aanpassen. Deze mogelijkheid wordt door Kieskompas echter niet gestimuleerd met bijvoorbeeld een duidelijke aanwijzing. Naar verwachting zullen gebruikers hier geen gebruik van maken, omdat ze van deze mogelijkheid niet op de hoogte zijn.

Begrijpelijkheid van de stellingen

Naast het begrijpen van de pragmatische aspecten van Kieskompas ('Welke knop moet ik nu aanklikken?'), moet de gebruiker de stellingen (voor een overzicht van alle stellingen zie bijlage 1)

ook inhoudelijk begrijpen om antwoord te kunnen geven. Kieskompas heeft ervoor gekozen geen extra informatie in de vorm van bijvoorbeeld achtergrondinformatie aan te bieden. De makers van de stemhulp gaan er kennelijk vanuit dat dit niet nodig is om gebruikers de tool in te laten vullen. Verwacht wordt dat gebruikers wel degelijk inhoudelijke problemen zullen ervaren.

Allereerst bevatten vijf stellingen een geografische aanduiding: stelling 1 (Hardebollenstraat), 3 (A27 bij Amelisweerd), 10 (polder Rijnenburg), 12 (fietsbrug tussen Oog in Al en Leidse Rijn over het Amsterdam-Rijnkanaal) en 19 (industrieterrein Lage Weide). Wanneer een gebruiker deze locaties niet kent of niet kan plaatsen, is hij niet in staat een onderbouwde mening te geven omdat hij de stellingen inhoudelijk niet helemaal begrijpt.

Ten tweede worden er in de stellingen termen en begrippen gebruikt waarvan verwacht wordt dat niet alle gebruikers de betekenis zullen kennen. Voorbeelden zijn welzijnswerk (stelling 8), afvalstoffenheffing (stelling 15), sociale voorzieningen (stelling 22) en erfpacht (stelling 25). Wanneer gebruikers onvoldoende kennis van deze begrippen hebben, zullen ze het lastig vinden antwoord te geven op een stelling.

Manipulatie VAVI-project: kopjes en formulering

Zoals eerder vermeld is, bestaan er in opdracht van het VAVI-project vijf versies van Kieskompas welke gemanipuleerd zijn aan de hand van *valence framing* en *issue framing*. Een overzicht van alle stellingen van de verschillende versies, is opgenomen in bijlage 1. De manipulaties betreffen een moederversie, waarin de kopjes niet worden weergegeven in de tool, en vier versies waarin de kopjes wel worden weergegeven. In de laatste vier versies zijn de kopjes echter wel verschillend en worden positieve stellingen omgecodeerd naar negatieve en andersom. Een voorbeeld van deze omcodering is stelling 4. Deze stelling luidt in de moederversie als volgt: 'De parkeertarieven in Utrecht mogen worden verhoogd' en wordt in deze versie zonder kopje weergegeven. Daarnaast wordt deze stelling in twee versies onder het kopje *mobiliteit* geplaatst en in de andere twee versies onder het kopje *Natuur & Milieu*. De negatieve formulering luidt 'De parkeertarieven in Utrecht mogen niet worden verhoogd'. Omdat de gebruiker niet op de hoogte is van deze manipulaties, is het belangrijk dat hij de stellingen goed leest. Zo moet het een gebruiker opvallen dat een negatief geformuleerde stelling bijvoorbeeld het woord *niet* kan bevatten, waardoor hij goed op moet letten welke antwoordoptie zijn mening juist weergeeft. Naar verwachting zorgen vooral negatief geformuleerde stellingen voor problemen. Wanneer een stelling 'niet' bevat, kunnen gebruikers problemen hebben met het transformeren van hun mening naar de juiste antwoordoptie (het uitvoeren van het semantische aspect van de interpretatietaken). Ook het ontbreken van kopjes boven de stelling (de moederversie) kan leiden tot problemen. In dit geval zullen gebruikers het lastig vinden te beredeneren vanuit welke richting of oogpunt ze een stelling moeten bekijken.

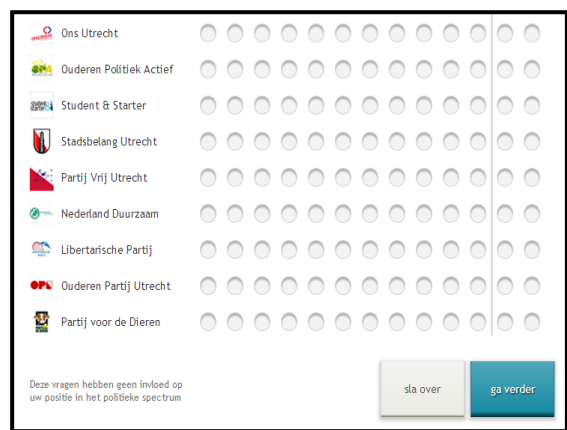
Partijen

Wanneer de gebruiker de dertig stellingen heeft doorlopen, komt hij op het scherm Partijen terecht. In afbeelding 6 (zie pagina 13) is hier een schermweergave van te zien. Er wordt de volgende vraag gesteld: 'Hoe waarschijnlijk is het dat u ooit op de volgende partijen zal stemmen?'. Gebruikers hebben de keuze uit verschillende antwoordopties op een schaal van 1 (zeer onwaarschijnlijk) tot 10 (zeer waarschijnlijk). Er is ook een keuzeoptie voor 'ik weet het niet' en 'geen mening'. Net als bij de stellingen zijn er twee antwoordopties die een neutrale mening weergeven, waardoor er een begripsprobleem kan ontstaan. Gebruikers moeten de afweging maken wanneer ze de ene optie zullen gebruiken en wanneer de ander. Alle politieke partijen die meedoen aan de Utrechtse

gemeenteraadverkiezingen worden bevestigd, waardoor het een lange lijst met partijen is. Hierdoor moet de gebruiker op de pagina naar beneden scrollen, wanneer hij alle antwoorden wil geven. Naar verwachting zal hij dit doen als de antwoordoptie bij de Basis Inkomen Partij is ingevuld (onderaan het scherm bij afbeelding 6). Hierdoor merkt de gebruiker pas op het laatste moment dat de antwoorden op deze vraag geen invloed hebben op hun positie in het politieke spectrum. De aanwijzing hiervoor staat namelijk klein onderaan in beeld, links van de 'sla over' en 'ga verder' knoppen, zoals in afbeelding 7 te zien is. Verwacht wordt dat gebruikers hier opmerkingen over maken, omdat achteraf dus blijkt dat deze vraag niet per se beantwoord hoeft te worden en de knop om deze vraag over te slaan pas onderaan in beeld te zien is. Naar verwachting worden er nog meer opmerkingen gemaakt over het scrollen, maar dan over de getallen die bovenaan de pagina staan. Wanneer een gebruiker naar beneden scrolt, blijven de getallen boven aan de pagina staan. Gebruikers zullen hierdoor dus steeds naar boven moeten scrollen om te zien welk getal bij welk antwoordbolletje hoort.



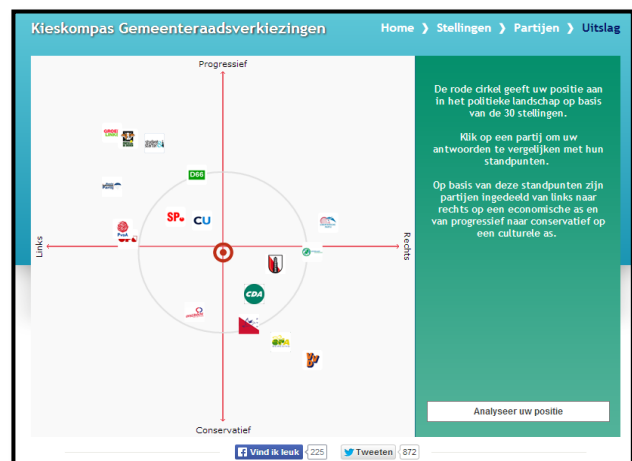
Afbeelding 6. Schermweergave partijen deel A



Afbeelding 7. Schermweergave partijen deel B

Resultatenscherm

Vervolgens komt de gebruiker in het resultatenscherm terecht, waarvan een schermweergave in afbeelding 8 is weergegeven. De gebruiker ziet zijn positie geplaatst in een assenstelsel met twee assen: van links naar rechts en van conservatief naar progressief. De instructie staat in het groene blok aan de rechterkant van het scherm, maar verdwijnt na tien seconden uit beeld. Naar verwachting zullen gebruikers hier veel problemen ervaren, omdat ze in deze tijd de instructie nog niet volledig hebben kunnen lezen.



Afbeelding 8. Schermweergave resultatenscherm

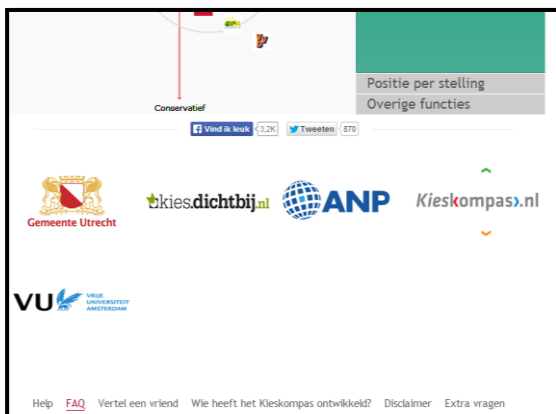
Verwacht wordt dat gebruikers eerst een blik op het assenstelsel zullen werpen, omdat deze centraal op het scherm geplaatst is. Pas daarna zullen zij de instructie lezen. Tijdens het lezen van de instructie zal deze uit het scherm verdwijnen. In de tekst staat uitgelegd dat er op een partijlogo geklikt kan worden, om de gegeven

antwoorden te vergelijken met de partijstandpunten. Naar verwachting zullen gebruikers dit niet uit zichzelf doen, omdat ze niet op de hoogte zijn van deze mogelijkheid.

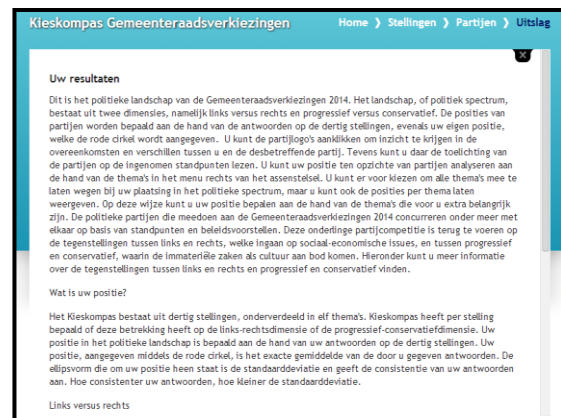
Wanneer gebruikers de informatieve uitleg gemist hebben, zullen ze zelf het assenstelsel moeten interpreteren en moeten begrijpen dat hun positie in het politieke landschap wordt aangegeven met de rode stip. Daarnaast moet de gebruiker de betekenis begrijpen van de termen die in het spectrum gebruikt worden: progressief en conservatief, en links en rechts. Bovendien is er een grotere lichtgrijze cirkel in het assenstelsel getekend waarvan de gebruiker zelf na moet gaan wat deze betekent. Hoewel het antwoord op deze vragen op twee manieren gevonden kan worden, wordt verwacht dat gebruikers hier geen gebruik van zullen maken. Allereerst kunnen gebruikers op de FAQ-knop (*Frequently Asked Questions*) klikken. Naar verwachting doen gebruikers dit niet, omdat de knop onderaan de pagina staat (zie afbeelding 9).

Een andere manier om extra uitleg over het assenstelsel en de bijbehorende termen te verkrijgen, is door te klikken op progressief, conservatief, links of rechts. Wanneer dit gedaan wordt, verschijnt er een pop-up (zie afbeelding 10). Naar verwachting zullen niet veel gebruikers hier op klikken, omdat de knoppen niet op een uitnodigende manier zijn weergegeven.

Wanneer gebruikers niet weten wat de termen in het spectrum betekenen en dat hun positie met de rode stip wordt aangegeven, zal het begrip van hun politieke positie niet vergroot zijn. Dit komt doordat zij de beeldende weergave van Kieskompas niet begrijpen. Hierdoor snappen zij niet wat hun positie in het politieke landschap is en met welke partijen zij raakvlak hebben.



Afbeelding 9. FAQ



Afbeelding 10. Schermweergave uitleg termen

Pop-up vragenlijst

Na ongeveer een minuut verschijnt er een pop-up in beeld, waarvan een schermweergave in afbeelding 11 (zie pagina 15) te zien is. Deze pop-up bevat een vragenlijst die gebruikers kunnen invullen, maar die geen invloed heeft op de positie van de gebruiker in het politieke spectrum. Omdat de pop-up vlak na het openen van het resultatenschermbek scherm verschijnt, wordt verwacht dat gebruikers de pop-up als vervelend of afleidend ervaren. Het kruisje om het scherm weg te klikken is rechts bovenin duidelijk aanwezig, waardoor verwacht wordt dat gebruikers de vragenlijst weg zullen klikken om deze op een later moment alsnog in te vullen. Naar verwachting zullen gebruikers zich eerst willen verdiepen in het spectrum waarin hun politieke positie is weergegeven. Wanneer de vragenlijst echter eenmaal weg geklikt is, kan deze niet meer opnieuw geopend worden. Kieskompas

geeft gebruikers maar één keer de gelegenheid om de vragenlijst in te vullen, namelijk op het moment dat deze als pop-up in beeld komt.

Op welke partij bent u van plan te gaan stemmen bij de gemeenteraadsverkiezingen op 19 maart?

Waar zou u zichzelf plaatsen op een schaal van links naar rechts? (als 1 links is en 10 rechts)

Waar zou u zichzelf plaatsen op een schaal van conservatief naar progressief (als 1 conservatief is en 10 progressief)

Wat is voor u de belangrijkste reden om KiesKompas te gebruiken?

Door het gebruik van KiesKompas is mijn inzicht in de standpunten van politieke partijen vergroot

Ik vind het leuk om over kwesties na te denken, zelfs als ze me niet persoonlijk raken

Ik vind dat ik de politieke kwesties die momenteel in mijn gemeente spelen goed begrijp

De politieke partijen lijken allemaal zo op elkaar dat het niet uitmaakt wat ik stem

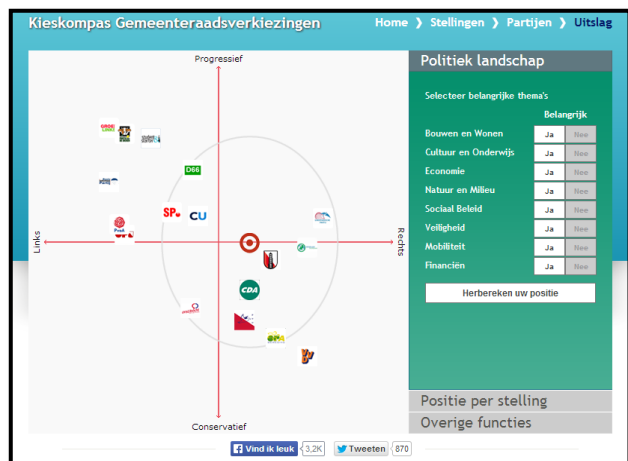
Ik volg de verkiezingscampagne intensief

Het gebruik van KiesKompas motiveert mij om mij verder in de politiek te verdiepen

Afbeelding 11. Pop-up vragenlijst

Verdere analysemogelijkheden

In het resultatscherm heeft de gebruiker naast het aflezen van zijn positie in het politieke landschap, de mogelijkheid om analyses te doen naar aanleiding van het verkregen resultaat. Zoals te zien is in afbeelding 12, bevindt zich rechts van het assenstelsel een groen blok met de titel 'Politiek Landschap'. In dit blok kan de gebruiker thema's selecteren die hij als belangrijk beschouwt. Vervolgens kan hij op de knop 'herbereken uw positie' klikken, waarmee de rode stip in het politieke landschap zal veranderen. Ook de positie van de politieke partijen zal dan verschuiven.



Afbeelding 12. Analysemogelijkheid 'thema's'

Omdat dit groene blok opvalt in het scherm, wordt verwacht dat de gebruiker deze tool zal gebruiken. Gebruikers kunnen hier wel eventuele begripsproblemen hebben, omdat zij niet weten wat de thema's inhouden.

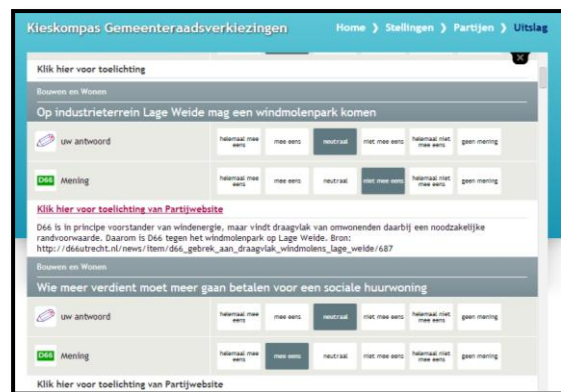
Naast het selecteren van belangrijke thema's zijn er nog twee analysemogelijkheden: 'positie per stelling' en 'overige functies'. Deze twee opties staan weergegeven onder het groene blok in het grijs. Naar verwachting bestaat de kans dat gebruikers deze twee titels niet zullen zien, enerzijds door de lay-out en anderzijds doordat ze niet weten dat ze hun positie verder kunnen analyseren. Dit komt doordat ze de instructie aan het begin van het resultatscherm gemist kunnen hebben.

Wanneer de gebruiker op 'positie per stelling' klikt, kunnen alle stellingen bekeken worden, inclusief het gegeven antwoord door de gebruiker zelf en de partijen. Een schermweergave van deze functie is te zien in afbeelding 13 (zie pagina 16). Gebruikers kunnen dus hun antwoorden vergelijken met die van de partijen. Op deze manier kunnen zij een goed inzicht krijgen in hun politieke positie ten opzichte van die van de partijen. Gebruikers kunnen uit alle thema's kiezen en vervolgens een

stelling selecteren. Wanneer een gebruiker op een partijlogo klikt, verschijnt er een pop-up scherm zoals in afbeelding 14 te zien is. Vervolgens kan de gebruiker de standpunten en argumenten van een partij bekijken en vergelijken met zijn eigen antwoord. Wanneer de gebruiker op de knop 'Klik hier voor toelichting' klikt, verschijnt deze toelichting. Op deze manier kan de gebruiker door alle thema's scrollen en beargumenteerde standpunten analyseren. Door hier gebruik van te maken, zal de gebruiker meer kennis krijgen over politieke issues en de posities van politieke partijen. Kieskompas stimuleert echter nergens deze analyseoptie, waardoor verwacht wordt dat weinig gebruikers hier uit zichzelf gebruik van zullen maken. Naar verwachting zal het begrip van gebruikers in de politiek en hun positie in het politieke landschap hierdoor dan ook niet toenemen.

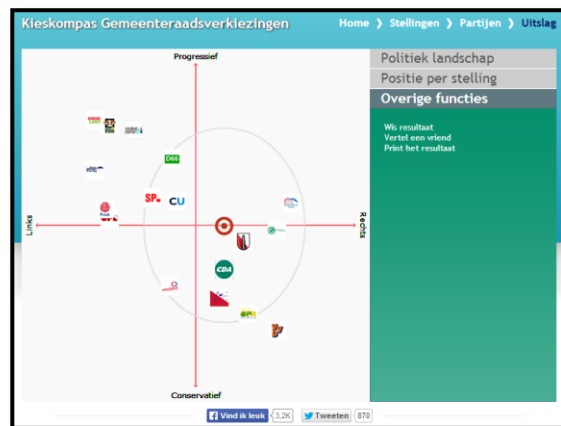


Afbeelding 13. Positie per stelling



Afbeelding 14. Schermweergave 'toelichting'

Naast de analysemogelijkheid 'positie per stelling', bestaat er ten slotte de functie 'overige functies'. Deze functie is de laatste kop in de rechter balk in het resultatenschermbild. Een schermweergave is te zien in afbeelding 15. Wanneer de gebruiker hierop klikt, verschijnt er een scherm met drie hyperlinks: 'wis resultaat', 'vertel een vriend' en 'print het resultaat'. Deze mogelijkheden komen goed in beeld door de kleur van de letters die opvallen in de groene achtergrond. Naar verwachting zullen gebruikers geen problemen hebben met het uitvoeren van deze functies.



Afbeelding 15. Overige functies

Sociale media

Ten slotte is er gedurende het hele invulproces van Kieskompas de mogelijkheid geweest om Kieskompas te liken op Facebook, of er een tweet over te sturen. Deze knoppen staan onderaan in beeld in afbeelding 15. Deze knoppen zijn in elk onderdeel van de stemhulp aanwezig, waardoor gebruikers op elk moment hun ervaringen met Kieskompas kunnen delen op sociale media.

Nu de onderdelen van Kieskompas zijn uitgelicht, kan geconcludeerd worden dat gebruikers verschillende problemen kunnen ervaren. Dit komt door het ontbreken van tekstuele of visuele aanwijzingen. Deze problemen kunnen de doelstellingen van Kieskompas in de weg staan. In het volgende onderdeel zal beschreven worden hoe het onderzoek is opgezet en welke participanten

hieraan mee hebben gedaan. Vervolgens kan er onderzocht worden hoe gebruikers de verschillende onderdelen van Kieskompas ervaren.

Methode

In de bureau-analyse is een eerste beeld geschetst van het stemadviesinstrument en problemen die gebruikers kunnen ervaren. Nu kan de stemhulp tegen het licht worden gehouden bij de gebruikers. Hoe dit empirische onderzoek is uitgevoerd, wordt hieronder beschreven.

Selectie van participanten

Voor dit onderzoek zijn stemgerechtigden van de gemeente Utrecht geselecteerd, die de intentie hadden gebruik te maken van Kieskompas voor de gemeenteraadsverkiezingen van 19 maart 2014. Er zijn twintig personen geselecteerd tussen de 18 en 36 jaar die verschillen in geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en politieke voorkeur. Hierdoor is geprobeerd een variatie in participanten te creëren.

Voorwaarde was dat de proefpersonen Kieskompas 2014 nog niet hadden ingevuld, zodat iedereen als het ware met een 'schone lei' begon aan het onderzoek. De onderzoeken hebben drie weken voor de verkiezingen plaats gevonden. Het eerste onderzoek is op 22 februari afgenomen, het laatste op 12 maart. In de uitwerkingen per participant (zie bijlage 4), staat bij elke gebruiker de datum van afname aangegeven.

Aan dit onderzoek hebben elf vrouwen tussen de 18 en 32 jaar en negen mannen tussen de 24 en 36 jaar meegewerkt met variërende opleidingsniveaus. Er waren twaalf participanten met een WO-niveau, de overige participanten hadden MBO of HBO gedaan. Een overzicht van alle participanten is te vinden in bijlage 2. De participanten zijn geworven via familie, kennissen en participanten. Aan verschillende participanten is gevraagd of zij Utrechters kenden die Kieskompas zouden willen gebruiken en mee wilden doen aan het onderzoek. Er is geprobeerd te variëren in politieke voorkeur van de participanten, omdat deze voor het onderzoek nog onbekend was.

De onderzoeken hebben op verschillende plekken plaats gevonden, namelijk bij participanten thuis, bij de onderzoeker thuis of in een openbare ruimte. Dit wordt nader toegelicht op pagina 19 in 'procedure'.

Materiaal

Object

In dit onderzoek is gebruikt gemaakt van Kieskompas voor de Utrechtse gemeenteraadsverkiezingen 2014 (zie bijlage 1). Deze versie van Kieskompas omvat de volgende onderwerpen: bouwen en wonen, cultuur & onderwijs, economie & financiën, mobiliteit, natuur & milieu, sociaal beleid en veiligheid. Vanwege het onderzoek van het VAVI-project is Kieskompas in vijf verschillende versies gepresenteerd aan gebruikers. Dit houdt in dat elke gebruiker een willekeurige versie van de stemhulp toegewezen kreeg. Om dit te bevorderen werd na elke participant de browsergeschiedenis gewist, zodat er geen gegevens onthouden werden door de computer. Het verschil tussen deze versies betreft het verschil in framing (valence framing en issue framing). Wat deze framing inhoudt, is op pagina 6 van deze studie uitgelegd. Vijf gebruikers hebben de moederversie van Kieskompas ingevuld, de versie die Kieskompas oorspronkelijk heeft ontwikkeld. In deze versie worden de kopjes niet weergegeven in de tool. De rest van de verdeling zag er als volgt uit: versie A twee participanten, versie B vijf participanten, versie C vier participanten en versie D ook vier participanten.

Hardop-denkmethode

De participanten werd gevraagd tijdens het onderzoek hardop te denken. Ze moesten dus hun denkproces verwoorden, waardoor deze door de onderzoekster in kaart konden worden gebracht. Deze methode levert volgens De Jong en Schellens (1995) drie soorten gegevens op. Allereerst de resultaten van de taakuitvoering, ten tweede de procesgegevens uit de gedragsobservaties, de hardop-denkingen en eventuele aantekeningen van de participant en tot slot de retrospectieve en introspectieve gegevens uit het nagesprek.

Wanneer opgemerkt werd dat de participant het lastig vond hardop te blijven denken, werd er ingegrepen door middel van cues (zie bijlage 3 deel A). 'Kunt u zeggen wat u nu denkt?' of 'Probeer te blijven vertellen wat u denkt' zijn voorbeelden die gebruikt werden om de participant aan te sporen hardop te denken (De Jong en Schellens, 1995).

Met behulp van het computerprogramma *Morae* is het onderzoek ondersteund. *Morae* registreerde het beeldscherm van de gebruiker en de muisbewegingen. Bovendien werd de stem opgenomen en stond de webcam gedurende de opname aan. Het programma bleef na het invullen van Kieskompas aan staan, waardoor het nagesprek ook is opgenomen.

Inleidende vragen vooraf

Voordat de participanten de stellingen konden invullen, werd hen gevraagd enkele inleidende vragen te beantwoorden. Deze vragen kwamen in beeld op de site van Kieskompas, nadat de participant de gemeente Utrecht had geselecteerd en op start klikte. Deze vragen zijn te vinden in bijlage 3 (deel A) en dienden in dit onderzoek als oefentaak voor het hardop denken. Wanneer de participant de vragen had beantwoord, werd het hardop denken kort geëvalueerd. Op deze manier kreeg de participant te horen of hij voldoende hardop dacht. Wanneer dit niet het geval was, was er de mogelijkheid om dit aan te passen.

Vragenlijst achteraf

Wanneer de participanten aangaven klaar te zijn met het invullen van Kieskompas en hun resultaat bekend was, werd hen gevraagd een vragenlijst in te vullen (zie bijlage 3 deel B). Deze vragenlijst bevat vragen over de politieke positie van de participant en op welke partij hij van plan is te gaan stemmen. Ook werd de participant door middel van zes stellingen gevraagd over Kieskompas en de politiek na te denken. Zo moest de gebruiker aangeven in hoeverre het gebruik van Kieskompas motiverend werkte voor verdere verdieping in de politiek. Bovendien werden de participanten naar hun leeftijd gevraagd. Bij de inleidende vragen aan het begin van Kieskompas moesten zij wel hun geboortjaar invullen, maar niet de geboortedatum. Van alleen een geboortjaar is een leeftijd niet af te leiden, waardoor er in de vragenlijst ook naar de geboortedatum van de participant werd gevraagd. Op deze manier wordt inzichtelijk wat de leeftijd van de participanten is.

De vragenlijst werd voor het nagesprek afgenomen, zodat er in dit gesprek ingegaan kon worden op eventuele opmerkingen die de participant bij de vragenlijst maakte. Door deze volgorde aan te houden, werden participanten niet beïnvloed door eventuele aanwijzingen die ze in het nagesprek kregen. Zo waren er bijvoorbeeld participanten die niet uit zichzelf gebruik maakten van analysemogelijkheden. In het nagesprek werden ze hierop gewezen en gevraagd alsnog gebruik te maken van de mogelijkheden. Door deze aanwijzingen pas na de vragenlijst te geven, werd er een situatie gecreëerd waarin de participanten op eigen inzicht de vragen zouden beantwoorden. Wanneer de vragenlijst na het nagesprek werd ingevuld, zouden de participanten beïnvloed kunnen zijn door de onderzoekster en niet naar eigen inzicht de vragen beantwoorden.

Nagesprek

Wanneer de participanten de vragenlijst hadden ingevuld, werd er een nagesprek met hen gehouden. De structuur voor dit gesprek staat in bijlage 3, deel C. Tijdens dit gesprek werd de participant naar zijn gebruikerservaringen en eventueel tegen gekomen problemen gevraagd. De onderdelen van Kieskompas zijn in dit gesprek op een chronologische volgorde met de participant doorgenomen. Wanneer participanten geen gebruik hadden gemaakt van analysemogelijkheden, werd hen gevraagd dit alsnog te doen.

Tijdens het gesprek is er zo veel mogelijk gebruik gemaakt van open vragen, om participanten zelf een antwoord te laten formuleren of voorbeelden te laten bedenken. Op deze manier werd geprobeerd de participanten zo min mogelijk te sturen. Als laatste vroeg de onderzoekster zo veel mogelijk door naar antwoorden die participanten gaven. Hierdoor werden details en argumenten verkregen waarom gebruikers bepaalde keuzes maakten.

Procedure

Met elke participant is via mail of telefoon een afspraak gemaakt om het onderzoek uit te voeren. Verteld werd dat het afnemen ongeveer drie kwartier tijd in beslag nam. Met zeventien participanten is bij hen thuis afgesproken, bij twee participanten heeft de afname bij de onderzoekster thuis plaats gevonden en met een proefpersoon is op de Universiteit Utrecht afgesproken. Op deze manier werd geprobeerd de participanten zich op hun gemak te laten voelen door de vertrouwde omgeving. Dit droeg er aan bij dat de participanten Kieskompas op dezelfde manier in zouden vullen als hoe ze dat alleen zouden doen. Het kortste onderzoek duurde 27 minuten, het langste een uur en vijf minuten. Een overzicht van de duur van de onderzoeken is opgenomen in bijlage 2.

Voordat de opname begon en de participanten met het invullen van Kieskompas begonnen, werd de opdracht uitgelegd. Verteld werd dat zij Kieskompas voor de gemeente Utrecht in moesten vullen, zoals ze dat normaal gesproken ook zouden doen. Hieraan werd toegevoegd dat ze na afloop van het invullen van de stemhulp een korte vragenlijst moesten beantwoorden en dat de afname zou worden afgesloten met een nagesprek. Op deze manier wist de participant wat er van hem werd verwacht. Bij de uitleg werden participanten gevraagd om tijdens het gehele onderzoek hardop te denken. Daarnaast werd hen medegedeeld dat hun spraak, beeldscherm en muisbewegingen gedurende het hele onderzoek werden opgenomen en dat zij zelf ook werden opgenomen met een webcam. Na deze uitleg werd het programma Morae gestart en de website van Kieskompas geopend. Vervolgens begonnen de participanten met het invullen van de inleidende vragen die als oefentaak dienden.

Zodra de participant begon aan het onderzoek heeft de onderzoekster zich op de achtergrond gehouden. Dat wil zeggen dat er tot het nagesprek geen oogcontact met de participanten werd gezocht. Tijdens de afname werden er aantekeningen gemaakt bij de keuzes die participanten maakten tijdens het invullen van de stemhulp. Wanneer participanten iets inhoudelijks vroegen, werd hier niet op gereageerd. Er werd benadrukt dat ze Kieskompas in moesten vullen zoals ze dat alleen ook zouden doen. Wanneer participanten stil vielen werden ze aangespoord hardop te blijven denken door middel van cues (zie 'hardop-denkmethode' pagina 18).

Analysemethode

Na het uitvoeren van de onderzoeken werden deze geanalyseerd en uitgewerkt met behulp van de opnames die waren gemaakt met Morae. De opnames staan op een USB-stick die bijgevoegd is aan

dit bacheloreindwerkstuk (zie bijlage 6). De uitwerkingen van de opnames zijn te vinden in bijlage 4. Dit zijn tekstuele beschrijvingen per participant. Hierin is op chronologische volgorde verslag gedaan van de afnamen. In bijlage 5 zijn tabellen opgenomen, waarin de beschrijvingen per taak en per participant schematisch zijn weergegeven. Vanuit deze tabellen zijn verschillende situaties beschreven in het volgende onderdeel (Resultaten).

Resultaten

In dit onderdeel worden opvallende situaties in de afnamen beschreven. Deze bevindingen zullen gekoppeld worden aan de rationele taakanalyse en bureau-analyse. De verschillende onderdelen van Kieskompas zullen in chronologische volgorde behandeld worden, op de manier zoals gebruikers de stembulp hebben doorlopen. De uitgebreide uitwerkingen van de afnamen zijn bijgevoegd in bijlage 4.

Beginscherm

Het beginscherm werd door alle participanten als duidelijk en begrijpelijk ervaren. Zo merkte participant 19 op dat er maar één mogelijkheid is in dit scherm: het selecteren van de gemeente. Participant 15 gaf aan dat deze actie wel wat uitvergroot mag worden: “Ik begreep wel goed wat ik hier moest doen, maar het had wel net een slagje groter gemogen. Het is toch de enige actie waar het hier om draait.” Er was één participant die gelijk op start klikte, zonder eerst haar gemeente te selecteren. Ze gaf aan dat ze Kieskompas zou gebruiken om snel informatie te verkrijgen en om deze reden de instelling heeft direct op start te klikken.

Zoals aangegeven in de bureau-analyse, vernieuwt het scherm wanneer de gebruiker zijn gemeente heeft geselecteerd. Zestien proefpersonen moesten hierdoor een tweede keer op start klikken voor ze het volgende scherm te zien kregen. Zes van de twintig participanten maakten hier een opmerking over, zoals participant 15 die dacht dat het aan hem lag: “Oh doe ik nou iets verkeerd?!”.

Slechts drie participanten lazen de titel en/of ondertitel op het beginscherm. Dit is opvallend, omdat met name de titel in grote opvallende letters is weergegeven. De rest van de participanten selecteerden direct hun gemeente, wanneer aangegeven werd dat ze mochten beginnen met het invullen van Kieskompas. Doordat niet alle participanten de ondertitel hebben gelezen, kan de weergave van het resultaat als verrassend worden ervaren. Het kan zo zijn dat participanten hierdoor niet wisten dat het resultaat van hun politieke positie in een assenstelsel wordt weergegeven.

Inleidende vragen

Na het selecteren van de gemeente, verscheen er een vragenlijst in beeld met enkele inleidende vragen. De titel die op dit scherm staat, ‘Geef uw mening over de 30 stellingen die verschijnen. Dit duurt slechts enkele minuten’, dekt niet de taak die hier uitgevoerd moet worden. Alleen participant 5 viel dit op: “Nee, ‘wat is uw geslacht’ is geen stelling, maar dat is een vraag.” Slechts één participant (14) beantwoordde de inleidende vragen niet. Zij had hier de volgende reden voor: “Dit wil ik niet invullen, want ik snap niet waarom dat belangrijk kan zijn voor de informatie die ik wil hebben.”

Hoogst genoten opleiding en selecteren van woonwijk

In de bureauanalyse werden problemen verwacht bij het selecteren van de hoogst genoten opleiding en de woonwijk. Bij drie participanten werd het begrip hoogst genoten verkeerd geïnterpreteerd. Zij vatten hoogst genoten op als de opleiding waar ze op dat moment mee bezig waren. Participant 3 zei hierover: “Dat is volgens mij de opleiding waar ik nu mee bezig ben.” Één van deze drie gebruikers kwam hier in het nagesprek op terug. Zo gaf participant 10 aan dat ze erg over dit begrip twijfelde. Uit het nagesprek bleek dat ze de optie VWO niet had zien staan en mede hierdoor voor WO bachelor koos.

Ook bij het selecteren van de woonwijk hadden participanten problemen. Maar liefst zeven van de negentien participanten (negentien, omdat één participant de vragen niet heeft ingevuld) gaven aan niet direct te weten welke woonwijk ze moesten selecteren. Dit kwam in vier van de zeven gevallen doordat een participant zijn wijk niet in het lijstje terug kon vinden. Het lijstje bevat namelijk slechts twee wijknamen (Leidsche Rijn en Vleuten-De Meern) en verder acht delen van Utrecht (bijvoorbeeld Zuidwest, Oost en Binnenstad).

De andere drie participanten hadden problemen met het selecteren van hun woonwijk, omdat ze simpelweg niet wisten in welke wijk ze woonden. Drie van de zeven participanten die niet goed wisten welke wijk ze moesten selecteren, gaven in het nagesprek aan dat ze deze vraag graag anders hadden gezien. Zo noemde participant 7 de volgende aanbeveling: “Ze hadden misschien beter de wijken kunnen noemen. Veel Utrechters zullen zich meer herkennen in specifieke wijken als Zuilen en Ondiep.”

Dat het selecteren van een woonwijk problemen oplevert, blijkt wel uit het feit dat drie van de twintig participanten hier een aanbeveling voor gaven. Deze drie participanten hadden echter zelf geen problemen met het selecteren van hun wijk. Ze gaven aan dat ze zich wel voor konden stellen dat mensen dit lastig vonden. Alle drie de participanten zeiden het handig te vinden als ze hun postcode in zouden kunnen vullen. Participant 18 lichtte toe dat Kieskompas vervolgens kan bepalen in welke wijk de postcode ligt. Participant 13 zou naast het invullen van postcodes, graag zien dat hij zijn woonwijk op een plattegrond kan aangeven.

Stellingen

Begrip

Wanneer gebruikers Kieskompas invullen, is het noodzakelijk de stellingen te begrijpen om een resultaat te verkrijgen. Tijdens de nagesprekken gaven dertien participanten aan de stellingen te begrijpen. Slechts één participant (20) gaf aan bijna alle stellingen onduidelijk en vaag te vinden. Zij zei dat dit kwam doordat ze locaties of termen die in de stellingen gebruikt worden, niet kende. De overige zes participanten gaven aan dat ze de stellingen wel begrepen, maar deze over het algemeen nogal vaag vonden. Zo zei participant 14 over stelling 22 (‘De gemeente kan beter tijdelijk schulden maken dan bezuinigen op sociale voorzieningen’) het volgende: “Deze stelling is weer zo vaag. Ik merk nu dat ik een beetje geïrriteerd raak door het feit dat de vragen vrij abstract gesteld worden.” Hieruit is af te leiden dat het invullen van de stellingen lang niet voor alle participanten een lage cognitieve inspanning vereist.

Er waren vier participanten die de stellingen zwart-wit vonden. Deze participanten begrepen de stellingen wel, maar misten op veel plekken nuance. Participant 6 legde dit uit in het nagesprek: “Bijvoorbeeld stelling 23 over bijstandsontvangers die verplicht vrijwilligerswerk moeten doen. Deze stelling wordt zo zwart-wit gesteld. Er zijn in deze situatie zoveel verschillende gradaties en situaties, dat dit zo oppervlakkig is.”

Participanten hadden echter niet alleen problemen met de formulering van de stellingen. Maar liefst negentien participanten zeiden moeilijkheden te hebben met het beantwoorden van de stellingen. Dit kwam doordat zij niet op de hoogte waren van locaties, of termen niet begrepen. Zo gaven verschillende participanten aan niet te weten waar de Hardebollenstraat (stelling 1) of polder Rijnenburg (stelling 10) precies ligt. Maar niet alleen locaties leverden moeilijkheden op, ook begrippen als welzijnswerk (stelling 8) en OZB (stelling 9) werden meerdere keren niet begrepen. Drie participanten maakten gebruik van Google om extra informatie hierover te verkrijgen. De overige zestien gebruikers deden dit niet en vertelden in het nagesprek dit normaal gesproken ook niet te doen.

Tien van deze zestien participanten gaven aan het handig te vinden als er bij de stellingen zelf een toelichting beschikbaar is over locaties of begrippen. Zo stelden zij in het nagesprek dat ze geen goed oordeel konden vellen over stellingen die ze niet volledig begrepen, door het ontbreken van achtergrondinformatie. Participant 15 had hier de volgende oplossing voor: "Bij stelling 10 begreep ik niet wat polder Rijnenburg was. Als je daar op een knopje kan drukken en er dan informatie tevoorschijn komt, zou dat erg handig zijn. Deze informatie mag heel feitelijk zijn, gewoon een definitie of wat meer achtergrondinformatie."

Geen mening en neutraal

Wanneer gebruikers de stellingen niet begrepen, losten acht participanten dit probleem op door de 'geen mening'-knop te gebruiken. Dit deden ze wanneer ze de stelling te vaag vonden of over niet genoeg kennis beschikten. Er waren nog vier anderen die deze knop ook gebruikten, maar dan wanneer ze geen interesse hadden in een onderwerp. Drie van de twintig participanten gaven in het nagesprek aan bewust geen gebruik te maken van de 'geen mening'-knop. Participant 15 zei hier bijvoorbeeld het volgende over: "Ik vind niet dat je geen mening kan hebben. Je hebt namelijk overal een mening over, alleen kan deze nog van dingen afhangen."

Er waren maar liefst vijf participanten die de knop voor 'geen mening' (in eerste instantie) niet gezien hebben. Drie van de vijf gebruikers gaven in het nagesprek aan deze knop helemaal niet gezien te hebben, twee gebruikers ontdekten halverwege het invullen van Kieskompas de knop. Participant 3 gaf aan de knop pas bij stelling 22 gezien te hebben, omdat deze haar niet eerder was opgevallen vanwege de witte kleur. Één participant die de knop 'geen mening' niet heeft gezien, gaf aan deze niet te gebruiken als ze hem wel had gezien. Ze zou in plaats van deze knop liever een 'ik snap het niet'-knop hebben die ze kan gebruiken. Drie andere participanten dachten hier ook zo over en één participant (20) had liever de 'neutraal'-knop zien verdwijnen. Zij vertelde in het nagesprek dat ze geen verschil zag tussen 'geen mening' en 'neutraal' en alleen de knop voor 'geen mening' zou gebruiken.

Drie van de twintig participanten gaven in het nagesprek aan dat de 'geen mening'-knop wel weg mag. Participant 15 zei hierover: "Ik vind niet dat je geen mening kan hebben. Je hebt overal een mening over, welke van dingen af kan hangen." Twee van deze drie participanten maakten tijdens het invullen van Kieskompas echter wel gebruik van de knop. Bij nader inzien vinden zij het overbodig dat er zowel een knop voor neutraal als voor geen mening is.

Antwoordopties selecteren

Twee participanten maakten een opmerking over het aantal antwoordopties en de formulering hiervan. Participant 18 gaf aan dat ze vijf antwoordopties en een optie voor geen mening te veel vond. 'Eens', 'neutraal' en 'oneens' zouden genoeg zijn wat haar betreft. Ze was van mening dat ze

de afweging tussen helemaal 'mee (on)eens' of 'mee (on)eens' niet goed kon maken. Ze vond dat dit aantal antwoordopties het vergelijken van haar antwoorden met die van de partijen onduidelijk maakte. Participant 9 was van mening dat de 'geen mening'-knop overbodig is, maar voegde hier nog iets aan toe: "Ik vind het raar dat de antwoordopties niet beginnen met helemaal *niet* mee eens en eindigen met helemaal mee eens." Dit leverde voor hem geen problemen op; hij heeft bij elke stelling de antwoordoptie geselecteerd die bij zijn redenering paste.

Het was echter niet voor iedereen makkelijk om zijn of haar mening te koppelen aan een correcte antwoordoptie. Een probleem deed zich voor bij de positieve of negatieve formulering van een stelling. Zoals eerder in dit artikel is gebleken, verschillen de versies van Kieskompas in *valence framing*. Drie van de twintig participanten kozen het verkeerde antwoord bij hun redenering en merken niet dat ze een fout hebben gemaakt. Naast participanten 14 en 15 koos participant 18 de verkeerde antwoordoptie bij een redenering. Stelling 27 luidt in versie D als volgt: 'Circussen met dieren moeten in Utrecht verboden worden'. Nadat participant 18 de stelling correct heeft gelezen, maakte ze de volgende redenering: "Ja dat vind ik wel, ik hou niet zo van dieren in het circus." Hieruit blijkt dat ze het met de stelling eens was; circussen met dieren moeten verboden worden in Utrecht. Ze klikte vervolgens op 'niet mee eens', waardoor ze dus de verkeerde antwoordoptie heeft gekozen.

Naast het selecteren van de verkeerde antwoordoptie deed zich nog een ander probleem voor. Twee participanten lazen de stellingen verkeerd door een woord toe te voegen. Participant 13 deed dit bij stelling 8 (versie B): 'Op welzijnswerk mag worden bezuinigd'. Ze las echter de volgende zin voor: "Op welzijnswerk mag niet worden bezuinigd." Ook participant 20 had versie B en voegde *geen* toe aan stelling 19 ('Op industrieterrein Lage Weide mag een windmolenpark komen'). Beide gebruikers kozen voor neutraal, maar hadden wellicht anders geantwoord als ze de stelling juist hadden gelezen. Dit betreft het effect van valence framing.

De drie participanten die een verkeerde antwoordoptie kozen bij hun redenering, deden dit bij stellingen die negatief geformuleerd waren. Hieruit blijkt dat valence framing vooral bij negatieve formuleringen problemen veroorzaakt. Twee andere participanten maakten zelf van een positieve stelling een negatieve versie door *niet* of *geen* toe te voegen.

Onderwerpen van de stellingen

Van de zestien participanten die iets over de onderwerpen van de stellingen gezegd hebben, waren zeven gebruikers tevreden over de onderwerpen die aan bod kwamen. Vijf participanten gaven aan enkele onderwerpen te missen. Zo zei participant 20 specifiek een stelling over het openbaar vervoer in Utrecht te missen, omdat ze hier ontevreden over is. Participant 16 gaf aan stellingen over de (ouderen)zorg te missen, omdat ze in deze branche werkzaam is. De overige vier gebruikers gaven aan de onderwerpen te specifiek te vinden (participant 13 vond de stellingen over parkeergarages of circussen met dieren te specifiek en zag liever wat 'bredere' onderwerpen) of er niet door geraakt te worden.

Kopjes

Vanwege de manipulaties van het VAVI-project in de kopjes boven de stellingen, werd verwacht dat participanten kopjes zouden opmerken en/of hier opmerkingen over zouden maken. Vijftien van de twintig participanten hadden een versie die kopjes bevatte, maar slechts twee participanten (9 en 10) hiervan lazen de kopjes hardop voor. Één participant gaf aan de thema's die bij de analysemogelijkheden in het resultatscherm staan te missen boven de stellingen. Ze had echter een versie met kopjes en gaf in het nagesprek aan dat ze deze niet heeft gezien. Van de vijf

participanten met de moederversie van Kieskompas viel het alleen participant 1 op dat er geen kopjes boven de stellingen stonden. Ze zei hierover het volgende in het nagesprek: “De stellingen leken nog al hak op de tak. Ik zou het fijn vinden als de thema’s van het resultatscherm ook bij de stellingen staan.” Participanten 9 en 10, die de kopjes hebben voorgelezen, vroegen zich af waarom de stellingen niet per thema geselecteerd stonden. Met name participant 10 zou het handig vinden als ze bijvoorbeeld eerst alle stellingen van bouwen & wonen kreeg en daarna die van sociaal beleid.

Partijen

Veel participanten hadden problemen met het beantwoorden van de vraag die in het partijenschermb werd gesteld. Participant 18 gaf aan het doel van de vraag niet te snappen: “Ik vind deze vraag echt complete nonsens. Van deze vraag snap ik echt niet wat ze er mee willen.” In het nagesprek gaven de participanten aan waarom ze problemen ervoeren met deze vraag: ze beschikten niet over genoeg kennis van de partijen. Negen van de twintig participanten gaven dan ook aan een toelichting bij de partijen te missen. Participant 11 zei hierover: “Ik probeerde op een logo te klikken, maar dat kon niet. Er staat dus geen toelichting bij waar elke partij voor staat. Dat zou wel fijn zijn, een korte samenvatting van elke partij.” Ook participant 14 gaf aan dat ze extra toelichting of een link naar een partijenwebsite handig zou vinden. “De titel van Student & Starter sprak me wel aan, maar omdat ik de partij niet ken kies ik voor de optie ‘ik weet het niet’.”

Als oplossing hiervoor, gebruikten twaalf participanten de opties ‘ik weet het niet’ of ‘geen mening’. De participanten hadden echter verschillende redenen voor het gebruiken van de ene of de andere antwoordoptie. Zo gaf participant 4 aan, dat ze bij lokale partijen die ze niet kende ‘geen mening’ heeft ingevuld. Participant 10 vulde echter ‘ik weet het niet’ in bij lokale partijen die ze niet kende. De overige acht participanten hebben geen gebruik gemaakt van ‘geen mening’ of ‘ik weet het niet’. Twee participanten (7 en 20) gaven in het nagesprek aan dat ze deze twee antwoordopties helemaal niet gezien hadden. Participant 20 gaf aan dat ze hier anders wel gebruik van zou maken bij partijen die ze niet kende. De overige zes participanten die geen gebruik hadden gemaakt van deze antwoordopties, gaven aan dat ze hier bewust voor hadden gekozen. Participant 15 noemde bijvoorbeeld dat hij nooit op een partij zal stemmen die hij niet kent, dus dat hij hier beter 0 in kon vullen dan ‘geen mening’. Want een mening hierover had hij wel.

Lay-out van partijenschermb

Zoals in de bureauanalyse verwacht werd, hadden de participanten problemen met de weergave van het partijenschermb. Alle participanten moesten meerdere keren de pagina naar boven scrollen om te kunnen zien welk getal bij welk antwoordbolletje hoorde. Vijf gebruikers maakten hier een opmerking over en participant 12 liet merken dat ze het scrollen erg vervelend vond: “Ah wat irritant dat die getallen van de bolletjes daar helemaal bovenaan staan!” Participant 16 had een oplossing voor dit probleem: “Ik merkte dat ik steeds naar boven scrolde om mijn antwoorden te checken. Het zou handig zijn als de nummers ook aan de onderkant van de pagina staan.”

De participanten die problemen hadden met deze vraag, hebben er ook voor kunnen kiezen om deze taak over te slaan en door te klikken naar het volgende scherm. Zoals verwacht, werd deze optie te laat of helemaal niet gezien door de gebruikers. Slechts drie van de twintig participanten hebben deze knop gezien. Voor participant 14 kwam dit moment te laat: “Oh huh, ik zie nu pas de sla over button. Als ik deze eerder had gezien had ik daar wel op geklikt.” Ook participant 16 gaf aan dat ze de vraag waarschijnlijk had overgeslagen als ze de knop eerder had gezien. Ze zag de toelichting (dat de antwoorden die ze hier invult niet van invloed zijn op haar politieke positie) ook pas op het

laatste moment. Ze had haar antwoorden namelijk al ingevuld. Ze gaf in het nagesprek aan dat ze op 'sla over' had geklikt als ze de opmerking eerder had gelezen. Naast haar zagen nog twee andere participanten (9 en 10) deze toelichting, maar zagen geen noodzaak deze vraag over te slaan.

Wat blijkt, is dat het voor veel participanten onduidelijk is wat Kieskompas met deze vraag wilde bereiken. Daarnaast was deze vraag een probleem, omdat participanten aangaven niet genoeg kennis te hebben over de partijen om deze vraag goed in te kunnen vullen.

Resultatenschermb

Instructie

Wanneer gebruikers de dertig stellingen en de vraag over het stemmen op partijen beantwoord hadden, verscheen het resultatenschermb. Zoals in de bureauanalyse genoemd is, bestaat dit scherm uit twee delen. Namelijk het assenstelsel met de politieke positie van de gebruiker, en daarnaast een uitleg hierover. Deze uitleg verdwijnt na tien seconden uit beeld. Zoals in de bureauanalyse werd verwacht, zorgde dit voor veel problemen. Dertien van de twintig participanten hebben de uitleg niet volledig kunnen lezen. Hiervan gaven vervolgens acht participanten aan dat ze dit erg onduidelijk vonden en verrast waren. Zo merkte participant 1 het volgende op: "Ho! Wat gebeurt er nou? Opeens is de tekst verdwenen." En vroeg participant 9: "He, hallo! Ik was aan het lezen.. hoe ga ik nu terug?" Vier van de acht participanten zochten vervolgens op de site om de uitleg terug in beeld te krijgen. Twee participanten slaagden hierin, waaronder participant 10: "Oh wacht even, kan ik naar het vorige scherm? Want dat ding met die uitleg is nu weg. Kom dat doordat ik daar op klikte of zo?" Ze klikte op uitslag helemaal bovenin het scherm en de pagina vernieuwde. De uitslag verscheen weer in beeld. Ze moest dit twee keer doen om de hele uitleg te kunnen lezen. Zeven van de twintig participanten hebben de instructie helemaal niet gelezen. Zij bekeken op dat moment hun positie in het politieke landschap of klikten de instructie weg, zoals participant 19 deed.

Het blijkt dus dat veel participanten de uitleg niet of slechts gedeeltelijk hebben gelezen. Zij misten hierdoor informatie over hoe ze hun positie in het politieke landschap moesten interpreteren. Daarnaast zijn de gebruikers niet geïnformeerd over de analysemogelijkheden die ze met de stemhulp uit konden voeren. Of dit tot gevolg heeft dat gebruikers bij verdere analyses begripsproblemen zullen hebben waardoor ze deze niet goed uit kunnen voeren, zal blijken in de volgende alinea's.

Interpretatie weergave

Lang niet alle participanten hebben hun positie in het politieke landschap begrepen. Zo gaven vijf participanten aan problemen te hebben met het interpreteren van hun positie. Zo dacht participant 13 dat de rode stip die zijn positie weergeeft een logo van een partij is. Participant 12 reageerde na het lezen van de eerste zin van de uitleg als volgt: "Maar ik zie helemaal geen rode cirkel, alleen een blauwe cirkel..." Ze wees vervolgens de grote lichtgrijze cirkel aan. Ook participanten 8 en 9 dachten dat de grote cirkel hun specifieke positie in het politieke landschap weergaf. Uit het nagesprek bleek dat alleen participant 9 deze grote cirkel overbodig vond, de andere participanten hebben dit niet aangehaald. Participant 9 snapte het nut niet van de cirkel, omdat deze het hele gebied 'links-progressief' omvatte. Hij had zelf al geïnterpreteerd dat zijn positie zich in dat gebied bevond, en vond het onnodig dat er een cirkel was die dit aan gaf.

Over de beeldende weergave van Kieskompas zijn de meningen verdeeld. Dertien participanten waren positief hierover en vonden de weergave helder en duidelijk. Twee van deze participanten (1 en 3) gaven aan dat ze bekend waren met deze resultaatweergave van Kieskompas

en het daarom makkelijk vonden hun positie te interpreteren. Participanten 18 en 11 waren erg enthousiast over de beeldende weergave. “Ik vind het heel duidelijk. Dat is ook het leuke van Kieskompas, bij een andere stemhulp krijg je vaak gewoon een partij die het best bij jou past en met welke je de meeste overeenkomsten hebt. Bij Kieskompas kun je jezelf echt plaatsen in het spectrum”, zei participant 11 in het nagesprek.

Participant 8 gaf daarentegen een negatief oordeel over de beeldende weergave van Kieskompas: “Ik vind het een rommeltje! Ik weet niet of het echt heel duidelijk is..” Nog vijf participanten deelden deze mening en één participant heeft geen oordeel gegeven over de weergave. Drie participanten hadden dezelfde oplossing voor deze onduidelijkheid in de weergave. Ze vonden namelijk alle drie de logo’s in het politieke landschap erg klein, onscherp en onleesbaar. Wanneer de icoontjes groter worden afgebeeld, wordt het veel duidelijker, vond participant 6. Participant 20 gaf aan dat ze het scherm erg onhandig vond. Ze snapte dat de rode stip haar politieke positie aangaf, maar ze snapte nog niet op welke partij ze moet gaan stemmen. Ze zou het fijn vinden als er wat tekstuele uitleg aan de weergave wordt toegevoegd: “Ik had het handig gevonden als er een lijstje bij stond met partijen waar je het meeste raakvlak mee hebt.” Participant 8 maakte een soortgelijke opmerking in het nagesprek, door aan te geven dat hij verwachtte dat er meer in percentages gewerkt zou worden. Hij had gedacht dat Kieskompas in percentages aan zou geven met welke partij hij het meeste raakvlak heeft.

Interpretatie politieke positie (inhoudelijk)

Tien van de twintig participanten waren niet verrast door het resultaat. Sommige participanten vonden de partij die het dichtst bij hen stond wel verrassend, maar gaven vervolgens aan dat ze hun positie in het politieke landschap wel begrepen. “Dus ik ben links en progressief. Ja dat klopt denk ik wel,” zei participant 3 hierover. Participant 11 gaf van te voren aan dat hij al zeker wist dat hij op de VVD ging stemmen. Hij lichtte toe dat hij al jarenlang actief lid is van de VVD en ook voor deze partij Persoonlijk Medewerker in de Tweede Kamer is geweest. Bij het resultatenschermb bleek echter niet dat hij bij de VVD uitkomt; de twee dichtstbijzijnde partijen zijn Stadsbelang Utrecht en Nederland Duurzaam. Hij was niet verrast, hij vond zichzelf namelijk progressiever dan de VVD is. Hij gaf hiermee aan dat deze positie in het politieke landschap van Utrecht klopt.

De andere tien participanten waren verrast over hun resultaat. “Wààt ik zit echt heel ver van wat ik verwacht had te gaan stemmen..”, liet participant 4 weten. Participanten 6 en 15 gaven aan niet blij te zijn met hun resultaat. “Hè?! Ik zit gewoon heel dicht bij de CU, wat een ellende!”, meende participant 6. “Oh ik zit wel heel dicht bij de CU, dat is niet goed” vond participant 15. Participant 19, die van te voren aan gaf niet te gaan stemmen, kwam uit bij rechts-progressief. Ze gaf aan tussen partijen in te hangen en niks aan dit advies te hebben, omdat er geen partijen waren die dezelfde positie in het politieke landschap innemen.

De partijen staan allemaal op een vaste plek in het politieke landschap. Participant 4 was verbaasd over de posities die zes partijen innemen. “Ik had niet verwacht dat Groen Links nog verder dan PvdD zat. En ik had de SP veel minder dicht bij de Christen Unie en D66 verwacht.. en de VVD niet zo extreem ver weg.” Vier andere participanten die uitkwamen bij links-progressief, waren verrast dat de Christen Unie zo dicht bij hun positie stond. Participant 20 sloot niet uit dat ze niet op deze partij ging stemmen, want ze wilde eerst beter weten wat de partij precies inhoudt.

Pop-up vragenlijst

Wanneer gebruikers zich op het resultatenscherf bevonden, verscheen na ongeveer een minuut een vragenlijst in beeld. Zoals in de bureauanalyse voorspeld is, zorgde deze vragenlijst voor problemen. Zestien participanten werden erg verrast door de pop-up die ineens in beeld verscheen. “Oh help, wat is dit? Moet ik dat nu doen? Huh, ik snap er niks van!” riep participant 20 uit en ook participant 16 begreep niet wat er gebeurt: “Oh help! Nee, wat heb ik gedaan?”. Maar liefst veertien participanten klikten de vragenlijst gelijk weg, participant 14 deed dit omdat ze het niet interessant vond om in te vullen. Participant 12 las de eerste twee vragen wanneer de pop-up vragenlijst in beeld kwam. Ze klikte hem vervolgens weg, omdat ze aangaf haar resultaat nog niet goed voor ogen te hebben. Er waren vijf gebruikers die de vragenlijst wel hebben ingevuld, waaronder participant 5. Hij had wel een punt van kritiek over de vragen; hij snapte niet dat hij in moest vullen waar hij zijn dagelijkse boodschappen doet. “Wat heeft dat er nou mee te maken?!” Participant 19 had de vragenlijst helemaal niet gezien, omdat deze in beeld verscheen toen ze de papieren vragenlijst invulde. Ze keek op dat moment dus niet naar het beeldscherm.

Slechts vijf participanten hebben de vragenlijst dus ingevuld. Wanneer Kieskompas een hoger aantal ingevulde vragenlijsten zou willen hebben, moet de VAA ervoor zorgen dat de pop-up op een ander moment in beeld komt dan nu is ingesteld. Participanten vonden de timing niet handig, omdat ze nog bezig waren met het bekijken van hun politieke positie. Zoals eerder gezegd, gaf participant 12 aan over nog niet voldoende kennis te beschikken om de vragen te beantwoorden. Ze heeft later in de stemhulp gezocht naar de lijst om hem alsnog in te vullen, maar dit was tevergeefs omdat de vragen niet meer terug te halen zijn als ze eenmaal weg geklikt zijn. Kieskompas zou dit op kunnen lossen door de gebruikers in staat te stellen de vragenlijst terug te halen.

Analysemogelijkheden

Selecteren van belangrijke thema's

Gebruikers van Kieskompas hadden op het resultatenscherf nog drie analysemogelijkheden: het selecteren van belangrijke thema's, het bekijken van hun positie per stelling en het vergelijken van hun antwoorden met de antwoorden van partijen.

Toen de uitleg uit het beeld verdween, kwam de eerste analysemogelijkheid in beeld: ‘thema's’. Veertien van de twintig participanten hebben deze functie op de juiste manier gebruikt. Degenen die deze optie gebruikten, reageerden verschillend. Zo vonden tien van de veertien participanten dit een handige aanvulling op hun resultaat en gingen hier direct mee aan de slag. Participant 5 vond dit een duidelijke tool en kreeg een directe match met een politieke partij, nadat hij vier thema's op onbelangrijk had gezet. Vier participanten lieten alle thema's op belangrijk staan en vonden deze analysemogelijkheid dan ook overbodig. Participant 2 lichtte dit toe: “Het is een beetje raar dat je op basis van de vragen die je ingevuld hebt een advies krijgt en dat je dit daarna nog kan aanpassen. Ik vind dat de stemhulp dan geen goed beeld geeft. Ik krijg dan het idee dat je resultaat eigenlijk niet meer klopt.” Drie van de twintig participanten hadden problemen met het begrijpen van deze analysemogelijkheid. Zo dacht participant 10 dat Kieskompas voor haar de thema's die ze belangrijk vond al had geselecteerd. “Oh, ik vind ze dus allemaal belangrijk?” aldus participant 10. Participant 13 dacht dat hij de thema's nog in moest vullen om zijn eindresultaat te krijgen. Hij snapte niet dat hij dit zelf als analyse kon gebruiken. Tot slot gaf participant 20 aan dat ze helemaal niet snapte wat ze met de thema's kon doen, omdat de thema's al geselecteerd waren. Participant 17 gaf in het nagesprek aan dat hij het handig zou vinden als zijn positie in het politieke landschap direct verandert, wanneer hij een thema op onbelangrijk of belangrijk zet. Dit kan een

oplossing voor het begripsprobleem zijn van de tool, omdat de gebruiker dan ziet dat het selecteren van thema's van invloed is op zijn positie. Één participant gaf aan dat hij deze analysemogelijkheid wel handig vond, maar het liever net iets anders zou gebruiken. "Ik kan niet zeggen dat ik dingen onbelangrijk vind, maar ik heb wel een soort van verhouding van dingen die ik belangrijk vind. Ik zou dan liever een mogelijkheid hebben dat ik verschillende thema's in een volgorde kan slepen." Drie van de twintig participanten hebben geen thema's geanalyseerd, omdat zij alle thema's belangrijk vonden. "Dit vind ik lastig om te zeggen wat ik belangrijk vind ja of nee. Ik vind het allemaal belangrijk, want dat is politiek", aldus participant 14.

Positie per stelling

Een andere analysemogelijkheid die de participanten konden uitvoeren, was 'positie per stelling'. De meerderheid van de participanten (14) maakten hier uit zichzelf gebruik van. Deze analysemogelijkheid werd op veel verschillende manieren gebruikt. Er werd namelijk globaal naar de stellingen gekeken, maar er waren ook participanten die specifiek bepaalde stellingen of partijen bekeken. Het grootste deel van de participanten begreep wat hier de bedoeling van was. "Dus dan kan je per stelling zien wat mijn antwoord is en welke partijen daarbij horen", is een representatieve uitspraak over hoe deze tool gebruikt werd. Participant 14 gaf aan het leuk te vinden om deze tool even door te kijken. Het gaf haar een veel helderder beeld van waar de partijen zich bevinden in het politieke landschap. Echter, van deze veertien participanten die begrepen wat ze hier konden doen, vond niet iedereen het even handig. Drie participanten gaven aan het erg onhandig te vinden. Participant 16 gaf aan dat dit mede kwam doordat de assen verschillend waren weergegeven; bij de ene stelling horizontaal en bij de andere verticaal. Hierdoor hadden gebruikers moeite met het begrijpen van de weergave van de antwoorden en posities van partijen.

Er waren vier participanten die problemen hadden met het begrijpen van deze analysemogelijkheid. Participant 13 vroeg zich af: "Moet ik dit nu nog invullen of ben ik al klaar?". Hij snapte niet wat hij hier moest doen en gaf aan dat hij klaar was met het bekijken van zijn positie. De overige drie participanten (8, 19 en 20) die begripsproblemen hadden, interpreteerden de tool op dezelfde manier. Ze selecteerden bij elk thema de stelling die zij het belangrijkste vonden. Participant 19 legde in het nagesprek uit hoe ze 'positie per stelling' begrepen had: "Ik dacht dat ik kon kiezen welke stelling ik het belangrijkste vond. Dat het niet uitmaakt welk antwoord ik geef, maar dat ik moest kijken welke stelling ik daarvoor het belangrijkste vond."

Vergelijk uw antwoorden

Er waren twee mogelijkheden om bij deze functie uit te komen. Dit kon allereerst door met de muis op een partijlogo te staan en vervolgens op 'vergelijk uw antwoord' te klikken. Hiernaast kon de gebruiker ook bij 'positie per stelling' op een partijlogo klikken. Er waren slechts drie participanten die uit zichzelf deze functie hebben gebruikt. De rest van de participanten kregen in het nagesprek een aanwijzing om hier te komen. Het merendeel van deze participanten gaven vervolgens aan het jammer te vinden hier zelf niet op te zijn gekomen. Toen ze wisten dat deze functie bestaat, waren ze tevreden over de analysemogelijkheid. "Jammer dat ik dit zelf niet heb gezien. Dit is erg handig!" aldus participant 1. Ook participant 10 had niet uit zichzelf gebruik gemaakt van de analysemogelijkheid. Zij dacht dat dit kwam doordat ze de uitleg bij het resultatscherm had gemist. Ook volgens participant 2 kon Kieskompas het duidelijker maken om gebruik te maken van deze functie: "Het nodigt mij niet uit om hier random op te klikken. Het wordt ook nergens uitgelegd."

Veel participanten gaven in het nagesprek aan, nog niet duidelijk op een rijtje te hebben waar de partijen precies voor staan. Ook misten ze de argumenten van partijen waarom ze een bepaald standpunt innemen. Ze leken dus voorbij te gaan aan de mogelijkheid van het verkrijgen van toelichting bij stellingen. Alleen de drie participanten die uit zichzelf gebruik hadden gemaakt van de functie 'vergelijk uw antwoorden', klikten uit zichzelf op de toelichting. De andere participanten gaven aan dat dit veel duidelijker aangegeven moest worden. Zo vond participant 16 het fijn dat ze de onderbouwing van de partijen kon lezen, maar had dit graag duidelijker willen weten. Participant 17 gaf aan dat hij het jammer vond dat hij na het lezen van een toelichting zijn antwoord op een stelling niet meer kon veranderen. Hij gaf aan dat de toelichting er juist is om overtuigd te worden van een bepaald standpunt en hij het dan handig zou vinden als hij zijn mening over een stelling nog kon veranderen. Drie participanten hadden problemen met het lezen van de toelichting van de partijen, nadat ze op deze functie in het nagesprek gewezen zijn. Zo vonden participanten 15 en 17 het overbodig dat er bij sommige partijen en stellingen een dubbele toelichting stond. Ze doelden hier op de knoppen 'toelichting' en 'toelichting uit het verkiezingsprogramma'. Ze zijn van mening dat dit samengevoegd kan worden onder één knop. Participant 5 voegde hieraan toe, dat hij het onhandig vond dat er bij de toelichting uit het verkiezingsprogramma verwezen werd naar een paginanummer, in plaats van een link naar een website.

Zoals eerder gezegd, waren lang niet alle participanten tevreden over deze functie. Verschillende participanten gaven aan de functie omslachtig te vinden om voor elke partij de standpunten en onderbouwingen te lezen. Participant 9 gaf in het nagesprek aan geïnteresseerd te zijn in het verkiezingsprogramma van D66, maar dat hij dat niet via het kliksysteem van Kieskompas wilde lezen. "Ik vind dit leuk voor een snelle scan, maar niet zozeer om er dieper op in te gaan." Maar liefst zeven participanten waren ontevreden over de mogelijkheid om partijen onderling met elkaar te vergelijken. "Is er ook een scherm waar alle partijen op een rijtje staan?" vroeg participant 10 zich af. Deze participant vertelde in het nagesprek hoe ze dit graag voor zich zou zien: "Wat leuk zou zijn, is dat je kan kiezen tussen partijen. Dat je aan kunt geven dat je een vergelijking wilt tussen Student & Starter, SP, D66 en de Christen Unie. En dat je dan vervolgens van die vier partijen bij elke stelling kan zien wat zij zeggen." Ook participant 11 ("Ik zou wel een vergelijking tussen twee of meerdere partijen willen maken en dan de verschillende redeneringen kunnen zien") gaf aan deze analyse-mogelijkheid te missen. Participant 19 gaf in het nagesprek aan ontevreden te zijn over de functie *vergelijk uw antwoorden*. Ze zou liever van elke partij een stukje tekst zien met een paar belangrijke speerpunten. Dit zou ze graag bij de stellingen zien, zodat ze op dat moment al een goed beeld heeft van waar partijen voor staan.

Overige functies

Tot slot konden er in het resultatenschermbalk nog 'overige functies' geraadpleegd worden. Hier is alleen door participant 20 gebruik van gemaakt, die het resultaat wilde printen. De overige participanten hebben wel op de balk geklikt, maar geen gebruik gemaakt van de mogelijkheden. Er werden vooral opmerkingen gemaakt over de mogelijkheid 'vertel een vriend'. Participanten reageerden hierop dat ze hun politieke voorkeur liever voor zichzelf wilden houden en dit dus niet zomaar aan een vriend zouden vertellen.

Vindbaarheid

In de vragenlijst die de participanten na afloop invulden, werd gevraagd naar hun inzicht in de standpunten van partijen en begrip van politieke kwesties in Utrecht. Hieruit is gebleken dat tien

participanten aangaven dat hun inzicht in de standpunten van de politieke partijen niet vergroot is. Zeven participanten vonden dat wel en drie participanten waren hier neutraal in. Hiernaast gaf de meerderheid van de participanten (13) aan, dat ze geen goed begrip hadden van de politieke issues die in Utrecht spelen. Slechts drie participanten vonden dat ze konden spreken van een goed begrip, en vier participanten waren hier neutraal in.

In het nagesprek gaven veel participanten aan de analysemogelijkheden van Kieskompas handig te vinden. Zoals hierboven beschreven, gingen de meeste participanten hier echter niet zelf mee aan de slag, maar keken hiernaar op aanwijzingen van de onderzoekster. Participant 12 gaf aan dat ze de analysemogelijkheden erg prettig vond, toen ze erop is geweest wat er allemaal kon. Ze gaf aan dat ze het jammer vond dat ze niet door Kieskompas gestimuleerd werd om gebruik te maken van de analysemogelijkheden. “Ik denk dat je er veel meer uit kan halen dan dat ik nu doe”, aldus participant 12. Dit is een probleem dat veel participanten hebben ervaren. Wanneer Kieskompas wil dat gebruikers hun positie verder gaan analyseren aan de hand van hun tools, moet dit duidelijker aangegeven worden omdat ze anders niet gebruikt worden.

Conclusie

Door middel van de hardop-denkmethode, een vragenlijst en een nagesprek is de gebruikerservaring van Kieskompas in kaart gebracht. Op basis van de bevindingen van de twintig participanten kunnen de drie deelvragen beantwoord worden.

Deelvraag 1: begrip politieke kwesties en inzicht in de standpunten

Kieskompas heeft allereerst als doel, gebruikers meer inzicht te verschaffen in hun politieke positie en hun kennis van politieke kwesties te vergroten. Daarnaast pogen ze hun standpunt ten opzichte van de politieke partijen inzichtelijk te maken. Kieskompas voegt hieraan toe dat deze doelen behaald moeten worden met een relatief lage cognitieve inspanning van de gebruikers. Het moet de gebruikers dus niet te veel moeite kosten om zich in de politiek te verdiepen.

Uit het onderzoek is gebleken dat minder dan de helft van de participanten vond dat hun inzicht in de politiek vergroot is, door het gebruik van Kieskompas. Slechts zeven participanten gaven aan dat ze meer inzicht hebben gekregen in hun politieke positie en die van de politieke partijen. Het meeste inzicht is verworven door de beeldende weergave van de positie van de gebruiker in het politieke landschap.

Dat de meerderheid van de participanten niet aangaf meer inzicht te hebben gekregen, komt waarschijnlijk doordat er problemen waren met uitvoeren van analysemogelijkheden. Slechts drie participanten hebben uit zichzelf hun antwoorden vergeleken met die van de partijen. Wanneer de overige participanten in het nagesprek op deze functie gewezen werden, gaven ze aan dit erg handig te vinden. Omdat de participanten de vragenlijst in moesten vullen vóór het nagesprek, hadden ze op dat moment nog geen aanwijzing gekregen van de mogelijkheid de functies te gebruiken. Wanneer ze de vragenlijst invulden, waren ze dus nog niet op de hoogte van de mogelijkheden en vonden ze dat ze nog niet genoeg inzicht hadden in hun eigen standpunt en dat van de partijen.

Veel participanten gaven aan de politieke kwesties die momenteel in Utrecht spelen, niet goed te begrijpen. Op één participant na, kwam dit door problemen met het beantwoorden van de stellingen, omdat ze locaties of begrippen niet kenden. De participanten vertelden in het nagesprek dat dit probleem makkelijk opgelost kan worden. Zo misten ze een toelichting bij de stellingen over voor hen onbekende locaties of moeilijke begrippen. De gebruikers zouden het handig vinden als je

bij een stelling op een informatieknopje kunt drukken. De informatie die dan verschijnt mag volgens de participanten heel feitelijk zijn in de vorm van een definitie.

Deelvraag 1 luidt als volgt: *Zorgt Kieskompas voor meer inzicht in het standpunt van de gebruiker, de posities van partijen in het politieke landschap en meer begrip van politieke kwesties? En kan dit gerealiseerd worden met relatief lage cognitieve inspanning?* Geconcludeerd kan worden dat het inzicht van de gebruikers in eerste instantie niet vergroot is. De meerderheid van de participanten gaf namelijk aan dat dit niet het geval was, omdat ze meenden geen goed beeld te krijgen van de standpunten en argumenten van de partijen. Kieskompas geeft de gebruiker echter wel de mogelijkheid dit te analyseren, maar veel participanten waren niet op de hoogte van deze opties. Het merendeel gaf vervolgens aan dit een handige functie te vinden, maar nog steeds niet voor ogen te hebben waar een partij precies voor staat, of waarom ze een bepaald standpunt innemen. Dit kwam doordat slechts drie participanten uit zichzelf op de toelichting klikten.

Hiernaast heeft Kieskompas niet voor een beter begrip van politieke kwesties gezorgd. De participanten gaven hiervoor als reden een toelichting bij de stellingen te missen. Zo gaf de helft van de participanten aan het handig te vinden als locaties of termen die in de stellingen genoemd worden, een toelichting krijgen.

Kieskompas heeft dus niet kunnen realiseren dat gebruikers met een relatief lage cognitieve inspanning een beter inzicht kregen in hun politieke positie, en hun politieke kennis konden vergroten. Participanten gaven aan dit wel te willen, maar deze analysemogelijkheden niet konden vinden. Een aantal participanten snapten niet dat de rode stip hun politieke positie voorstelde, waardoor ze hun positie niet goed konden analyseren. Er waren ook participanten die aangaven graag meer inzicht te krijgen in de standpunten van de partijen, maar dit liever niet via Kieskompas wilden doen. Volgens meerdere participanten kostte het te veel moeite om één voor één alle stellingen en de antwoorden van een partij door te kijken. De participanten zouden het fijn vinden als ze partijen onderling met elkaar kunnen vergelijken, dat zou hen een hoop tijd en moeite schelen.

Deelvraag 2: motivatie voor verdieping in politiek

Ten tweede is onderzocht of gebruikers door Kieskompas gemotiveerd werden zich verder in de politiek te gaan verdiepen. Ook is de participanten gevraagd of zij zich na het invullen van de stemhulp gemotiveerder voelen om te gaan stemmen.

Slechts vier participanten gaven aan zich gemotiveerder te voelen om te gaan stemmen door het gebruiken van Kieskompas. Er waren twee participanten die van te voren aangaven niet te gaan stemmen. Na het invullen van Kieskompas zijn zij niet van mening veranderd.

De meerderheid van de participanten gaven aan zich na het invullen van Kieskompas extra in de politiek te willen verdiepen, om zich zekerder te voelen van hun keuze voor een politieke partij. De gebruikers noemden verschillende manieren om zich in de politiek te gaan verdiepen. Zo zouden sommige participanten nog een andere stemhulp invullen, omdat hier waarschijnlijk andere stellingen aan bod zouden komen. Er waren ook participanten die op een later moment Kieskompas nog een keer wilden gebruiken. Ze zouden dan vooral gebruik maken van de analysemogelijkheden, omdat ze hier in het nagesprek op werden gewezen. Vooral de toelichting die partijen gaven, bleek interessant te zijn om nog een keer te analyseren. Meerdere participanten gaven aan, nog graag de verkiezingsprogramma's of websites van enkele partijen die hen aanspraken door te kijken.

Deelvraag 2 luidt als volgt: *Worden gebruikers door Kieskompas gemotiveerd om zich verder in de politiek te gaan verdiepen?* Op basis van bovenstaande bevindingen kan geconcludeerd worden dat de meerderheid van de participanten gemotiveerd werd om zich verder in de politiek te gaan verdiepen. Deze verdieping werd op verschillende manieren gerealiseerd. Zo zouden participanten verkiezingsprogramma's, websites en standpunten van partijen nog verder bekijken. Ook gaven participanten aan een andere stemhulp in te vullen of nog een keer gebruik te maken van Kieskompas en de analysemogelijkheden.

Centrale vraag: begrip politieke issues en inzicht in politieke positie

Na het beantwoorden van de deelvragen, kan nu een antwoord worden geformuleerd op de centrale vraag: *Draagt Kieskompas bij aan het beter begrijpen van politieke issues en het vergroten van inzicht in iemands positie in het politieke landschap? En zo niet waar gaat het dan mis?* Geconcludeerd kan worden dat de meerderheid van de participanten niet van mening was dat hun inzicht in hun politieke positie vergroot was. Ook gaf meer dan de helft van de gebruikers aan dat ze niet meer inzicht hadden gekregen in de standpunten van partijen. Kieskompas heeft er dus ook niet aan bijgedragen de politieke kennis van de participanten te vergroten. Maar waar gaat het dan mis? Tijdens het onderzoek waren er maar drie participanten die uit zichzelf gebruik hebben gemaakt van de functie *vergelijk uw antwoorden*, welke er is om het inzicht in de standpunten van verschillende partijen te vergroten. In het nagesprek bleek dat de gebruikers het jammer vonden dat ze deze functie niet zelf hadden gezien en gebruikt. Ze gaven aan de toelichting van partijen te missen en hiernaar gezocht te hebben.

Kieskompas is er dus niet in geslaagd alle doelen te bereiken. Er zullen dus aanpassingen aan de stemhulp gedaan moeten worden, om deze doelen wel te behalen. In de laatste paragraaf zullen op basis van de verkregen gegevens van de twintig participanten enkele aanbevelingen worden gedaan om het instrument duidelijker te maken. Verwacht wordt dat met deze aanpassingen in de stemhulp, gebruikers wel beter politieke issues zullen begrijpen en een groter inzicht zullen hebben in hun politieke positie en de standpunten van de partijen.

Discussie

Nu het onderzoek afgerond is, zijn er enkele tekortkomingen te noemen. Allereerst was er een derde deelvraag in het onderzoek aanwezig: *Hoe waarderen gebruikers Kieskompas en ervaren ze plezier bij het invullen van de stemhulp?* Participanten is echter niet specifiek naar de waardering van de stemhulp gevraagd. Tijdens de observaties is bovendien niet voldoende informatie verkregen om deze deelvraag te kunnen beantwoorden. Participanten hebben wel aangegeven ontevreden te zijn met de duidelijkheid van de analysemogelijkheden. Dit is echter niet voldoende informatie om antwoord te kunnen geven op de vraag. Hierdoor is besloten deze vraag weg te laten. In het vervolg zullen participanten specifiek naar hun waardering van de stemhulp gevraagd moeten worden, om een antwoord te kunnen geven op deze vraag over waardering.

Ten tweede zijn er vraagtekens te plaatsen bij de methode die gebruikt is. Veel participanten gaven aan het moeilijk te vinden hardop te denken. Van te voren zijn er cues opgesteld waarmee een gebruiker aangespoord kon worden hardop te blijven denken, wanneer hij stil viel. Achteraf bleek dat er veel verschil zat tussen verschillende participanten. Zo was het bijvoorbeeld goed te merken als iemand verbaal minder sterk was. In dat geval klikten gebruikers snel op een antwoordoptie na het

lezen van een stelling, en gaven ze hierbij weinig toelichting. Achteraf had daar moeten worden ingegrepen om er voor te zorgen dat gebruikers meer informatie zouden geven. Ook in het nagesprek verschilden participanten erg van elkaar qua verbale kwaliteiten. Bij sommige participanten kon gemakkelijk een open vraag gesteld worden en antwoordden zij hier uitgebreid op. Terwijl het bij participanten die verbaal minder sterk waren, lastiger was. Dit is dan ook gelijk het tweede punt van kritiek wat genoemd kan worden: achteraf zijn er bij participanten die uit zichzelf weinig vertelden wat meer sturende vragen gesteld. Een voorbeeld van een sturende vraag is 'Vond u ook dat hier wat toelichting miste?' Er had beter een minder sturende vraag als 'Miste u hier iets? En zo ja wat dan?' gesteld konden worden. Door het gebruik van sturende vragen, stemden gebruikers vaak in met de vraag. In vervolgonderzoek is het noodzakelijk dat er enkel open vragen gesteld worden, zodat de participanten niet gestuurd kunnen worden door de vragen van de onderzoekster.

Bovendien kan er gesteld worden dat het afnemen van de onderzoeken en houden van interviews een leerproces is. De ervaringen die bij de eerste vijf onderzoeken zijn opgedaan, zijn bij de anderen ingezet om deze vervolgens meer effectief te laten zijn. Hierdoor verschillen de eerdere en latere onderzoeken van elkaar qua informatie. Het is niet zo dat deze eerste onderzoeken niet bruikbaar zijn. Ze bevatten zeker nuttige informatie, maar misschien qua hoeveelheid minder dan de latere onderzoeken. Gaandeweg kwamen er nieuwe vragen bij die aan de participanten gesteld werden. Dit waren vooral vragen die ontstonden naar aanleiding van een antwoord van een participant; geprobeerd werd om steeds meer door te vragen om nieuwe, bruikbare informatie te verkrijgen. Er wordt aangeraden om in het vervolg eerst een aantal keer het onderzoek af te nemen bij participanten, om erachter te komen welke vragen precies gesteld moeten worden. Op deze manier zullen de verschillende opnames niet erg van elkaar verschillen en allemaal dezelfde informatie bevatten.

Ondanks dat er geprobeerd is een gevarieerde steekproef te creëren, zijn de participanten vrij homogeen. Zo zijn de participanten allemaal relatief jong (18-36 jaar) en 'gemiddeld' (MBO) of hoog opgeleid. Er hebben geen ouderen of laag opgeleiden aan het onderzoek meegedaan, omdat zij verbaal minder sterk zijn. Hierdoor zou minder nuttige informatie verkregen kunnen worden dan bij hoogopgeleiden het geval is. Hoewel ouderen en laag opgeleiden theoretisch gezien niet tot de doelgroep van Kieskompas behoren, moet men voorzichtig zijn met het generaliseren van de data. Dit komt doordat ouderen en laagopgeleiden wel de beschikking hebben over Kieskompas en hier dan ook gebruik van zullen maken.

Vervolgonderzoek

Uit deze studie is gebleken dat veel participanten een toelichting bij stellingen misten. Deze toelichting mocht heel algemeen zijn, zoals een definitie van een begrip als welzijnswerk. Hiernaast vonden veel participanten dat het interface van de stemhulp aangepast moet worden, om Kieskompas duidelijker te maken. Zo zagen enkele participanten bijvoorbeeld de 'geen mening'-knop over het hoofd. Interessant is om verschillende versies van Kieskompas te ontwikkelen die wel of niet bovengenoemde aanpassingen bevatten. Vervolgens kan vervolgonderzoek analyseren welke versie het best gewaardeerd wordt. Uit dit bacheloreindwerkstuk is bovendien gebleken dat het inzicht van gebruikers in hun politieke positie, en de standpunten van politieke partijen, niet vergroot is. In vervolgonderzoek kan gekeken worden hoe Kieskompas weergegeven moet worden om dit doel wel te behalen.

Bovendien is er in deze studie niet gekeken naar een eventueel verband tussen intentie om te stemmen van gebruikers aan het begin van het onderzoek, en het effect van Kieskompas. Deze intentie werd in de oefentaak gemeten; participanten moesten aangeven in hoeverre zij al zeker wisten op welke partij te gaan stemmen. Na afloop werd hen gevraagd wat het effect van Kieskompas is geweest (bijvoorbeeld 'Het gebruik van Kieskompas heeft... mijn partijvoorkeur bepaald'). Het zou interessant zijn om te onderzoeken of er een relatie bestaat tussen de intentie van gebruikers om te stemmen aan het begin van het invullen van de stembul en de invloed van Kieskompas op de uiteindelijke partijkeuze. De onderzoekers van het VAVI-project doen hier onderzoek naar. Het zou interessant zijn om het kwantitatieve onderzoek van dit project te relateren aan het kwalitatieve onderzoek van dit bacheloreindwerkstuk. Op deze manier ontstaan er verbindingspunten met het verzamelen van een ander soort gegevens.

Dit bacheloreindwerkstuk is een onderzoek naar het gebruik van Kieskompas bij de gemeenteraadsverkiezingen. In mei 2014 worden de verkiezingen van de leden van het Europees Parlement gehouden. Het zou interessant zijn om dit onderzoek nog eens uit te voeren bij de Europese verkiezingen. Er kan dan worden gekeken of er verschillende resultaten worden verkregen en gebruikers anders met de VAA om gaan. Het is interessant om te zien of gebruikers dan wel uit zichzelf gebruik maken van analysemogelijkheden. En wanneer dit het geval is, of gebruikers dan aangeven dat hun begrip van politieke issues en inzicht in het politieke landschap vergroot is.

Aanbevelingen

Op basis van de bevindingen van de twintig participanten kunnen er aanbevelingen gedaan worden om Kieskompas te verbeteren.

Stellingen en antwoordopties

Allereerst zou Kieskompas een informatieknop aan de stellingen kunnen toevoegen, waar gebruikers op kunnen klikken voor extra informatie. Veel participanten gaven aan toelichting over locaties of definities van begrippen te missen. Ook zouden de gebruikers de stellingen graag wat genuanceerder zien, omdat ze nu vaak nogal zwart-wit zijn. Participanten gaven aan dat sommige stellingen erg situatieafhankelijk zijn, waardoor ze moeilijk te beantwoorden waren. Als oplossing klikten de meeste participanten dan op de 'geen mening'-knop, maar niet alle gebruikers hebben deze knop opgemerkt. Dit is dan ook de volgende aanbeveling voor Kieskompas: de 'geen mening'-knop moet duidelijker weergegeven worden. Er waren ook participanten die de 'geen mening'-knop overbodig vonden. Zij waren van mening dat er geen verschil is tussen 'neutraal' of 'geen mening'. Kieskompas zou er voor kunnen kiezen de 'geen mening'-knop te vervangen door een andere knop, bijvoorbeeld 'ik snap het niet' of 'tel deze vraag niet mee'. Participanten gaven aan in plaats van 'geen mening' liever op bovengenoemde opties te klikken, om aan te geven dat ze een stelling niet begrepen.

Partijenscherm met partijenuitleg

De taak die de gebruikers in het partijenscherm uit moesten voeren werd door veel participanten als moeilijk ervaren. Zij vonden het lastig in te schatten of ze op een partij zouden stemmen die ze niet kenden. Kieskompas kan hier de gebruikers helpen door bij elke partij een knop toe te voegen waarop een gebruiker kan klikken. Als dit gedaan wordt komt er vervolgens een tekst in beeld, waar in een paar zinnen de speerpunten van een partij worden beschreven. Op deze manier kunnen gebruikers ervoor kiezen in een aantal zinnen te lezen waar een partij voor staat en deze vervolgens beoordelen.

Instructie resultatenscherf

Bovendien gaven bijna alle participanten aan het vervelend te vinden dat de instructie bij het resultatenscherf na tien seconden uit beeld verdwijnt. Geen van de participanten heeft de instructie volledig kunnen lezen, waardoor veel gebruikers niet op de hoogte waren van de functies waar ze allemaal gebruik van konden maken. Dit is dan waarschijnlijk ook de reden dat analysemogelijkheden verkeerd werden begrepen of helemaal niet werden gebruikt. Het zou helpen als de instructie als pop-up in beeld komt, waardoor de kans groter wordt dat gebruikers de uitleg zien en gaan lezen. Bovendien zou het handiger zijn als gebruikers de instructie zelf weg moeten klikken in plaats van dat hij automatisch verdwijnt. Dan kunnen gebruikers de uitleg helemaal lezen. Wat ook zou helpen is dat er een knop wordt toegevoegd aan het scherm waar gebruikers elk moment op kunnen klikken om de uitleg nog een keer te lezen.

Toelichting van partijen

Veel participanten gaven aan een toelichting van partijen te willen lezen waarom ze een bepaald standpunt innemen. Maar bijna alle participanten konden deze toelichting niet vinden. Het zou dus helpen als deze mogelijkheid duidelijker wordt aangegeven. Wanneer de gebruiker op 'positie per stelling' geklikt heeft, zou er een duidelijke knop moeten verschijnen die aangeeft dat je op 'toelichting' kan klikken. Wat ook handig zou zijn is dat de gebruiker met zijn muis over een logo kan gaan en er dan een pop-up verschijnt waar hij vervolgens voor toelichting kan klikken. Zoals Kieskompas op dit moment in elkaar zit, kost het de gebruikers veel moeite om de analysemogelijkheden te vinden, te begrijpen en te gebruiken.

Weergave politieke positie

Het grote verschil tussen StemWijzer en Kieskompas is het verschil in weergave van de politieke positie van de gebruiker. Bij Kieskompas krijgt de gebruiker een beeldende weergave van zijn positie in het politieke landschap, bij StemWijzer krijgt de gebruiker een lijstje van partijen waar hij de meeste overeenkomsten mee heeft. Naar aanleiding van de resultaten van dit onderzoek, kan Kieskompas het de gebruiker makkelijker maken door naast de beeldende weergave een tekst toe te voegen. Deze tekst kan in de vorm van een lijstje of uitleg, met welke partijen het dichtst bij de gebruiker staan. Verschillende participanten gaven aan dit handig te vinden. Enkele participanten begrepen niet dat de rode stip hun positie in het politieke landschap aangaf, maar dachten dat dit een logo van een partij was. Kieskompas kan dit duidelijker maken door de stip te vervangen door een pijl met een kreet als 'dit ben ik' erbij te voegen. Daarnaast gaven participanten aan dat de partijenlogo's in het politieke landschap onscherp waren. Kieskompas kan dit probleem oplossen door ervoor te kiezen de logo's groter af te beelden. Wanneer de logo's elkaar dan overlappen, kan ervoor gekozen worden duidelijk aan te geven dat gebruikers met hun muis over een logo kunnen gaan. Wanneer zij dit doen, zal het logo duidelijker te zien zijn en de partijnaam in beeld komen.

Pop-up vragenlijst

Bijna alle participanten klikten de pop-up vragenlijst die in beeld kwam direct weg. Dit kwam doordat ze erg verrast waren door de timing hiervan. De vragenlijst verscheen wanneer gebruikers bezig waren met het bekijken van hun positie in het politieke landschap. Wanneer de vragenlijst op een ander moment in beeld zou komen, wordt verwacht dat veel meer gebruikers hem in zullen vullen. Zo kan Kieskompas er bijvoorbeeld voor kiezen de vragenlijst in beeld te laten komen wanneer de

gebruiker het internetscherf wil sluiten. Dan verschijnt de vragenlijst niet op een onhandig moment, wanneer gebruikers hun positie aan het analyseren zijn.

Partijen onderling met elkaar vergelijken

Bijna alle participanten gaven ten slotte aan dat ze het fijn zouden vinden als ze meerdere partijen met elkaar kunnen vergelijken. Het zou dus handig zijn als gebruikers enkele partijen kunnen selecteren. Vervolgens kunnen ze dan van deze partijen de antwoorden op de stellingen en een toelichting hiervoor, bestuderen.

Literatuurlijst

Internet

Kieskompas.nl (2014). Gemeenteraadsverkiezingen 2014 Utrecht. Laatst geraadpleegd op 22-03-2014 via <https://gemeente.kieskompas.nl/>

Kieskompas.nl (2014). Totstandkoming en uitleg van het Kieskompas. Laatst geraadpleegd op 09-02-14 via <http://home.kieskompas.nl/>

ProDemos (z.d.). Recordaantal bezoekers voor StemWijzer. [nieuwsbericht] Laatst geraadpleegd op 22-03-14 via <http://www.stemwijzer.nl/Nieuws2/Recordaantal-bezoekers-voor-StemWijzer>

Volkskrant.nl (2012, 5 september). Wetenschappers waarschuwen voor gebruik kieswijzer als stembulp. *Volkskrant*. Laats geraadpleegd op 22-03-2014 via <http://www.volkskrant.nl/vk/nl/10637/VK-Dossier-Verkiezingen-van-2012/article/detail/3311375/2012/09/05/Wetenschappers-waarschuwen-voor-gebruik-kieswijzer-als-stembulp.dhtml>

Artikelen

Cedroni, L. & Garzia, D. (2010). *Voting Advice Applications in Europe: The state of the art*. Napoli: ScriptaWeb

Fossen, T., Anderson, J. & Tiemeijer, W. (2012). Wijzer stemmen? StemWijzer, Kieskompas, en het voorgeprogrammeerde electoraat. In C. van 't Hof, J. Timmer, R. van Est (eds). *Voorgeprogrammeerd. Hoe internet ons leven leidt*. Den Haag: Boom Lemma, 163-188

Graaf, J. de & Scheltens, J. (2011). *Stemwijzer is geen wetenschap*. Gepresenteerd op het Politicologenetmaal, Universiteit van Amsterdam, 9-10 juni 2011. ProDemos, Den Haag.

Holleman, B.C., Kamoen, N., Pol, J. v.d. & Vreese, C. de (2013). Stembadvieshulpen onder de loep. *Tekstblad*, 02, 26-27.

Holleman, B.C., Kamoen, N. & Vreese, C. de (2013). Stembadvies via internet: antwoorden, attitudes, stemintenties. *Tijdschrift voor Taalbeheersing*, 35(1), 25-46.

Jansen, C. (1990). Papier of beeldscherm; hoe gaan formulierinvullers te werk? In: I. Broersma, R. 't Hart & A. Verschoor (red.), *Informatielogistiek. Formulieren in bedrijf*. Voordrachten gehouden tijdens een symposium aan de Erasmusuniversiteit Rotterdam op 22 mei 1990. Den Haag: SDU. 53-63

Jong, De M., Schellens P.J. (1995). Met het oog op de lezer. Pretestmethoden voor schriftelijk voorlichtingsmateriaal. *Perspectieven op Taalgebruik*. Amsterdam: Thesis Publishers. 139-157

Krouwel, A. (2012), The practicalities Issuing Vote Advice: a new methodology for profiling and matching. *Voting Advice Applications and the State of the Art: Theory, Practice and Comparative Insights*

Ladner, A. (2012) Voting advice applications – impact on voting decisions in the 2011 Swiss national elections. [Paper] gepresenteerd op de 62^e Political Studies Association Annual International Conference, 2012, Belfast, Ierland.

Bijlagen

- Bijlage 1 | Overzicht stellingen verschillende versies Kieskompas
- Bijlage 2 | Overzicht participanten
- Bijlage 3 | Afnameprotocol
- Bijlage 4 | Uitwerkingen per participant
- Bijlage 5 | Schematische weergave uitwerkingen per onderdeel
- Bijlage 6 | USB-stick met alle opnames

Bijlage 1 | Overzicht stellingen verschillende versies Kieskompas

Nummer	Versie	Stelling
1	Moederversie	Alle prostitutie moet uit de Hardebollenstraat verdwijnen
	Versie A	<i>Veiligheid</i> Alle prostitutie moet uit de Hardebollenstraat verdwijnen
	Versie B	<i>Veiligheid</i> Alle prostitutie moet uit de Hardebollenstraat verdwijnen
	Versie C	<i>Veiligheid</i> Alle prostitutie moet uit de Hardebollenstraat verdwijnen
	Versie D	<i>Veiligheid</i> Alle prostitutie moet uit de Hardebollenstraat verdwijnen
2	Moederversie	Scholen mogen alleen uitbreiden als andere scholen in de wijk geen plek voor nieuwe leerlingen meer hebben
	Versie A	<i>Cultuur & onderwijs</i> Scholen mogen alleen uitbreiden als andere scholen in de wijk geen plek voor nieuwe leerlingen meer hebben
	Versie B	<i>Cultuur & onderwijs</i> Scholen mogen alleen uitbreiden als andere scholen in de wijk geen plek voor nieuwe leerlingen meer hebben
	Versie C	<i>Cultuur & onderwijs</i> Scholen mogen alleen uitbreiden als andere scholen in de wijk geen plek voor nieuwe leerlingen meer hebben
	Versie D	<i>Cultuur & onderwijs</i> Scholen mogen alleen uitbreiden als andere scholen in de wijk geen plek voor nieuwe leerlingen meer hebben
3	Moederversie	Er moet een verbreding komen van de A27 bij Amelisweerd
	Versie A	<i>Natuur & milieu</i> Er moet geen verbreding komen van de A27 bij Amelisweerd
	Versie B	<i>Mobiliteit</i> Er moet een verbreding komen van de A27 bij Amelisweerd
	Versie C	<i>Natuur & milieu</i> Er moet een verbreding komen van de A27 bij Amelisweerd
	Versie D	<i>Mobiliteit</i> Er moet geen verbreding komen van de A27 bij Amelisweerd
4	Moederversie	De parkeertarieven in Utrecht mogen worden verhoogd
	Versie A	<i>Natuur & milieu</i> De parkeertarieven in Utrecht mogen worden verhoogd
	Versie B	<i>Mobiliteit</i> De parkeertarieven in Utrecht mogen niet worden verhoogd
	Versie C	<i>Natuur & milieu</i> De parkeertarieven in Utrecht mogen niet worden verhoogd
	Versie D	<i>Mobiliteit</i> De parkeertarieven in Utrecht mogen worden verhoogd
5	Moederversie	De meest vervuilende auto's (ouder dan Diesel Euro 3 en Benzine Euro 0) moeten uit de binnenstad worden geweerd
	Versie A	<i>Mobiliteit</i> De meest vervuilende auto's (ouder dan Diesel Euro 3 en Benzine Euro 0) moeten uit de binnenstad worden geweerd
	Versie B	<i>Natuur & milieu</i> De meest vervuilende auto's (ouder dan Diesel Euro 3 en Benzine Euro 0) moeten uit de binnenstad worden geweerd
	Versie C	<i>Mobiliteit</i> De meest vervuilende auto's (ouder dan Diesel Euro 3 en Benzine Euro 0) moeten in de binnenstad worden toegelaten

	Versie D	<i>Natuur & milieu</i> De meest vervuilende auto's (ouder dan Diesel Euro 3 en Benzine Euro 0) moeten in de binnenstad worden toegelaten
6	Moederversie	Het budget om de leefbaarheid in wijken te verbeteren (het leefbaarheidsbudget) moet worden afgeschaft
	Versie A	<i>Financiën</i> Het budget om de leefbaarheid in wijken te verbeteren (het leefbaarheidsbudget) moet worden gehandhaafd
	Versie B	<i>Sociaal beleid</i> Het budget om de leefbaarheid in wijken te verbeteren (het leefbaarheidsbudget) moet worden gehandhaafd
	Versie C	<i>Financiën</i> Het budget om de leefbaarheid in wijken te verbeteren (het leefbaarheidsbudget) moet worden afgeschaft
	Versie D	<i>Sociaal beleid</i> Het budget om de leefbaarheid in wijken te verbeteren (het leefbaarheidsbudget) moet worden afgeschaft
7	Moederversie	In achterstandswijken mogen sociale huurwoningen worden gesloopt
	Versie A	<i>Sociaal beleid</i> In achterstandswijken mogen sociale huurwoningen worden gesloopt
	Versie B	<i>Veiligheid</i> In achterstandswijken mogen geen sociale huurwoningen worden gesloopt
	Versie C	<i>Sociaal beleid</i> In achterstandswijken mogen geen sociale huurwoningen worden gesloopt
	Versie D	<i>Veiligheid</i> In achterstandswijken mogen sociale huurwoningen worden gesloopt
8	Moederversie	Op welzijnswerk mag worden bezuinigd
	Versie A	<i>Sociaal beleid</i> Op welzijnswerk mag niet worden bezuinigd
	Versie B	<i>Financiën</i> Op welzijnswerk mag worden bezuinigd
	Versie C	<i>Sociaal beleid</i> Op welzijnswerk mag worden bezuinigd
	Versie D	<i>Financiën</i> Op welzijnswerk mag niet worden bezuinigd
9	Moederversie	De OZB (belasting voor huiseigenaren) moet worden verlaagd, ook als daardoor extra moet worden bezuinigd
	Versie A	<i>Bouwen & wonen</i> De OZB (belasting voor huiseigenaren) moet worden verlaagd, ook als daardoor extra moet worden bezuinigd
	Versie B	<i>Economie</i> De OZB (belasting voor huiseigenaren) moet worden verlaagd, ook als daardoor extra moet worden bezuinigd
	Versie C	<i>Bouwen & wonen</i> De OZB (belasting voor huiseigenaren) moet worden verlaagd, ook als daardoor extra moet worden bezuinigd
	Versie D	<i>Economie</i> De OZB (belasting voor huiseigenaren) moet worden verlaagd, ook als daardoor extra moet worden bezuinigd
10	Moederversie	Er mogen woningen worden gebouwd in de polder Rijnenburg
	Versie A	<i>Natuur & milieu</i> Er mogen woningen worden gebouwd in de polder Rijnenburg
	Versie B	<i>Bouwen & wonen</i> Er mogen geen woningen worden gebouwd in de polder Rijnenburg
	Versie C	<i>Natuur & milieu</i> Er mogen geen woningen worden gebouwd in de polder Rijnenburg

	Versie D	<i>Bouwen & wonen</i> Er mogen woningen worden gebouwd in de polder Rijnenburg
11	Moederversie	Winkels mogen alle zondagen open zijn
	Versie A	<i>Economie</i> Winkels mogen alle zondagen open zijn
	Versie B	<i>Economie</i> Winkels mogen alle zondagen open zijn
	Versie C	<i>Economie</i> Winkels mogen alle zondagen open zijn
	Versie D	<i>Economie</i> Winkels mogen alle zondagen open zijn
12	Moederversie	De gemeente moet geld investeren in een fietsbrug tussen Oog in Al en Leidsche Rijn over het Amsterdam-Rijnkanaal
	Versie A	<i>Financiën</i> De gemeente moet geen geld investeren in een fietsbrug tussen Oog in Al en Leidsche Rijn over het Amsterdam-Rijnkanaal
	Versie B	<i>Natuur & milieu</i> De gemeente moet geen geld investeren in een fietsbrug tussen Oog in Al en Leidsche Rijn over het Amsterdam-Rijnkanaal
	Versie C	<i>Financiën</i> De gemeente moet geld investeren in een fietsbrug tussen Oog in Al en Leidsche Rijn over het Amsterdam-Rijnkanaal
	Versie D	<i>Natuur & milieu</i> De gemeente moet geld investeren in een fietsbrug tussen Oog in Al en Leidsche Rijn over het Amsterdam-Rijnkanaal
13	Moederversie	De gemeente moet extra geld investeren om taalachterstanden bij kinderen tegen te gaan
	Versie A	<i>Cultuur & Onderwijs</i> De gemeente moet geen extra geld investeren om taalachterstanden bij kinderen tegen te gaan
	Versie B	<i>Financiën</i> De gemeente moet extra geld investeren om taalachterstanden bij kinderen tegen te gaan
	Versie C	<i>Cultuur & Onderwijs</i> De gemeente moet extra geld investeren om taalachterstanden bij kinderen tegen te gaan
	Versie D	<i>Financiën</i> De gemeente moet geen extra geld investeren om taalachterstanden bij kinderen tegen te gaan
14	Moederversie	In plaats van preventie moet er meer geld naar een harde aanpak van overlast
	Versie A	<i>Veiligheid</i> In plaats van preventie moet er meer geld naar een harde aanpak van overlast
	Versie B	<i>Veiligheid</i> In plaats van preventie moet er meer geld naar een harde aanpak van overlast
	Versie C	<i>Veiligheid</i> In plaats van preventie moet er meer geld naar een harde aanpak van overlast
	Versie D	<i>Veiligheid</i> In plaats van preventie moet er meer geld naar een harde aanpak van overlast
15	Moederversie	De afvalstoffenheffing moet worden afgeschaft
	Versie A	<i>Financiën</i> De afvalstoffenheffing moet niet worden afgeschaft
	Versie B	<i>Natuur & milieu</i> De afvalstoffenheffing moet niet worden afgeschaft
	Versie C	<i>Financiën</i> De afvalstoffenheffing moet worden afgeschaft

	Versie D	<i>Natuur & milieu</i> De afvalstoffenheffing moet worden afgeschaft
16	Moederversie	Op kunst en cultuur mag worden bezuinigd
	Versie A	<i>Financiën</i> Op kunst en cultuur mag worden bezuinigd
	Versie B	<i>Cultuur & onderwijs</i> Op kunst en cultuur mag worden bezuinigd
	Versie C	<i>Financiën</i> Op kunst en cultuur mag niet worden bezuinigd
	Versie D	<i>Cultuur & onderwijs</i> Op kunst en cultuur mag niet worden bezuinigd
17	Moederversie	Voor milieumaatregelen mag een belastingverhoging plaatsvinden
	Versie A	<i>Natuur & milieu</i> Voor milieumaatregelen mag een belastingverhoging plaatsvinden
	Versie B	<i>Financiën</i> Voor milieumaatregelen mag geen belastingverhoging plaatsvinden
	Versie C	<i>Natuur & milieu</i> Voor milieumaatregelen mag geen belastingverhoging plaatsvinden
	Versie D	<i>Financiën</i> Voor milieumaatregelen mag een belastingverhoging plaatsvinden
18	Moederversie	De gemeente mag bedrijven dwingen tot het nemen van energiebesparende maatregelen
	Versie A	<i>Economie</i> De gemeente moet bedrijven zelf laten bepalen of ze energiebesparende maatregelen nemen
	Versie B	<i>Natuur & milieu</i> De gemeente moet bedrijven zelf laten bepalen of ze energiebesparende maatregelen nemen
	Versie C	<i>Economie</i> De gemeente mag bedrijven dwingen tot het nemen van energiebesparende maatregelen
	Versie D	<i>Natuur & milieu</i> De gemeente mag bedrijven dwingen tot het nemen van energiebesparende maatregelen
19	Moederversie	Op industrieterrein Lage Weide mag een windmolenpark komen
	Versie A	<i>Natuur & milieu</i> De gemeente moet bedrijven zelf laten bepalen of ze energiebesparende maatregelen nemen
	Versie B	<i>Bouwen & wonen</i> Op industrieterrein Lage Weide mag een windmolenpark komen
	Versie C	<i>Natuur & milieu</i> Op industrieterrein Lage Weide mag een windmolenpark komen
	Versie D	<i>Bouwen & wonen</i> Op industrieterrein Lage Weide mag geen windmolenpark komen
20	Moederversie	De gemeente moet geld investeren in de aanleg van meer ondergrondse parkeergarages
	Versie A	<i>Mobiliteit</i> De gemeente moet geld investeren in de aanleg van meer ondergrondse parkeergarages
	Versie B	<i>Mobiliteit</i> De gemeente moet geld investeren in de aanleg van meer ondergrondse parkeergarages
	Versie C	<i>Mobiliteit</i> De gemeente moet geld investeren in de aanleg van meer ondergrondse parkeergarages

	Versie D	<i>Mobiliteit</i> De gemeente moet geld investeren in de aanleg van meer ondergrondse parkeergarages
21	Moederversie	De gemeente moet meer geld uittrekken voor armoedebestrijding, ook als hiervoor de belastingen moeten worden verhoogd
	Versie A	<i>Sociaal beleid</i> De gemeente moet meer geld uittrekken voor armoedebestrijding, ook als hiervoor de belastingen moeten worden verhoogd
	Versie B	<i>Economie</i> De gemeente moet meer geld uittrekken voor armoedebestrijding, ook als hiervoor de belastingen moeten worden verhoogd
	Versie C	<i>Economie</i> De gemeente moet meer geld uittrekken voor armoedebestrijding, ook als hiervoor de belastingen moeten worden verhoogd
	Versie D	<i>Sociaal beleid</i> De gemeente moet meer geld uittrekken voor armoedebestrijding, ook als hiervoor de belastingen moeten worden verhoogd
22	Moederversie	De gemeente kan beter tijdelijk schulden maken dan bezuinigen op sociale voorzieningen
	Versie A	<i>Economie</i> De gemeente kan beter tijdelijk schulden maken dan bezuinigen op sociale voorzieningen
	Versie B	<i>Sociaal beleid</i> De gemeente kan beter tijdelijk schulden maken dan bezuinigen op sociale voorzieningen
	Versie C	<i>Economie</i> De gemeente kan beter tijdelijk schulden maken dan bezuinigen op sociale voorzieningen
	Versie D	<i>Sociaal beleid</i> De gemeente kan beter tijdelijk schulden maken dan bezuinigen op sociale voorzieningen
23	Moederversie	Iedere bijstandsontvanger moet verplicht vrijwilligerswerk doen, of worden gekort op zijn uitkering
	Versie A	<i>Sociaal beleid</i> Iedere bijstandsontvanger moet verplicht vrijwilligerswerk doen, of worden gekort op zijn uitkering
	Versie B	<i>Economie</i> Iedere bijstandsontvanger moet verplicht vrijwilligerswerk doen, of worden gekort op zijn uitkering
	Versie C	<i>Economie</i> Iedere bijstandsontvanger moet verplicht vrijwilligerswerk doen, of worden gekort op zijn uitkering
	Versie D	<i>Sociaal beleid</i> Iedere bijstandsontvanger moet verplicht vrijwilligerswerk doen, of worden gekort op zijn uitkering
24	Moederversie	Wie meer verdient moet meer gaan betalen voor sociale huurwoningen
	Versie A	<i>Bouwen & wonen</i> Wie meer verdient moet meer gaan betalen voor sociale huurwoningen
	Versie B	<i>Bouwen & wonen</i> Wie meer verdient moet meer gaan betalen voor sociale huurwoningen
	Versie C	<i>Bouwen & wonen</i> Wie meer verdient moet meer gaan betalen voor sociale huurwoningen
	Versie D	<i>Bouwen & wonen</i> Wie meer verdient moet meer gaan betalen voor sociale huurwoningen
25	Moederversie	In plaats van de gemeente, moeten huisbezitters zelf eigenaar worden van de grond onder hun woning (aanschaffen erfpacht)

	Versie A	<i>Bouwen & wonen</i> In plaats van de gemeente, moeten huisbezitters zelf eigenaar worden van de grond onder hun woning (aanschaffen erfpacht)
	Versie B	<i>Bouwen & wonen</i> In plaats van de gemeente, moeten huisbezitters zelf eigenaar worden van de grond onder hun woning (aanschaffen erfpacht)
	Versie C	<i>Bouwen & wonen</i> In plaats van de gemeente, moeten huisbezitters zelf eigenaar worden van de grond onder hun woning (aanschaffen erfpacht)
	Versie D	<i>Bouwen & wonen</i> In plaats van de gemeente, moeten huisbezitters zelf eigenaar worden van de grond onder hun woning (aanschaffen erfpacht)
26	Moederversie	De verplichte vergunning voor het verbouwen van een eigen huis moet worden afgeschaft
	Versie A	<i>Bouwen & wonen</i> De verplichte vergunning voor het verbouwen van een eigen huis moet worden afgeschaft
	Versie B	<i>Bouwen & wonen</i> De verplichte vergunning voor het verbouwen van een eigen huis moet blijven bestaan
	Versie C	<i>Bouwen & wonen</i> De verplichte vergunning voor het verbouwen van een eigen huis moet worden afgeschaft
	Versie D	<i>Bouwen & wonen</i> De verplichte vergunning voor het verbouwen van een eigen huis moet blijven bestaan
27	Moederversie	Circussen met dieren moeten in Utrecht verboden worden
	Versie A	<i>Cultuur & onderwijs</i> Circussen met dieren moeten in Utrecht verboden worden
	Versie B	<i>Cultuur & onderwijs</i> Circussen met dieren moeten in Utrecht toegelaten blijven
	Versie C	<i>Cultuur & onderwijs</i> Circussen met dieren moeten in Utrecht toegelaten blijven
	Versie D	<i>Cultuur & onderwijs</i> Circussen met dieren moeten in Utrecht verboden worden
28	Moederversie	De hondenbelasting moet worden afgeschaft
	Versie A	<i>Financiën</i> De hondenbelasting moet niet worden afgeschaft
	Versie B	<i>Financiën</i> De hondenbelasting moet worden afgeschaft
	Versie C	<i>Financiën</i> De hondenbelasting moet worden afgeschaft
	Versie D	<i>Financiën</i> De hondenbelasting moet niet worden afgeschaft
29	Moederversie	De ontwikkeling van een gemeentelijke wietkwekerij moet worden gestopt
	Versie A	<i>Veiligheid</i> De ontwikkeling van een gemeentelijke wietkwekerij moet worden gestopt
	Versie B	<i>Veiligheid</i> De ontwikkeling van een gemeentelijke wietkwekerij moet worden doorgezet
	Versie C	<i>Veiligheid</i> De ontwikkeling van een gemeentelijke wietkwekerij moet worden gestopt
	Versie D	<i>Veiligheid</i> De ontwikkeling van een gemeentelijke wietkwekerij moet worden doorgezet
30	Moederversie	Overlastgevende inwoners moeten verplicht verhuizen naar een speciale buurt buiten de woonwijken

	Versie A	<i>Veiligheid</i> Overlastgevende inwoners moeten verplicht verhuizen naar een speciale buurt buiten de woonwijken
	Versie B	<i>Veiligheid</i> Overlastgevende inwoners moeten verplicht verhuizen naar een speciale buurt buiten de woonwijken
	Versie C	<i>Veiligheid</i> Overlastgevende inwoners moeten verplicht verhuizen naar een speciale buurt buiten de woonwijken
	Versie D	<i>Veiligheid</i> Overlastgevende inwoners moeten verplicht verhuizen naar een speciale buurt buiten de woonwijken

Bijlage 2 | Overzicht participanten

Tabel 1. Schematische weergave participanten

Participant	Duur opname	Geslacht	Leeftijd	Opleiding	Hoe zeker weet u al op welke partij u gaat stemmen	Resultaat	Van plan om te stemmen
1	00:34:55	Vrouw	25	WO	Ik weet helemaal nog niet op welke partij ik ga stemmen	Links- progressief: SP/D66/CU	Weet ik nog niet
2	00:34:53	Man	32	HAVO/ HBO Propedeuse	Ik weet helemaal nog niet op welke partij ik ga stemmen	Links-progressief: D66	Weet ik nog niet
3	00:31:56	Vrouw	21	WO	Ik weet al zeker op welke partij ik ga stemmen: Student & Starter	Links-progressief: SP	Student & Starter
4	00:23:37	Vrouw	26	WO	Ik twijfel nog tussen enkele partijen, namelijk: PvdA en Groen Links.	Links-progressief: D66/SP	Weet ik nog niet
5	00:28:39	Man	26	WO	Ik weet helemaal nog niet op welke partij ik ga stemmen	Midden-progressief: D66/CU	D66
6	00:46:03	Vrouw	25	HBO	Ik weet helemaal nog niet op welke partij ik ga stemmen	Links-progressief: CU	Groen Links
7	00:43:55	Man	36	WO	Ik ga niet stemmen	Links -midden: SP/CU	Ik ga niet stemmen
8	00:27:04	Man	31	MBO	Ik weet helemaal nog niet op welke partij ik ga stemmen	In het midden van de assen: CU dichtst bij	CDA
9	01:05:18	Man	27	WO	Ik twijfel nog tussen enkele partijen, namelijk: D66, Groen Links en PvdA	Links-progressief: Student & Starter/D66	D66
10	00:46:34	Vrouw	21	WO	Ik twijfel nog tussen enkele partijen, namelijk: Student & Starter en D66	Midden-progressief: CU/D66	D66
11	00:38:22	Man	25	WO	Ik weet al zeker op welke partij ik ga stemmen, namelijk: VVD	Rechts-conservatief: Stadsbelang Utrecht/Nederland Duurzaam	VVD

12	00:41:14	Vrouw	32	WO	Ik twijfel nog tussen enkele partijen, namelijk: SP, D66 en Groen Links	Links-progressief: SP/D66	D66
13	00:38:33	Man	35	WO	Ik twijfel nog tussen enkele partijen, namelijk: PvdA, SP en Groen Links	Links-progressief: D66	D66
14	00:38:39	Vrouw	25	HBO	Ik weet al zeker op welke partij ik ga stemmen, namelijk: D66	Links-progressief: SP	D66
15	00:41:44	Man	24	WO	Ik twijfel nog tussen enkele partijen, namelijk: VVD en D66	Links-progressief: CU	D66
16	00:38:10	Vrouw	24	HBO	Ik weet helemaal nog niet op welke partij ik ga stemmen.	Links-progressief: CU	D66
17	00:43:05	Man	31	HBO	Ik twijfel nog tussen enkele partijen, namelijk: VVD en D66	Links-progressief: SP/CU	D66
18	00:50:32	Vrouw	26	WO	Ik weet helemaal nog niet op welke partij ik ga stemmen.	Links-progressief: CU	Groen Links
19	00:34:24	Vrouw	20	HBO	Ik ga niet stemmen.	Rechts-progressief	Ik ga niet stemmen
20	00:31:30	Vrouw	18	HBO	Ik weet helemaal nog niet op welke partij ik ga stemmen.	Links-progressief: CU/D66	Weet ik nog niet (twijfelt tussen D66 en SP)

Bijlage 3 | Afnameprotocol

Deel A: inleidende vragen

Hieronder staat de vragenlijst met inleidende vragen van Kieskompas. Deze vragen zijn als oefentaak voor het hardop denken gebruikt.

1. Wat is uw geslacht?

- Man
- Vrouw

2. Wat is uw geboortjaar?

.....

3. Wat is uw hoogst genoten opleiding?

- WO-doctoraal of master
- HBO of WO- bachelor of kandidaats
- HAVO en VWO bovenbouw / WO en HBO propedeuse
- MBO
- Eerste 3 jaar HAVO en VWO / MAVO / VMBO (theoretische en gemengde leerweg)
- LBO / VBO / VMBO (kader- en beroepsgerichte leerweg)
- Geen onderwijs/ basisonderwijs
- Weet niet / Geen opgave

4. In welke wijk woont u?

- West
- Noordwest
- Overvecht
- Noordoost
- Oost
- Binnenstad
- Zuid
- Zuidwest
- Leidsche Rijn
- Vleuten – De Meern

5. Hoe zeker weet u al op welke partij u gaat stemmen?

- Ik weet al zeker op welke partij ik ga stemmen
- Ik twijfel nog tussen enkele partijen
- Ik weet het nog helemaal niet
- Ik ga niet stemmen

6. Hoeveel interesse heeft u in de politiek?

Heel weinig interesse 0 0 0 0 0 heel veel interesse

Cues die gebruikt zijn tijdens het afnemen, om de participant aan te sporen hardop te blijven denken:

- Kunt u zeggen wat u nu denkt?
- Probeer te blijven vertellen wat u denkt.
- Waar denkt u nu aan?
- Kunt u hardop blijven denken?
- Zou u iets meer hardop willen denken?

Deel B: vragenlijst na afloop van het invullen van Kieskompas

Hieronder staat de vragenlijst die de participanten in moesten vullen wanneer ze aangeven klaar te zijn met het invullen van Kieskompas.

1. Op welke partij bent u van plan te gaan stemmen bij de gemeenteraadsverkiezingen op 19 maart?

- | | |
|--|--|
| <input type="checkbox"/> CDA | <input type="checkbox"/> Student & Starter |
| <input type="checkbox"/> ChristenUnie (CU) | <input type="checkbox"/> Partij voor de Dieren (PvdD) |
| <input type="checkbox"/> D66 | <input type="checkbox"/> Ons Utrecht |
| <input type="checkbox"/> GroenLinks | <input type="checkbox"/> Stadsbelang |
| <input type="checkbox"/> Nederland Duurzaam | <input type="checkbox"/> Ouderen Partij Utrecht (OPU) |
| <input type="checkbox"/> PvdA | <input type="checkbox"/> Libertarische Partij |
| <input type="checkbox"/> SP | <input type="checkbox"/> Ouderen Politiek Actief (OPA) |
| <input type="checkbox"/> VVD | <input type="checkbox"/> Basis Inkomen Partij |
| <input type="checkbox"/> Partij Vrij Utrecht (PVU) | |
| <input type="checkbox"/> Weet ik nog niet | |

2. Waar zou u zichzelf plaatsen op een schaal van links naar rechts (als 1 links is en 10 rechts)

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

3. Waar zou u zichzelf plaatsen op een schaal van conservatief naar progressief (als 1 conservatief is en 10 progressief)

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

4. Wat is voor u de belangrijkste reden om Kieskompas te gebruiken?

- Uitzoeken waar ik op moet gaan stemmen.
- Meer inzicht krijgen in de standpunten van de partijen.
- Controleren of ik het echt eens ben met de partij waarop ik van plan ben te stemmen.
- Leuk om te doen of over te praten.
- Controleren of de stemhulp klopt.

Geef aan in hoeverre u het eens bent met de volgende stellingen:

5. Door het gebruik van Kieskompas is mijn inzicht in de standpunten van politieke partijen vergroot.

Helemaal mee eens 0 0 0 0 0 helemaal niet mee eens

6. Ik vind het leuk om over kwesties na te denken, zelfs als ze me niet persoonlijk raken.

Helemaal mee eens helemaal niet mee eens

7. Ik vind dat ik de politieke kwesties die momenteel in de gemeente Utrecht spelen goed begrijp.

Helemaal mee eens helemaal niet mee eens

8. De politieke partijen lijken allemaal zo op elkaar dat het niet uitmaakt wat ik stem.

Helemaal mee eens helemaal niet mee eens

9. Ik volg de verkiezingscampagne intensief.

Helemaal mee eens helemaal niet mee eens

10. Het gebruik van Kieskompas motiveert mij om mij verder in de politiek te verdiepen.

Helemaal mee eens helemaal niet mee eens

11. Het gebruik van Kieskompas...

heeft mijn partijvoorkeur bepaald.

heeft mijn partijvoorkeur bevestigd.

heeft me aan het twijfelen gebracht over mijn partijvoorkeur.

heeft mijn partijvoorkeur niet beïnvloed.

12. Ik ben jaar oud.

Deel C: nagesprek

Hieronder staat de structuur van het nagesprek met de participanten.

Algemene vragen:

- Wat vond u van het onderzoek en om hieraan mee te doen?
- Heeft u Kieskompas op dezelfde manier ingevuld als u zelf zou doen wanneer ik er niet bij zou zijn?

Vragen bij het instrument:

Begin

- Wat was uw algemene indruk van het beginscherm?
- Vond u de uitleg op het beginscherm duidelijk?
- Wat vond u van de inleidende vragen? Vond u dit scherm duidelijk?

Stellingen

- Vragen naar eventuele stiltes die gevallen zijn of problemen die de participant aangaf of opgemerkt zijn.
- Wat vond u van de stellingen? Begreep u ze?
- Heeft u door de stellingen een beter idee van wat er speelt in de Utrechtse politiek?
- Begreep u wat het verschil was tussen de opties *geen mening* en *neutraal*?

Partijen

- Wat vond u van dit scherm?
- Miste u een toelichting bij partijen?

Resultatenscherm

- Wat was uw algemene indruk van het resultatenscherm?
- Wat vond u van het resultaat?
- Hoe heeft u dit resultaat geïnterpreteerd?

Analysemogelijkheden

- Heeft u gebruik gemaakt van de analysemogelijkheden?
 - Zo ja > wat vond u hiervan?
 - Zo nee > wilt u dit alsnog doen? En hoe?
- Heeft u nu het gevoel dat uw positie in het politieke landschap duidelijk is en dat u nu meer politieke kennis heeft?
- Als de participant aangeeft Kieskompas te gebruiken om partijen met elkaar te vergelijken: Vindt u dat partijen onderling goed met elkaar te vergelijken zijn met dit instrument?

Overige vragen:

- Bent u anders tegen het stemmen aan gaan kijken door het gebruik van Kieskompas?
- Voelt u zich gemotiveerder om te gaan stemmen?

Afsluiting:

- Heeft u nog vragen over het onderzoek of Kieskompas?
- Heeft u nog eventuele opmerkingen die u kwijt wilt?
- Heb u aanbevelingen voor verbeteringen aan Kieskompas?

Bijlage 4 | Uitwerkingen per participant

Participant 1 – vrouw, 25 jaar

Duur: 00:34:44

Datum: 22-02

Locatie: op mijn kamer, niemand anders was hierbij aanwezig.

Interesse in de politiek: niet veel, niet weinig

Hoe zeker weet u al op welke partij u gaat stemmen: Ik weet helemaal nog niet op welke partij ik ga stemmen.

Van plan om te gaan stemmen na het invullen van Kieskompas: weet ik nog niet

Links-rechts: 4

Conservatief-progressief: 8

Versie Kieskompas: moederversie

Beginscherm

De participant moet twee keer op start klikken omdat het scherm vernieuwt. Ze vraagt zich af of ze nog een keer op start moet klikken en doet dit. Het volgende scherm komt in beeld.

Stellingen

Gebruikt alle antwoordopties en is kritisch de stellingen aan het lezen.

Ze kiest bij stelling 3 (verbreding A27) voor het eerst voor de optie 'geen mening' : "Nou dat ken ik niet, dus ik zeg geen mening." Twijfelt bij stelling 7 (slopen sociale huurwoningen) over het antwoord dat ze moet geven. Ze vindt de stelling onduidelijk: "Ja het wordt gesloopt, maar wat komt er dan?" Mist verdere uitleg bij deze stelling en kiest uiteindelijk voor 'geen mening' omdat ze het niet weet.

Ook bij stelling 8 (welzijnswerk) en 10 (polder Rijnenburg) ondervindt ze problemen: "Ik weet niet wat welzijnswerk is" (8) en "Ik ken Utrecht helaas niet zo goed dus dit zegt mij opnieuw niks" (10) en kiest voor 'geen mening'.

Bij stelling 12 (fietsbrug) wordt er voor het eerst voor de optie 'neutraal' gekozen. Ze is het in eerste instantie wel eens met de stelling, maar vindt de nuancering van de stelling niet goed: "Moet vind ik te sterk" dus kiest ze voor 'neutraal'.

Ook bij stelling 22 (sociale voorzieningen) kiest ze voor 'neutraal', omdat ze deze stelling te algemeen vindt: "Ja dat ligt eraan wat voor sociale voorzieningen."

Bij stelling 17 (belastingverhoging milieumaatregelen) kiest ze voor 'geen mening', omdat ze aangeeft dat ze niet begrijpt wat er met milieumaatregelen bedoeld wordt.

Bij stelling 25 (afschaffen erfpacht) kiest ze voor 'geen mening' omdat ze zegt dat deze stelling niet op haar van toepassing is.

De participant noemt bij stelling 27 (circussen met dieren) een abrupte overgang in de stellingen: "Oké, dit is een heel ander onderwerp, vreemd."

Bij stelling 29 (gemeentelijke wietwekerij) is ze niet op de hoogte van deze ontwikkelingen en zegt ze dat ze het niet weet. Ze kiest voor 'geen mening'.

Partijen

Ging er na het invullen van stelling 30 (overlastgevende inwoners) van uit dat dit de laatste vraag was, en is verrast wanneer dit scherm in beeld komt. Ze vult deze vraag wel in, omdat ze de opmerking dat deze antwoorden niet meetellen niet opmerkt. Ze bekijkt de schaal en vindt het opmerkelijk dat je zowel 'ik weet het niet' of 'geen mening' in kunt vullen: "Je weet het niet of je hebt geen mening, oké. Raar dat je dat allebei in kunt vullen." Ze gebruikt vervolgens deze twee antwoordopties niet en vult bij partijen die ze niet kent wel getallen in. Ze merkt op: "Jammer dat je niet op de partij kunt klikken met een korte uitleg" en beoordeelt de partijen vervolgens op hun naam.

Resultatenscherm

Leest de uitleg voor en na enkele seconden verdwijnt de tekst. Participant is verrast: "Ho! Wat gebeurt er nou? Opeens is de tekst verdwenen." Ze zoekt op het scherm of ze de tekst terug kan vinden maar dit lukt niet. Merkt vervolgens op dat ze thema's kan selecteren maar vraagt zich het nut hiervan af: "Waarom zou ik dit doen want ik heb al een uitslag."

De vragenlijst springt in beeld en de participant vraagt aan mij of dit klopt. Ik vertel haar dat we deze vragen straks kunnen invullen.

Ze gaat toch met de thema's aan de slag en probeert wat verschillende dingen uit en concludeert dat ze klaar is. Ze bekijkt dus niet de mogelijkheid om haar positie met de antwoorden van de partijen te vergelijken.

Nagesprek

Ze geeft aan dat ze Kieskompas op dezelfde manier heeft ingevuld als hoe ze dat alleen zou doen. Maar ze zegt dat ze in haar eentje na afloop wel goed naar de stellingen zou gaan kijken en er meer tijd aan zou besteden.

- Beginscherm: prima, uitleg was duidelijk.

- Stellingen: Ze begreep ze niet allemaal, dit kwam bijvoorbeeld doordat ze bepaalde gebieden niet kent. Ze geeft als verklaring dat ze niet heel betrokken is bij de gemeente.

Wat haar op viel: “Het leek nogal hak op de tak.” Ze doelt hiermee op het ontbreken van de kopjes (thema’s) boven de stellingen en zou het fijn vinden als die er bij de stellingen ook boven staan.

- Onderwerpen: ze heeft nu wel een beter idee van wat er allemaal speelt in Utrecht.
- Verschil geen mening / neutraal: “Om eerlijk te zijn vond ik dat in het begin ook een beetje raar, wat is het verschil? Maar daarna heb ik steeds gekozen voor ‘geen mening’ als ik het onderwerp niet begreep. (...) Als ik niet sterk voor of tegen was koos ik voor ‘neutraal’.” Ze vroeg zich wel af wat voor invloed beide opties hebben op het resultaat.
- Resultatenschermb: Ze vertelt dat ze het assenstelsel kent, maar wat ze heel raar vond was de instructie: “Eerst kwam er een soort scherm met een uitleg en opeens was het weg en kreeg het ook niet meer terug.” Ze vroeg zich af of dit haar eigen schuld was, en als dat zo is dat het nogal raar is dat deze uitleg nergens meer te vinden is. Ze vraagt of ik snap wat ze bedoelt en ik leg haar uit dat het uitlegscherm inderdaad na 10 seconden verdwijnt. Ik vertel haar waar ze het terug kan vinden, bij de FAQ noemt ze dat ze daar nooit op zou klikken omdat ze bang was dat ze dan alles kwijt zou zijn. En: “Om eerlijk te zijn kan ik er echt niet uit opmaken dat die links, rechts, progressie en conservatief clickable zijn...” De uitslag zelf vond ze verrassend, maar snapt het wel omdat het gemeentepartijen zijn.
- Analyse mogelijkheden: niet gebruikt omdat ik erbij zat, daar wil ze rustig voor zitten en de tijd voor nemen. Ik vraag haar of ze een voorbeeldanalyse zou willen geven. Ze gaat ermee aan de slag, maar ziet niet dat ze op de logo’s kan klikken. Ik laat haar dit zien: “Ohh oké, jammer dat ik dit niet zelf heb gezien. (...) Dit is erg handig.”
- Aanbevelingen: Kopjes toevoegen, instructie langer laten staan bij resultatenschermb, pop-up vragenlijst onhandig getimed, mist uitleg in het resultatenschermb. Hierdoor heeft ze minder geanalyseerd, omdat ze niet wist dat dit kon.
- Politieke betrokkenheid is niet groter geworden na het invullen van Kieskompas.
- Motivatie: “Ik wilde sowieso al gaan stemmen, maar ik ben nu wel gemotiveerder om het verder uit te zoeken op welke partij ik ga stemmen.

Reden gebruik Kieskompas	Meer inzicht in de standpunten van partijen
Inzicht in standpunten vergroot	Niet mee eens
Begrip politieke kwesties	Helemaal niet mee eens
Motivatie verdere verdieping in politiek	Helemaal mee eens
Het gebruik van Kieskompas	Heeft me aan het twijfelen gebracht over mijn partijvoorkeur

Participant 2 – man, 32 jaar

Duur: 00:34:53

Datum: 22-02

Locatie: bij mij thuis in de computerhoek. Er bevonden zich mensen in de woonkamer maar die waren aan het lezen en de participant werd hier dus ook niet door afgeleid.

Interesse in de politiek: veel interesse

Hoe zeker weet u al op welke partij u gaat stemmen: Ik weet helemaal nog niet op welke partij ik ga stemmen

Van plan om te gaan stemmen na het invullen van Kieskompas: weet ik nog niet

Links-rechts: 4

Conservatief-progressief: 8

Versie Kieskompas: moederversie

Beginschermb

De proefpersoon moet twee keer op start klikken maar maakt hier geen opmerking over.

Stellingen

Stelling 1 (prostitutie Hardebollenstraat): De participant geeft aan dat hij hier geen last van heeft. Hij twijfelt welk antwoord hij moet geven en kiest uiteindelijk voor ‘neutraal’, vertelt niet waarom.

Bij stelling 2 (uitbreiding scholen) vraagt de participant zich af wat precies de bedoeling is van het hardop denken: “Moet ik nu ook vertellen waarom?” Ik vertel hem dat het mij niet om zijn mening gaat maar meer hoe hij het invult. Hij vindt het nog even onduidelijk, maar ik wil niet vertellen dat het mij om de gebruikerservaring van de site gaat. Hij gaat dan gewoon verder waar hij gebleven was.

Bij stelling 6 (leefbaarheidsbudget) ontstaat er een begripsprobleem: hij weet niet wat het leefbaarheidsbudget inhoudt. Noemt gelijk een aanbeveling: “Het zou handig zijn als je daar iets van een linkje voor had, dat je kon zien wat het precies inhoudt. Ik kan dus niet zeggen of ik het er wel of niet mee eens ben dus in dit geval kies ik voor ‘geen mening’.”

Ook bij stelling 8 (welzijnswerk) ondervindt de participant een probleem: “Ook deze vraagstelling is mij niet helemaal duidelijk, wat daar precies onder valt, welzijnswerk”. Twijfelt lang en kiest uiteindelijk voor ‘geen mening’.

Stelling 10 (polder Rijnenburg): Participant kent polder Rijnenburg niet, zegt “Het zal wel” en kiest voor ‘mee eens’.

Stelling 15 (afvalstoffenheffing): Onduidelijk: “wat komt er dan voor in de plaats?” Hij kiest niet voor ‘neutraal’ of ‘geen mening’, maar voor ‘niet mee eens’.

Bij stelling 16 (kunst en cultuur) beseft de participant opeens dat hij de stellingen erg goed moet lezen omdat ze verschillend geformuleerd kunnen zijn: “Zeg ik dat goed?” Hij checkt zijn antwoord voor hij naar de volgende stelling gaat.

Alle antwoordopties worden gebruikt.

Bij stelling 25 (afschaffen erfpacht) kiest hij voor 'neutraal' direct na het lezen van de stelling. Hij geeft hier geen toelichting bij. Alle antwoordopties worden gebruikt.

Partijen

Merkt de opmerking (dat de antwoorden niet meetellen voor het resultaat) niet op. Begint gelijk met invullen en zegt pas iets bij de Basis Inkomen Partij, hij zegt dit spottend en vult een 1 in. Vult alles in en checkt nog even of de vragen goed in de schaal ingevuld zijn, verandert nog een paar antwoorden.

Resultatenschermb

Het scherm verschijnt en participant zegt niks meer. Ik vraag of hij kan blijven zeggen wat hij denkt. Op dat moment springt het uitlegscherm weg en hij zegt "Ja ik zat even te lezen wat hier precies de bedoeling is". Hij maakt verder geen opmerking over de instructie die verdwenen is. Analyseert het assenstelsel: "Ik zie dat ik dit ben en dat ik dus het dichtst bij D66 zal zitten."

Het is hem onduidelijk of dit het resultaat is; hij zegt dat hij niet weet of dit final is of dat hij nog meer dingen in moet vullen.

- Thema's: Gaat aan de slag met de thema's en terwijl hij dit doet komt de vragenlijst in beeld: "Ik krijg nu een pop-up waarvan ik niet begrijp wat ik gedaan heb." Ik vertel hem dat we de vragen achteraf in kunnen vullen.

Hij vindt het resultaat verrassend.

- Positie per stelling: Hij klikt hier op, maar hij vraagt zich af wat deze opties toevoegen. Hij gaat terug naar de thema's. Hij vertelt dat hij deze optie erg raar vindt: "Het is een beetje raar dat je op basis van de vragen die je net invult een advies krijgt, en dat je het daarna nog kan aanpassen door dit aan te passen. Ik vind dat dit dan geen goed beeld geeft." Hij kijkt een beetje rond bij de meningen van de partijen maar klikt niet op logo's. Hij vraagt zich na een tijdje af of het klaar is. En ik vraag dat aan hem, hij zegt dat hij klaar is.

Nagesprek

Hij geeft aan dat hij Kieskompas op dezelfde manier heeft ingevuld als hoe hij dat alleen zou doen.

- Beginscherm: Hij wil het opnieuw zien en klikt op home, oordeelt als volgt: "Ja het beginstuk was duidelijk, daar kan ook niks niet duidelijk aan zijn."

- Stellingen: "Ik begreep wel de stellingen, maar ik wist niet altijd waar de stellingen over gingen." Hij noemt een aanbeveling: "Dan zou het misschien wel handig zijn als er een soort van achtergrondinformatie met toelichting... dat je dan een soort linkje hebt of zo.." Hij mist definities.

- Onderwerpen: Je krijgt volgens hem wel een idee van wat er speelt ('hot items'), maar hij vindt het oppervlakkig: "Het is zo oppervlakkig, het is maar een test van 10 minuten een kwartiertje, (...) dat ik er niet alles over weet of zo.."

- Verschil geen mening / neutraal: Hij heeft allebei de opties gezien en ook gebruikt, hij koos voor 'neutraal' wanneer hij wel een mening had maar wanneer deze mening neutraal was. "Bij 'geen mening' is het *I don't care*, of als ik het niet begreep."

- Resultatenschermb: Hij geeft aan dat hij niet erg verrast is van de uitslag, misschien komt de partij niet helemaal overeen maar de richting had hij wel verwacht.

Verder geeft hij aan dat hij het assenstelsel begreep omdat hij bekend is met dit soort diagrammen, maar zich voor kon stellen dat anderen hier moeite mee hebben omdat het niet zo overzichtelijk is.

- Analyse mogelijkheden: Thema's: vond hij raar: "Ik krijg dan het gevoel dat het dan eigenlijk niet meer klopt of zo."

Posities vond hij interessant, maar hij had niet op de logo's geklikt. Ik vertel hem dat dit kan. Hij laat duidelijk weten dat hij het jammer vindt dat hij hier nu pas achter komt. "Oké dat is wel goed, maar ik had dus niet door dat dit kon." Hij gaat hier verder op in: "Het ontwerp van de website is niet al te best" Hij vraagt zich af of dit zijn fout is en vindt het vreemd dat Kieskompas ervan uit gaat dat je op de logo's kunt klikken. Als hij dit eerder had geweten had hij het erg nuttig gevonden. "Het nodigt mij niet uit om hier random op te klikken (...) het wordt ook niet echt uitgelegd."

- Politieke betrokkenheid: Hij vertelt dat hij niet per se meer politieke kennis heeft, maar dat hij nu wel weet welke partijen dichterbij of verder weg van hem staan.

- Aanbevelingen: Participant is kritisch geweest over het interface van de website en wil dit nog kwijt: "Maar begrijp me niet verkeerd, ik vind Kieskompas trouwens wel geniaal, en in het verleden heb ik dat ook wel vaker zo zelf gedaan."

Hij noemt hierbij haast letterlijk het doel van VAA's op: "Op een hele simpele manier zonder dat je door partijprogramma's heen moet worstelen is het toch goed om een beetje de punten van partijen te leren kennen."

- Motivatie: Hij zegt dat Kieskompas niet diep genoeg gaat dat het zo'n diep effect heeft, het is meer een prikkel om verder te gaan kijken.

"Het is een leuke tool en het zou je kunnen motiveren om je er iets meer in te gaan verdiepen."

Tijdens het invullen van de vragenlijst ziet de participant geen goed antwoord staan bij de vraag wat Kieskompas heeft gedaan m.b.t. de partijvoorkeur. "Ik had geen partijvoorkeur dus die kan niet bepaald of bevestigd zijn. Maar het is ook niet zo dat het hem niet heeft beïnvloed want dat heeft hij wel degelijk gedaan." Na een tijd van twijfel vraag ik hem of hij het wel eens zou zijn met de laatste antwoordoptie wanneer *niet* weggelaten zou zijn. Daar is hij het helemaal mee eens.

Reden gebruik Kieskompas	Meer inzicht in de standpunten van partijen
Inzicht in standpunten vergroot	Mee eens
Begrip politieke kwesties	Mee eens
Motivatie verdere verdieping in politiek	Helemaal niet mee eens

Het gebruik van Kieskompas	Na lang twijfelen antwoord aangepast naar wens: heeft mijn partijvoorkeur beïnvloed.
----------------------------	--

Participant 3 – vrouw, 21 jaar

Duur: 00:31:56

Datum: 27-02

Locatie: in de Universiteits Bibliotheek. Er bevonden zich meer mensen in deze ruimte, vandaar het rumoer op de achtergrond. De participant werd een keer afgeleid hierdoor: een studiegenootje wist van dit onderzoek en vroeg haar naar haar resultaat van de test.

Interesse in de politiek: niet veel, niet weinig interesse

Hoe zeker weet u al op welke partij u gaat stemmen: Ik weet al zeker op welke partij ik ga stemmen, namelijk: Student & Starter

Van plan om te gaan stemmen na het invullen van Kieskompas: Student & Starter

Links-rechts: 3

Conservatief-progressief: 8

Versie Kieskompas: Moederversie

Beginscherm

Klikt op start en volgende scherm verschijnt.

Inleidende vragen

Participant interpreteert het begrip *hoogst genoten* verkeerd: “Dat is volgens mij dat ik daar nog mee bezig ben”. Dit levert verder geen problemen op omdat de opties afgeronde bachelor en kandidaats bachelor bij elkaar staan.

Ze ervaart bij het invullen van haar woonwijk een probleem: ze geeft aan dat de wijk Ondiep waarin ze woont er niet bij staat. Ze kiest uiteindelijk voor Overvecht: “ik vul wel Overvecht in”.

Ze vult in dat ze al zeker weet op welke partij ze gaat stemmen en ik vraag welke partij dit is: Student & Starter.

Stellingen

Bij stelling 3 (verbreding A27) klikt ze op ‘neutraal’, omdat ze aangeeft dat deze stelling niet op haar van toepassing is.

Bij stelling 9 (belasting voor huiseigenaren) kiest ze voor ‘neutraal’ omdat de OZB niet op haar van toepassing is.

Bij stelling 10 (polder Rijnenburg) vraagt ze zich af waar het issue over gaat: “Uh ik weet niet wat de Polder Rijnenburg is en dan weet ik eigenlijk ook niet of er woningen mogen worden gebouwd.” Ze kiest vervolgens voor ‘neutraal’.

Bij stelling 17 (belastingverhoging milieumaatregelen) geeft ze aan dat ze dit niet weet en klikt ze op ‘neutraal’.

De participant ontdekt bij stelling 22 (sociale voorzieningen) de ‘geen mening’ knop pas. Nadat ze deze stelling twee keer heeft gelezen zegt ze: “Oh, ik zie nu pas dat er ook ‘geen mening’ is. Ik heb net de hele tijd ‘neutraal’ ingevuld als ik niet echt een mening had.” Met deze stelling is ze het eens dus maakt ze geen gebruik van ‘geen mening’. Ook kiest ze er niet voor om terug te gaan naar vorige stellingen zodat ze ‘neutraal’ in ‘geen mening’ kan veranderen.

Bij stelling 25 (afschaffen erfpacht) zegt ze na het twee keer lezen van de stelling “Ja dat weet ik niet, ik doe nu maar ‘geen mening’.” Hier gebruikt ze dus voor het eerst de ‘geen mening’ knop en vult ze geen ‘neutraal’ in zoals ze dat hiervoor wel heeft gedaan.

Bij stelling 28 (hondenbelasting) geeft ze aan dat ze niet wist dat er hondenbelasting was. Ze klikt op ‘geen mening’, omdat ze hier geen mening over heeft omdat ze geen hond heeft.

Bij stelling 29 (gemeentelijke wietkwekerij) kiest ze voor ‘neutraal’, maar ze geeft hier geen toelichting bij.

Partijen

Merkt de opmerking (dat de antwoorden niet meetellen voor het resultaat) niet op. Ze begint gelijk met invullen en vraagt zich niet af of dit een apart onderdeel is en wat hier de bedoeling voor is. Ze zegt niets over de opties ‘ik weet het niet’ of ‘geen mening’.

Bij Groen Links (de eerste partij) zegt ze dat ze voor ‘neutraal’ kiest, en koppelt ze hier vervolgens het goede getal aan: ze vult 5 in.

Bij de Basis Inkomen Partij merkt ze op dat ze deze partij niet kent, ze kiest voor ‘weet ik niet’.

Wanneer ze op drie kwart van het invullen is merkt ze opeens iets op: “Hmm de PVV staat hier niet eens bij.” Ze scrolt terug naar boven om te kijken of ze hem gemist heeft, maar komt tot de conclusie dat de PVV ontbreekt. Ze zegt hier verder niks meer over.

Resultatenscherm

Ze leest de instructie en na het lezen van de eerste zin kijkt ze in het assenstelsel om haar positie / rode stip te bekijken. Wanneer ze terug kijkt naar het scherm is de instructie weg, dit merkt ze niet op.

Vervolgens zegt ze “Nu moet ik dit nog doen” en ze begint met het aanpassen van de thema’s. Ze denkt dat ze dit nog moet doen om de test te voltooien.

“Dus ik ben links en progressief”: de uitslag vindt ze niet verrassend: “Ja dat klopt denk ik wel.”

Ze schrikt van de vragenlijst die in beeld komt “Ho, wat is dit nou?!” maar vult hem vervolgens gelijk in. Omdat ze dit uit zichzelf doet laat ik dit haar doen en zal ik mijn overeenkomende vragenlijst niet meer op het eind door haar in laten vullen. Ze eindigt met “Dat was een soort van enquête geloof ik.”
Ik merk aan haar dat ze niet uit zichzelf op zoek gaat naar analysemogelijkheden, maar dat ze deze mogelijkheden ziet als ‘verplicht’. Wanneer ze de vragenlijst heeft weg geklikt vraagt ze zich dan ook af wat ze nu moet doen.
Ze klikt op positie per stelling en kijkt wat thema’s en stellingen door. Ze klikt niet op de logo’s voor verdere analyses.
Ze geeft aan dat ze klaar is: “Nou dat was het dan wel denk ik.”

Nagesprek

Ze geeft aan dat ze Kieskompas op dezelfde manier heeft ingevuld als hoe ze dat alleen zou doen.

- Beginscherm: Het beginscherm was erg duidelijk en goed weergegeven.

Op dit moment klikt de participant per ongeluk op de standby knop van de laptop, waardoor ik even moet checken of Morae nog opneemt. Dit duurt even en we gaan vervolgens weer verder waar we gebleven waren.

Ze zei dat het beginscherm duidelijk was, maar dat haar woonwijk niet in het lijstje stond bij de vraag waar ze woont.

- Stellingen: Ze vond de stellingen duidelijk gesteld en begreep ze ook bijna allemaal. Wanneer dit niet het geval was kwam dat bijvoorbeeld door een locatie die in de stelling genoemd was: ze weet niet wat Polder Rijnenberg is. Ik vraag haar of ze het dan fijn zou vinden als Kieskompas een extra uitleg toevoegde en ze stemt hier mee in: “Dan wordt het wel duidelijker.”

- Verschil geen mening / neutraal: Ik noem nog even het voorval met ‘geen mening’ en ‘neutraal’: “Je had de knop niet gezien? Nee omdat ie wit was.” Als ze die knop eerder had gezien had ze bij stelling 3 over de verbreding van de A27 ‘geen mening’ ingevuld in plaats van ‘neutraal’, omdat het haar niet aangaat.

Omdat ze zelf niet terug heeft geklikt naar de vorige vragen om dit antwoordverschil te veranderen en hier ook nog niet over is begonnen vraag ik haar hiernaar. Waarom ze dat niet heeft gedaan. Ze is verrast en reageert: “Oja, haha, nee. Je kan natuurlijk terug.” Ze heeft daar niet aan gedacht en ze vraagt zich ook af of ze dit wel had gedaan wanneer ze het wel wist. Ze geeft wel aan dat ze de nummertjes van de vragen zag staan maar niet de link legde met terugklikken naar de vorige vraag.

- Utrechtse politiek: Door het invullen van Kieskompas weet ze meer over de issues die zich in Utrecht afspelen, maar ze geeft niet aan dat ze nu echt een beter idee heeft van wat er precies speelt in de Utrechtse politiek.

- Resultatenscherm: Algemene indruk van het scherm is dat het een duidelijke weergave is, dit assenstelsel heeft ze al vaker gezien. Ze vindt het resultaat niet verrassend: “Ik denk dat het wel klopt, links en progressief.” Ze merkt niet op dat ze dichter bij andere partijen in het politieke landschap is geplaatst dan bij Student & Starter, waar ze op gaat stemmen zoals ze van tevoren aangaf.

- Analysemogelijkheden: Wanneer ik haar vertel dat ze op partijlogo’s kan klikken om toelichtingen te lezen laat ze merken dat ze het jammer vindt dat ze dit niet zelf had gezien: “Oja, dat is wel interessant!”

Vervolgens scrolt ze zelf door de stellingen heen en concludeert ze dat ze veel overeenkomt met Student & Starter. Ze merkt de knoppen voor toelichting niet op. Wanneer ik haar hier op wijs gaat ze gelijk hiermee aan de slag.

- Aanbevelingen: “Ja. De knop van ‘geen mening’, die had ik dus te laat gezien.”

- Politieke kennis: “Misschien op gemeentelijk niveau, dat je weet waar de gemeente mee bezig is.” “Mijn positie in het politieke landschap is niet veranderd, alleen maar bevestigd eigenlijk.”

- Motivatie: “Ja. Dat draagt daar aan bij.”

Ik vraag haar waarom ze van te voren al zo zeker wist op welke partij ze gaat stemmen. Ze vertelt dat ze al een andere stemhulp (www.destemvan.nl) heeft ingevuld: “Daar kwam Student & Starter uit, en omdat ik student ben vind ik het belangrijk dat er aan de positie van de student gedacht wordt. Het is natuurlijk interessant om haar ervaringen met die stemhulp te vergelijken met die van Kieskompas. Ze geeft aan dat de issues overeenkwamen, maar dat de antwoordmanier verschilt: Kieskompas heeft duidelijke vakjes die je aan kunt klikken, maar bij de andere stemhulp was het een schaal waarbij je het bolletje moest verschuiven van oneens naar eens. Ze had niet verder geanalyseerd.

Reden gebruik Kieskompas	Uitzoeken waar ik op moet gaan stemmen
Inzicht in standpunten vergroot	Niet mee eens, niet mee oneens
Begrip politieke kwesties	Niet mee eens
Motivatie verdere verdieping in politiek	Mee eens
Het gebruik van Kieskompas	Heeft mijn partijvoorkeur niet beïnvloed

Participant 4 – vrouw, 26 jaar

Duur: 00:23:37

Datum: 27-02

Locatie: Bij de participant thuis in de woonkamer.

Opmerking: Haar vriend was ook aanwezig in de kamer. Ze vroeg aan mij of hij weg moest, ik heb toen gezegd dit niet hoefde omdat ik wilde dat ze Kieskompas op dezelfde manier in zou vullen als ik er niet bij zou zijn. Dan zou ze dat ook in de woonkamer doen als haar vriend er bij was. Omdat hij ook mee doet aan het onderzoek heb ik hem gevraagd of hij een koptelefoon op wilde zetten en dat vond hij een goed plan, hij ging voor zichzelf aan de slag waardoor hij niet heeft mee kunnen luisteren met zijn vriendin. Aan het begin van het onderzoek wilde ze een keer iets aan haar vriend vragen wat

onduidelijk was, omdat ze dat ook anders zou doen. Ik heb haar gevraagd of ze dat niet meer wilde doen omdat hij het onderzoek ook nog in moest vullen. Vervolgens heeft ze haar vriend niks meer gevraagd.

Interesse in de politiek: niet veel, niet weinig interesse.

Hoe zeker weet u al op welke partij u gaat stemmen: Ik twijfel nog tussen enkele partijen, namelijk: PvdA en Groen Links.

Van plan om te gaan stemmen na het invullen van Kieskompas: Weet ik nog niet

Links-rechts: 3

Conservatief-progressief: 8

Versie Kieskompas: Versie C

Beginscherm

Ze moet twee keer op start klikken maar maakt hier geen opmerking over.

Inleidende vragen

Vult hoogst genoten opleiding in. Daarnaast formuleert ze voor zichzelf al direct een antwoord op de vraag en kiest vervolgens het antwoord uit het lijstje wat hiermee overeenkomt. Ze haalt dus de antwoorden uit haar geheugen op en codeert dit naar de juiste antwoordoptie. "Centrum -> binnenstad" en "Redelijk zeker -> ik twijfel nog". Omdat ze invulde dat ze twijfelt tussen enkele partijen heb ik haar gevraagd welke dit zijn: PvdA en Groen Links.

Het invullen van de vragen als oefentaak voor het hardop denken ging goed, ik heb haar daarom gelijk laten beginnen aan Kieskompas.

Stellingen

Bij stelling 1 (prostitutie Hardebollenstraat) vraagt ze zich af wat de Hardebollenstraat is en vraagt dit aan haar vriend die ook in de kamer zit, omdat ze zoiets normaal aan hem zou vragen: "Is dat de straat waar de bootjes liggen? Weet jij dat?" Ik vraag haar of ze hier zelf uit kan komen en dit niet aan haar vriend te vragen. Ze vraagt vervolgens of ze dit mag Googlen en ik laat haar dat doen. Ze komt tot de conclusie dat de prostitutie van haar niet weg hoeft en kiest voor 'niet mee eens'.

Bij stelling 3 (verbreding A27) kiest ze voor 'neutraal', omdat ze de stelling niet genuanceerd genoeg weergegeven vindt: "Ik weet helemaal niet wat de voors en tegens zijn dus dat vind ik raar om te zeggen."

Bij stelling 5 (weren van vervuilende auto's) controleert ze nog of ze de stelling goed heeft gelezen, als antwoord zegt ze gelijk "Nee! Niet mee eens". Echter voordat ze op oneens klikt leest ze de stelling goed na of er niet al *niet* in de stelling geformuleerd staat. Vervolgens zegt ze "Niet mee eens" en klikt op 'helemaal niet mee eens'.

Stelling 7 (slopen sociale huurwoningen): "Ook zo'n rare vraag want het ligt eraan wat er voor in de plaats komt, wat er mee gaat gebeuren." Ze weegt de antwoorden tegen elkaar af: "Als het suggereert dat er alleen maar dure koopwoningen moeten komen dan ja, maar als het suggereert dat er betere woningen voor terugkomen is het weer anders." Ze denkt lang na en kiest dan maar voor 'neutraal'.

Bij stelling 10 (polder Rijnenburg) klikt ze bijna direct op 'neutraal' en licht dit toe: "Daar ben ik helemaal neutraal over, dus neutraal."

Bij stelling 15 (afvalstoffenheffing) denkt ze goed na welke antwoordoptie overeenkomt met haar standpunt: "(...) Ja dat is ergens goed voor, dus dan niet -> niet mee eens."

Stelling 19 (windmolenpark) leest ze eerst verkeerd: "Op industrieterrein Lage Weide mag *geen*... oh mag wel - een windmolenpark komen." "Ja waarom niet?" -> mee eens.

Stelling 20 (ondergrondse parkeergarages) vindt ze onduidelijk: "Ik weet niet of dat gaat over dat er überhaupt meer parkeergelegenheid moet komen of dat ze het liever ondergronds willen dan bovengronds." Ze kiest vervolgens voor 'neutraal'.

Ook stelling 21 (armoedebestrijding) geeft ze aan dat ze het lastige vragen vindt: "Ik weet niet wat ze er nu voor uittrekken." Ze zegt vervolgens dat ze het wel belangrijk vindt, zeker in Utrecht en kiest voor 'mee eens'.

Stelling 23 (bijstandsontvanger): Ze leest de stelling en baseert haar mening op een onderzoek dat ze heeft gelezen: "Ja maar er is laatst een onderzoek geweest dat dit blijkbaar helemaal niks doet. Maar ja.." Ze kiest voor 'neutraal'.

Stelling 27 (circussen met dieren): Ze leest de stelling voor en zegt daarna: "Lastige vragen allemaal!" Het blijft even stil en klikt dan op 'neutraal'.

Ook bij stelling 30 (overlastgevende inwoners) baseert ze haar mening op de resultaten van een onderzoek: "Nee dat schijnt ook niet te werken daar is ook onderzoek naar gedaan. (...) Maar ja als je zelf die burens hebt.. Maar dat werkt blijkbaar niet." En tegelijkertijd met de laatste zin klikt ze op niet mee eens.

Wat opvallend is, is dat ze alle antwoordopties gebruikt heeft, behalve 'geen mening'. Ze heeft het geen een keer over deze knop gehad, dus misschien heeft ze hem niet gezien.

Partijen

Ze begint hieraan zonder een opmerking over de titel, of over het scherm. Ze gaat gelijk invullen. De instructie links onderaan merkt ze ook niet op.

Bij de Basis Inkomen Partij vult ze voor het eerst 'geen mening' in: "(spottend) Basis Inkomen Partij, daar heb ik geen mening over." Vervolgens: "Ons Utrecht weet ik ook niet" en klikt vervolgens op 'geen mening'. Vervolgens vult ze bij alle lokale (voor haar onbekende) partijen 'geen mening' in. Ze kijkt al haar antwoorden nog even na en wijzigt de antwoordoptie bij SP van 4 naar 3. Ze sluit af met "Goed" en klikt op ga verder.

Resultatenschermb

"Heee ik mag geen zwaartepunt doen, normaal mag je altijd zwaartepunt doen" roept ze verrast wanneer haar resultatenschermb verschijnt. Ik ben van plan haar in het nagesprek hier naar te vragen maar dat ben ik helaas vergeten.

Vervolgens leest ze het eerste deel van de instructie: de rode stip geeft uw positie in het politieke landschap aan. Ze is verrast door het resultaat: "Waaaat ik zit echt heel ver van wat ik had verwacht wat ik ging doen. Oké, grappig!" Ze kijkt vervolgens een beetje rond en vraagt aan mij of ze dit nog moet analyseren. Ik vertel haar dat ze moet doen wat ze normaal zou doen. Ze antwoordt met "Normaal zou ik zeggen 'Tim wat raar', maar ik zal hem er nu niet bij betrekken."

Ze analyseert haar positie (bekijkt het assenstelsel en de logo's) en vertelt: "Ik had niet verwacht dat Groen Links nog verder zat dan Partij voor de Dieren en (...) ja Christen Unie is nog helemaal niet zo slecht en dit ken ik allemaal niet al die vage partijen. Grappig."

De pop-up vragenlijst komt in beeld en dat verwachtte ze niet. Ze vraagt aan mij of dat er nog bij hoort en ik zeg dat ze hem in mag vullen als ze dat wil maar dat ze hem ook straks in kan vullen op papier bij mij. Dat vindt ze handiger en ze klikt de vragenlijst weg.

Ze geeft aan dat ze klaar is maar zegt dan "Wacht, ik wil even nog die dingen doen" en wijst op de thema's. Ze concludeert dat ze eigenlijk allemaal wel belangrijk zijn behalve mobiliteit omdat ze niet meer auto rijdt. Ze herberekent haar positie maar het resultaat verschilt nauwelijks.

Ze klikt op positie per stelling en kijkt wat rond bij de verschillende stellingen, 'grappig'. Ze denkt iets op te merken: "Raar trouwens, dat dit verspringt" en doelt op de assen die verticaal of horizontaal weergegeven zijn. Daarna komt ze er al achter dat dit ligt aan de schaal (links-rechts of conservatief-progressief).

Ze geeft aan dat ze klaar is met "Ja, oké, ja" en ik vraag haar of ze klaar is. "Ja" antwoordt ze.

Nagesprek

Ze geeft aan dat ze Kieskompas op dezelfde manier heeft ingevuld als hoe ze dat alleen zou doen.

Ik vraag haar hoe ze het vond om aan dit onderzoek mee te doen en begint gelijk een 'ergernis' aan Kieskompas aan mij te vertellen: "Wat ik irritant vind is dat je bij sommige vragen niet weet waar de nuance ligt" en ze noemt stelling 20 (ondergrondse parkeergarages) als voorbeeld en zegt "Blijkbaar valt ie onder mobiliteit". Dit had ze in het resultatenschermb opgezocht dus dat het thema boven de stellingen staat was haar kennelijk nog niet opgevallen. "Dus dat vond ik vervelend, bij zulk soort vragen is het vaak niet zo zwart wit als dat het er staat."

- Beginschermb: Dat was duidelijk, maar ze merkt op dat de termen die gebruikt worden om de wijken aan te duiden soms verschillend worden gebruikt. Ze zocht naar de wijk centrum, maar vond binnenstad als antwoordoptie.

- Stellingen: Ze begreep ze wel maar "je weet niet waar ze op in gaan zoeken / zoomen (ik versta hier zoeken maar ik denk dat dit een verspreking is en ze zoomen bedoelde). En als je hem nu naderhand naleest, dan denk je oké ze bedoelen het vanuit dit oogpunt (...) dan snap je beter waarom bepaalde partijen deze keuzes maken." Ik vertel haar dat die kopjes die ze miste al de hele tijd boven de stellingen stonden. Ze zegt dat ze dat niet heeft gezien: "Oja, oké, maar nog steeds is dat ongenueanceerd want dan weet je nog steeds niet wat er dan aan de hand is." Ik vraag haar hoe ze dat liever zou zien en ze zegt dat ze het fijn zou vinden als ze na afloop kan zien waarom bepaalde partijen bepaalde keuzes maken. Ze is van mening dat dit ontbreekt. Ik vertel haar dat je dit wel kunt zien, maar dat ik dat straks zal laten zien. Ze zou graag iets meer nuance of achtergrond in de stellingen terugzien.

- Utrechtse politiek: Ze begrijpt de issues wel iets meer, maar het zijn wel logische issues.

- Verschil geen mening / neutraal: Ik leg haar uit dat het mij opviel dat ze de knop 'neutraal' wel heeft gebruikt, maar niet voor 'geen mening' heeft gekozen. Ik vraag haar hoe dat komt: ze heeft hem wel gezien maar dat vind ik dan raar. Ze geeft toe dat het achteraf gezien misschien logischer was geweest als ze hier wel gebruik van had gemaakt. Ze concludeert dat ze 'geen mening' nooit een optie vindt.

- Resultatenschermb: Ze was niet alleen zelf verrast van haar uitslag, maar ook van de indeling van de partijen. Ze had een iets andere indeling verwacht "Ik had de SP veel minder dicht bij Christen Unie en D66 verwacht (...) en VVD niet zo extreem ver weg verwacht."

Ze had wel verwacht dat ze in deze hoek (links-progressief) uit zou komen, dat verbaast haar dus niks, maar ze wil hier niet op af gaan omdat ze de vragen zo vaag vond. Ze geeft aan dat ze nog goed af moet gaan op de thema's waar de verschillende partijen zich op focussen deze verkiezingen.

- Analyse-mogelijkheden: Ze gaf tijdens het nagesprek al aan dat ze de tool miste dat ze de onderbouwingen van de partijen kon lezen. Ik laat haar dit zien hoe dat moet en ze gaat er naar kijken, maar klikt niet op de toelichting. Ze zegt: "Maar er staat niet...! Oh sorry ja wel, ik ga alweer roepen" en ze klikt op de hyperlinks voor toelichting. Ze geeft aan dat ze graag wat extra informatie had gehad: "Over Amelissewaard zou ik willen weten dat daar bos zit, dat daar mensen wonen, dat het geld kost..." Bij de stelling zelf zou ze dit al willen weten.

- Aanbevelingen: genuanceerdere stellingen, extra informatie bij de stellingen zoals *kosten* etc bij de stelling over Amelissewaard.

- Politieke kennis: Ze geeft aan dat ze over de landelijke politiek wel veel weet, maar dat het haar tegenviel dat ze hier nog niet zoveel kennis van had. "Voor mij is het meer de taak om nu te kijken waar elke partij zich op gaat richten." "Ik ben niet klaar"; ze zou de peilers en standpunten voor de komende verkiezingen van de partijen nog goed gaan bekijken.

- Motivatie: Ze voelt zich nu niet gemotiveerder om te gaan stemmen omdat ze sowieso al zou gaan stemmen.

Reden gebruik Kieskompas	Meer inzicht krijgen in de standpunten van de partijen
Inzicht in standpunten vergroot	Mee eens
Begrip politieke kwesties	Helemaal niet mee eens
Motivatie verdere verdieping in politiek	Niet mee eens
Het gebruik van Kieskompas	Heeft me aan het twifelen gebracht over mijn partijvoorkeur

Participant 5 – man, 26 jaar

Duur: 00:28:39

Datum: 27-02

Locatie: Bij de participant thuis in de woonkamer.

Opmerking: Zijn vriendin was ook aanwezig in de kamer. Omdat ik het onderzoek al bij haar had afgenomen, mocht ze van mij in de kamer blijven zitten. Ze heeft zich er niet mee bemoeid en is iets voor haar zelf gaan doen.

Interesse in de politiek: niet veel, niet weinig interesse.

Hoe zeker weet u al op welke partij u gaat stemmen: Ik weet helemaal nog niet op welke partij ik ga stemmen.

Van plan om te gaan stemmen na het invullen van Kieskompas: D66

Links-rechts: 6

Conservatief-progressief: 7

Versie Kieskompas: Versie C

Beginscherm

Participant bekijkt het beginscherm goed: Hij leest de titel en ondertitel voor en selecteert vervolgens zijn gemeente. Hij klikt te snel op start want het scherm moet eerst nog vernieuwen: "Hee dat heb ik toch net al gedaan, naja nog een keer." Hij merkt ook de functie op om Kieskompas te liken op Facebook: "Ik vind het leuk, ik kan het nu al leuk vinden!"

Inleidende vragen

Vervolgens constateert hij bij het volgende scherm dat de titel niet overeenkomt met de uit te voeren taak: de algemene vragen. Hij zegt na de titel gelezen te hebben: "Nee dit is geen stelling, het is een vraag 'wat is uw geslacht'" maar hij vult het vervolgens wel in.

Hij vult zijn hoogst genoten opleiding in en controleert nog even of hij dat goed heeft gedaan.

Bij de interessevraag maakt hij een grammaticale verbetering: "Hoeveel interesse heeft, hébt u in de politiek?"

Hij merkt de instructie op en zegt hierbij "U kunt deze vragen overslaan, oh dat komt nu pas, dat is interessant."

Stellingen

Stelling 1: hij zegt na de stelling gelezen te hebben "dat weet ik niet" en klikt direct daarna op 'geen mening'.

Bij stelling 5 (weren van vervuilende auto's) concludeert hij voor zichzelf dat de meest vervuilende auto's nu nog niet toegelaten worden vanwege de formulering van de stelling: "Moeten worden toegelaten.. dat zijn ze dan nu niet, nu staan ze vast."

Bij stelling 6 (leefbaarheidsbudget) heeft de participant geen idee wat het leefbaarheidsbudget is en klikt op 'geen mening': "Ik heb daar geen mening over."

Bij stelling 7 (slopen sociale huurwoningen) kiest hij ook voor 'geen mening', omdat hij niet weet wat bijvoorbeeld de condities van die woningen zijn: "Ik zit niet genoeg in die materie." Hij kiest voor 'geen mening'.

Stelling 10 (polder Rijnenburg) weet hij niet: "Wat voor woningen gaan ze bouwen en wat voor gebied? Ik weet het niet." Hij gaat met zijn muis naar 'geen mening' maar vervolgens naar niet mee eens. Hij twijfelt maar kiest voor 'geen mening' omdat hij het niet weet.

Ook bij stelling 12 (fietsbrug) weet hij het niet en kiest hij 'geen mening'.

Bij stelling 13 (taalachterstanden) concludeert hij dat de gemeente al geld investeert in deze kwestie: "Éxtra geld, dus ze investeren al geld.. Ik weet het niet.. ik ben neutraal." Hij kiest voor 'neutraal'.

Stelling 16 (kunst en cultuur) vindt hij onduidelijk: "Ik heb geen idee wat hier staat" en hij klikt op 'geen mening'.

Bij stelling 17 (belastingverhoging milieumaatregelen) gaat hij af op de formulering (De gemeente mag bedrijven *dwingen* tot het nemen van...) "Dwang daar geloof ik niet zo in dus daar ben ik het niet mee eens."

Stelling 21 (armoedebestrijding) vindt hij onduidelijk: "Armoedebestrijding.. wat ga je dan bestrijden.. nee uhm.. Daar ben ik het niet mee eens."

Bij stelling 22 (sociale voorzieningen) zegt hij gelijk dat hij het niet met de stelling eens is, maar voordat hij op niet mee eens klikt denkt hij nog even na. Hij zegt dan "Daar ben ik het helemaal niet mee eens zelfs" en klikt dus op helemaal niet mee eens.

Bij stelling 23 (bijstandsontvanger) weegt hij beide kanten af en concludeert dat hij 'neutraal' is.

Stelling 25 (afschaffen erfpacht) gaat hem niet aan "I couldn't care less" en hij kiest voor 'geen mening'.

Ook stelling 26 (verplichte bouwvergunning) maakt hem niks uit: "Het maakt mij geen reet uit.. 'geen mening'."

Partijen

De participant is erg kritisch over de titel. Zo zegt hij dat hij nooit op al deze partijen zou kunnen stemmen, omdat hij dan allang dood zou zijn. Hij vindt de formulering van de uit te voeren taak dus een beetje gek. Wat hij onhandig vindt aan deze lijst is dat de schaalgetallen niet mee scrollen naar beneden wanneer hij het scherm naar beneden heeft gescrold: "De getalletjes komen niet mee, het is heel diffuus wat het is."

De instructie links onderin is hem niet opgevallen, hij klikt gelijk op ga verder.

Resultatenschermb

Hij leest de instructie niet, maar kijkt gelijk naar het assenstelsel. Hij interpreteert zijn positie: "Hm een beetje 'neutraal', een beetje niks eigenlijk."

Hij gaat met de thema's aan de slag en zet 4 thema's op onbelangrijk (bouwen en wonen, sociaal beleid, mobiliteit en financiën) en herberekent zijn positie. "Kijk, er is bijna een 100 procent match met deze jongens." Hij klikt vervolgens op positie per stelling en vraagt of hij dat ook in moet vullen. Ik antwoord dat hij dat moet doen als hij dat wil en zelf normaal ook zou doen. Hij doet hier niks mee en klikt op overige functies. Dan komt de vragenlijst in beeld wat hem verrast: "Oh wat is dit?" Hij zegt: "Dit is iets anders, dit is van jou zeker?" En ik vertel hem dat dit van Kieskompas is en dat hij het mag invullen als hij wil, maar het ook achteraf kan doen. Hij vindt het gek "Oké maar dat komt opeens zo in beeld, terwijl ik nog bezig ben met iets." Maar hij gaat de vragen wel invullen.

Opmerking over de spelling van de vragenlijst: de stelling over het nadenken over kwesties: "zelfs als ze *me* MIJ! niet persoonlijk raken."

Hij vindt de vraag over de boodschappen niet in de vragenlijst thuishoren: "Wat heeft dat er nou mee te maken?!"

Hij verzendt de vragenlijst en vraagt of hij nu klaar is. Ik antwoord dat hij klaar is als hij dat vindt en hij kijkt nog even naar de logo's in het assenstelsel. Hij klikt vervolgens op 'vergelijk deze partij met uw antwoorden' bij Stadsbelang Utrecht omdat hij daar een match mee heeft. Hij scrolt door de stellingen en vergelijkt zijn antwoorden met die van de partij. Na dit gedaan te hebben zegt hij "Oké, ik vind het goed zo."

Nagesprek

Hij geeft aan dat hij denkt Kieskompas op dezelfde manier te hebben ingevuld als hoe hij dat alleen zou doen, maar dat hij de vragen misschien wat beter heeft gelezen. Ik vraag hem vervolgens of hij dat normaal niet zo kritisch zou doen en hij geeft toe dat hij dat misschien altijd wel zo zou doen.

- Stellingen: Hij begreep de stellingen wel, maar hij merkt op dat Kieskompas probeert een aantal partijprogramma's de revue te laten passeren en dat daardoor wat concessies gedaan worden. Hij mist de nuance die niet naar voren komt hier. "Wat op zich niet erg is want je moet stelling innemen en anders dan ben je overal 'neutraal' en dan kom je waarschijnlijk op D66 uit." Hij vertelt dat de stellingen hem niet raakten, het waren geen kwesties waar hij zich betrokken bij voelt. Ik vraag hem of hij dan andere kwesties liever had terug gezien in Kieskompas en hij antwoordt dat hij verwacht had dat er meer dingen voorbij zouden komen die hij zou herkennen.

Door de stellingen heeft hij nu wel een beter idee van wat er in Utrecht speelt: "Er zijn wel wat andere dingen aan het licht gekomen waar ik mij inderdaad niet van bewust was. Maar of dit nou een goede afspiegeling is van dingen die in Utrecht spelen dat weet ik niet, dat kan ik niet beoordelen."

- Verschil geen mening / neutraal: Hij heeft hier allebei gebruik van gemaakt. Hij koos voor 'neutraal' wanneer het over kwesties ging waarbij hij nog overtuigd kon worden door iemand. Bij 'geen mening' interesseerde de kwestie hem niks, dan maakte het hem niks uit: "Dan heb ik gewoon echt geen mening."

- Resultatenschermb: Hij vindt het een model, vanwege zijn achtergrond (consultant) begreep hij het goed. Hij merkt iets op over de logo's in het assenstelsel: "Ik vind alleen die plaatjes zo 'gefrutseld', niet mooi gemaakt, niet goed herkenbaar." Je moet volgens hem goed kijken wat waar zit. Hij adviseert de plaatjes wat groter te maken of de namen van de partijen er neer te zetten.

De posities van de partijen verbaast hem niks, maar hij vindt het wel subjectief hoe dat is ingedeeld. "Maar het geeft iemand die geen verstand heeft van het politieke landschap in Utrecht een aardig beeld."

Ik vroeg hem of hij verrast was van het resultaat, omdat hij van te voren aangaf dat hij nog geen idee had wat hij gaat stemmen. Hij zegt dat hij niet verrast is want: "Als ik nog geen idee heb wat ik ga stemmen dan stem ik meestal op D66" en "Nee hoor, want sommige dingen had ik wat stellig ingevuld en ja dan krijg je dat" terwijl hij doelt op dat zijn positie wat rechts is.

Ik vraag hem naar de reden waarom hij bij de vragenlijst achteraf direct D66 invulde, terwijl er een andere positie als resultaat naar voren kwam. Hij reageert: "Ik heb niet iets voorbij zien komen waarvan ik denk nou dat is voor nu doorslaggevend om op te gaan stemmen." Wanneer hij heel veel overeen zou hebben gehad met Stadsbelang Utrecht (waar hij een match mee heeft na het selecteren van thema's) zou hij dat raar gevonden hebben om daar dan automatisch op te gaan stemmen omdat hij vaak 'geen mening' heeft ingevuld. Hij geeft aan dat dit nog wel zou kunnen als hij zich erin gaat verdiepen.

- Analyse mogelijkheden: Hij geeft aan dat hij normaal gesproken inderdaad "een beetje op knopjes zou drukken om te zien wat de mogelijkheden zijn", "ik vind dat wel grappig". Ik vertel hem dat hij ook de toelichting van partijen zou kunnen lezen. Hij kijkt ernaar en merkt op dat hij het onhandig vindt dat er geen hyperlink is naar het verkiezingsprogramma maar dat er alleen een pagina nummer bij staat (in dit geval bij stelling 1 (prostitutie Hardebollenstraat) CDA). "Ik zou dan een linkje doen (...) dan moet je maar net al die verkiezingsprogramma's in de kast hebben liggen." Hij maakt een geintje over hun mening voor de afvalstoffenheffing met betrekking tot de geprinte verkiezingsprogramma's.

- Politieke kennis en Utrechtse politiek: Hij kan niet zeggen dat hij gelijk meer politieke kennis heeft verworven door het invullen van Kieskompas, maar hij heeft wel dingen voorbij zien komen die specifiek voor Utrecht zijn. Hij heeft nu wel meer kennis over belangrijke issues in Utrecht, maar hij noemt gelijk dat dit niet echt dingen zijn waar hij zich druk om zou maken. Het heeft dus wel iets meer inzicht verschaft over wat belangrijk is in Utrecht.
- Aanbevelingen: Hij heeft nog iets wat hij als aanbeveling toe wil voegen (naast zijn opmerkingen over de nuance van de stellingen): “Nou ik zit te denken, dit is allemaal erg blauw gekleurd en kleur beïnvloedt mensen altijd op een bepaalde manier en ik vraag me af waarom hier voor blauw gekozen is. Blauw is niet neutraal namelijk.”
- Motivatie: Hij geeft aan dat hij nu nog niet klaar is om te gaan stemmen maar dat hij nog even zou kijken wat de partijen precies willen en ‘dat andere ding’ nog even in zou vullen om te kijken wat daaruit komt (StemWijzer). Hij voelt zich niet gemotiveerder om te gaan stemmen, dat was hij sowieso toch wel van plan.

Reden gebruik Kieskompas	Uitzoeken waar ik op moet gaan stemmen
Inzicht in standpunten vergroot	Niet mee eens
Begrip politieke kwesties	Niet mee eens, niet mee oneens
Motivatie verdere verdieping in politiek	Mee eens
Het gebruik van Kieskompas	Heeft mij aan het twijfelen gebracht over mijn partijvoorkeur

Participant 6 – vrouw, 25 jaar

Duur: 00:46:03

Datum: 04-03

Locatie: Bij de participant thuis in de kamer, hier was verder niemand bij aanwezig.

Interesse in de politiek: veel interesse

Hoe zeker weet u al op welke partij u gaat stemmen: Ik weet helemaal nog niet op welke partij ik ga stemmen.

Van plan om te gaan stemmen na het invullen van Kieskompas: Groen Links

1 Links-rechts 10: 3

1 Conservatief-progressief 10: 8

Versie Kieskompas: Versie A

Beginscherm

De participant klikt op start nadat ze Utrecht heeft geselecteerd en het volgende scherm verschijnt.

Inleidende vragen

Vult haar hoogst genoten opleiding in: HBO

Denkt na over de wijk waarin ze woont en vraagt zich af welke wijk het is. Dat vraagt ze aan mij maar ik geef hier geen antwoord op. Ze kiest voor binnenstad.

Stellingen

Bij stelling 2 (uitbreiding scholen) geeft ze aan dat er allerlei voors en tegens aan deze kwesties zitten. “Daar heb ik dus eigenlijk gewoon geen mening over.” Ze klikt hierna niet gelijk op ‘geen mening’ en leest de stelling opnieuw. Ze zegt vervolgens “nee daar ben ik het eigenlijk niet mee eens” en ze klikt op ‘niet mee eens’ en geeft nog een argument hiervoor.

Bij stelling 5 (weren van vervuilde auto’s) weegt ze voor en tegenargumenten tegen elkaar af en kiest ze voor ‘neutraal’.

Bij stelling 8 over welzijnswerk is haar eerste reactie dat ze de stelling lastig vindt “want ik weet daar weinig van af”. Ze vraagt aan mij of ze dat dan op moet zoeken. Ik reageer dat ze moet doen wat ze normaal gesproken zou doen. Ze zegt dat ze dat normaal niet zou doen maar op haar eerste gevoel af zou gaan en kiest voor ‘mee eens’.

Bij stelling 9 (belasting voor huiseigenaren) geeft de participant aan dat ze hier onvoldoende kennis voor heeft: “Ik weet eigenlijk niet hoe hoog dat is” waarbij ze doelt op de OZB. Ze zegt dat ze dat niet op zou zoeken en kiest voor ‘geen mening’.

Bij stelling 10 over polder Rijnenburg zegt ze gelijk dat ze hier geen idee bij heeft en klikt ze op ‘geen mening’.

Bij stelling 11 over koopzondagen laat ze merken dat ze zich zowel in de voor- als tegenargumenten kan vinden en kiest ze voor ‘neutraal’.

Bij stelling 15 (afvalstoffenheffing) vraagt ze aan mij of ze iets meer uitleg moet geven waarom ze dingen denkt. Ik antwoord dat ze het prima doet en genoeg uitleg geeft.

Bij stelling 19 over het windmolenpark is haar eerste reactie “waarom niet?”, maar zegt hierna “maar ik heb daar ook eigenlijk niet zo heel veel weet van, dus ik ga voor ‘neutraal’.” Wanneer ze geklikt heeft zegt ze dat ze eigenlijk beter voor ‘geen mening’ had kunnen gaan. Ze kiest er niet voor om dit aan te passen maar zegt “naja, goed” en gaat verder met de volgende stelling.

Bij stelling 20 (ondergrondse parkeergarages) denkt ze lang na en zegt ze dat ze het niet weet. Ze vraagt zich af of ze daar een mening over heeft en concludeert dat dit niet zo is. Ze kiest dan ook voor ‘geen mening’.

Stelling 22 (sociale voorzieningen) leest ze voor en zegt gelijk erachteraan “Ja, mee eens!” Wanneer ze op mee eens heeft geklikt zegt ze “Oh dat weet ik eigenlijk niet dat ging wel heel snel.” Ze denkt er echter niet verder over na en gaat verder met de volgende stelling.

Bij stelling 23 over de bijstandsontvanger vertelt ze dat dit het lastige is van Kieskompas: "Het is zo.. het wordt heel zwart wit gesteld en er zijn in zo'n situatie zoveel verschillende gradaties en zoveel verschillende situaties, dat dit eigenlijk.. dit is heel oppervlakkig." Haar eerste ingeving zou dan zijn mee eens en hier kiest ze ook voor.

Bij stelling 24 over de sociale huurwoning struikelt ze over het woord *meer*: "Ja hoeveel meer? Meer dan wat?!" En ze zegt dat ze dit eigenlijk een hele rare test vindt. Ze zegt dat ze hier eigenlijk geen mening over heeft en klikt op 'geen mening'.

Ook bij stelling 25 (afschaffen erfpacht) geeft ze aan dat het maar net aan de situatie ligt of ze het met een stelling eens of oneens is. Ze kiest voor 'neutraal'.

Bij stelling 27 over de circussen met dieren vraagt ze zich af of de dieren goed behandeld worden, want alleen wanneer ze slecht behandeld worden is ze het eens met de stelling. Omdat ze dit niet weet kiest ze voor 'neutraal'.

Bij de stelling over de hondenbelasting (28) begint ze te lachen en roept ze "Hebben we een hondenbelasting?!" en gaat dit opzoeken. Ze wist niet dat dit bestond en geeft aan dat ze het echt belachelijk vindt. Ze leest nu nog een aantal keren de stelling voor omdat ze struikelt over *niet*. Ze kiest voor 'niet mee eens' en wanneer ze geklikt heeft, reageert ze "Deed ik dat nou goed?" en ze gaat het in haar hoofd nog even na. Ze concludeert dat ze het goed heeft ingevuld.

Bij stelling 28 (hondenbelasting) weet ze niet wat de gemeentelijke wietkwekerij inhoudt en kiest ervoor om dit op te zoeken via Google. Nu ze weet wat het inhoudt kiest ze voor mee eens.

Partijen

Ze leest de titel voor en vult gelijk de antwoorden in.

Halverwege het invullen (bij Ouderen Politiek Actief) ontdekt ze de opties 'ik weet het niet' en 'geen mening': "Oh wacht eens even, 'ik weet het niet' en 'geen mening' die hebben we ook nog." Ze verandert Basis Inkomen Partij en Ons Utrecht van 5 naar 'ik weet het niet'.

Tijdens het invullen moet ze naar boven scrollen om na te gaan welke getallen boven de bolletjes staan.

Resultatenscherf

Ze kijkt naar het assenstelsel en is erg verbaasd: "HEH?! Ik zit gewoon heel dicht bij Christen Unie, wat een ellende!" Ze heeft de instructie niet gelezen en vraagt of ze de thema's ook nog 'in moet vullen'. Ik reageer dat ze dat kan doen als ze dat wil, en ze past wat thema's aan en herberekent haar positie. Ze vraagt zich af waar Groen Links staat in het landschap en vindt deze positie. "Niet verwacht maar wel aan de linkerkant van het midden dat had ik dan weer wel verwacht."

Ze vraagt aan mij of ze nu klaar is of nog ergens op moet drukken. Ik zeg dat ze moet doen wat ze normaal gesproken zou doen. Op dat moment komt de pop-up vragenlijst in beeld. "Wat is dit dan?" en klikt het weg. Ze geeft aan dat ze normaal gesproken naar positie per stelling zou kijken. Het duurt even voor ze begrijpt wat dit is en is stil in deze tijd, maar zegt dan "Oja, hier zie ik het." Vervolgens zegt ze dat wanneer ze deze analysemogelijkheid gaat doen ze de vraag beter leest en dat ze dan ziet welke partijen erbij staan. "Die doen dat natuurlijk met een reden en ik voel me ook met een bepaalde reden een soort van verbonden bij bepaalde partijen en dan neig ik toch daar even weer anders over na te denken." Ze klikt niet op de logo's voor toelichting van de partijen.

Na even stil te zijn zegt ze "Nu merk ik toch dat ik Groen Links al een tijdje in m'n hoofd heb, want ik merk nu dat ik toch steeds even kijk wat Groen Links stemde en of ik dan daar vaak overeen kom."

Ze merkt op dat ze het heel gek vindt dat ze zo dicht bij Christen Unie uitkwam, omdat ze zich daar absoluut niet bij betrokken voelt.

Ze geeft aan dat ze klaar is "Naja dat zou ik doen en dan zou ik nu waarschijnlijk op het kruisje klikken.." ik onderbreek haar omdat ze dat echt wil doen, maar ik wil het resultaat graag bij het nagesprek beschikbaar houden.

Nagesprek

Ze geeft aan dat ze Kieskompas op een iets andere manier heeft ingevuld dan hoe ze het alleen zou doen: "Ik denk dat ik er nu iets sneller doorheen ben gegaan." Ik vraag haar waarom en ze antwoordt dat ze wanneer ze het zelf zou doen er rustig de tijd voor zou nemen en dan ook goed naar de standpunten van de partijen zou gaan kijken.

Het beginscherf en de inleidende vragen vond ze erg duidelijk.

- Stellingen: Ze geeft aan dat ze de stellingen wel begreep, maar dat ze erg zwart wit zijn: "Je moet dingen per situatie kunnen bekijken. (...) het is wel een heel oppervlakkig Kieskompas." Ze geeft aan dat ze een aantal situaties zou willen zien die met de stelling te maken hebben, en dat je dan per situatie aan kan geven wat jouw mening daarover is.

Ze geeft aan dat ze een klein beetje een indruk krijgt over de thema's die belangrijk zijn in de Utrechtse politiek. Maar ze kan niet zeggen dat ze er nu zoveel meer over weet.

De onderwerpen verrasten haar niet, alleen wist ze niet van het bestaan van de hondenbelasting af.

- Verschil geen mening / neutraal: Ze geeft aan dat ze voor 'geen mening' zou kiezen wanneer ze er te weinig van weet en het haar zo weinig interesseert dat ze het ook niet op zou zoeken. Wanneer het haar niet uitmaakt wat er met een issue gebeurt (voor of tegenargumenten even belangrijk) dan kiest ze voor 'neutraal'.

Ze geeft aan dat ze het jammer vindt dat er bij een stelling over polder Rijnenburg geen extra toelichting staat over wat deze polder inhoudt. Ze zou het niet zelf opzoeken maar een extra toelichting wel handig vinden, zodat ze er een beter antwoord op kan geven en dit zal dan tot resultaat hebben dat ze een beter overzicht krijgt over wat er echt bij haar past.

Het was mij opgevallen dat ze bij stelling 19 (windmolenpark) 'neutraal' had ingevuld, maar bij de volgende stelling zei dat ze beter 'geen mening' had in kunnen vullen bij 19. Ik vraag haar waarom ze dit niet veranderd heeft. Ze zegt dat het haar niet opgevallen was dat je terug kon naar de vorige stelling. Ik laat dat aan haar zien en vraag of ze haar antwoord wel had gewijzigd als ze wist dat dit kon. Dat zou ze gedaan hebben zegt ze.

- Resultatenschermb: Haar eerste indruk was: onduidelijk! Ik vraag haar waarom: "omdat ik alle icoontjes te klein vind." Ze geeft toe dat wanneer ze goed kijkt het wel duidelijker werd.

Ze was verrast door het resultaat en ze had verwacht dat ze dichterbij Groen Links uit zou komen.

Ze geeft aan dat ze ook niet helemaal begrijpt hoe ze het politieke landschap moet lezen, maar voegt toe dat ze dit eigenlijk wel weet.

- Analyse mogelijkheden: Ik vertel haar dat het mij opviel dat ze tijdens het invullen van de stellingen een paar keer zich afvroeg waarom iets zo zou zijn, of wat het precies inhield. Ik vraag haar of ze benieuwd is naar de argumenten van partijen. Ze zegt dat ze hier wel benieuwd naar is, maar dat de gemeenteraadsverkiezingen haar heel veel minder bezig houden dan de landelijke verkiezingen. Dit is dan ook de reden dat ze daar nu niet naar heeft gekeken. Ik laat haar zien dat je op de logo's kunt klikken en dan antwoorden kunt vergelijken. Ze reageert verbaasd en wil dit gelijk doen.

Ze heeft wel wat moeite met het scrollen in het scherm.

Ze vraagt aan mij of vragen waar ze 'geen mening' heeft ingevuld niet worden meegerekend. Ik antwoord dat dit volgens mij zo is, maar weet het niet zeker.

Ze scrolt door het scherm maar klikt niet op de knop voor toelichting. Ik zeg haar dat ze nog steeds niet de argumenten ziet. Ik laat haar de functie zien en ze zegt dat dit haar niet opgevallen was. Ze zegt dat dit wel helder is. "En ook kort en beknopt dat vind ik ook wel fijn."

Voor het stemmen zou ze eerst van het advies van Kieskompas uitgaan, en een top 3 partijen en bijvoorbeeld de CU met elkaar gaan vergelijken.

- Politieke kennis en Utrechtse politiek: Haar kennis is niet echt vergroot, maar "Dat is niet te wijten aan Kieskompas maar dat is meer mijn eigen.. dat ik daar niet mee bezig ben." Kieskompas heeft haar wel gemotiveerd om verder te gaan onderzoeken: "Ik denk nu wel hierdoor dat ik voordat ik ga stemmen nog iets beter dingen wil weten."

- Motivatie: Ze voelt zich gemotiveerder om te gaan stemmen.

- Vergelijking van partijen: Ze denkt dat je dit goed kan doen, maar ze heeft hier nog te weinig gebruik van gemaakt.

- Aanbevelingen: Ze geeft aan dat ze voor zichzelf nu bedenkt dat ze zich er nog wel wat dieper in wil gaan verdiepen, maar dat ze zich ook kan voorstellen dat er een heleboel mensen zijn die alleen afgaan op de uitslag van Kieskompas. Als dit zo is weet ze niet of Kieskompas 'helemaal goed' is. Ze vindt Kieskompas eigenlijk te weinig gedetailleerd om een goede weergave te kunnen geven. Ze vraagt zich af of andere mensen ook nog verder zouden kijken dan alleen dit resultaat. Ze geeft aan dat ze zelf meer overeenkomsten met Groen Links zou hebben dan nu uit de test is gebleken, naar aanleiding van haar antwoorden en die van Groen Links.

Reden gebruik Kieskompas	Controleren of ik het echt eens ben met de partij waarop ik van plan ben om te stemmen.
Inzicht in standpunten vergroot	Niet mee eens
Begrip politieke kwesties	Niet mee eens
Motivatie verdere verdieping in politiek	Mee eens
Het gebruik van Kieskompas	Heeft me aan het twijfelen gebracht over mijn partijvoorkeur

Participant 7 – man, 36 jaar

Duur: 00:43:55

Datum: 04-03

Locatie: Bij de participant thuis in de woonkamer, hier was verder niemand bij aanwezig.

Interesse in de politiek: Veel interesse

Hoe zeker weet u al op welke partij u gaat stemmen: Ik ga niet stemmen.

Van plan om te gaan stemmen na het invullen van Kieskompas: Weet ik nog niet

1 Links-rechts 10: 7

1 Conservatief-progressief 10: 8

Versie Kieskompas: Versie D

Opmerking: Deze participant geeft aan het lastig te vinden hoe hij precies hardop moet denken. Hij vraagt of ik aantekeningen maak over zijn overwegingen en wat ik precies doe. Ik zeg hem dat hij moet doen alsof ik er niet bij ben en Kieskompas in moet vullen zoals hij dat normaal ook zou doen. Wanneer hij bezig is blijkt dat hij niet kan doen alsof ik er niet bij zit want hij richt zich enkele keren tot mij. Bij stelling 2 (uitbreiding scholen) vraagt hij of hij ook de argumenten voor zijn besluit moet vertellen. Ik zeg hem dat hij dit moet doen wanneer hij die afweging in zijn hoofd maakt: alles wat hij denkt moet hij vertellen. Bij de stelling over de gemeentelijke wietkwekerij vraagt hij of ik blow. Ik geef hier ontkennend antwoord op en hij gaat weer door. Wanneer hij zich tot mij richt probeer ik zo kort mogelijk antwoord te geven om ervoor te zorgen dat hij doorgaat met het invullen van Kieskompas.

Beginschermb

Hij selecteert zijn gemeente en klikt op start, maar op dat moment vernieuwt het scherm. De participant leest de ondertitel voor en klikt nog een keer op zijn gemeente en vervolgens op start.

Inleidende vragen

Selecteert zijn hoogst genoten opleiding: WO.

Hij zegt dat hij in Ondiep woont, maar dit staat niet in het lijstje. "Onduidelijk is dit" en hij kiest voor binnenstad.

Stellingen

Bij stelling 3 (verbreding A27) kiest hij voor 'geen mening', en voegt hij hieraan toe dat de verbreding van de A27 bij Amelisweerd hem niks zegt.

Bij stelling 6 (leefbaarheidsbudget) klikt hij op niet mee eens, maar gebeurt er vervolgens niets. Hij klikt nog een keer, waardoor hij bij stelling 8 (welzijnswerk) terecht komt en stelling 7 (slopen sociale huurwoningen) dus over wordt geslagen. "Oh, is dat een ramp of niet?" en hij klikt uit zichzelf op nummer 7 boven de stellingen om terug te gaan naar de vorige stelling.

Bij stelling 7 (slopen sociale huurwoningen) vraagt hij zich af wat de achterliggende gedachte is van deze stelling, want dat is van invloed op zijn antwoord: "ze mogen worden gesloopt en daarna worden opgeknapt." Hij kiest voor 'niet mee eens'.

Hij leest stelling 10 (polder Rijnenburg) voor en halverwege deze stelling maakt hij al zijn keuze: "Er mogen woningen worden gebouwd in de polder... daar heb ik geen mening over." En klikt op 'geen mening'.

Bij stelling 12 (fietsbrug) weet hij niet hoe hoog het budget is van de gemeente, en kiest hij voor 'neutraal'.

Bij stelling 15 (afvalstoffenheffing) kiest hij voor 'neutraal', omdat hij deze stelling niet goed kan beoordelen zegt hij.

Bij stelling 19 (windmolenpark) valt het woord *geen* hem op: "dat is nooit goed."

Wanneer hij bijna op het eind van de stellingen is merkt hij op dat zijn politieke positie richting links gaat.

Bij stelling 28 (hondenbelasting) zegt hij "Daar heb ik geen mening over" maar klikt hij op 'neutraal'.

Partijen

De participant ziet niet dat deze vragen ook overgeslagen kunnen worden en begint met invullen. Hij kiest voor getallen van 1 tot 4 voor de lokale partijen, omdat "hij niet zo van deze lokale partijen is." Hij verwacht dat Nederland Duurzaam als resultaat eruit zal komen omdat hij denkt dat hij alles erg duurzaam heeft ingevuld. Hij vult nergens 'geen mening' of 'weet ik niet' in en noemt dit ook niet.

Resultatenschermb

Hij leest de instructie en wanneer hij bij 'klik op een partij' is verdwijnt de instructie en reageert hij als volgt: "Ho kijk uit, dit ging even te snel." Hij maakt de opmerking dat ik dat even moet noteren. Hij herinnert zich dat hij op een partij kan klikken en gaat met zijn muis over de logo's. Hij noemt nog dat hij de rode stip is en besluit op de dichtstbijzijnde partij te klikken: SP. Hij klikt dubbel op de SP maar er gebeurt niks. Hij maakt hier geen opmerking over en zoekt ook niet verder. Zijn aandacht wordt verplaatst naar het selecteren van de thema's. Hij zet het eerste thema op onbelangrijk en op dat moment komt de vragenlijst in beeld. Hij reageert: "Hij slaat op tilt, joh!" en hij vraagt zich af wat hij nog in moest vullen en merkt op dat het te snel gaat. Hij vraagt aan mij of hij dit scherm weg moet klikken. Ik zeg hem dat hij het mag invullen, maar dat dit niet hoeft. Hij besluit op het kruisje te klikken zodat hij weer terug komt bij het resultatenschermb.

Hij gaat verder met de thema's en herberekent zijn positie. Hij zegt "zullen we eens kijken hoe ik helemaal bij rechts terecht kom?" en hij 'speelt' met de thema's om zijn positie naar rechts te krijgen. Vervolgens verschuift zijn positie echter naar links en hij is erg verbaasd.

Hij klikt vervolgens op positie per stelling maar gaat snel weer terug naar de thema's. Hij benoemt nog een keer dat hij graag zijn positie naar rechts wil krijgen, maar dat dit niet lukt.

Hij vraagt aan mij wat hij nu precies moet doen. Ik antwoord hem dat hij moet doen wat hij normaal ook zou doen. Hij vraagt waar die vragenlijst is gebleven en ik zeg dat die niet meer terug kan komen maar dat ik hem wel op papier heb.

Hij gaat weer terug naar de thema's en probeert zijn positie op rechts te krijgen. Hij eindigt met dat hij uitgespeeld is en dat hij klaar is.

Nagesprek

Tijdens het invullen van de vragenlijst merkt hij op dat zijn inzicht in de standpunten van de politieke partijen nog niet vergroot is door het gebruik van Kieskompas, omdat hij nog niet weet welke partijen bij welke stellingen horen. Hij vraagt aan mij of hij dit wel had kunnen zien. Ik vertel hem dat hij dat kon zien, maar dat we daar in het nagesprek op terug kunnen komen. Hij geeft aan dat hij het nu graag wil zien. Ik laat het hem zien en hij bekijkt zijn antwoorden en die van de VVD. Hij klikt vervolgens op partijen en weer op uitslag en dan op PvdA. Hij vraagt mij of ik hem kan laten zien waar je kan zien hoe partijen ten opzichte van elkaar staan. Ik laat hem 'positie per stelling' zien. "Dit is wel handig ja! Als ik dit had geweten had ik daar zeker naar gekeken!"

Hij geeft aan dat hij Kieskompas op exact dezelfde manier heeft ingevuld als hoe hij dat alleen zou doen.

- Beginschermb en inleidende vragen: Duidelijk, alleen de wijken niet zo. "Ze hadden misschien beter de wijken kunnen noemen. Veel Utrechters herkennen zich meer in Zuilen, Ondiep.." Ik vraag hem hoe hij zijn wijk zou noemen, maar hij geeft aan dat hij het niet weet (hij denkt West).

- Stellingen: Duidelijke stellingen, hij begrijpt alleen niet waarom ze vaak een dubbele ontkenning bevatten. Hij noemt het voorbeeld van de stelling over de hondenbelasting: "We vinden dat de hondenbelasting niet moet worden afgeschaft. En als je vindt dat die dus wel moet worden afgeschaft moet je het daar dus helemaal mee oneens zijn." Hij zegt dat dubbele ontkenningen lastig kunnen zijn voor mensen die niet heel goed kunnen lezen.

- Verschil geen mening / neutraal: Ik vraag hem waarom hij op 'neutraal' klikte bij een aantal stellingen maar als argument gaf dat hij hier geen mening over had. Hij reageert dat hij de 'geen mening' knop niet heeft gezien. Wanneer hij de knop wel had gezien had hij hem zeker gebruikt. Ik vraag hem naar het verschil tussen beide knoppen. Hij reageert: "Als de stelling me niks zegt en ik denk waar gaat dit over.. en 'neutraal' als het me om het even is wat er gebeurt."

- Resultatenschermb: Zijn algemene indruk van dit scherm is dat de embleempjes van de partijen nogal klein zijn. "Niet zo scherp (...) onleesbaar, dus zeer mager."

Het resultaat verraste hem niet heel erg, hij had tijdens het invullen van de stellingen al door dat hij in de linkse hoek uit zou komen. Hij vraagt mij hoe je ook al weer per stelling kan zien welke partijen waar staan. Ik laat het hem opnieuw zien. Bij de stelling over het slopen van sociale huurwoningen geeft hij aan dat hij dit niet begrijpt, omdat hij niet weet wat er bedoeld wordt met het slopen. Ik laat hem zien dat hij toelichting van partijen kan zien bij deze stelling. Nu hij dit leest snapt hij het. Hij miste dit bij de stelling. "Een toelichting was handig geweest, had je bij de stelling ook voor een toelichting kunnen kiezen?" Ik zeg hem dat dit niet kon, en hij reageert dat dit handig geweest zou zijn, omdat hij de stelling niet snapte.

Het resultatenschermb verbaast hem wel (landelijk stemt hij VVD).

- Politieke kennis en Utrechtse politiek: Hij geeft aan dat hij een beter idee heeft van wat er in de Utrechtse politiek speelt, zeker nadat hij de stellingen heeft bekeken. "Het is dat jij me erop wees.. die politieke partijen die bij verschillende stellingen horen. Daar zou ik me wel in willen gaan verdiepen."

Hij heeft meer feeling bij de issues, maar hij geeft aan dat deze lokale issues hem een stuk minder schelen dan de landelijke politiek. "Maar ik heb wel een iets beter beeld ja."

Zijn positie is niet echt duidelijker geworden, hij zegt dat hij zich ook niks van het resultaat aan zou trekken. "Maar dat komt niet door Kieskompas, maar door mijn persoonlijke interesse voor de plaatselijke politiek. Ik ben ook niet bijzonder geïnteresseerd in het Utrechtse."

- Analysemogelijkheid partijen vergelijken: Hij vindt niet dat je partijen goed met elkaar kan vergelijken. Het begint met de introductie van partijen, dat mist hij. Dat wil hij graag aan het begin van Kieskompas al zien. Hij kan partijen nu niet met elkaar vergelijken, omdat hij mist hoe een partij over een bepaald onderwerp denkt : "Hoe denkt PvdA nou over financiën in de gemeente, weet jij het? Ik weet het niet. Dan moet ik al die stellingen erbij gaan pakken. Ik wil gewoon op PvdA klikken, financiën aanklikken en dan zie ik hoe PvdA over financiën denkt."

- Aanbevelingen: "Ik vind hem niet flitsend die Kieskompas. Het zijn te kleine logo's en ik vind het altijd heel lastig wat nou het verschil is tussen mee eens en helemaal mee eens. Je bent het ergens mee eens of niet."

Hij zou graag een introductie van partijen willen zien: "Wat altijd goed is, is als inleidingspagina een introductie van de partijen. (...) Er zijn een aantal partijen langs gekomen waar ik nog nooit over heb gehoord." Hij zou graag even kort willen zien of weten waar partijen voor staan. Dan kan hij dit lezen. Bijvoorbeeld of een partij is opgericht door oudere of jongere mensen en wanneer de partij is opgericht.

Hij zou graag een functie willen zien dat je naar een balie kan bellen om wat meer informatie te krijgen. Hij bedoelt hiermee de partijen, waarom ze over bepaalde issues iets denken. Ik zeg hem dat je dat dus ook bij de toelichting kan zien en dat hier ook verwijzingen naar sites of verkiezingsprogramma's staan. Dit wist hij niet.

Ik vraag hem of zijn mening over het niet stemmen veranderd is door het invullen van Kieskompas, hij geeft aan dat dit niet zo is. Ik vraag hem of hij wil vertellen waarom hij niet wil stemmen en hij geeft een argument vanwege persoonlijke redenen. Hieruit blijkt dat hij alleen niet stemt voor de gemeenteraadsverkiezingen.

Hij is door Kieskompas niet anders naar het stemmen gaan kijken, maar: "Het is nu wel zo dat jij mij even triggert.. als ik niet stem is een stem verloren, maar ik vind dat als je stemt je er echt even in moet verdiepen." Hij geeft aan dat de desinteresse op dit moment bij hem nu groter is dan de interesse dan dat hij zich er echt in wil gaan verdiepen. Kieskompas heeft hem niet geholpen om zich er meer in te gaan verdiepen, hij geeft aan dat hij het wel leuk vindt om over stellingen na te denken. Maar hij heeft geen idee wie er in de lokale partijen zit.

Hij blijft erbij dat hij niet gaat stemmen.

Reden gebruik Kieskompas	Uitzoeken waar ik op moet gaan stemmen Meer inzicht krijgen in de standpunten van de partijen.
Inzicht in standpunten vergroot	Mee eens
Begrip politieke kwesties	Niet mee eens
Motivatie verdere verdieping in politiek	Niet mee eens
Het gebruik van Kieskompas	Heeft me aan het twijfelen gebracht over mijn partijvoorkeur

Participant 8 – man, 31 jaar

Duur: 00:27:04

Datum: 05-03

Locatie: Bij de participant thuis in de woonkamer, hier was verder niemand bij aanwezig.

Interesse in de politiek: Weinig interesse

Hoe zeker weet u al op welke partij u gaat stemmen: Ik weet nog helemaal niet op welke partij ik ga stemmen

Van plan om te gaan stemmen na het invullen van Kieskompas: CDA

1 Links-rechts 10: 5

1 Conservatief-progressief 10: 5

Versie Kieskompas: Versie C

Opmerking: deze participant gaf tijdens het invullen van de stellingen niet aan waarom hij voor of tegen een stelling was. Dat wil zeggen dat de participant wel hardop de stelling en zijn antwoorden voor las, maar hij zijn keuzes niet beargumenteerde en snel een keuze maakte en op een antwoordoptie klikte.

Beginscherm

Hij selecteert zijn gemeente en moet even wachten tot het scherm ververst en kan dan op start klikken. Hij maakt hier geen opmerking over.

Inleidende vragen

Selecteert zijn hoogst genoten opleiding: MBO.

Hij zoekt zijn wijk in het rijtje: vogelenbuurt maar ziet hem niet staan. Hij vraagt zich af of zijn wijk Noordwest heet en kiest hiervoor.

Stellingen

Bij stelling 1 (prostitutie Hardebollenstraat) klikt hij na het lezen van de stelling gelijk op 'neutraal', zonder argumenten hiervoor te geven of te twifelen tussen de antwoordopties. Dit doet hij ook bij stelling 8 over welzijnswerk. Bij stelling 6 over het leefbaarheidsbudget kiest hij voor 'neutraal' na een paar keer de stelling te hebben gelezen.

Bij stelling 10 (polder Rijnenburg), 16 (kunst en cultuur), 18 (energiebesparende maatregelen), 2 (uitbreiding scholen) en 29 (gemeentelijke wietwekerij) koos hij ook direct voor 'neutraal' nadat hij de stelling had gelezen.

Bij stelling 14 (preventie overlast) gaf hij aan dat hij niet wist welk antwoord hij moest kiezen: "Ehmmm pfoee, 'neutraal'."

Wat opvalt is dat hij bij geen een stelling 'geen mening' heeft ingevuld en dat hij deze knop ook niet in overweging heeft genomen voor zijn antwoorden.

Partijen

Hij vraagt mij hoe je op mijn laptop naar beneden kan scrollen dus ik geef aan dat dit aan de zijkant kan.

Hij scrollt een keer naar boven om te kijken welk bolletje ook al weer 'weet ik niet' of 'geen mening' is. Hij gebruikt deze 2 opties niet op dat moment gelijk maar later bij de partijen vanaf Partij Vrij Utrecht wel. Hij merkt op dat hij deze vragen ook over kan slaan maar hij vult de antwoorden desondanks in.

Resultatenscherm

Zijn eerste reactie is "grappig", waarop hij vervolgens de instructie gaat lezen. Wanneer de instructie uit beeld verdwijnt zegt hij "Oh, zo, daar was ik wel lekker op tijd mee."

Hij bekijkt de optie om thema's te vergelijken maar concludeert dat hij alle thema's belangrijk vindt en dat zijn positie dus hetzelfde blijft als hij deze wil herberekenen.

Hij klikt op positie per stelling en op dat moment komt de vragenlijst in beeld. Hij is hierdoor verrast en zegt: "Zo waarom ben ik dat in één keer kwijt?" en hij klikt de vragenlijst weg.

Hij klikt op overige functies en zegt hierbij "Vaag iets.."

Hij kijkt weer naar het assenstelsel en zegt "Dus eigenlijk zou ik dan nu in dit gebied zitten" en hij omcirkelt met zijn muis de lichtgrijze cirkel. Hij gaat met zijn muis over wat partijenlogo's en merkt op dat hij de SP er wel leuk uit vindt springen.

Hij geeft aan dat hij klaar is: "Nou dit was hem dan, denk ik." Ik vraag of hij klaar is en hij stemt hiermee in.

Nagesprek

Hij geeft aan dat hij Kieskompas op dezelfde manier heeft ingevuld als hoe hij dat alleen zou doen. Hij geeft wel aan dat hij uit zichzelf niet zo heel snel Kieskompas in zou vullen, maar meer kijken waar de partijen voor staan. "En dan daarna een keer invullen van hé hoe werkt het en waar kom ik uit? Ik vind het altijd een beetje vaag." Deze opmerking is interessant en ik zeg hem dat ik hier graag straks op terug kom.

- Beginpagina en inleidende vragen: Hij maakt een opmerking over de selectie wijken waar hij uit kan kiezen: "Gooi dan ook de wijknamen erbij." Hij zou graag wat meer specifiekere benamingen van de wijken zien.

Verder miste hij niets, hij vond het een duidelijk scherm.

- Stellingen: Hij geeft aan dat hij de meeste stellingen wel begreep, maar dat hij soms een stelling een aantal keer moest lezen. "Op zich is het wel redelijk duidelijk, ja."

Hij was niet verrast over de onderwerpen: "Het zijn altijd wel de standaardonderwerpen."

- Verschil geen mening / neutraal: Hij geeft aan dat hij de optie 'geen mening' niet heeft gezien. Ik laat het hem zien, en hij geeft aan dat hij die knop niet heeft gezien. Wanneer hij het wel wist had hij bij sommige vragen 'geen mening' ingevuld in plaats van 'neutraal'. "Bij 'neutraal' zou ik niet voor of tegen zijn, dan zou ik echt in het midden zitten, het zou me wel uitmaken maar niet dat ik een keiharde mening heb. En bij 'geen mening' dan heb ik totaal geen mening over het onderwerp zeg maar. Als het dan wel of niet goed zou zijn zou ik dan niet erg vinden."

- Resultatenscherm: Hij geeft aan dat hij dit onduidelijk vindt: "Ja ik vind het op zich wel.. een rommeltje. Ik weet niet of het echt heel duidelijk is." De weergave van Kieskompas verrast hem: "Ik had verwacht dat er meer in percentages zeg maar

gewerkt zou gaan worden.” Hij wist van te voren niet dat Kieskompas zo de resultaten weer geeft. “En de instructie was in één keer weg.” Hij vond het scherm heel onduidelijk. “Dat vloog mij een beetje voorbij.”

- Analyse mogelijkheden: Ik vroeg hem waarom hij geen gebruik heeft gemaakt van positie per stelling. Hij geeft aan dat hij niet snapte wat precies de bedoeling hiervan was: “Of ze nou bedoelen van hé is het nou belangrijk per(...) wat vind jij het belangrijkste onderdeel of belangrijkste stelling van bouwen en wonen of moet je er meerdere aanklikken wat je belangrijk vindt?” Ik leg het hem uit zodat hij zelf deze optie gaat bekijken. “Kijk, dat komt er niet echt uit.” Nu hij dit weet geeft hij aan dat hij dit wel handig zou vinden. Hij vindt de logo’s wel erg onduidelijk. Hij klikt op een logo (Ouderen Politiek Actief) en krijgt het overzicht per stelling. Hij navigeert vervolgens door de stellingen heen. “Op zich geeft het goed weer.” Hij geeft aan dat hij het leuk vindt om te kijken bij welke partijen hij dicht bij zit.

Omdat hij eerder aangaf dat hij niet direct een stemhulp zou gebruiken maar eerder de standpunten zou bekijken vraag ik hem of hij het handig zou vinden om de argumenten van partijen te bekijken. Hij had uit zichzelf de toelichting niet gezien, maar geeft aan dat hij dit handig vindt. Hij zou dit bekijken voor de partijen waar hij tussen zou twifelen. Hij mist uitleg om hierbij te komen en hij zou het graag wat duidelijker zien.

- Politieke kennis en Utrechtse politiek: Hij geeft aan dat hij nog niet helemaal een beter idee heeft van wat er in de Utrechtse politiek speelt. “Je loopt het door omdat je het nu aan moet klikken en doet (...) ik zou eerder alle standpunten van potentiële partijen doorkijken.” Dat zou hij eerder doen dan een stemhulp invullen.

Hij begrijpt zijn positie nu wel in het politieke landschap, maar hij had deze weergave (assenstelsel) niet verwacht.

- Aanbevelingen: “Ik vind de logo’s heel slecht.” Hij geeft aan dat hij ze graag wat groter had gezien omdat het nu moeilijk te lezen is. “Je moet er even doorheen gaan.”

- Motivatie: Hij geeft aan dat hij door het gebruik van Kieskompas niet anders is gaan kijken naar het stemmen, hij zou sowieso al wel gaan stemmen. Hij is er alleen nog niet uit op welke partij hij gaat stemmen. Hij zou nu voor de grotere partijen de standpunten bekijken. Dat zou hij via StemWijzer doen, omdat dat iets bekender is. Hij heeft StemWijzer wel eens ingevuld, die weergave kent hij al .

Reden gebruik Kieskompas	Uitzoeken waar ik op moet gaan stemmen
Inzicht in standpunten vergroot	Helemaal niet mee eens
Begrip politieke kwesties	Niet mee eens, niet mee oneens
Motivatie verdere verdieping in politiek	Helemaal niet mee eens
Het gebruik van Kieskompas	Heeft mijn partijvoorkeur niet beïnvloed

Participant 9 – man, 27 jaar

Duur: 01:05:18

Datum: 05-03

Locatie: Bij de participant thuis in de woonkamer, hier was verder niemand bij aanwezig.

Interesse in de politiek: Veel interesse

Hoe zeker weet u al op welke partij u gaat stemmen: Ik twijfel nog tussen enkele partijen, namelijk: D66, Groen Links en PvdA

Van plan om te gaan stemmen na het invullen van Kieskompas: D66

1 Links-rechts 10: 4

1 Conservatief-progressief 10: 8

Versie Kieskompas: Versie D

Beginscherm

De participant moet twee keer op start klikken maar maakt hier geen opmerking over.

Inleidende vragen

Hij vraagt zich af in welke wijk hij woont en kiest voor binnenstad. “Ik denk net niet maar tegen de rand aan.”

Hij geeft aan dat hij nog twijfelt tussen enkele partijen, namelijk: D66, Groen Links en PvdA.

Hij leest de toelichting over het wetenschappelijk onderzoek en klikt op ga verder.

Stellingen

Bij stelling 1 (prostitutie Hardebollenstraat) vraagt hij aan mij wat het verschil is tussen ‘geen mening’ en ‘neutraal’ maar voegt hier gelijk aan toe dat hij dit natuurlijk niet aan mij mag vragen omdat ik er niet bij ben. “Neutraal en ‘geen mening’ ik vind dat altijd een lastige keuze.” Hij kiest voor ‘neutraal’.

Bij stelling 3 (verbreding A27) geeft hij direct na het lezen van de stelling aan dat hij geen mening over dat onderwerp heeft en klikt op ‘geen mening’.

Bij stelling 5 (weren van vervuilende auto’s) maakt hij een opmerking over de antwoordopties. Hij vindt het raar dat de antwoorden van positief naar negatief gaan, in plaats van andersom. Dus helemaal niet mee eens – helemaal mee eens.

Bij stelling 6 (leefbaarheidsbudget) geeft hij aan dat hij niet zo goed weet wat het leefbaarheidsbudget inhoudt en naar wie dat toe gaat. Hij kiest voor ‘helemaal niet mee eens’.

Bij stelling 7 (slopen sociale huurwoningen) geeft hij aan dat hij dit een moeilijk punt vindt. Hij vraagt zich af wat er na het slopen voor terug komt. Hij kiest voor 'helemaal niet mee eens'.

Bij stelling 8 (welzijnswerk) weet hij niet wat welzijnswerk inhoudt. "Bedoelen ze daar zorg mee? Dat denk ik." Hij kiest voor 'neutraal' omdat hij niet weet wat er met deze stelling bedoeld wordt.

Bij stelling 9 (belasting voor huiseigenaren) zegt hij dat hij niet weet hoe hoog de OZB nu is. "Ik weet niet of het ten opzichte van het landelijk gemiddelde heel hoog of laag ligt." Hij kiest voor 'geen mening'.

Bij stelling 10 (polder Rijnenburg) geeft hij aan dat hij niet weet waar polder Rijnenburg ligt. Hij geeft aan dat het eraan ligt wat voor polder het is wat voor antwoord hij geeft. Hij kiest voor 'geen mening'.

Vanaf stelling 11 (koopzondagen) leest hij de kopjes voor die boven de stelling staan. Hij vraagt zich hierbij af waarom alle kopjes door elkaar heen staan, en je niet eerst alle economie vragen krijgt en dan de vragen die bij natuur en milieu horen bijvoorbeeld.

Bij stelling 15 (afvalstoffenheffing) klikt hij terug op stelling 14 (preventie overlast) bovenaan om zijn antwoord te veranderen van helemaal niet mee eens naar niet mee eens.

Ook bij stelling 24 (betalen sociale huurwoningen) klikt hij bij stelling 25 (afschaffen erfpacht) terug naar de stelling om nog eens over zijn antwoord na te denken. Hij wijzigt zijn antwoord niet.

Bij stelling 19 (windmolenpark) geeft hij aan dat hij geen idee heeft waar Lage Weide ligt, maar omdat het om een industrieterrein gaat is hij het niet met de stelling eens. Hij klikt op 'niet mee eens'.

Bij stelling 23 (bijstandsontvanger) vraagt hij zich af wat er onder vrijwilligerswerk verstaan wordt: "Dat vrijwilligerswerk.. wat houdt dat in dan? Is dat wel werk wat er toe doet of is dat werkverschaffing?" Hij kiest voor 'mee eens'.

Partijen

Hij leest de titel voor en de mogelijke antwoordopties en begint met invullen.

Hij geeft aan dat hij 'ik weet het niet' en 'geen mening' als zelfde antwoordopties ziet. Hij gebruikt deze twee opties niet.

De lokale partijen kent hij niet, hij vult hierbij lage getallen (0 en 1) in.

Hij leest voor hij naar het volgende scherm gaat de instructie dat deze antwoorden niet meetellen voor zijn resultaat en merkt de logo's onderaan het scherm op.

Halverwege het invullen van de antwoorden merkt hij op dat hij wel elke keer weer naar boven moet scrollen om de nummers te kunnen zien die bij de bolletjes horen.

Resultatenscherm

Hij leest de instructie en wanneer hij de eerste zin heeft gelezen gaat de instructie weg. Hij reageert als volgt: "Hee, hallo! Ik was aan het lezen hoe ga ik nou terug?" Hij zoekt waar hij de instructie terug kan vinden en klikt een paar keer op politiek landschap. Het lukt hem niet de instructie terug te krijgen en reageert dat hij dit niet handig vindt. Hij kijkt terug in het landschap en vraagt zich af wat de rode cirkel is. Hij denkt dat hiermee de grote grijze cirkel bedoeld wordt en concludeert dat deze nogal groot is.

Op dat moment komt de vragenlijst in beeld: "Dat is ook vervelend, pop-ups.." Hij vraagt zich af of dit erbij hoort. Hij zegt dat hij dit normaal gesproken weg zou klikken omdat hij eerst wil weten waar hij zit. Hij klikt hem weg en ziet dan dat hij de rode stip is.

Hij bekijkt de optie om thema's te selecteren, maar hij zet niks op onbelangrijk omdat hij alles belangrijk vindt.

Hij klikt op positie per stelling en geeft aan dat hij dit begrijpt: "Oh hier kan ik kijken wat ik heb gezegd en wat de politieke partijen hebben gezegd." Hij klikt vervolgens een andere stelling aan en de as verschuift van horizontaal naar verticaal. Hij reageert dat hij dit niet handig vindt.

Hij geeft aan dat zijn positie wel duidelijk is en dat hij niet heel veel verder zal kijken. Hij klikt nog op overige functies maar zegt dat hij hier geen gebruik van wil maken.

Hij geeft aan dat hij klaar is.

Nagesprek

Hij geeft aan dat hij Kieskompas op dezelfde manier heeft ingevuld als hoe hij dat alleen zou doen.

- Beginpagina en inleidende vragen: Hij zou graag op het beginscherm of op het einde willen zien waar hij zou kunnen stemmen op 19 maart. Hij denkt dat dit stimulerend kan werken.

De inleidende vragen vond hij duidelijk.

- Stellingen: Hij vond de stellingen duidelijk en doordat hij hardop moest denken ging hij er beter over nadenken. Alleen over sommige onderwerpen wist hij te weinig zegt hij. Hij geeft aan dat hij er niet aan gedacht heeft om bijvoorbeeld locaties op te zoeken in Google. Hij zou normaal gesproken wel even hebben opgezocht wat zijn wijk is.

Hij zou het handig vinden als enkele locaties (fietsbrug, windmolenpark) gevisualiseerd werden zodat hij weet waar het ligt. Of dat er aan de stellingen een informatieknopje toegevoegd wordt waar je extra toelichting kunt lezen over wat stellingen precies inhouden.

- Verschil geen mening / neutraal: Hij geeft aan dat hij voor 'geen mening' heeft gekozen wanneer hij de stelling te vaag vond om er een antwoord op te geven (bijvoorbeeld stelling 9 (belasting voor huiseigenaren): "Er waren nog te veel vragen hier"). Hij geeft aan dat hij op 'neutraal' zou hebben geklikt als er 'geen mening' had gestaan. "Ik zou het makkelijker hebben gevonden als er alleen deze vijf antwoordopties zouden hebben gestaan." De knop 'geen mening' mag dus weg van hem.

Daarnaast zou hij het logischer vinden als de antwoordopties van negatief naar positief opgesteld zouden staan. Dus helemaal niet mee eens naar helemaal mee eens.

- Kopjes: tijdens het invullen van Kieskompas merkte hij op dat hij het gek vond dat alle kopjes en de stellingen door elkaar heen staan. Over de kopjes zelf geven deze hem geen toegevoegde waarde. Het maakt hem niet uit onder welk kopje een stelling geplaatst staat.

- Partijen: Hij mist geen toelichting bij lokale partijen hoewel hij deze niet kent. Hij geeft als reden dat hij sowieso al niet geneigd is om op lokale partijen te stemmen.

Hij zou graag hebben dat de cijfers mee scrollen naar beneden, in plaats van dat hij zelf steeds naar boven moet scrollen.

- Resultatenschermb: Hij vindt dat de instructie te snel weg gaat. Hiernaast vroeg hij zich even af of hij nu de grote of kleine cirkel was. Hij snapt niet wat de grote cirkel toevoegt. Deze vindt hij overbodig.

Wat het resultaat betreft was hij hierdoor niet verrast, hij kan zichzelf wel vinden in het resultaat.

- Thema's: Hij vond het vreemd dat alle thema's al op ja stonden. Hij denkt dat hij sneller een thema op wel of niet belangrijk zou zetten als hij alles zelf nog moet selecteren en er geen thema al op belangrijk staat.

- Analyse mogelijkheden: Positie per stelling vond hij niet erg handig. Wat hij onhandig vond was de as die verspringt: "Die as versprong wat ik heel irritant vond, want het is al niet heel overzichtelijk. Hij stond eerst horizontaal en daarna verticaal." Ik leg hem uit dat dit door de termen komt die erbij staan (links, rechts, conservatief en progressief) en hij reageert hierop dat hij dit niet eens gezien had.

Wanneer hij nu nog even bij positie per stelling kijkt, valt hem het vraagteken op. Hij klikt hierop, omdat hij benieuwd is wat voor scherm hij krijgt. "Poeh, dit is wel een heel groot verhaal. Hier heb ik geen zin in om het te lezen." Hij vindt het te veel tekst om te lezen.

Hij geeft aan dat hij niet per se de toelichting van bijvoorbeeld D66 in Kieskompas wil lezen, maar eerder het verkiezingsprogramma van D66. "Dat zou ik niet zo zeer via dit kliksysteem doen. Ik vind dit leuk voor een snelle scan, maar niet zozeer om hier dieper op in te gaan." Ik vraag hem of ik mag laten zien hoe hij toelichting van D66 kan zien en klik op het logo van D66. Hij geeft aan dat hij dit niet heeft gezien. Hij zegt dat hij dit scherm (het toelichting scherm van D66) overzichtelijker vindt dan het assenschermb met de antwoorden van hem en de partijen. "Dit had ik wel leuk gevonden om te zien als ik het had gezien. Maar ik vond het niet overzichtelijk genoeg om door te klikken." Hij geeft aan dat hij dit voor de potentiële partijen door zou kijken.

Hij zou graag hebben dat hij in het assensstelsel van politiek landschap al op het logo kan klikken, in plaats van dat hij een politicus ziet en dan binnen het balkje moet blijven om op vergelijk met uw antwoorden kan klikken.

- Politieke kennis en Utrechtse politiek: Hij geeft aan dat zijn positie in het politieke landschap van Utrecht al wel duidelijk was, dat is niet veranderd door het gebruik van Kieskompas.

- Aanbevelingen: Hij geeft aan dat hij bij positie per stelling het irritant vindt dat je een scrollbar in een scrollbar hebt. Hij zou dat liever niet hebben.

Hij geeft aan dat hij de logo's onderaan de pagina overbodig vindt, en hetzelfde voelt hij voor de vindikleuk- en twitterknop. Hij zou een ga terug knop handig vinden bij de stellingen, hij weet dat je op de cijfers bovenin kan klikken om terug te gaan. Maar hij zou het handig vinden als er net als bij de inleidende vragen een ga terug knop zou staan bij de stellingen.

- Motivatie: Hij voelt zich niet gemotiveerder om te gaan stemmen, hij zou sowieso al gaan stemmen.

Reden gebruik Kieskompas	Controleren of ik het echt eens ben met de partij waarop ik van plan ben te stemmen
Inzicht in standpunten vergroot	Helemaal niet mee eens
Begrip politieke kwesties	Mee eens
Motivatie verdere verdieping in politiek	Niet mee eens
Het gebruik van Kieskompas	Heeft mijn partijvoorkeur bevestigd.

Participant 10 – vrouw, 21 jaar

Duur: 00:46:34

Datum: 06-03

Locatie: Bij de participant thuis in de woonkamer, hier was verder niemand bij aanwezig.

Interesse in de politiek: Niet veel, niet weinig interesse

Hoe zeker weet u al op welke partij u gaat stemmen: Ik twijfel nog tussen enkele partijen, namelijk: Student & Starter en D66

Van plan om te gaan stemmen na het invullen van Kieskompas: D66

1 Links-rechts 10: 6

1 Conservatief-progressief 10: 7

Versie Kieskompas: Versie B

Beginschermb

Leest de titel en ondertitel voor en vult haar gemeente in. Ze kan na het verversen van het scherm direct op start klikken.

Inleidende vragen

Ze twijfelt tussen de antwoorden bij haar hoogst genoten opleiding. Ze geeft aan dat ze nog met haar bachelor bezig is, maar weet niet goed of ze dan VWO in moet vullen of bachelor. Ze vraagt mij of ik hier al wel eens vragen over heb gehad, ik reageer hier niet op. Ze zegt vervolgens dat ze natuurlijk moet doen alsof ik er niet bij ben en ze kiest voor bachelor "Want dat ben ik nu aan het doen."

Ze noemt dat ze in Zuilen woont, maar Zuilen staat niet in het rijtje. Ze vraagt zich af of dat Noordoost is en kiest dan voor Overvecht omdat dat in ieder geval in de buurt ligt.

Ze geeft aan dat ze tussen twee partijen twijfelt: Student & Starter en D66. "Op D66 heb ik twee jaar geleden ook gestemd, maar ik weet de programma's eigenlijk nog niet. Dus daar moet ik me nog wat meer in verdiepen, maar dat heb ik dus nog niet gedaan."

Stellingen

Bij stelling 1 (prostitutie Hardebollenstraat) geeft ze aan dat ze niet weet waar de Hardenbollestraat zich bevindt. Ze vraagt aan mij of ze dat op mag zoeken. Ik stem hier mee in. Wanneer ze erachter is waar deze straat ligt zegt ze dat ze van mening is dat deze bordelen al gesloten zijn. Ze vraagt zich af of er sprake van mensenhandel is, want dan is ze het eens met de stelling. Ze kiest voor "naja, niet mee eens."

Bij stelling 3 (verbreding A27) kiest ze voor 'neutraal' "want dat weet ik niet."

Ze weet bij stelling 9 (belasting voor huiseigenaren) niet wat de OZB inhoudt "Wat zegt dat eigenlijk, belasting voor huiseigenaren? (...) Geldt dat dan ook voor mensen die huizen verhuren aan bijvoorbeeld studenten?" Ze kiest voor 'mee eens'.

Polder Rijnenburg bij stelling 10 gaat ze ook opzoeken in Google maps. Ze vraagt zich af wat voor speciale polder dit is, en besluit dit op te zoeken in Google: "Want misschien is het wel een speciaal natuurgebied of zo." Ze kan niet vinden wat voor polder het precies is, maar kiest voor 'niet mee eens'.

Bij stelling 13 (taalachterstanden) weegt ze beide kanten van de stelling af, en kiest ze voor 'neutraal'.

Op stelling 16 (kunst en cultuur) reageert ze nadat ze hem gelezen heeft, als volgt: "Ja dit is echt een lastige hoor." Ze kiest voor 'mee eens'.

Bij stelling 18 (energiebesparende maatregelen) laat ze voor het eerst merken dat ze het kopje boven de stelling heeft gezien: "Nee ik vind dat de gemeente daar ook wel bij moet ingrijpen.. ja, natuur en milieu, dus ja dat vind ik wel belangrijk." Ze kiest voor 'niet mee eens'. Vanaf dit moment leest ze af en toe het kopje voor.

Bij stelling 23 (bijstandsontvanger) merkt ze op dat ze al een paar stellingen achter elkaar van het thema economie krijgt "Economie nog steeds.." Bij deze stelling noemt ze voor- en tegenargumenten en kiest ze voor 'neutraal' omdat ze het niet weet.

Bij stelling 25 (afschaffen erfpacht) is ze verrast: "Oh er is ook nog een knopje 'geen mening'! (...) Dat had ik nog niet gezien." Dit was haar eerder dus nog niet opgevallen.

Met stelling 27 (circussen met dieren) is ze het eens, zolang de dieren goed behandeld worden. "Ik ben het er mee eens, maar dan wel onder voorbehoud."

Partijen

Ze had zich nog niet gerealiseerd dat ze de dertig stellingen al beantwoord had wanneer ze op het partijenscherf terecht komt: "Oh dat was het al!"

Ze bekijkt en noemt alle antwoordopties en begint met invullen.

Bij VVD kiest ze voor weet ik niet "Want ik moet het programma nog even doornemen."

Ook bij enkele lokale partijen kiest ze voor 'weet ik niet' omdat ze deze niet kent en niet weet wat ze inhouden. "Ik heb me er nog helemaal niet in verdiept dus ik heb geen idee wat die partijen inhouden."

Ze leest de mededeling links onderin dat deze antwoorden niet van invloed zijn op haar resultaat en zegt oké en klikt op verder.

Resultatenscherf

Ze leest de instructie en begint te lachen als ze kijkt naar haar positie "Christen Unie, oké, haha, ja.." Ze wil de instructie vervolgens verder lezen maar op het moment dat ze naar het assenstelsel keek verdween de instructie uit beeld. Ze komt hier achter: "Oh, wacht even, kan ik naar die vorige want dat ding is weg nu. Komt dat doordat ik daar op klikte of zo?" Ze vraagt zich af hoe dit werkt. Ze leest de thema's en zegt: "Oh ik vind ze dus allemaal belangrijk of zo?" Maar komt er achter dat ze dit zelf nog in kan vullen. Op dit moment komt de pop-up vragenlijst in beeld: "Oh, ik krijg opeens iets, is dit de bedoeling?!" Ik zeg haar dat ze hem in mag vullen of weg mag klikken, dat ze moet doen wat ze normaal ook zou doen. Ze bekijkt de vragen en zegt dat ze deze vragen nog niet kan beantwoorden omdat ze het resultaat nog aan het bekijken was. Ze vraagt of ze de vragenlijst straks weer terug kan halen als ze hem weg klikt, en ik vertel dat dit niet kan maar dat ik hem hier ook voor haar heb. Ze klikt de vragenlijst weg. Ze gaat direct verder met het lezen van de thema's. Ze klikt op herbereken uw positie "Ik vind nog steeds hetzelfde.. of is ie aan het laden?" Ze bekijkt de logo's en haar positie "Ik zit echt op het midden tussen links en rechts, en ben meer progressief dan conservatief."

Ze klikt op positie per stelling: "Oh ik vind dit wel een lastig ding.." Ze ziet vervolgens dat ze haar antwoord kan zien en wat de positie van de partijen is. "Dus dan kan je per stelling zien wat mijn antwoord is en welke partijen hierbij horen." Ze bekijkt wat stellingen en haar antwoorden.

Ze interpreteert haar positie: "Dus het dichtst bij mij in de buurt liggen D66, SP en ChristenUnie.. en Student & Starter ligt nog een beetje in die cirkel (...) De VVD dus helemaal niet, die ligt er helemaal buiten. Maar dat is dus toch wel een beetje wat ik al dacht."

Ze klikt op overige functies maar doet hier niks mee.

Ik kom erachter dat ze naar de instructie zoekt "Maar hier zat nog iets voor of zo.. en toen deed ik zo en toen veranderde het scherm. Heel apart. Het zal wel aan mij liggen. Want dat was het verhaaltje over wat je kon doen volgens mij of niet.." Ze bekijkt of ze dat ergens terug kan vinden. Ze scrollt naar de onderkant van de pagina en klikt vervolgens op uitslag en de instructie komt terug. "Oh daar heb ik hem weer!" Ze leest hem voor en halverwege schiet hij weer weg "Oh en hij is weer weg.. ik moet gewoon sneller lezen." Ze klikt nog een keer op uitslag en geeft aan dat ze dit wel onduidelijk vindt. "Ik vind het wel raar dat dit zo snel weggaat.. want mensen die niet zo snel lezen die zien dit niet."

Nagesprek

Ze geeft aan dat ze Kieskompas op dezelfde manier heeft ingevuld als hoe ze dat alleen zou doen, maar dat ze het wel lastig vond om er steeds aan te moeten denken dat ze hardop blijft denken.

- Beginpagina en inleidende vragen: Het beginscherm is duidelijk: "Vooral die startknop is gewoon duidelijk." Ze komt erachter dat ze haar verkeerde opleiding heeft ingevuld. Dat komt doordat ze twijfelde of ze haar afgeronde opleiding in moest vullen of haar huidige, en daarnaast had ze de antwoordoptie voor VWO en WO Propedeuse niet gezien.

Ze geeft aan dat ze de lokale wijken mist in het lijstje. Ze geeft aan dat ze het misschien had opgezocht als ik er niet bij had gezeten. Ze vraagt zich af of het van invloed is op de stellingen die ze krijgt, ik laat haar de opmerking zien dat deze vragen voor wetenschappelijk onderzoek zijn. Dat had ze nog niet gezien zegt ze.

- Stellingen: Ze begreep de stellingen, maar sommige dingen begreep ze niet helemaal. Zoals bij stelling 1 over de Hardebollenstraat: "Het is misschien wel handig als er bij staat van er is hier veel sprake van illegale praktijken." Ze zou een toelichting handig vinden bij sommige stellingen. Ze geeft aan dat mensen natuurlijk ook voor 'geen mening' kunnen kiezen, maar dat mensen misschien wel een mening hebben als er uitleg bij een stelling staat.

Ze geeft aan dat de stellingen wel zwart wit zijn, maar dat dit haast niet anders kan. "Ik denk niet dat je in de stelling niet ook nog kan zeggen 'maar het moet zo en zo'." Ze miste niet echt nuance.

- Verschil geen mening / neutraal: Ze zegt dat ze niet voor 'geen mening' zou kiezen nu ze weet dat die knop er is. Ze kiest voor 'neutraal' als het haar niet uit maakt wat er gebeurt. Bij 'geen mening' denkt ze meer aan dat iemand niet weet waar de stelling over gaat. "Geen mening is eigenlijk een beetje het zelfde als 'neutraal' vind ik. Dus 'geen mening' zegt eigenlijk hetzelfde. Dan hadden ze misschien beter neer kunnen zetten 'ik weet niet waar de stelling over gaat' of 'ik snap het niet'."

- Partijen: Ze geeft aan dat ze een uitleg over de partijen mist. "Je gaat nu een beetje op de titel af."

- Resultatenscherm: Ze geeft aan dat de instructie erg snel uit beeld verdween. Doordat de instructie weg was begreep ze niet gelijk wat ze allemaal kon doen met dit scherm.

Ze was wel verrast dat de CU dicht bij haar staat, maar ze wist dat ze meer naar links neigt. Ze is over het algemeen niet zo verrast.

Thema's: Ze dacht eerst dat Kieskompas de thema's al voor haar bepaald had. Ze had ook nog niet door dat haar positie kan verschuiven als ze thema's aan of uit zet. "O ja, dat is wel grappig. Dat had ik nog niet gezien nee." Ze geeft aan dat ze dit onduidelijk vindt: "Omdat dit de uitslag is (ze wijst met haar muis naar het kopje uitslag) dacht ik, vind ik dit allemaal belangrijk." Ze dacht dus dat Kieskompas dit voor haar op een rijtje had gezet.

- Analyse mogelijkheden: Ze zegt dat ze de optie positie per stelling wel begreep, maar ze heeft niet uit zichzelf op een logo geklikt om haar antwoorden met een partij te vergelijken. Ik laat dat aan haar zien en ze reageert verrast. Omdat ze aangaf dat ze graag argumenten van partijen leest, laat ik haar zien dat ze op toelichting kan klikken. Dit had ze nog niet gezien: "Aha, dit is wel handig ja! Maar ik denk dat ik dit heb gemist omdat ik die uitleg heb gemist van te voren.." Nu ze dit weet vindt ze dit een handige tool. Ze vindt niet dat je partijen onderling goed met elkaar kan vergelijken: "Heb je ook een scherm met dat alle partijen op een rijtje staan?" Ik zeg haar dat dit niet echt kan. "Wat ook leuk is, is dat je kan kiezen: Ik wil een vergelijking tussen Student & Starter, SP, D66 en CU en dan wil ik van die vier partijen van elke stelling zien wat zij zeggen." Ze geeft aan dat ze dit wel mist. Ze vindt het handig als ze potentiële partijen met elkaar zou kunnen vergelijken, toen ze bezig was miste ze dit niet maar nu ze erover nadenkt wel.

- Politieke kennis en Utrechtse politiek: Ze geeft aan dat ze een beter idee heeft gekregen wat er in Utrecht speelt in de politiek. Ze is meer op de hoogte van de issues.

Ze snapt door Kieskompas niet veel beter wat haar positie is, dat is niet echt veranderd.

- Aanbevelingen: Ze heeft geen aanvullingen meer op de opmerkingen die ze al heeft gemaakt. "Ik vind het voor de rest wel een hele mooie en heldere site, met mooie kleuren en blokjes en zo."

Ze begint wel opens over de kopjes: die zag ze pas later (vanaf stelling 18 (energiebesparende maatregelen)). Aan die kopjes kun je zien waar de stelling over gaat zegt ze. Ze zou de kopjes misschien wat groter willen zien, omdat ze er over heen heeft gelezen. Ze vindt het wel handig dat ze er staan. Ze dacht dat de stellingen op volgorde staan per thema, maar ze komt er achter dat dit niet zo is wanneer ze op een volgende stelling klikt. "Misschien is dat wel handig, want dan denk je de hele tijd na over één onderwerp."

- Motivatie: Ze is niet anders tegen het stemmen gaan kijken door Kieskompas. Ze vindt stemmen sowieso al erg belangrijk. Ze zegt wel dat ze zich nog niet ver genoeg in het stemmen heeft verdiept. Ze zou de antwoorden van de partijen nog even gaan bekijken. En de website van Student & Starter valt haar op: ze zegt dat ze de websites ook nog zou bekijken. "Ik zou ook nog een Stemmijzer even doen, om te kijken of er hetzelfde uitkomt."

Reden gebruik Kieskompas	Uitzoeken waar ik op moet gaan stemmen
Inzicht in standpunten vergroot	Mee eens
Begrip politieke kwesties	Niet mee eens
Motivatie verdere verdieping in politiek	Mee eens
Het gebruik van Kieskompas	Heeft me aan het twifelen gebracht over mijn partijvoorkeur

Participant 11 – man, 25 jaar

Duur: 00:38:22

Datum: 06-03

Locatie: Bij de participant thuis in de woonkamer, hier was verder niemand bij aanwezig.

Interesse in de politiek: Heel veel interesse

Hoe zeker weet u al op welke partij u gaat stemmen: Ik weet al zeker op welke partij ik ga stemmen, namelijk: VVD

Van plan om te gaan stemmen na het invullen van Kieskompas: VVD

1 Links-rechts 10: 8

1 Conservatief-progressief 10: 8

Versie Kieskompas: Versie B

Opmerking: Deze participant is al jaren actief lid van de VVD en is ook voor deze partij Persoonlijk Medewerker in de Tweede Kamer geweest. Hij gaf bij het invullen van de stellingen veel argumenten waarom hij het wel of niet met de stelling eens was, en refereerde hierbij steeds aan de VVD. Ik merkte dat hij het moeilijk vond te doen alsof ik er niet bij zat, omdat hij vaak oogcontact probeerde te maken. Ik was vaak aantekeningen aan het maken op zulke momenten of keek naar het beeldscherm om er voor te zorgen dat hij mij er niet bij zou betrekken.

Beginscherm

De participant selecteert zijn gemeente en hij klikt direct op start. Op dat moment vernieuwt het scherm en vraagt hij zich af of hij nog een keer op start moet klikken. Dat doet hij en het volgende scherm komt in beeld.

Inleidende vragen

Hij selecteert zijn hoogst genoten opleiding: WO master.

Bij het selecteren van zijn gemeente geeft hij aan dat hij nu tijdelijk in een ander huis woont, maar eigenlijk in Zuilen woont.

Hij vraagt aan mij wat hij in moet vullen. Ik zeg hem dat hij zijn eigen adres in moet vullen.

Hij weet al zeker dat hij op de VVD gaat stemmen vanwege zijn actieve betrokkenheid bij deze partij.

Stellingen

Bij stelling 9 (belasting voor huiseigenaren) weet de participant niet hoe hoog de OZB in Utrecht is. Hij vraagt zich af of het hoger of lager dan het landelijke gemiddelde is, en kan zich voorstellen dat het hoger is. Hij kiest voor 'mee eens'.

Bij stelling 10 (polder Rijnenburg) weet hij niet waar polder Rijnenburg is en vraagt dat aan mij. Ik antwoord hem dat ik dat niet tegen hem zeg, dat hij moet doen alsof ik er niet ben. Hij kiest voor 'geen mening' omdat hij geen idee heeft waar die polder is.

Bij stelling 12 (fietsbrug) geeft hij aan dat hij dit op zou moeten zoeken. Hij weet niet of dit nodig is "Ik vind dit soort vragen lastig, omdat je dan... het is alleen interessant voor mensen die ernaast wonen of er heel veel mee te doen hebben." Hij begint een nieuwe zin "Nu hangt het er ook van af..." maar maakt zijn zin niet af en klikt op 'neutraal'.

Met stelling 13 (taalachterstanden) is hij het deels mee eens, hij vindt dat het de taak van scholen is. "Dat vind ik ook moeilijk." Hij kiest voor 'mee eens'.

Bij stelling 14 (preventie overlast) maakt hij een opmerking over de formulering van de stelling: "Ik val een beetje over dat *in plaats van*. Want het is volgens mij *en en*." Hij kiest voor 'mee eens' ("vooruit, mee eens")

Partijen

Bij Ons Utrecht kiest hij voor 'geen mening' omdat hij deze partij niet kent.

Resultatenscherm

Hij is ondanks dat hij nog best ver van de VVD af zit niet echt verbaasd over het resultaat: hij vindt zichzelf iets meer progressief dan de VVD is.

Hij kijkt naar de thema's en zet 3 thema's op onbelangrijk. Hij herberekent zijn positie. Hij bekijkt het resultaat en zegt "Dat was hem dan denk ik, he?" Ik antwoord hem dat hij moet doen wat hij normaal zou doen. Hij klikt op positie per stelling, maar klikt dit snel weer weg en zegt hierbij "Dit is niet heel erg handig."

Hij bekijkt zijn positie nog een keer: "Ik zit eigenlijk het dichtst bij Stadsbelang Utrecht. Maar zoals ik al zei ik zou niet zo snel op een lokale partij stemmen." Hij geeft aan dat hij klaar is.

Bij het invullen van de vragenlijst geeft hij aan dat hij normaal gesproken de standpunten waarmee hij met de partij verschilt nog zou bekijken. Hij vraagt of hij dat nog mag doen. Ik stem hiermee in en hij klikt op positie per stelling. Hij merkt gelijk op "Ze hebben niet zo'n heel handig overzicht he, waarbij je dus gelijk.. want nu moet ik per stelling dus kijken.. hoe

kan ik zien wat ik zelf heb ingevuld?” Hij ziet dat hij bij die stelling ‘geen mening’ had ingevuld. Hij bekijkt wat antwoorden van verschillende stellingen. “Ja wel een beetje wat ik had verwacht.”
Tijdens het invullen van de vragenlijst vraagt de participant of ik het onderzoek doe voor Kieskompas. Ik zeg hem dat ik dat niet doe.

Nagesprek

Hij heeft Kieskompas op dezelfde manier ingevuld als hoe hij dat alleen zou doen. Hij geeft aan dat hij normaal gesproken wel gelijk zou gaan analyseren, maar nu dacht dat hij al een hele tijd bezig was dus daarom niet uitgebreid heeft geanalyseerd.

- Beginpagina en inleidende vragen: Hij vond het beginscherm vrij duidelijk. Ook de inleidende vragen vond hij prima: “Ik heb daar nooit zo’n moeite mee, heel veel mensen vinden dat vervelend om in te vullen maar ja..”

- Stellingen: Hij begreep de stellingen wel allemaal, maar bij een aantal stellingen vroeg hij zich af of dat issues waren waar de gemeente over gaat, zoals armoedebeleid en erfpacht. Hij geeft aan dat je kon merken dat de stellingen erg op de actualiteit waren toegespitst (bijvoorbeeld bijstand), maar dat vond hij wel logisch.

- Verschil geen mening / neutraal: Hij heeft beide antwoordopties gebruikt, maar nu ik hem er naar vraag geeft hij aan dat hij het verschil tussen de twee een beetje vaag vindt. “Voor mij is het een beetje hetzelfde.” Hij vindt het een beetje overbodig dat er zowel een optie voor ‘neutraal’ is als voor ‘geen mening’. “Je kunt dan beter hebben ‘ik weet het niet’ in plaats van ‘geen mening’. Want neutraal is al een beetje geen mening. (...) terwijl je ook kan hebben ik weet er te weinig van. Dat is dan een optie die ik liever zou hebben.”

- Partijen: Hij miste een uitleg bij de lokale partijen. “Ik probeerde hier op te drukken maar hier staat dus niet bij welke partij waarvoor staat. Dus dat zou wel een goeie zijn.. even een korte samenvatting.” Hij weet al zeker dat hij op de VVD gaat stemmen, maar hij kan zich voorstellen dat mensen die dit nog niet weten wel handig zouden vinden.

- Resultatenscherm: Hij is niet verrast dat hij niet erg dichtbij de VVD uitkomt, omdat hij zichzelf wat progressiever inschat dan de VVD zelf.

Over de weergave van zijn resultaat is hij enthousiast. “Ik vind het heel duidelijk. Dat is ook het leuke van Kieskompas, bij die andere krijg je vaak gewoon welke partij het beste bij jou past en met welke je de meeste overeenkomsten hebt. Terwijl hier kun je jezelf echt plaatsen op het spectrum.”

- Analyse mogelijkheden: Hij geeft aan dat hij de redenties van de partijen wel zou willen lezen, en klikt uit zichzelf op het logo van de VVD in het assenstelsel. Hij vindt wat hij bedoelde en klikt op toelichting. Hij vindt het handig dat hij toelichting kan lezen, maar hij vindt het jammer dat je niet onderling partijen met elkaar kan vergelijken.

De toelichting vond hij handig, maar “Dat staat niet heel duidelijk erbij beschreven. Het is fijn als dat wat.. als je er op kan klikken dat je dan nog de redenatie ziet. Dat staat nergens heel duidelijk aangegeven.” Hij geeft een aanbeveling om partijen onderling met elkaar te vergelijken: “Ik zou ook wel een vergelijking willen dat je dus ook twee of meerdere partijen kan aanvinken en dat je dan kan zien wat de verschillende redenatie is.”

- Politieke kennis en Utrechtse politiek: Vanwege zijn actieve betrokkenheid bij de VVD geeft hij aan dat zijn politieke kennis niet vergroot is want hij wist al vrij veel van de Utrechtse politiek af omdat hij veel raadsleden spreekt. “Ik doe het vooral omdat ik het leuk vind (...) om te kijken of het klopt en of ik het eens ben met de partij..”

- Aanbevelingen: Hij heeft geen specifieke aanbevelingen meer genoemd naast de opmerkingen die hij al eerder had gegeven. Zie hierboven bij toelichting: optie om meerdere partijen met elkaar te vergelijken.

- Motivatie: Hij is niet anders tegen het stemmen aan gaan kijken door het gebruiken van Kieskompas, hij zou sowieso al wel gaan stemmen.

Reden gebruik Kieskompas	Leuk om te doen of over te praten
Inzicht in standpunten vergroot	Mee eens
Begrip politieke kwesties	Helemaal mee eens
Motivatie verdere verdieping in politiek	Mee eens
Het gebruik van Kieskompas	Heeft mijn partijvoorkeur niet beïnvloed

Participant 12 – vrouw, 32 jaar

Duur: 00:41:14

Datum: 06-03

Locatie: Bij de participant thuis in de woonkamer. Hierbij was participant 13 ook aanwezig. Omdat hij na haar Kieskompas in gaat vullen is hem gevraagd een koptelefoon op te doen zodat hij niet mee kon luisteren. Participant 12 is één keer gestoord, toen er iemand aanbelde en de huiskamer binnenkwam.

Interesse in de politiek: niet veel, niet weinig interesse

Hoe zeker weet u al op welke partij u gaat stemmen: Ik twijfel nog tussen enkele partijen, namelijk: SP, D66 en Groen Links

Van plan om te gaan stemmen na het invullen van Kieskompas: D66

1 Links-rechts 10: 3

1 Conservatief-progressief 10: 8

Versie Kieskompas: Moederversie

Beginscherm

De participant selecteert haar gemeente en klikt gelijk op start. Op dat moment vernieuwt het scherm en denkt de participant even na waar ze op moet klikken en zegt dan "Nog steeds start" en klikt op start.

Inleidende vragen

De participant twijfelt nog tussen enkele partijen: SP, D66 en Groen Links.

Selecteert hoogst genoten opleiding: WO master

Bij het selecteren van haar wijk geeft ze aan niet zeker te weten in welke wijk ze woont: "Waar wonen wij? Noordoost? Dat denk ik.."

Stellingen

Bij stelling 2 (uitbreiding scholen) kiest ze voor 'neutraal', maar zegt ze niet waarom. Ze klikt na het lezen van de stelling gelijk op 'neutraal'.

Bij stelling 3 (verbreding A27) kiest ze voor 'neutraal' en geeft ze de volgende toelichting: "Ik maak bijna nooit gebruik daarvan dus het maakt me niet zoveel uit.."

Bij stelling 10 (polder Rijnenburg) heeft ze geen idee waar de polder Rijnenburg ligt "dus daar heb ik echt geen mening over" en ze klikt op 'geen mening'.

Bij stelling 17 (belastingverhoging milieumaatregelen) vraagt ze zich af om welke milieumaatregelen het gaat. Ze kiest voor 'neutraal' en geeft deze toelichting: "Ik weet niet zo goed wat ze dan bedoelen."

Bij stelling 20 (ondergrondse parkeergarages) geeft ze aan dat ze het niet weet en daar geen mening over heeft. Ze kiest voor 'geen mening'.

Haar eerste reactie bij stelling 23 (bijstandsontvanger) is "Dat vind ik altijd wel een goeie, maar het moet natuurlijk wel kunnen." Ze vindt dat dit eigenlijk per situatie bekeken moet worden "Hmm wel ingewikkeld, dit is een beetje zwart wit.. ik zeg maar mee eens" en ze klikt op 'mee eens'.

Bij stelling 26 (verplichte bouwvergunning) kiest ze voor 'geen mening' en geeft toelichting: "Want ik weet niet zo goed hoe dat werkt dus daar heb ik geen mening over."

Stelling 27 (circussen met dieren) vindt ze ingewikkeld en ze zegt dat ze daar 'neutraal' in is. Ze kiest voor 'neutraal'.

Partijen

Bij de eerste lokale partij (Basis Inkomen Partij) kijkt ze welke opties er naast 0-10 zijn en ze kiest voor 'ik weet het niet' met de volgende toelichting: "Geen idee, ik weet niet eens wat voor partijpunten ze hebben."

Halverwege de pagina moet ze omhoog scrollen om te zien welke getallen bij de bolletjes horen en zegt ze "Ah wat irritant dat die bolletjes daar staan."

Resultatenscherm

Ze begint de instructie te lezen "De rode cirkel geeft uw positie aan.." en ze kijkt naar het assenstelsel. Ze merkt op "Maar ik zie helemaal geen rode cirkel alleen een blauwe cirkel." Op het moment dat ze de instructie verder wil lezen schiet deze weg "Hoo, ohh ik heb per ongeluk ergens op gedrukt.. hoe ga ik terug? Hmm oké." Ze gaat vervolgens met de thema's aan de slag. Wanneer ze over de thema's aan het nadenken is komt de vragenlijst in beeld waar ze door verrast wordt "Oh, oh, ik weet niet wat er gebeurde.." Ze begint de vragen te lezen maar zegt dat ze nog niet weet waar ze op gaat stemmen omdat ze haar resultaat nog niet goed voor ogen heeft. Ze klikt de vragenlijst weg.

Ze analyseert haar positie "Dus ik zit in die cirkel.." Ze gaat met haar muis over het logo van de Basis Inkomen Partij, omdat ze niet kon zien welke partij het was. Ze vraagt of ze op 'vergelijk partij met uw antwoorden' mag klikken. Ik zeg dat dit mag en ze klikt erop. Al snel klikt ze het weer weg "Nou daar word ik niet heel veel wijzer van."

Ze noemt SP en D66 omdat die binnen de cirkel staan.

Ik vermoed dat ze op zoek is naar de vragenlijst, omdat ze aangeeft iets te zoeken: "Ik weet niet wat ik nou net kreeg. Ik weet niet waar ik nou net was.. die andere vragen." Ze klikt opnieuw op uitslag helemaal bovenin en de instructie verschijnt opnieuw. "Ah kijk" en ze begint te lezen. Hij gaat weer weg en ze zegt "Ik lees gewoon niet snel genoeg" en klikt nog een keer op Uitslag. Ze zoekt nog steeds naar de vragenlijst en bekijkt de pagina. Ze merkt 'extra vragen' op maar zegt dat ze niet denkt dat ze deze daar kan vinden. Ze klikt er toch op maar dan verschijnt er een wit scherm als pop-up waar ze niks kan doen. "Ik weet niet waar die vragen zijn die ik net nog in beeld kreeg." Ze klikt op het vraagteken in het assenstelsel en bekijkt de tekst maar leest het niet. Ze klikt op het kruisje.

"Ik neig vooral naar progressief links geloof ik. Oké." Ze geeft aan dat ze klaar is.

Nagesprek

Ze vond het leuk om aan het onderzoek mee te doen, want ze wilde Kieskompas toch al wel invullen. Het heeft haar ook een beetje op weg geholpen geeft ze aan. Ze heeft Kieskompas op dezelfde manier ingevuld als hoe ze dat alleen zou doen.

- Beginpagina en inleidende vragen: Ze vond het scherm duidelijk en de inleidende vragen "meer noodzaak maar dat is altijd wel prima."

- Stellingen: Ze begreep de meeste stellingen wel, maar ze vond sommige stellingen ingewikkeld omdat ze zwart wit zijn. "ingewikkeld omdat er eigenlijk een nuance in zit dan he. Bijvoorbeeld dat preventief of hard aanpakken, ik vind wel dat mensen die overlast veroordelen hard aangepakt moeten worden maar ik vind niet dat dit ten koste moet gaan van de

middelen die dan preventief worden ingezet. Dat vind ik dan lastig om daar een keuze in te maken.” Maar ze vond ze dus niet ingewikkeld omdat ze niet begreep wat er stond. Dat was niet zo.

- Verschil geen mening / neutraal: Ze kiest voor ‘geen mening’ als ze niet goed weet wat er staat (bijvoorbeeld bij polder Rijnenburg omdat ze dat helemaal niet kent). En ze kiest voor ‘neutraal’ als het (het issue) haar niet echt betreft. Ze geeft een voorbeeld over een issue over onderwijs, omdat ze nu nog geen kinderen heeft.

Bij de stelling over milieumaatregelen vond ze het iets te breed, ze vraagt zich op zo’n manier dan af wat die maatregelen inhouden.

Ik vraag haar waarom ze bijvoorbeeld polder Rijnenburg niet heeft opgezocht in Google en ze geeft aan dat ze hier niet aan gedacht heeft. “Nou! Dat is inderdaad een goeie ja, nee dat heb ik niet gedaan. Nee dat is misschien wel iets wat ik normaal zou doen..” Ze geeft aan dat ze misschien niet verder zou zoeken omdat het onderwerp haar nu niet aangaat, waardoor ze niet gemotiveerd is om verder te zoeken. Ze zou geen uitleg missen bij de stellingen.

- Partijen: In dit lijstje zou ze graag wat meer over de partijen willen weten. “Ik zou het wel prettig vinden als er kort iets bij zou staan. Toch wel iets van een kern waar die partij om draait.” Ze beseft dat ze dit ook had kunnen opzoeken in Google, maar op dat moment had ze daar geen moment bij stil gestaan.

- Resultatenschermbild: Haar algemene indruk van het resultaat: “Nou ik vind het wel grappig dat er staat dat er een rode cirkel moet staan en dat er niet een rode cirkel staat maar dat er gewoon een soort blauwe cirkel staat.” Op het moment dat ze dit zegt komt ze erachter dat er wel een rode cirkel staat. Ze dacht dat haar positie aan werd gegeven met de grote blauw / grijze cirkel. “Ohhh, oja, dus ik sta daar. Dat is dan nu helder in ieder geval..!” Het resultaat verbaast haar niet. “Het is een beetje een bevestiging en ik ben wel op zich blij dat het bevestigend is.” “Al moet ik wel eerlijk zeggen dat nu ik D66 daar nu zie staan, ik toch nog wel wat meer naar links neig.” Ze verwijst hier naar de landelijke partijen. Ze vindt het scherm wel helder, behalve dat ze zichzelf niet herkende in de cirkel. Ik vraag haar of dat kwam doordat ze de uitleg miste. Ze geeft aan dat ze te langzaam las en dat het vervolgens even zoeken was waar ze op moest klikken. Ze kan zich voorstellen dat ouderen hier helemaal moeite mee zullen hebben.

- Analyse mogelijkheden: Ze mist thema’s als welzijn en (ouderen)zorg, dat zou ze interessant vinden om te analyseren aan de hand van positie per stelling. Ik vraag haar of ze de optie op zich wel handig vindt, en dat vindt ze wel.

Ze vindt dat ze de partijen wel kan vergelijken als ze de functie positie per stelling zou gebruiken. Ze heeft niet het idee dat ze dat er zelf heeft uitgehaald, maar ze kan zich voorstellen dat het wel kan.

Ze zou wel benieuwd zijn naar de argumenten die de partijen hebben (toelichting is haar dus niet opgevallen). Ik laat haar zien dat dit kan. “Oké, wacht even hier staan gewoon alle stellingen.” Nu ze de toelichting leest komt ze erachter dat ze niet alle stellingen helemaal begreep, omdat de argumenten wat meer nuance brengen in de stellingen.

“Die uitleg is dan toch wel helder. Dan hoeft niet eens de uitleg van D66 erbij, maar alleen wat toelichting is ook al goed.” Ze bedoelt dat ze toelichting mist waar de stelling op slaat.

Ze vindt het fijn dat ze toelichting kan krijgen van partijen “Het is fijn om af en toe wat extra uitleg te krijgen, omdat je dan ook kan zien waar nuances zitten of wat er misschien echt mee bedoeld wordt.” Nu ze weet dat dit kan zou ze dit absoluut gebruiken.

- Politieke kennis en Utrechtse politiek: Ze heeft geen beter idee van wat er in Utrecht speelt. Ze voegt hieraan toe dat ze haar antwoorden niet heeft vergeleken met die van de partijen. “En ik zit nu te denken, dat is best wel een beetje suf want ik had dat best wel willen vergelijken met de uiteindelijke partijen waar ik toch al naar neig. Het is toch wel dat ik het invul als een bevestiging hoe ik het zelf al in m’n hoofd heb.” Ik vraag haar of ze dit alsnog wil doen. Ze zegt dat ze onderwerpen als welzijn en (ouderen)zorg erg mist. “Dus dat is ook wel een reden voor mij dat ik nog een keertje moet gaan googlen en in de stellingen van de partijen moet gaan kijken.”

Ze vindt niet dat ze meer politieke kennis heeft gekregen “Als ik dat zou willen moet ik me er echt nog wel meer in verdiepen dan dit. Ik denk dat je er wel meer uit kan halen hoor, dan dat ik nu doe. Je kan natuurlijk van alle stellingen van elke partij dat gaan lezen.”

- Aanbevelingen: “Het is op zich makkelijk in te vullen, maar ik denk wel, bijvoorbeeld bij die uitslag ging het een beetje te snel.. en ook dat die vragen die ik nu op papier heb ingevuld die waren ook op internet, die was ik kwijt en ik zou ook echt niet meer weten hoe ik die terug moet vinden.” Dat zou wel beter kunnen zegt ze. Voor de rest vindt ze het erg helder.

Door het gesprek dat we hebben komt ze erachter dat ze veel meer dingen zou kunnen doen (analyses). “Maar als je alleen bent dan denk je dat is het gewoon. Dan haal je wel het minimale uit zo’n instrument.” Dat komt onder andere door haar eigen interesse en ook door de insteek van hoe ze erin is gegaan. Wanneer ze geen flauw idee had gehad waar ze op zou gaan stemmen zou ze wat meer onderzoek gaan doen. Nu is het meer een bevestiging en is het oké zegt ze.

- Motivatie: Ze geeft aan dat ze geprikkeld is door Kieskompas in te vullen. Ze zou van gezondheidszorg of ouderenzorg nog wel wat meer willen weten. Ze is er wel zo goed als uit dat het D66 wordt, maar het partijprogramma zou ze nog wel weer even door willen lezen. Ze zou misschien ook de standpunten van SP willen doornemen omdat ze van zichzelf wat meer links wil gaan zitten.

Ze is niet anders tegen het stemmen aan gaan kijken door Kieskompas omdat ze vindt dat je altijd moet stemmen.

Reden gebruik Kieskompas	Controleren of ik het echt eens ben met de partij waarop ik van plan ben te stemmen
Inzicht in standpunten vergroot	Niet mee eens
Begrip politieke kwesties	Niet mee eens
Motivatie verdere verdieping in politiek	Mee eens
Het gebruik van Kieskompas	Heeft mijn partijvoorkeur bevestigd

Participant 13 – man, 35 jaar

Duur: 00:38:33

Datum: 06-03

Locatie: Bij de participant thuis in de woonkamer, hierbij was participant 12 aanwezig maar hij is hier niet door afgeleid.

Interesse in de politiek: veel interesse

Hoe zeker weet u al op welke partij u gaat stemmen: Ik twijfel nog tussen enkele partijen, namelijk: PvdA, SP en Groen Links

Van plan om te gaan stemmen na het invullen van Kieskompas: D66

1 Links-rechts 10: 3

1 Conservatief-progressief 10: 9

Versie Kieskompas: Versie B

Beginscherm

De participant selecteert zijn gemeente en klikt gelijk op start. Op dat moment vernieuwt het scherm en vraagt de participant zich af of de site het doet. Hij klikt nogmaals op start en komt dan in het volgende scherm.

Inleidende vragen

De participant twijfelt nog tussen enkele partijen: PvdA, SP en Groen Links.

Stellingen

Bij stelling 5 (weren van vervuilende auto's) kiest hij voor niet mee eens, maar voegt toe dat hij het een lastige vraag vindt omdat hij niet weet wat de normen zijn die bedoeld worden.

Bij stelling 6 (leefbaarheidsbudget) heeft hij geen mening omdat hij niet weet wat het leefbaarheidsbudget inhoudt.

Wanneer hij op 'geen mening' heeft geklikt zegt hij: "Ik kan het ook niet doorklikken hier ergens he?"

Bij stelling 7 (slopen sociale huurwoningen) kiest hij voor 'neutraal' maar geeft hier geen reden voor.

Bij stelling 8 (welzijnswerk) leest hij de stelling verkeerd, hij voegt het woord *niet* toe. Hij leest namelijk voor: Op welzijnswerk mag niet worden bezuinigd, terwijl niet er niet staat. Hij kiest voor 'neutraal' omdat hij niet weet wat welzijnswerk specifiek betekent.

Stelling 17 (belastingverhoging milieumaatregelen) vindt hij lastig, maar hij vertelt niet waarom. Hij kiest voor 'niet mee eens'.

Stelling 22 (sociale voorzieningen) vindt hij "een hele globale, wat voor sociale voorzieningen dan? Hoeveel bezuinigen?" Hij kiest voor 'neutraal', want "daar heb ik geen mening over."

Bij stelling 25 (afschaffen erfpacht) denkt hij het met de stelling eens te zijn, maar vraagt hij zich af wat de consequenties hiervan zijn. Hij kiest voor 'mee eens'.

Partijen

Hij leest de titel niet voor, maar gaat gelijk aan de slag met het invullen van de antwoorden.

Hij maakt geen gebruik van 'geen mening' of 'weet ik niet', maar vult 0 in bij de lokale partijen (waarvan de meeste participanten zeggen deze niet te kennen).

Resultatenscherm

De participant leest de instructie niet maar kijkt direct naar zijn positie en gaat met zijn muis over de logo's. Omdat hij de instructie niet gelezen heeft denkt hij dat het selecteren van thema's nog bij de opdracht hoort: "Even kijken hoor, dan moet ik dit nog invullen he?" Wanneer hij hiermee bezig is komt de pop-up vragenlijst in beeld "Ho! Dit kan ik wegklikken neem ik aan?" Ik zeg dat dit kan en hij klikt op het kruisje.

Hij gaat verder met de thema's en klikt op herbereken uw positie. Op dat moment schiet zijn positie naar boven (links progressief) en hij roept: "Wat is dit? Is dit waar ik zit, dit puntje? Oké" en hij bekijkt wat logo's. Hij vraagt aan mij of hij mag doorklikken en ik zeg dat dit mag. Hij klikt op D66 en bekijkt zijn antwoorden en die van de partij.

Het valt hem op dat je voor toelichting kan klikken: "Oh kijk je kan op toelichting klikken, dat vind ik wel handig." Hij valt stil terwijl hij door de stellingen bladert en ik vraag hem of hij hardop kan blijven denken. Hij zegt dat hij dit erg handig vindt, "maar ik zou dan wel misschien een tip (...) ook die andere partijen (...) als ik er nou een aantal op een rij kan zetten." Hij begint ook over het uiterlijk van de site: "En deze site vind ik raar, die reclame daaronder zit ik niet op te wachten."

Hij geeft aan dat hij graag de argumenten al bij de stellingen zou willen zien, dan kan hij een betere mening geven dan wanneer hij niet over argumenten beschikt en de stellingen op basis van gevoel moet beantwoorden.

Hij wil terug klikken en wil dat via de navigatiepijl doen in de browser maar dit lukt niet. Ik zeg hem dat hij ook op het kruisje kan klikken.

Hij klikt de SP aan en bekijkt de stellingen en toelichtingen van de SP.

Hij klikt op positie per stelling maar hij snapt niet wat hij hiermee kan doen: "Moet ik dat nu nog invullen of ben ik nu klaar?" Hij bekijkt de pagina nog even en voegt dan toe "Het is nu goed zo toch?" Ik vraag hem of hij klaar is en hij zegt "Ja, ik weet waar ik op moet gaan stemmen opeens!"

Nagesprek

Bij de vragenlijst geeft hij aan dat hij het niet helemaal eens is met de issues van de stellingen, hij wilde wel iets meer Economie stellingen zien en er mag wel iets meer visie inzitten.

Hij geeft aan dat hij Kieskompas op dezelfde manier heeft ingevuld als hoe hij dat alleen zou doen.

- Beginpagina en inleidende vragen: Wat hem handig lijkt voor het selecteren van de wijk is een landkaartje waarop je je wijk aan kan klikken. Of dat mensen hun postcode in kunnen vullen, omdat veel mensen de wijken die genoemd staan misschien niet kennen.

- Stellingen: Hij begreep de stellingen wel, maar hij vond ze heel globaal soms. Volgens hem moet er meer nuance in een stelling: als het over bezuinigingen gaat is dit wel heel erg breed, wat voor bezuinigingen precies.. Wat hem handig lijkt is dat je meteen door kan klikken naar partijprogramma's zodat je wat specifiekere ideeën krijgt waarop partijen willen bezuinigen bijvoorbeeld. "Iets meer nuance mag wel, of dat je kan zien waar staan die partijen voor."

- Verschil geen mening / neutraal: Hij heeft beide opties gebruikt. Hij geeft aan dat hij voor 'neutraal' heeft gekozen wanneer hij meer informatie wil. Als hij voor 'geen mening' kiest heeft hij er echt geen mening over, dan interesseert het hem niets. Hij mist bij stelling 6 (leefbaarheidsbudget) extra toelichting over het leefbaarheidsbudget, omdat hij niet weet wat het precies inhoudt.

- Partijen: "Heel veel partijen zijn onbekend, en onbekend maakt onbemind." Hij geeft aan dat hij de optie 'geen mening' en 'ik weet het niet' wel heeft gezien, maar geen tijd en energie heeft om al die partijprogramma's door te gaan. Hierdoor heeft hij bij partijen die hij niet kende voor 0 gekozen.

- Resultatenschermb: Zijn eerste indruk van dit scherm is dat hij het erg prettig en duidelijk vindt. Hij miste wat uitleg en hij klikt op dat moment op conservatief en de uitleg verschijnt.

Hij had in het begin niet gezien dat hij de rode stip was, hij dacht dat dit een logo van een partij was. Wat hij handiger vindt was een pijltje met hier ben ik bijvoorbeeld.

Het resultaat zelf vond hij wel verrassend, omdat hij dacht dat hij meer bij de SP zou zitten.

- Analyse mogelijkheden: Het overzicht van zijn antwoorden en die van de partijen vond hij fijn. Hij had dat liever wat eerder (bij de stellingen) al gezien, maar dit vindt hij ook wel handig. Het lijkt hem echter wel slim als je verschillende partijen ook met elkaar kan vergelijken, omdat dat nu allemaal een voor een moet. "Eigenlijk zou je hier een beetje mijn antwoord en een selectie of alle partijen moeten kunnen zien. (...) Dat zou ik fijner vinden, nu blijft het bij één partij en vallen de andere partijen een beetje af."

- Politieke kennis en Utrechtse politiek: Hij geeft aan dat hij nu wel een beter beeld krijgt van wat er in Utrecht speelt, maar hij is het niet eens met de onderwerpen die gekozen zijn. Hij mist bijvoorbeeld issues over Economie, en vindt sommige issues nergens op slaan (parkeergarages, circusedieren). "Ik mis wat bredere onderwerpen in plaats van hele specifieke issues zoals koopzondagen."

Hij heeft niet echt het idee dat zijn positie duidelijker is geworden. Het is nu alleen wat minder links geworden dan hij dacht.

- Aanbevelingen: Hij zou graag bij de stellingen willen zien wat de posities en standpunten van de partijen zijn, omdat je dan de argumenten kunt vergelijken en dan een goede keuze kan maken. "Misschien een rijtje van alle partijen wat die erover zeggen." Dan kun je de nuance veel beter maken zegt hij.

Hij probeert door te klikken op de kandidaat van de partij in het assenstelsel, maar dat lukt niet. Hij geeft aan dat hij dit wel erg handig zou vinden, met een CV en zijn achtergrond van de kandidaat er bijvoorbeeld bij.

Hij zoekt een link naar de website van de partij voor meer achtergrondinformatie maar kan dat niet vinden. Ik laat het hem zien dat het helemaal onderaan staat. "Oja.. ja dat zou je misschien ook bij de partijen kunnen doen, dat je dan gelijk door kan klikken." Hij bedoelt de logo's in het assenstelsel.

Wat hij nog mist: "Wat zijn nou echt de speerpunten van zo'n partij, wat vinden zij nou hier het belangrijkste. Dat mis ik een beetje. Wat willen zij nou als eerste, wat zijn nou de prioriteiten van zo'n partij." Hij bedoelt dat hij graag de 5 of 10 belangrijkste punten per partij zou willen zien.

- Motivatie: Hij is niet anders tegen het stemmen aan gaan kijken door het gebruiken van Kieskompas, omdat hij dit altijd al gebruikt. Voor de landelijke verkiezingen zou hij ook de partijprogramma's doorkijken, om wat verder te kijken dan alleen de stellingen van Kieskompas. Hij is op dit moment klaar om te gaan stemmen, er kwamen geen gekke dingen naar voren volgens hem dus hij zou het hierbij laten. Hij komt er nu achter dat hij precies op D66 uit komt bij zijn algemene uitslag (zonder het selecteren van de thema's) en concludeert dat hij dan nu sowieso op D66 gaat stemmen. "Dat ligt het dichtste bij dus hier laat ik het dan bij."

Reden gebruik Kieskompas	Meer inzicht krijgen in de standpunten van de partijen. Controleren of ik het echt eens ben met de partij waarop ik van plan ben te stemmen.
Inzicht in standpunten vergroot	Mee eens
Begrip politieke kwesties	Niet mee eens
Motivatie verdere verdieping in politiek	Mee eens
Het gebruik van Kieskompas	Heeft mijn partijvoorkeur bepaald

Participant 14 – vrouw, 25 jaar

Duur: 00:38:39

Datum: 10-03

Locatie: Bij de participant in de woonkamer, hier was verder niemand bij aanwezig.

Interesse in de politiek: Niet veel, niet weinig.

Hoe zeker weet u al op welke partij u gaat stemmen: Ze weet het nog niet zeker, ze geeft aan dat ze nog door Kieskompas beïnvloed kan worden. Ze kiest voor 'ik weet het al zeker': D66.

1 Links-rechts 10: 3 / 4

1 Conservatief-progressief 10: 3

Versie Kieskompas: Versie A

Beginscherm

De participant drukt direct op start, zonder eerst de gemeente Utrecht te selecteren. Er komt een foutmelding in beeld en selecteert haar gemeente.

Inleidende vragen

Ze bekijkt de inleidende vragen en zegt dat ze dit niet in wil vullen "Dit wil ik niet invullen, want ik snap niet wat dat voor.. belangrijk kan zijn voor de informatie die ik wil hebben. Dus ik klik hem door." Ze klikt op ga verder.

Ik vraag haar of ze een paar vragen wel wil beantwoorden aan mij omdat die belangrijk zijn voor mijn onderzoek. Die beantwoordt ze.

Stellingen

Bij stelling 1 (prostitutie Hardebollenstraat) zegt ze na het lezen van de stelling niet mee eens en voordat ze hierop klikt vraagt ze aan mij of ik ook wil weten waarom ze het niet met de stelling eens is. Ik zeg haar dat ze dat moet vertellen wanneer ze in haar hoofd die afweging maakt. Ze snapt wat ik bedoel en vertelt haar reden voor deze keuze.

Bij stelling 3 (verbreding van A27) leest ze de stelling voor en klikt ze na een "Uhhmmm" op 'neutraal'. Ze geeft verder geen toelichting.

Bij stelling 7 (slopen sociale huurwoningen) noemt ze twee (tegenstrijdige) mogelijke gevolgen van dit standpunt en kiest voor 'neutraal'.

Bij stelling 10 (polder Rijnenburg) kiest ze voor 'geen mening', omdat ze niet weet waar polder Rijnenburg is.

Stelling 12 (fietsbrug) vult ze verkeerd in. In de stelling staat namelijk het woord *geen* en maakt ze de volgende redenering: "Wel, ben ik het wel mee eens, handig en meer werkgelegenheid." Ze geeft dus aan dat ze wel wil dat de gemeente extra geld investeert, maar ze klikt op 'helemaal mee eens'. Deze antwoordoptie zou de volgende mening verwoorden: de gemeente moet helemaal geen geld investeren. Ze had dus op helemaal niet mee eens moeten klikken.

Bij stelling 14 (preventie overlast) kiest ze voor 'neutraal' zonder toelichting te geven.

Stelling 16 (kunst en cultuur) vindt ze onduidelijk: "Hangt er van af.. worden bezuinigd.. wat voor mate? Wat is bezuinigd? Geen mening." Ze kiest voor 'geen mening'.

Ook stelling 17 (belastingverhoging milieumaatregelen) vindt ze onduidelijk: "Ja weer hetzelfde! Wat is belastingverhoging, wat zijn milieumaatregelen. Geen mening."

Bij stelling 18 (energiebesparende maatregelen) merkt ze opnieuw op dat ze de stelling niet helemaal helder vindt. "Zelf laten bepalen? Maar hoe? Wat is zelf laten bepalen..? En (lachend) wat zijn energiebesparende maatregelen?" Ze kiest voor 'niet mee eens'.

Bij stelling 21 (armoedebestrijding) vraagt ze zich af wat verhogen is en bij wie dat gedaan wordt. Ze klikt op 'geen mening'. Ze vindt sociale voorzieningen erg belangrijk die in stelling 22 aan bod komen, maar ze vindt de stelling onduidelijk. Ze geeft aan dat ze dit vervelend vindt: "Wéér zo vaag. Ik merk nu een beetje dat ik geïrriteerd word aan het feit dat de vragen vrij abstract worden gesteld." Omdat ze wel voor sociale voorzieningen is kiest ze voor mee eens.

Bij stelling 23 (bijstandsontvanger) kiest ze voor 'geen mening', omdat ze vindt dat deze uitspraak van de situatie afhangt. "Dus hier kan ik geen mening over geven."

Bij stelling 26 (verplichte bouwvergunning) noemt ze voor- en tegenargumenten bij de stelling. Ze kiest voor 'neutraal'.

Stelling 27 (circussen met dieren) leest ze voor en direct daarna klikt ze op 'geen mening'.

Bij stelling 28 (hondenbelasting) geeft ze aan dat ze het met beide kanten eens kan zijn; ze kiest voor 'neutraal'.

Partijen

Ze leest de titel voor en bekijkt de antwoordopties. Ze leest deze hardop voor. Ook heeft ze de optie 'ik weet het niet' en 'geen mening' gezien.

Ze begint met invullen.

Bij de lokale partijen (Basis Inkomen Partij) begint ze met het invullen van 'ik weet het niet', omdat ze deze niet kent.

Wanneer ze op ga verder klikt zegt ze "Oh ik zag nu pas de sla over button. Dus die had ik denk ik normaal ingetoetst."

Resultatenscherm

Ze begint met het lezen van de instructie. Wanneer ze de eerste zin over de rode stip heeft gelezen merkt ze op "Ja, dat wist, ik niks nieuws."

De instructie gaat weg en ze bekijkt de thema's. Ze vindt ze allemaal belangrijk dus laat ze allemaal op ja staan. "Dat vind ik dus lastig om te zeggen wat je belangrijk vindt ja of nee. Ik vind het allemaal belangrijk want dat is politiek. (...) Dus dat hoeft niet."

Ze klikt op positie per stelling en op dat moment komt de pop-up vragenlijst in beeld. Ze bekijkt het en zegt "Wat is dit voor menuutje? Nou dat klik ik weg dat vind ik niet interessant." Ze kijkt weer naar positie per stelling en vraagt zichzelf af wat ze hier uit kan halen. Ze klikt wat thema's en stellingen aan en ze laat merken dat ze het snapt. "Oja.. oké." Ze bekijkt de thema's die ze belangrijk vindt. Ze merkt op dat haar antwoorden bij sommige stellingen wel verschillen met D66. Ze gaat niet met haar muis over de logo's en klikt hier dus ook niet op.

Bij de stelling over bijstandsontvangers geeft ze aan dat ze die erg belangrijk vond maar er erg over twijfelde. Ze had 'geen mening' ingevuld en bekijkt wat D66 als antwoord heeft gegeven. "Oja oké."

Ze klikt op overige functies en zegt dat ze klaar is.

Nagesprek

Ze denkt dat ze normaal gesproken Kieskompas iets sneller zou hebben ingevuld, omdat ze nu wat werd afgeremd door het hardop denken.

- Beginpagina en inleidende vragen: Ze klikt gelijk op start zonder haar gemeente te selecteren, omdat ze aangeeft dat ze iets als Kieskompas zou gebruiken om snel informatie te verkrijgen. "Dus ik ben dan geneigd om 'start' klik, hup gaan, weet je wel."

Ze heeft de inleidende vragen niet ingevuld omdat ze niet inziet wat dat voor haar oplevert als ze dat wel zou doen. Ze geeft aan dat ze niet heel erg vertrouwen heeft in dit soort websites, en dat ze dus niet begrijpt wat voor nut het heeft dat mensen deze gegevens over haar weten.

- Stellingen: Ze begreep de stellingen maar ze vond ze heel vaag. "Het was echt zo van verhoging, wat is verhoging? Wat betekent het?" "Dat vind ik dan vrij vaag. Dan roept dat bij mij een beetje irritatie op (...) dat ik dacht hoe kan ik hier antwoord op geven?" Ze geeft aan dat ze het een slechte vraagstelling vindt, omdat je niet goed weet waar je ja op zegt. Ze is bang dat mensen die alle vertrouwen hebben in Kieskompas hier blind vanuit gaan.

Ze zou de stellingen graag wat minder abstract zien door bijvoorbeeld een voorstel dat gedaan wordt of een resultaat wat verkregen kan worden te benoemen in de stelling. Ze zou het fijn vinden als stellingen wat concreter werden gemaakt of dat een begrip een uitleg krijgt.

- Verschil geen mening / neutraal: Ze heeft beide antwoordopties gebruikt en legt uit wanneer ze voor 'neutraal' koos of voor 'geen mening'. "Ik kies voor 'neutraal' als ik het er niet helemaal mee eens ben, als voor mij de voors en tegens gelijk zijn. Als ik er niks over kan zeggen, omdat ik niet weet waar het is, of dat ik het gevoel heb dat ik niet wil dat deze stelling mijn uitslag beïnvloedt dan kies ik voor 'geen mening'." Wanneer de stelling voor haar onduidelijk was, wilde ze die stelling niet mee laten tellen voor haar resultaat en koos ze voor 'geen mening'.

Ze heeft er niet aan gedacht om dingen die ze niet kende op te zoeken (bijvoorbeeld polder Rijnenburg). Ze geeft hiervoor als reden omdat ze zulke onderwerpen dan niet belangrijk vindt. Ze zou het ook niet gebruiken als diepgaand instrument, maar meer als handvat.

- Partijen: Normaal zou ze dit overslaan, maar ze zag pas toen ze het al had ingevuld dat ze het over kon slaan. Ze geeft aan dat ze dit normaal over zou slaan omdat ze het niet belangrijk vindt voor haar of ze op een partij gaat stemmen. "Dit is voor mij heel duidelijk, dus dan denk ik zelf, dit wordt dan waarschijnlijk voor iets anders gebruikt. En in die zin ben ik dan heel asociaal."

Ze geeft aan dat ze een linkje naar een partijwebsite op deze pagina wel erg handig zou vinden. De titel van de partij Student & Starter spreekt haar bijvoorbeeld aan, maar omdat ze hem niet kent kiest ze voor 'weet ik niet'. Ze geeft aan dat ze hierdoor nieuwe partijen ook niet leert kennen.

- Resultatenschermb: Ze vindt het een duidelijk scherm, ze vindt het handig dat je kan zien waar een bepaalde partij zich bevindt in het assenstelsel. Voor haar was het resultaat al wel duidelijk dat ze in de links-progressieve hoek uit zou komen. "Ik vind het wel overzichtelijk." Het viel haar wel op dat de instructie opeens wegschoot, en toen is ze maar naar de thema's gaan kijken. Ze had verwacht dat ze nog een stap moest doorlopen maar dat bleek niet zo.

- Analyse mogelijkheden: De optie positie per stelling vond ze erg handig: "Dat vond ik wel leuk om even door te kijken. Dit geeft voor mij wel een veel helderder beeld van waar de partijen zitten." Ze mist hier wel iets want ze geeft vervolgens dit aan "maar aan de andere kant.. je gaat ook niet alle partijen één voor één na..."

Omdat ze niet op een logo heeft geklikt en dus geen toelichting van een partij heeft geopend, vraag ik haar of ze het fijn zou vinden om argumenten van een partij te lezen. Ze geeft aan dat ze dat zeker handig zou vinden bij een stelling die voor haar belangrijk is. Ik laat haar zien dat ze op D66 kan klikken. Ze is verrast: "Ojoh! Oké. En toelichting kan ik dan klikken? Oké, dus helemaal niet gezien. Ik vind het ook niet duidelijk aangegeven." Nu ze dit scherm ziet geeft ze aan dat ze dit erg handig vindt. "Dan kan ik nog eens kijken bij degenen die ik belangrijk vond van 'oké hoezo dan'? Haalt het mij over? Ben ik het daar dus mee eens? Want hier heb je dus ook echt nog concrete bedragen." "Dit is dan wel een interessante!" Ze zoekt op de pagina om erachter te komen waar dit staat uitgelegd, maar kan het niet vinden. Ik laat haar zien dat ze op een logo kan klikken in het resultatenschermb. "Oké, ja dat heb ik niet gezien."

- Politieke kennis en Utrechtse politiek: Ze geeft aan dat ze nu wel een beter idee heeft wat er speelt in de Utrechtse politiek. De onderwerpen die aan bod kwamen verrasten haar niet en ze vond het fijn dat er ook onderwerpen aan bod kwamen die landelijk ook een rol spelen. Ze vindt het fijn dat de stellingen hierdoor dus actueel zijn. "Dat geeft wel vertrouwen in het kompas zeg maar."

- Aanbevelingen: Ze vindt niet dat je partijen onderling goed kunt vergelijken. Ze zou het handig vinden als dat wel kan. "Dat je kan kijken van dit is mijn antwoord, dit is D66 en deze partijen hadden hetzelfde antwoord als dat jij had. (...) en dan de uitleg van die partij en dan die van D66." Ze licht hierbij toe dat het dan handig is als je van te voren aangeeft in welke partijen je geïnteresseerd bent en dat die dan op de voorgrond komen met analyses of uitleg. "Want als je dan hier de hele rits krijgt, wordt het weer super onoverzichtelijk en denk je van laat maar.."
- Motivatie: Ze is niet anders tegen het stemmen aan gaan kijken door het gebruiken van Kieskompas. "Ik vind het belangrijk om te gaan stemmen. Het Kieskompas is voor mij iets voor erbij zeg maar, het is voor mij geen leidende factor." Voor ze gaat stemmen op D66 gaat ze mogelijk nog wat informatie opzoeken. Ze zou dan naar sites van partijen gaan.

Als opmerking geeft ze nog aan dat ze een stemhulp sturend vindt: "Dat is echt heel stom, maar ik vertrouw dit soort sites gewoon niet echt. Omdat ik denk.. het is zo machtig voor mensen die hier blind op afgaan, is het zo'n machtig middel. En ik vind dat gewoon heel misbruik gevoelig eigenlijk. En dat blijft toch altijd een beetje in mijn achterhoofd zitten." Ze zou Kieskompas wel invullen, maar dan om haar kennis te verversen waar de onderwerpen over gaan bijvoorbeeld. "Maar niet om mijn mening over te laten veranderen denk ik."

Reden gebruik Kieskompas	Controleren of ik het echt eens ben met de partij waarop ik van plan ben te stemmen.
Inzicht in standpunten vergroot	Niet mee eens, niet mee oneens
Begrip politieke kwesties	Niet mee eens, niet mee oneens
Motivatie verdere verdieping in politiek	Helemaal niet mee eens
Het gebruik van Kieskompas	Heeft mijn partijvoorkeur niet beïnvloed.

Participant 15 – man, 24 jaar

Duur: 00:38:39

Datum: 10-03

Locatie: Bij de participant in de woonkamer, zijn vriendin (die na hem meedoet aan het onderzoek) kwam halverwege thuis en ging in een ander deel van de woonkamer een boek lezen.

Interesse in de politiek: Veel interesse

Hoe zeker weet u al op welke partij u gaat stemmen: Ik twijfel nog tussen enkele partijen, namelijk: VVD en D66

1 Links-rechts 10: 8

1 Conservatief-progressief 10: 7

Versie Kieskompas: Versie C

Beginscherm

De participant selecteert zijn gemeente en klikt direct op start. Op dat moment ververst het scherm waardoor hij nog een keer op start moet klikken. Hij reageert hierop "Oh doe ik nou iets verkeerd?" Hij klikt nog een keer op start en gaat naar het volgende scherm.

Inleidende vragen

Hij geeft aan dat hij nog tussen een paar partijen twijfelt, namelijk: VVD en D66.

Bij het aangeven van zijn hoeveelheid interesse merkt hij op dat hij het gek vindt dat je alleen de keuze hebt tussen veel of heel veel interesse. "Je kan toch ook gewóón interesse hebben. Maar goed." Hij kiest voor 'veel interesse'.

Stellingen

Bij stelling 4 (verhoging parkeertarieven) vraag ik me af of hij de stelling goed beantwoord heeft. Dat wil zeggen of hij de goede antwoordoptie bij zijn redenering heeft gekozen. Hij zegt namelijk "Nee daar ben ik niet per se mee eens, daar mag wel wat van af." Ik denk dat hij met zijn laatste opmerking doelt op dat de parkeertarieven wel wat lager mogen. Hij kiest vervolgens voor niet mee eens, waardoor hij het er dus niet mee eens is dat de parkeertarieven niet verhoogd mogen worden. Dit suggereert dus dat hij het goed vindt als de parkeertarieven wel verhoogd worden.

Bij stelling 5 (weten van vervuilende auto's) vraagt hij zich af welke auto's bedoeld worden met ouder dan Diesel Euro 3 en Benzine Euro 0. Daarnaast merkt hij iets op over de formulering van deze stelling: "Moeten worden toegelaten.. zijn die dan nu niet toegelaten?" Hij kiest voor 'mee eens'.

Bij stelling 8 over welzijnswerk maakt hij een opmerking over extra informatie bij een stelling: "Ik vind het altijd zo lastig, dat ze niet meer informatie geven. Ik heb er helemaal geen beeld bij wat het dan doet allemaal. Ik heb alleen heel 'hoog over' wat dat dan is." Hij kiest voor 'neutraal'.

Bij stelling 18 (energiebesparende maatregelen) geeft hij aan dat hij het soms wel soms niet eens is met de stelling. Hij kiest voor 'neutraal'.

Bij stelling 24 (betalen sociale huurwoningen) kiest hij voor 'neutraal', en wanneer de volgende stelling in beeld is gekomen zegt hij dit (over de vorige vraag) "Dat is grappig he, als je de vraag niet denkt te begrijpen of zo.. of het een beetje gekke vraag vindt ga je heel snel voor 'neutraal'. Ik had ook voor 'geen mening' kunnen gaan maar dat vind ik ook weer zo laf." Hij laat op dit moment dus ook voor het eerst blijken dat hij de 'geen mening' knop heeft opgemerkt.

Partijen

Zonder de titel voor te lezen begint hij gelijk met het invullen van de antwoorden.

Over de lokale partijen heeft hij geen idee waar ze voor staan en wat ze doen.

Wanneer hij bij alle partijen een antwoord heeft ingevuld zegt hij "Oh wacht! Ik kan natuurlijk invullen 'ik weet het niet'." Hij verandert zijn antwoorden niet, omdat hij vindt dat 'ik weet het niet' geen antwoord is op de vraag. Hij kent de lokale partijen niet dus hij zou hier ook niet op stemmen.

Resultatenschermb

Wanneer hij op het resultatenschermb terecht komt is hij verrast dat dit al de uitslag is: "Oh wacht ik ben er al." Hij bekijkt gelijk het assenstelsel zonder de instructie te lezen. Hij is enigszins verrast door de uitslag: "Oh ik zit wel heel dicht bij de Christen Unie, dat is niet goed."

Hij kijkt naar de thema's en merkt op dat de uitleg weg is. "Hier stond net iets anders he.. er kwam ineens iets." Hij gaat niet op de pagina zoeken om de tekst terug te krijgen. Hij zet een aantal thema's op onbelangrijk en op het moment dat hij op herbereken uw positie klikt komt de pop-up vragenlijst in beeld. Hij is verrast hierdoor: "Wooow wat moet ik nu dan allemaal invullen?! Die kwam uit het niets!" Hij bekijkt de vragen en gaat ze invullen.

- Vragenlijst: Bij de vraag over of zijn inzicht is vergroot door het invullen van Kieskompas zegt hij dat dit niet zo is en verwijst hij naar een andere stemhulp die hij beter vond. "Ik heb een keer een andere gedaan.. het was niet Kieskompas maar ik weet niet meer hoe die heette. Dat was voor de nationale, landelijke.. dat was beter dan legden ze heel goed uit wat het nou was. Wat elke partij daarvan vond."

Wanneer hij de vragenlijst heeft ingevuld vraagt hij aan mij of hij dit had moeten invullen. Ik zeg hem dat hij dit mocht doen wanneer hij dat normaal gesproken ook zou doen.

Hij klikt op positie per stelling, maar hij vraagt zich af wat hij hier kan zien: "Oh wacht, wat is dit? Kan ik dat nu nog doen of hoe werkt dit?" Hij klikt op overige functies en vervolgens op politiek landschap. Hij komt weer terug bij positie per stelling en kijkt rond in de thema's en stellingen. Hij zegt "Maar goed ik doe dit nog wel een andere keer of zo.." Ik zeg hem dat hij dit ook gewoon nu mag doen en hij gaat hiermee aan de slag want hij zegt dat hij dit normaal ook zou doen. Nu hij dit ziet vindt hij deze analysemogelijkheid handig: "Dit geeft dan weer wel inzicht. Dat vind ik dan wel weer handig." Na een paar stellingen komt hij erachter wat zijn antwoord is in deze weergave. Hij geeft aan dat hij dat niet helemaal begrepen had en dat Kieskompas de interface wel mag veranderen.

Hij gebruikt deze mogelijkheid om te checken dat als hij D66 zou stemmen, of dat dan een beetje in de buurt komt of dat er dingen zijn die heel erg van hem afwijken. "Zoals hier (hij wijst de stelling over bijstandsontvangers aan), dat vind ik dan wel weer storend dat ze hier niet voor zijn. Hoezo niet?" Hij klikt niet op het logo van de partij zodat hij de toelichting kan lezen. Wanneer hij de stelling over polder Rijnenburg terug ziet geeft hij aan dat hij context bij de stellingen mist: "Ook dit weet je wel.. de polder bij Rijnenburg, misschien zijn dat wel hele belangrijke dingen waar ik dan helemaal niks van weet. Er is heel weinig context.."

Hij geeft aan dat hij klaar is. "Ik ga denk ik gewoon D66 stemmen als ik dat zo zie! Dat heb ik dan toch wel weer even ontdekt."

Nagesprek

Hij vond het leuk om aan het onderzoek mee te doen: "Ik heb nu dit ontdekt dus dat is heel goed." Hij heeft Kieskompas op dezelfde manier ingevuld als hoe hij dat alleen zou doen.

- Beginpagina en inleidende vragen: Hij vond het beginschermb wel oké. Maar merkt op dat hij de belangrijkste actie van dit schermb, het selecteren van je gemeente, erg klein vindt weergegeven. "Dit had wel iets.. ik begreep wel heel goed wat ik moest doen hier maar het had wel net een slagje groter gemogen. Het is toch de enige actie waar het om draait."

De inleidende vragen vond hij duidelijk en hij snapt wel waarom dat gevraagd wordt. Hij vraagt zich wel af wat dit doet voor de rest van zijn test. Hij concludeert al dat dit waarschijnlijk voor iemand anders is. Ik laat hem de toelichting onder de vragen lezen en hij zegt dat hem dat niet was opgevallen. Het was hem niet duidelijk geworden dat hij deze vragen niet per se hoefde te doen.

- Stellingen: Hij geeft aan dat hij de stellingen allemaal wel begreep, maar dat hij soms niet genoeg kennis had (bijvoorbeeld polder Rijnenburg, wat voor polder is dit?). Hij voegt hieraan toe dat hij dit eigenlijk even had moeten opzoeken, maar hij heeft dit niet gedaan. "Daar ben ik dan eigenlijk wel net weer te lui voor. Ik was daar misschien na een paar vragen wel afgehaakt en was ik een andere gaan doen. Want ik kan me herinneren.. dat ze bij stemwijzer wel beter uitleggen wat het dan is. Ik weet nog dat ik dat dan helderder vond." Dit zou dan de reden zijn dat hij misschien af zou haken bij Kieskompas na een aantal stellingen. Hij geeft aan dat hij meestal beide stemhulpen doet voor de verkiezingen.

"Dus de stellingen op zich vond ik allemaal wel begrijpelijk, maar er zaten wel echt dingen in waarvan ik dacht ja.. dat diesel Euro 3 ik weet niet precies wat dat is.. (...) zeg dan vervuilende auto's hiervoor." Hij geeft aan dat hij een toelichting bij bepaalde stellingen wel handig zou vinden. "Op zich als ik daar dan een knopje bij heb waarbij je dan iets uitschuift of zo, waarbij ik dan net in drie regels krijg wat dan die polder is (...) desnoods even wat het dan is. Gewoon heel feitelijk. Dus niet sturend van voor of tegen. Maar heel feitelijk gewoon wat het dan is, even een achtergrond."

- Verschil geen mening /neutraal: Hij geeft aan dat hij de 'geen mening' knop al wel in het begin had gezien, maar dat hij er bewust voor heeft gekozen deze niet te gebruiken. Bij 'geen mening' heb je volgens hem niet over een stelling nagedacht. "Ik vind eigenlijk dat je niet 'geen mening' kan hebben. Je hebt overal een mening over, maar dat kan wel van dingen afhangen." Hij zou in plaats van 'geen mening' liever een 'reken deze niet mee' knop hebben.

Bij 'neutraal' zou het voor hem beide kanten op kunnen gaan, afhankelijk van meer context.

- Partijen: Hij vond dit scherm wel duidelijk, maar hij kende heel veel lokale partijen niet. Hij geeft aan dat hij hier 'ik weet het niet' in had kunnen vullen, maar dat hij nu op de naam is afgegaan. Hij heeft niet voor 'ik weet het niet' gekozen, omdat de vraag is hoe waarschijnlijk het is of hij er op gaat stemmen. Hij geeft aan dat hij nooit op een partij zal stemmen die hij niet kent. Hij geeft aan dat hij van die lokale partijen even zou willen zien waar ze voor staan. Dat was handig geweest zegt hij.

Hij vindt het niet per se nodig dat je een partij beoordeelt op een schaal van 1 tot 10, maar het was voor hem ook handig geweest als hij belangrijke partijen gewoon aan kon klikken.

- Resultatenschermbalk: Hij geeft aan dat hij dit wel een redelijk helder figuur vindt, hij heeft dit ook al vaker gezien. Wat hem wel opviel is dat de uitleg verschuift op een bepaald moment. "Ineens verschuift dat. Dat vind ik gek. Ik weet nu ook niet meer wat daar net stond. Laat me dan desnoods dat zelf aan klikken. Of laat dat niet zien."

Overall vindt hij het scherm er niet heel mooi uit zien, maar hij vindt het wel duidelijk.

Hij zegt dat hij de rechterbalk naast het assenstelsel met de analysemogelijkheden een gek ding vindt. Hij vindt het gek dat je op die balken kan klikken.

- Analysemogelijkheden: Hij merkt op dat hij het selecteren van de thema's graag anders had gezien: "ik kan niet zeggen dat ik dingen niet belangrijk vind, maar ik heb wel misschien een soort van verhouding van dingen die ik belangrijk vind. Ik zou dan liever hebben dat ik die dingen in volgorde kan slepen of zo weet je wel.. dat zou misschien nog wel handig zijn."

De optie positie per stelling vindt hij chaotisch: "En dit.. dit vind ik chaos. (...) het is wel duidelijk, maar dit viel me pas later op. Ja ik weet niet.. nu gaan ze het per stelling doen. Zouden ze niet op thema bouwen en wonen kunnen doen? Iets behapbaarder maken." Hij vindt het niet fijn dat hij nu nog een keer door alle stellingen heen moet gaan. "Ik vond het wel verhelderend ergens, maar niet heel prettig werken. Ik moest alles los aanklikken en ik had dan liever gehad dat alle stellingen onder elkaar stonden en dat ik het dan in een keer zag. Ik moest nu gewoon te veel klikken."

Hij maakt de vergelijking met een stemhulp die hij voorgaande jaren al eens heeft ingevuld, dat je bij die stemhulp heel makkelijk een duidelijk overzicht krijgt van de partijen en hun mening. "Je zag volgens mij alle partijen en alle stellingen en dan zag je per hokje dan.. zag je of ze het eens waren of niet eens, je zag of ik het er mee eens was of niet eens.. én je zag meteen in drie regels hun mening daarover. Dus dan kon ik heel gericht gewoon de partijen die ik dan overwoog, dat lijstje afgaan en kijken waar het niet matchte en waarom het dan niet matchte. Dat vond ik best handig." Omdat hij de toelichting van de partijen niet heeft gezien laat ik hem zien dat dit kan. Hij vraagt gelijk of hij in dit overzicht nog een partij erbij kan zetten. Ik zeg dat dit niet kan, en hij vindt dit jammer. "Dat zou ik dan echt ideaal vinden." Dan kan hij dus bijvoorbeeld van vier partijen de toelichtingen vergelijken. Hij vindt dit overzicht nu wel handig, maar hij vond het wel onduidelijk: "Dit is wel handig. Maar ik vond dit ook wel bijzonder onduidelijk overigens. Ik werd op geen enkele manier getriggerd om hierop te klikken."

Hij ziet de toelichting en geeft aan wat hij bedoelt, maar dan graag van meer partijen bij elkaar. In het D66 scherm ziet hij bij een stelling twee toelichtingen staan: een algemene toelichting en een toelichting uit het verkiezingsprogramma. "Dat vind ik dan wel weer gek. Ik zou niet weten waarom je dan twee dingen doet."

Hij geeft aan dat hij het handig zou vinden dat in het deel partijen opgeslagen zal worden bij welke partijen hij meer dan 5 heeft ingevuld, of (zie partijen) de partijen die hij heeft aangeklikt. Dan zou hij bij het resultatenschermbalk gelijk dit lijstje partijen kunnen zien en onderling met elkaar kunnen vergelijken. Hij ziet het als volgt voor zich: "Ik zou het liefst aan het begin (het assenstelsel) gewoon een knop willen hebben dat ik dat dus kan zien. Zie nu de achtergrond, vergelijk met je eigen dingen, zoiets."

- Politieke kennis en Utrechtse politiek: Hij geeft aan dat hij nu iets meer een idee heeft wat er nu in de Utrechtse politiek speelt. Hij mist wel wat onderwerpen over de zorg, of specifiek wat onderwerpen die van de overheid naar de gemeente gaan. Dat kwam er nog niet helemaal uit zei hij. "Dus ik miste daar wat van. Maar ik heb wel een iets beter beeld gekregen.."

Hij vindt dat zijn positie in het politieke landschap duidelijk is geworden, maar dat hij alsnog niet zo goed weet waar de lokale partijen voor staan. "Ten opzichte van de partijen die ik al ken weet ik wel beter waar ik nu sta."

- Aanbevelingen: Hij vindt het niet zo'n mooie site. Nu hij erover nadenkt vraagt hij zich af of voor iedereen de stellingen duidelijk zijn. "Het was wel duidelijk, maar weet je ik begrijp sommige dingen al niet.. als je dan helemaal niet opgeleid bent hoe zit het dan?" Hij zou het interessant vinden of Kieskompas daar voldoende over nagedacht heeft, of de site B1 niveau is. Hij bedoelt hiermee de stellingen. Hij voegt hieraan toe dat hij nog wel een beeld kan vormen bij termen als progressief en conservatief, maar dat hij kan geloven dat niet iedereen dat snapt. Ik laat hem zien dat je op de term kan klikken voor uitleg. Deze uitleg vindt hij handig, maar hij vindt het niet handig dat dit niet aangegeven wordt. "Dat vind ik dan nog wel een punt. Ze moeten er i-tjes of zo bij zetten. Zodat je weet er is meer informatie te vinden. Een soort algemeen icoon dat overall terugkomt dat je weet dat er meer informatie te vinden is. Hij ziet nu pas dat je in het assenstelsel al op de functie vergelijk partij met uw antwoorden kan klikken. Ik vertel hem dat je dit ook bij de uitleg kan lezen. Hij vindt dat die uitleg dan moet blijven tot je het actief weg kan klikken. "Ik denk dat het heel goed opgelost kan worden met een i-tje, zo'n algemeen icoon voor meer informatie."

Hij vraagt zich nog af of Kieskompas ook goed werkt op een tablet, omdat hij aangeeft dat hij dit normaal gesproken op een iPad had ingevuld. Hij vraagt zich af of de weergave wel goed zou werken op een tablet of mobiel.

- Motivatie: Hij is niet anders tegen het stemmen gaan kijken, hij voelt zich nu wel wat gemotiveerder omdat hij nu tijd erin heeft gestoken. Maar hij voelt zich niet gemotiveerder door Kieskompas, hij was al gemotiveerd en daarom heeft hij er tijd in gestoken.

Voordat hij gaat stemmen zou hij nog een andere stemhulp invullen. “Meestal vul ik er wel twee in, ik ben er toch nooit zo van overtuigd dat ze volledig onafhankelijk van elkaar zijn.” Voor de landelijke verkiezingen zou hij nu nog debatten kijken, maar voor de gemeenteraadsverkiezingen zou hij dat niet doen.

Reden gebruik Kieskompas	Uitzoeken waar ik op moet gaan stemmen
Inzicht in standpunten vergroot	Mee eens
Begrip politieke kwesties	Niet mee eens
Motivatie verdere verdieping in politiek	Mee eens
Het gebruik van Kieskompas	Heeft mijn partijvoorkeur bevestigd

Participant 16 – vrouw, 24 jaar

Duur: 00:38:10

Datum: 10-03

Locatie: Bij de participant thuis in de woonkamer, hierbij was participant 15 aanwezig. Zij is hier niet door afgeleid.

Interesse in de politiek: Veel interesse

Hoe zeker weet u al op welke partij u gaat stemmen: Ik weet helemaal nog niet op welke partij ik ga stemmen.

1 Links-rechts 10: 3

1 Conservatief-progressief 10: 5

Versie Kieskompas: Versie B

Beginscherm

De participant moet 2x op start klikken voor ze naar het volgende scherm gaat, maar ze maakt hier geen opmerking over.

Inleidende vragen

Ze heeft hier geen opmerkingen over, maar is verrast dat ze nadat ze op ga verder heeft geklikt direct de eerste stelling krijgt: “Oh nu komen de stellingen.”

Stellingen

Bij stelling 3 over de verbreding van de A27 geeft ze aan dat ze niet weet of er op dat stuk vaak file staat. Ze twijfelt tussen de optie ‘niet mee eens’ en ‘neutraal’, maar ze kiest voor ‘neutraal’. “Daar zou ik me meer in moeten verdiepen.”

Bij stelling 5 (weren van vervuulende auto’s) kiest ze voor ‘neutraal’ zonder hier een toelichting voor te geven.

Bij stelling 6 (leefbaarheidsbudget) weet ze niet wat het leefbaarheidsbudget inhoudt. “over leefbaarheid? Dat het leuk is? Dat het goed is?” Ze kiest voor ‘neutraal’, omdat ze niet weet wat het inhoudt.

Bij stelling 9 (belasting voor huiseigenaren) weet ze niet wat de OZB inhoudt: “Daar weet ik ook eigenlijk niks van af.” Ze kiest voor ‘mee eens’, omdat ze het belangrijk vindt dat mensen huizen blijven kopen.

Bij stelling 10 (polder Rijnenburg) kiest ze voor ‘neutraal’ omdat ze niet weet waar polder Rijnenburg is.

Bij stelling 12 over de fietsbrug kiest ze voor ‘neutraal’: “Ik zou niet weten waarom niet, maar ook niet waarom wel. Dus ik ben ‘neutraal’.”

Bij stelling 15 (afvalstoffenheffing) weet ze het niet, ze kiest voor ‘neutraal’.

Bij stelling 21 (armoedebestrijding) geeft ze aan dat ze niet weet hoe de armoede is in de gemeente Utrecht, maar moet die volgens haar blijkaar bestreden worden. Ze kiest voor ‘mee eens’.

Bij stelling 25 (afschaffen erfpacht) over de erfpacht zegt ze na het voorlezen van de stelling direct “Ah dat zou ik niet weten” en ze klikt daarna op ‘neutraal’.

Stelling 27 (circussen met dieren) leest ze in eerste instantie verkeerd, ze dacht dat zowel circussen als dieren niet meer toegelaten mogen worden in Utrecht. Ze verbetert zichzelf dat er circussen *met* dieren staat.

Partijen

Ze leest de titel voor en begint met invullen.

Bij de Basis Inkomen Partij zegt ze dat ze die niet kent. Ze vraagt zich af wat die partij daarmee bedoelt. Ze zegt dat ze voor neutraal kiest en vult 5 in.

Twee partijen later scrolt ze naar boven en ziet ze ‘ik weet het niet’ en ‘geen mening’: “Oh wacht, er staat ook ‘ik weet het niet’.” Ze verandert haar antwoordopties van BIP en Ons Utrecht van 5 naar ‘ik weet het niet’.

Wanneer ze alle antwoorden heeft ingevuld ziet ze de sla over knop en leest ze de toelichting dat deze antwoorden niet van invloed zijn op haar positie. Ze zegt dat ze dat beter van te voren had kunnen lezen en dat ze dan de vragen misschien had over geslagen.

Resultatenscherm

Wanneer ze haar resultaat bekijkt zegt ze “Verrassing, haha.” Ze leest vervolgens de instructie maar deze schiet weg. “Oh, huh?” Ze ziet dat ze thema’s kan selecteren. Ze zet economie op onbelangrijk en herberekent haar positie. Ze zoekt waar ze staat in het assenstelsel: “Dus nou.. oh daar! Ik moet op de SP stemmen. Nou ja dat moet niet.. of op de Christen Unie haha.”

Ze vraagt aan mij of ze nog iets moet doen. Ik zeg haar dat ze dat moet doen als ze dat normaal gesproken ook zou doen. Ze zegt "Nee" en op dat moment komt de vragenlijst in beeld. Ze schrikt hiervan: "Oh, help nee wat heb ik gedaan? Ik heb iets.." Ze leest de eerste vraag en klikt de vragenlijst weg. Ze zegt dat ze normaal gesproken nu klaar was geweest. Maar dan valt haar opeens positie per stelling op. Ze klikt hierop. "Oh dan kun je nog gaan kijken waarin je verschilt." Ze vindt het fijn dat de stellingen per thema aangeklikt kunnen worden. Ze klikt op een stelling en de as waarop de antwoorden worden weergegeven verschuift van horizontaal naar verticaal. Ze snapt niet waarom dat zo gebeurt: "Huh, waarom draait ie nou?" Ze komt er achter dat ze het thema mobiliteit niet belangrijk vindt, en zet deze uit bij haar politieke landschap. Haar positie verandert en ze zit nu erg dicht op de D66. Ze concludeert dat ze vooral naar D66 aan het kijken is, omdat ze daar dicht bij zat in het politieke landschap. Ze komt erachter dat ze bij de onderwerpen die haar interesseren ze goed met D66 overeenkomt.

Ze geeft aan dat ze klaar is.

Nagesprek

Ze vond het leuk om aan het onderzoek mee te doen. Ze geeft aan dat ze Kieskompas op dezelfde manier ingevuld heeft als hoe ze dat alleen zou doen. Wat ze misschien anders zou hebben gedaan is dat ze dingen aan haar vriend zou vragen als ze bijvoorbeeld iets niet snapte.

- Beginpagina en inleidende vragen: Het beginscherm vond ze duidelijk, maar ze merkte op dat ze twee keer op start moest klikken: "Toen ik de eerste keer op start drukte gebeurde er niks. Dus toen dacht ik 'huh?' en toen klikte ik nog een keer en toen deed ie het wel." Ze geeft aan dat ze de ondertitel niet had gelezen, de tweede keer deed ze dit wel omdat ze dacht dat ze misschien iets had gemist waardoor hij het niet deed.

De inleidende vragen vond ze duidelijk en concreet.

- Stellingen: Over de stellingen geeft ze aan dat ze deze soms wat vaag vond, omdat ze dan niet wist waar het over ging. Als voorbeeld noemt ze de stelling over de fietsbrug en de stelling over de afvalstoffenheffing.

Ik vraag haar waarom ze dingen die ze niet begreep, bijvoorbeeld polder Rijnenburg, niet heeft opgezocht op internet. Ze reageert als volgt: "Nee ik heb dat niet gedaan, omdat jij er bij zat." Maar ze geeft vervolgens aan dat ze wanneer ze alleen was het ook niet had opgezocht. De polder had ze niet opgezocht, maar het leefbaarheidsbudget had ze misschien wel opgezocht omdat ze denkt dat ze het wel een belangrijk onderwerp vindt. Ze zou het handig vinden als er een uitleg bij zou staan wat er met zulke onderwerpen bedoeld wordt. Ze geeft een voorbeeld: "De leefbaarheid is dit en dit.. gewoon in een paar woorden."

- Verschil geen mening / neutraal: Ze heeft geen een keer op 'geen mening' geklikt, en geeft aan dat ze de knop wel had gezien maar hier expres geen gebruik van heeft gemaakt. "Je hebt altijd wel een mening. Dus soms ben ik neutraal, omdat ik dan niet goed weet waar het over gaat. Als iemand het mij dan uitlegt zal ik wel een mening vormen." Wat haar betreft mag de hele 'geen mening' knop weg. Het zou dan fijn zijn als er wat meer informatie bij staat. Ze geeft aan dat ze dan waarschijnlijk op een andere antwoordoptie geklikt had dan 'neutraal'.

- Partijen: Ze geeft aan dat ze dit lastig vond om in te vullen, omdat ze bij de landelijke partijen wel een beeld heeft van waar de partijen voor staan maar dat niet goed weet voor de lokale partijen. Ze maakt een opmerking over het interface van dit scherm en de antwoordopties: "Omdat dat streepje hier staat, en daarna komt 'ik weet het niet' en 'geen mening' of zo. Toen dacht ik wel.. daar kwam ik ook pas later achter dat die er was. Toen ik even naar boven scrolde dacht ik dit streepje betekent ook wel iets raars of zo." Toen ze dit doorhad had ze op 'ik weet het niet' geklikt als ze de partij niet goed kende. Ze vindt het een raar scherm, dat het opeens tussendoor komt. Nu ze er zo over nadent vindt ze het niet heel erg dat dit scherm tussendoor kwam, omdat ze zich realiseerde dat onderaan staat dat deze antwoorden niet meetellen voor haar positie.

- Resultatenscherm: Het resultatenscherm vond ze wel duidelijk. "Ik moest wel heel even denken, maar na een paar seconden snapte ik wel hoe het zat. (...) ik moest wel even denken van o ja deze stip ben ik. Maar dan vind ik het wel heel overzichtelijk."

Haar resultaat op zich vindt ze anders dan ze had verwacht. Ze had verwacht iets hoger uit te komen, wat meer bij Groen Links en Student & Starter in de buurt. Ze geeft aan dat haar eerste indruk was dat ze helemaal niet op D66 wilde stemmen. "Toen dacht ik naja even kijken naar de standpunten. Dat duurde ook wel even voordat ik dat gevonden had. Want ik dacht ik ben klaar en ineens dacht ik waarin verschillen ze dan."

- Analyse mogelijkheden: Over positie per stelling zegt ze dat ze het fijn vindt dat de stellingen per categorie zijn ingedeeld. Ze vindt het wel raar dat de lijn verandert van links naar rechts en van progressief naar conservatief (horizontaal naar verticaal). Ze geeft aan dat ze het wel kan vinden.

Omdat ze aangeeft dat ze nu nog wel graag zou willen weten waarom D66 een bepaald standpunt heeft, laat ik haar zien dat ze op het logo van D66 kan klikken. "O ja! Dat wist ik.. ik heb deze al wel eens eerder ingevuld en toen heb ik hier wel op gekeken. (...) Want dan hebben ze ook een toelichting." Ze klikt op toelichting bij een stelling en ze geeft aan dat ze dit handig vindt. "Oh dit is wel fijn, dat had ik wel duidelijker willen weten want dan had ik dat ook even gelezen." Ze leest wat toelichtingen en concludeert voor haarzelf het volgende: "Nee dit vind ik wel heel fijn, dit had ik wel eerder.. duidelijker willen weten." Ze vraagt zich af of ze het had kunnen lezen dat dit kon. "Stond het misschien hier boven nog wel ergens van klik op de partijen om..?" Ik vertel haar dat dit in de instructie stond wanneer het resultatenscherm zich opent. Ze zegt dat ze deze uitleg niet had gezien. Ze vraagt waarom de instructie weggaat. Ze geeft aan dat ze wel zag dat de tekst wegging, maar dacht dat dit kwam doordat ze met haar muis erover heen ging. Ze geeft een verklaring waarom ze de tekst niet had gezien: "Want ik merk ook in het begin.. ben je gewoon heel benieuwd, of tenminste ik, ik was heel benieuwd of.. waar ik zat. Dus ik keek alleen maar naar die cirkel en dan 'oh' welke partijen daar zaten. Dus ik heb die instructie helemaal niet gelezen."

Ze vindt dat je bij positie per stelling op zich de partijen onderling wel met elkaar kan vergelijken, maar dat ze bij zichzelf al merkte dat ze vooral naar één partij, D66, keek. De vergelijkingsmogelijkheid kan beter geeft ze aan. Ze zou liever de toelichting van partijen in één overzicht zien. "Dat je bijvoorbeeld een aantal kan kiezen en dat dat dan onder mekaar onder die stelling staat.. hun toelichting."

- Politieke kennis en Utrechtse politiek: Ze geeft aan dat ze een beter beeld heeft wat er allemaal speelt in de Utrechtse politiek: "Ja, wat allemaal belangrijk is en waar de gemeente allemaal over gaat." Ze had graag wat concretere vragen over de zorg gehad, omdat dat op haar erg van toepassing is.

Ze geeft aan dat ze haar positie in het politieke landschap op dit moment beter gebruikt. De positie is duidelijker geworden voor haar.

- Aanbevelingen: Ze geeft aan dat ze graag zou willen dat de uitlegtekst op het resultatenscherf langer zou blijven staan. Wat ze ook handig zou vinden is bij het partijen scherm, dat ze dan niet constant naar boven hoeft te scrollen om te zien welk getal bij welk bolletje hoort. "Op zich is wel duidelijk waar het midden is, maar toch niet helemaal. Ik merkte dat ik toch even ging checken. Misschien nog even aan de onderkant neerzetten."

- Motivatie: Ze is niet anders tegen het stemmen aan gaan kijken, omdat ze toch al wel zeker wist dat ze zou gaan stemmen. Ze geeft ook aan dat ze Kieskompas sowieso al in wilde gaan vullen, ook als ik haar niet had benaderd voor het onderzoek. Voordat ze gaat stemmen zou ze Kieskompas of StemWijzer op een ander moment (nog) een keer gaan invullen. Ze zou het liever overdag nog een keer willen bekijken, en dan met name toelichtingen van partijen. Ze zou ook een andere stemhulp in willen vullen omdat dan net weer andere stellingen naar boven komen volgens haar.

Reden gebruik Kieskompas	Uitzoeken waar ik op moet gaan stemmen
Inzicht in standpunten vergroot	Niet mee eens
Begrip politieke kwesties	Niet mee eens
Motivatie verdere verdieping in politiek	Mee eens
Het gebruik van Kieskompas	Heeft mijn partijvoorkeur bepaald

Participant 17 – man, 31 jaar

Duur: 00:43:05

Datum: 11-03

Locatie: Bij de participant thuis in de woonkamer. Participant 18 was in dezelfde kamer aanwezig, maar ging televisie kijken zodat ze niet kon horen wat participant 17 zei tijdens het nagesprek.

Interesse in de politiek: niet veel, niet weinig interesse

Hoe zeker weet u al op welke partij u gaat stemmen: Ik twijfel nog tussen enkele partijen, namelijk: VVD en D66

1 Links-rechts 10: 7

1 Conservatief-progressief 10: 6

Versie Kieskompas: Moederversie

Beginscherf

Hij moet twee keer op start klikken omdat het scherm vernieuwt maar hij maakt hier geen opmerking over.

Inleidende vragen

Wanneer hij zijn geboortjaar moet selecteren vraagt hij "Waarom kan ik dat niet gelijk invoeren?"

Hij twijfelt nog tussen enkele partijen, namelijk: VVD en D66. Hij geeft aan dat hij benieuwd is wat er uit de test komt en dat hij zich daar waarschijnlijk wel door gaat laten leiden.

Stellingen

Bij stelling 1 (prostitutie Hardebollenstraat) kiest hij voor 'neutraal', omdat het hem niet zo veel uit maakt.

Bij stelling 5 (weten van vervuilende auto's) vraagt hij zich af welke auto's met Diesel Euro 3 en Benzine Euro 0 worden aangeduid: "Het is me niet helemaal duidelijk wat er met deze vraag bedoeld wordt. In ieder geval wat Diesel Euro 3 en Benzine Euro 0 inhouden. Maar ik ga toch voor 'neutraal'." Hij klikt op 'neutraal'.

Bij stelling 7 (slopen sociale huurwoningen) klikt hij direct na het lezen van de stelling op 'neutraal' en zegt hij hierbij dat hij geen idee heeft.

Over stelling 8 (welzijnswerk) zegt hij dat hij hier niet echt een mening over heeft en klikt hij vervolgens op 'neutraal'.

Bij stelling 10 (polder Rijnenburg) kiest hij voor 'geen mening', omdat hij aangeeft niet te weten waar polder Rijnenburg is.

Bij stelling 12 (fietsbrug) kiest hij niet direct een kant, maar ligt het eraan hoeveel geld de gemeente dan investeert. Hij kiest voor 'neutraal'.

Bij stelling 16 (kunst en cultuur) kiest hij voor 'neutraal' nadat hij de stelling heeft voorgelezen. Hij geeft geen toelichting.

Bij stelling 17 (belastingverhoging milieumaatregelen) noemt hij argumenten voor beide kanten van de stelling. Hij maakt geen keuze in welke kant hij op gaat en kiest voor 'neutraal'.

Bij stelling 18 (energiebesparende maatregelen) maakt hij een opmerking over de formulering van de stelling. Hij geeft aan dat hij niet vindt dat de gemeente bedrijven mag *dwingen*, maar mag *stimuleren*. Omdat dwingen in de formulering staat kiest hij voor 'neutraal'.

Bij stelling 25 (afschaffen erfpacht) geeft hij aan dat hij hier geen mening over heeft. Hij klikt op 'geen mening'.

Bij stelling 26 (verplichte bouwvergunning) maakt hij de redenering dat de vergunning niet per se afgeschaft moet worden. Hij kiest voor 'neutraal'.

Bij stelling 27 (circussen met dieren) kiest hij voor 'neutraal', omdat hij wat nuance in de stelling mist denk ik. Hij geeft als toelichting: "Het ligt er maar net aan hoe die dieren behandeld worden."

Bij stelling 28 (hondenbelasting) merkt hij op dat hij niet weet hoeveel de hondenbelasting op dit moment is en hoeveel dat oplevert. Hij kiest voor 'geen mening'.

Partijen

Hij begint met het invullen van de antwoorden zonder de titel voor te lezen. Hij merkt het volgende op: "Dit soort vragen is toch een beetje meer op gevoel, en wat je gewend bent denk ik. En wat in hun voorgaande verkiezingen naar voren is gekomen." Hij geeft aan dat hij meestal niet voor extreme getallen gaat en vult geen uitersten in.

Bij enkele lokale partijen kiest hij voor 'ik weet het niet' of 'geen mening'. Hij geeft aan dat hij vrij weinig van de lokale partijen af weet of niet weet wat ze doen.

Resultatenscherf

Hij bekijkt zijn resultaat en zegt: "Goh dat is wel grappig." Hij leest de instructie niet hardop, ik vraag me ook af of hij de instructie gezien heeft.

Hij bekijkt de optie om thema's te selecteren en zet drie thema's op onbelangrijk en herberekent zijn positie. Hij merkt op: "Ja dan zit ik alweer wat meer in het midden."

Hij klikt op positie per stelling en op dat moment komt de pop-up vragenlijst in beeld. Hij wordt hierdoor verrast. "Waarom komt dit nou opeens?" Hij leest de eerste vraag en begint met het beantwoorden van de vragen.

- Vragenlijst: Bij het beantwoorden van de vraag over of zijn inzicht in de standpunten van de partijen vergroot is geeft hij aan dat dit niet het geval is. "Het werd niet per se per partij duidelijk wat zij nou vonden."

Nadat hij de vragenlijst heeft ingevuld klikt hij het pop-upscherf weg. Hij vraagt aan mij of dit het was, of dat hij nog verder moet kijken. Ik geef aan dat hij nog verder mag kijken als hij dat normaal ook zou willen doen.

Hij klikt een thema aan bij positie per stelling en bekijkt enkele stellingen. Hij klikt vervolgens op overige functies en merkt het volgende op: "Ik zou het niet printen.. maar als ik het plaatje op kan slaan?" Hij klikt op de rechtermuisknop en kijkt of dit kan. Hij besluit een screenshot te maken, omdat hij dat normaal gesproken ook zou doen. Hij geeft aan dat hij klaar is.

Hij merkt op dat de vragenlijst die in beeld kwam eigenlijk te vroeg kwam, omdat hij daarna pas zag dat je je antwoorden per stelling kan bekijken en vergelijken met partijen. Nadat hij dat gedaan had vond hij dat zijn inzicht in de standpunten wel iets vergroot is.

Nagesprek

Hij vond het prima om aan het onderzoek mee te doen, maar vond dat hij wel even moest wennen om hardop te denken. Hij geeft aan dat hij nu wel iets beter heeft nagedacht. Wanneer hij alleen was geweest was hij er sneller door heen gegaan.

- Beginpagina en inleidende vragen: Het viel hem op dat nadat hij zijn gemeente had geselecteerd, het scherm ververst. Hierdoor werkte het niet toen hij de eerste keer op start klikte. Hierdoor moest hij nog een keer op start klikken.

Hij maakt een opmerking over het selecteren van zijn wijk: "Ik denk dat het makkelijker is om je postcode in te vullen. (...) Ik denk niet dat iedereen precies weet waar die wijkgrenzen liggen."

- Stellingen: Hij geeft aan dat de stellingen duidelijk waren. "Goed dat er een groot lettertype is gekozen. En lekker grote knoppen, dan kun je niet op verkeerde knoppen klikken."

- Verschil geen mening / neutraal: Hij geeft aan dat hij niet echt duidelijk het verschil tussen 'geen mening' en 'neutraal' begreep. Volgens hem was dat soms om het even. Hij maakte wel het onderscheid of hij over een stelling echt geen mening had (geen mening) of dat hij afwegingen bij een stelling had en dat die afwegingen op neutraal uit kwamen.

Hij geeft aan dat hij dingen die hij niet kende of begreep, bijvoorbeeld polder Rijnenburg (stelling 10), normaal gesproken zou hebben opgezocht maar daar nu niet aan heeft gedacht. Hij geeft aan dat hij het in dit geval handig zou vinden als er bijvoorbeeld een kaartje bij zou staan. Ook zou hij toelichting handig vinden bij sommige stellingen: "Een meer informatie-knopje zou wel handig zijn."

- Partijen: Dit scherm vond hij prima, hij vond het handig dat de grotere partijen bovenaan staan. "Al zou ik me misschien zelf eerst nog wat meer verdiepen wat dan de plannen zijn van de partijen, voor ik dit echt kan zeggen." Hij geeft aan dat hij het wel handig zou vinden als er bij elke partij een soort toelichting, in de vorm van een paar speerpunten, zou staan: "En misschien zou het toch.. als je een partij helemaal niet kent, een klein stukje een soort informatie-knopje van 'deze partij staat voor...' misschien een paar punten dan." Hij geeft aan dat hij soms gewoon af gegaan is op de titel, omdat hij de partijen niet kende.

- Resultatenscherf: Wat zijn uitslag betreft was hij wel verrast: "Wel apart.. ik schrok wel een beetje dat ik zo ver van de VVD af zat." Op dat moment schuift de instructie weer weg en hij maakt hier een opmerking over: "Oh en dat vond ik ook niet heel handig. Er stond iets en dat klapte weg. En dat kon ik niet meer terug halen dus ik wist niet meer wat daar stond." Dat vond hij niet helemaal duidelijk. Hij zou het fijn vinden als hij de tekst weer zou kunnen uitklappen.

- Analyse mogelijkheden: Hij vond het goed dat Kieskompas vraagt welke thema's hij belangrijk vindt. Hij maakt hier een opmerking over het interface van dit scherm. "Ik zou het handig vinden als elke keer als je op een knopje drukt, ik zou het ook leuk vinden om te zien, wat dat dan met je keuze doet. (...) en niet per se met één knop die alles.." Hij zou het dus fijn vinden als zijn positie direct herberekend wordt wanneer hij een thema op nee zet, in plaats van dat dit allemaal in één keer

gebeurt. Op dit moment laat hij ook pas merken dat hij begrijpt dat hij de rode stip is. Hij gaat met zijn muis over de logo's van D66 en SP en merkt op dat er niks in beeld komt (een persoon of de partij naam) wanneer hij met zijn muis over de stip gaat. "O ja, aha oké dit is mijn target zeg maar."

Hij merkt op dat hij het gek vond dat toen hij op positie per stelling klikte de vragenlijst opeens in beeld kwam. "Want ik was nog helemaal niet echt klaar hier mee." Hij vond het onlogisch dat hij op een tab klikt en dat de vragenlijst op dat moment naar voren komt. Ik vertel hem dat dit niet door hem kwam, maar dat de vragenlijst na een X aantal seconden in beeld komt. Hij vraagt mij waarom dat zo is. Ik zeg hem dat ik dat niet precies weet. De participant geeft aan dat hij het een onlogisch moment vindt dat de vragenlijst op dat moment in beeld komt.

Hij klikt op een gegeven moment zelf op het logo van de VVD en merkt op dat je de toelichting kan lezen. "Ik was nu meer bezig denk ik met het er over nadenken dan.. ik denk dat als ik in m'n eentje zou zitten meer wat rond zou klikken." Nu hij dit weet vindt hij het wel handig. Hij zou het leuk vinden als hij zijn antwoorden na het lezen van toelichtingen nog aan zou kunnen passen en dat hij dan kan zien wat dit met zijn positie doet. Hij merkt op dat hij de dubbele toelichting (voor verkiezingsprogramma en gewone toelichting) wel verwarrend vindt.

Hij voegt hieraan toe dat hij het onhandig vindt dat je in twee gebieden kan scrollen op de pagina van de partij.

Hij vindt dat je partijen onderling alleen op het laatste moment goed kunt vergelijken (bij positie per stelling). Tijdens de test vindt hij dat dit niet kan.

- Politieke kennis en Utrechtse politiek: Hij geeft aan dat hij nu misschien nog voor een paar onderwerpen zou gaan kijken wat het precies inhoudt, bijvoorbeeld de nieuwe woningen bouwen in polder Rijnenburg. Hij geeft aan dat hij van te voren niet echt een beeld had over de onderwerpen die aan bod zouden komen. Wat hij voor zichzelf altijd wel belangrijk vindt is 'het financiële plaatje'. "Wat de plannen zijn voor meerdere jaren, maar misschien is dat meer landelijke politiek met belastingen en zo."

- Aanbevelingen: Hij noemt geen extra aanbevelingen meer, maar geeft aan dat hij dat tijdens het nagesprek al wel allemaal genoemd heeft.

- Motivatie: Hij geeft aan dat hij wel iets anders tegen het stemmen aan is gaan kijken. "Ja eigenlijk wel, zeker als je er niet zo mee bezig bent en je gaat je er toch even een beetje in verdiepen wat er inderdaad speelt en wat partijen hierover te zeggen hebben word je toch wel weer echt even getriggerd om hier even over na te denken."

Hij geeft aan dat hij voordat hij zou gaan stemmen nog een andere stemhulp in zou vullen of Kieskompas nog een keer zou gaan bekijken, en met name toelichtingen zou gaan bekijken. Ook zou hij van een paar partijen nog de standpunten bekijken. Dit zou hij doen door de websites van de partijen te raadplegen.

Reden gebruik Kieskompas	Uitzoeken waar ik op moet gaan stemmen
Inzicht in standpunten vergroot	Niet mee eens
Begrip politieke kwesties	Niet mee eens
Motivatie verdere verdieping in politiek	Mee eens
Het gebruik van Kieskompas	Heeft me aan het twijfelen gebracht over mijn partijvoorkeur

Participant 18 – vrouw, 26 jaar

Duur: 00:50:32

Datum: 11-03

Locatie: Bij de participant thuis in de woonkamer. In deze kamer zat participant 17 achter zijn laptop te werken, hij had al meegedaan aan het onderzoek. Participant 18 wordt in het nagesprek één keer afgeleid, op het moment dat participant 17 weg moet en ons gedag zei.

Interesse in de politiek: Niet veel, niet weinig interesse.

Hoe zeker weet u al op welke partij u gaat stemmen: Ik weet helemaal nog niet op welke partij ik ga stemmen.

1 Links-rechts 10: 4

1 Conservatief-progressief 10: 7

Versie: Versie D

Beginscherm

De participant moet twee keer op start klikken omdat het scherm vernieuwde. Ze maakt hier geen opmerking over.

Inleidende vragen

Ze selecteert haar hoogst behaalde opleiding (WO bachelor).

Stellingen

Bij stelling 6 (leefbaarheidsbudget) geeft ze aan dat ze geen idee heeft hoe het leefbaarheidsbudget op dit moment is. Ze kiest voor 'niet mee eens', omdat ze niet vindt dat het budget afgeschaft moet worden.

Bij stelling 7 (slopen sociale huurwoningen) geeft ze aan dat ze benieuwd is naar het doel van dit standpunt: "Het ligt er aan wat dan het doel is. Als er goeie nieuwe voor terugkomen.." Ze doet een aanname: "Ik neem aan dat het ten koste gaat van sociale huurwoningen en dan ben ik het er niet mee eens." Ze klikt op 'niet mee eens'.

Bij stelling 8 (welzijnswerk) geeft ze aan dat ze niet weet wat er bedoeld wordt met welzijnswerk. Ook merkt ze op dat ze nu pas het verschil ziet tussen 'neutraal' en 'geen mening'. Ze zegt dat ze nu graag gebruik van Google zou willen maken en ik zeg dat dit mag. Ze zoekt op wat welzijnswerk is. "Ik wil gewoon even een definitie van welzijnswerk weten." Ze concludeert dat ze niet op welzijnswerk wil bezuinigen en klikt vervolgens op niet mee eens. Maar omdat de stelling als volgt luidt: Op welzijnswerk mag *niet* worden bezuinigd, heeft ze voor haar redentatie de verkeerde antwoordoptie aangeklikt. Nu staat er namelijk dat er niet *niet* mag worden bezuinigd, er moet dus wel worden bezuinigd. Dit gaat echter recht tegen haar redentatie in, dus had ze op mee eens moeten klikken.

Stelling 9 (belasting voor huiseigenaren) vindt ze moeilijk: "Ik weet het eigenlijk niet zo goed. Ik kan daar nu gewoon nog geen mening over hebben." Ze klikt op 'geen mening'.

Bij stelling 10 (polder Rijnenburg) wil ze weten waar polder Rijnenburg ligt. Ze typt het in in Google. "Ik heb geen idee wat voor gebied dat is, maar ik vind het niet zo'n goed idee." Ze kiest voor 'niet mee eens'.

Bij stelling 14 (preventie overlast) kiest ze voor 'neutraal', omdat ze voor allebei iets kan voelen.

Na het lezen van stelling 17 (belastingverhoging milieumaatregelen) zegt ze dat ze niet zo goed snapt wat er hier bedoeld wordt. Ze kiest voor 'geen mening'.

Stelling 27 luidt als volgt: *Circussen met dieren moeten in Utrecht verboden worden*. De participant leest de stelling voor en zegt hier het volgende over: "Ja eigenlijk wel, ik hou niet zo van dieren in het circus." Ze is het dus eens met de stelling, maar ze klikt op 'niet mee eens'. Ze heeft de stelling dus verkeerd beantwoord.

Bij stelling 29 (gemeentelijke wietwekerij) kiest ze voor 'neutraal', omdat het haar niet uit maakt. Ze vindt dat voor beide kanten iets te zeggen is.

Partijen

Ze begint met antwoorden zonder dat ze de titel voorleest.

Halverwege het invullen vraagt ze zichzelf af of het er inhoudelijk om gaat. Ze heeft namelijk geen idee wat partijen willen. Ze kiest ervoor bij enkele lokale partijen die ze niet kent 'weet ik niet' in te vullen.

Resultatenscherf

Ze benoemt haar positie: links-progressief. "Best wel in het midden eigenlijk." Ze kijkt niet naar de instructie. Ze kijkt naar de thema's en zet het thema mobiliteit op nee. Ze herberekent haar positie en moet lachen. Ze kijkt nog een keer naar de thema's en zet er nog meer op onbelangrijk. Wanneer ze dit aan het doen is komt de vragenlijst in beeld. Ze is hier verrast door. "Ohh. Dat was best plots. Oké."

- vragenlijst: Ze leest de eerste vraag en gaat de vragen beantwoorden. Bij de eerste vraag twijfelt ze welke partij ze in moet vullen. Ze valt stil en ik vraag haar wat ze denkt. Ze geeft aan dat ze het vorige scherm niet heel goed heeft kunnen bekijken en dat ze nog steeds niet goed weet wat de partijen precies inhouden. Ze kiest voor Groen Links.

Wanneer ze de vragen beantwoord heeft merkt ze op: "Oh dat kruisje had ik waarschijnlijk al eerder kunnen gebruiken.."

Ze komt weer terug bij de thema's en gaat hier mee door. Ze herberekent haar positie: "Noch links noch rechts, ojee! Maar ik blijf toch een beetje aan de Christen Unie plakken."

Ze klikt op positie per stelling en bekijkt de stellingen die zij belangrijk vindt.

Ze klikt op Groen Links en ziet dat ze ook een toelichting kan lezen. Ze scrolt door de pagina en leest hier en daar een stelling en toelichting die ze belangrijk vindt. Daarna klikt ze het scherm weer weg.

Ze zet nog een thema op onbelangrijk en herberekent haar positie. Ze zegt hierbij "Nou het is wel duidelijk, het wordt de Christen Unie." Ze zegt dat ze klaar is.

Ik vraag haar of ze de vragenlijst had weg geklikt als ze het kruisje eerder had gezien. Ze geeft aan dat ze het kruisje al had gezien, maar dat ze er niet op durfde te klikken omdat ze bang was dat ze dan haar resultatenscherf kwijt zou zijn. Ze had niet door dat het een losse pop-up was.

Tijdens het invullen van de vragenlijst geeft ze aan dat haar inzicht in de standpunten van de partijen niet echt vergroot is, omdat Kieskompas hier volgens haar niet echt duidelijk in is. Ze zou graag een lijstje zien per partij wat belangrijk is voor hen.

Nagesprek

Ze vond het leuk om aan het onderzoek mee te doen, maar geeft aan dat ze er wel een beetje zenuwachtig van is geworden. Ze geeft aan dat ze de dingen die ze tijdens het invullen van de stellingen heeft opgezocht normaal ook zou opzoeken, maar dat ze het resultatenscherf normaal gesproken veel langer zou bekijken. "Ik zou naderhand nog wel een uurtje blijven rond surfen." Ze geeft hier al aan dat ze het overzicht dat ze van Groen Links heeft bekeken liever anders zou zien: "Ik zou best gewoon, gewoon tekst willen zien. En niet zozeer of ik het ermee eens ben of niet. Dan zou ik van een paar partijen waar ik nu een beetje bij in de buurt zit, zou ik van hun inderdaad gewoon willen weten waarom moet ik op jou stemmen want jij gaat hier en hier voor."

- Beginpagina en inleidende vragen: Ze vindt het een duidelijk, mooi en strak beginscherf. Ze vond het echter wel gek dat je twee keer op start moet klikken.

De inleidende vragen vond ze prima, maar ze weet niet zeker of ze de goede wijk heeft aangeklikt. Ze zou graag een wat specifiekere wijk aan klikken, ze vraagt zich af of mensen deze wijken wel kennen. Ze zou het ook handig vinden als ze haar postcode in kan vullen en dat Kieskompas dan berekent welke wijk het is. Ook twijfelt ze of ze haar hoogst genoten opleiding goed heeft ingevuld: "Bedoelen ze dan wat je hoogst behaalde diploma is of waar je.. op zich ben ik nu met een

master bezig en maakt dat voor mij niet zo heel veel uit.” Ze geeft aan dat ze haar hoogst behaalde diploma heeft ingevuld. Ze geeft aan dat ze het een mooie lay-out van de site vindt.

- Stellingen: Ze begreep de stellingen, maar heeft een opmerking over het aantal antwoordopties. “Ik zat wel te denken.. ik vind vijf inhoudelijk verschillende antwoorden.. volgens mij mag het best wel bij ‘eens’, ‘neutraal’ ‘niet eens’ blijven. Het wordt er daarna niet helderder op allemaal..” Ze merkte dat ze soms wel zat te twifelen of ze het er helemaal niet mee eens of gewoon niet mee eens was.

Inhoudelijk vond ze de stellingen op één na erg duidelijk. Stelling 17 over de milieumaatregelen vond ze niet helder: ze vraagt zich af om welke maatregelen het gaat, om hoeveel belastingverhoging het gaat en wie dat vervolgens moet betalen. Ze zou het handig vinden als hier een toelichting bij zou staan.

- Verschil geen mening / neutraal: Ze vertelt dat ze voor de optie ‘geen mening’ heeft gekozen als ze de stelling niet begreep. Ze koos voor ‘neutraal’ als ze weet dat er voor- en nadelen zijn bij een stelling, maar de afweging niet weet.

- Partijen: Ze vindt deze vraag “Echt complete nonsens (...) van deze vraag snap ik echt niet wat ze er mee willen.” Ze vraagt zich af waarom ze dit in moet vullen, als bij het resultaat wel zal blijken dat ze bij een bepaalde partij uit zal komen.” Ze snapt het doel van deze vraag niet.

- Resultatenschermb: Ze is enthousiast over de weergave van dit scherm: “Ja dat vind ik altijd wel leuk zoiets grafisch.” Over de uitslag is ze ook niet verrast: “Ik weet wel dat ik links maar niet super links zou zitten en ook wel progressief.” Ze vindt het scherm wel duidelijk. De logo’s zouden wel iets groter mogen volgens haar.

- Analyse mogelijkheden: Positie per stelling vindt ze op zich duidelijk, maar ze zou het te veel werk vinden om allemaal te doorlopen. Als ze zelf alle tijd zou hebben zou ze er *misschien* wel naar hebben gekeken. *Misschien*, want ze voegt er aan toe: “Ergens denk ik nu ook wel ja nu haak ik wel een beetje af.” Ze begint hier ook over het aantal antwoordopties wat ze liever anders had gezien: “En hier komt ook een beetje dat van helemaal niet of niet mee eens naar boven. Nu wordt het wel een beetje ingewikkeld.” Ze geeft aan dat ze niet snapt dat het uitmaakt of je het er helemaal mee eens bent of gewoon mee eens. Ze geeft aan dat ze dit liever in drie (antwoord)blokken weergegeven zou willen hebben.

Ze zou het fijn vinden als je van een bepaalde stelling alle antwoorden van de partijen met toelichtingen kan zien. Ze zoekt of ze dat kan doen, maar vindt het niet. Ik zeg haar dat dit niet kan. Ze zou het dus handig vinden als je op die manier partijen onderling kan vergelijken.

- Politieke kennis en Utrechtse politiek: Ze is nu meer op de hoogte van de actuele onderwerpen in Utrecht (bijvoorbeeld de plannen voor de fietsbrug). De onderwerpen verrasten haar niet.

Ze geeft aan dat de uitslag van Kieskompas een bevestiging is voor haar politieke positie (links-progressief).

Ze geeft aan dat het belangrijk is dat ze dieper in de politiek moet duiken, dan dat ze blind op het advies van Kieskompas af kan gaan. Ze zegt dat ze blijkaar heel veel overeenkomsten met de Christen Unie heeft (zoals blijkt uit het resultatenschermb), maar dat deze partij waarschijnlijk tegen koopzondagen is. Ze wil hier dus niet op stemmen, omdat ze het hier totaal niet met ze eens is.

Voordat ze gaat stemmen zou ze alle antwoorden van Groen Links een keer doorlopen “En dan kijken waarop we het met elkaar eens zijn, waarop niet en wat ik daar voor zwaarte aan geef. En dan zou ik dat misschien ook wel een beetje voor de partijen daar omheen doen als het met Groen Links niet helemaal matcht.” Ze geeft aan dat ze dat liever per vraag zou willen doen dan per thema: “Ik vind het moeilijk dat cultuur en onderwijs één groepje is.” Ze is van mening dat je binnen een thema ook nog erg kan verschillen van mening.

- Aanbevelingen: Ze heeft de volgende opmerking die ze nog graag kwijt wil: “Het is gewoon gecompliceerd en het zou fijn zijn als je zo’n ding op je hoofd kan zetten die dan bepaalt waar je echt het best bij past. Maar dat werkt ook niet, het is gewoon best lastig als je zo opeens erin moet duiken.” Ze benadrukt nog even dat ze graag drie antwoordopties heeft in plaats van zes.

- Motivatie: Ze voelt zich niet gemotiveerder door Kieskompas. Ze wilde sowieso al gaan stemmen maar heeft nu wel het idee een gefundeerde stem uit te kunnen brengen. “Maar ik ben niet hierdoor.. ik ga niet hierdoor ‘nog meer’ stemmen.”

Reden gebruik Kieskompas	Uitzoeken waar ik op moet gaan stemmen
Inzicht in standpunten vergroot	Niet mee eens, niet mee oneens
Begrip politieke kwesties	Niet mee eens, niet mee oneens
Motivatie verdere verdieping in politiek	Mee eens
Het gebruik van Kieskompas	Heeft mijn partijvoorkeur bepaald

Participant 19 – vrouw, 20 jaar

Duur: 00:34:24

Datum: 12-03

Locatie: Bij de participant thuis op haar kamer. Hier was verder niemand bij aanwezig.

Interesse in de politiek: Weinig interesse

Hoe zeker weet u al op welke partij u gaat stemmen: Ik ga niet stemmen.

1 Links-rechts 10: 6

1 Conservatief-progressief 10: 6

Versie Kieskompas: Versie D

Opmerking: ik merkte dat de participant tijdens het invullen van Kieskompas het hardop denken opvatte als het vertellen van haar argumenten aan mij. Ze zocht vaak oogcontact wanneer ze hardop dacht. Ik probeerde dit oogcontact te vermijden door vaak naar mijn aantekeningen te kijken of naar het laptopscherm, om er vervolgens voor te zorgen dat ze Kieskompas wel zou blijven invullen alsof ik er niet was.

Beginscherm

Ze moet twee keer op start klikken maar maakt hier geen opmerking over.

Inleidende vragen

Bij het selecteren van haar woonwijk vroeg ze aan mij welke wijk ze woont. Ik antwoordde haar dat ik dat niet kan zeggen omdat ik 'er niet ben'. Ze kiest voor binnenstad.

Stellingen

Bij stelling 1 (prostitutie Hardebollenstraat) kiest ze voor 'neutraal' en geeft een argument waaruit blijkt dat het voor haar niet uitmaakt of de prostitutie blijft of niet.

Bij stelling 3 (verbreding A27) zegt ze "Eigenlijk ben ik daar heel neutraal over omdat ik niet weet of daar heel veel file is. Ik heb daar niet echt een mening over." Ze klikt op 'geen mening'.

Bij stelling 10 (polder Rijnenburg) geeft ze aan dat ze niet weet waar polder Rijnenburg ligt. Ze noemt vervolgens zowel een voor- als tegenargument en concludeert dat ze geen mening hierover heeft. Ze klikt op 'neutraal'.

Bij stelling 15 (afvalstoffenheffing) geeft ze aan dat ze niet precies weet wat de afvalstoffenheffing inhoudt. Ze neemt vervolgens aan dat het een heffing is over het afval dat je ook aan de weg zet. Ze kiest voor 'mee eens'.

Over stelling 21 (armoedebestrijding) zegt ze het volgende: "dat is voor mij neutraal, ik ben daar een beetje dubbel in." Ze noemt een voor- en tegenargument en kiest voor 'neutraal'.

Bij stelling 25 (afschaffen erfpacht) geeft ze aan dat ze geen mening hierover heeft, omdat ze zelf niet in de positie is geweest een huis te kopen. Ze kiest voor 'geen mening'.

Bij stelling 26 (verplichte bouwvergunning) geeft ze aan dat ze het met de stelling eens is, maar niet helemaal mee eens. Ze noemt beide kanten van het standpunt en kiest voor 'mee eens'.

Partijen

Ze leest de titel van de pagina voor en reageert als volgt: "Ja dat is dus voor mij een hele moeilijke, omdat ik er helemaal niets van af weet.."

Ze geeft aan dat ze over Groen Links een folder heeft gelezen dus een idee heeft wat die partij inhoudt. Ze kiest voor 6. Over de andere landelijke partijen geeft ze aan niet precies te weten waar ze voor staan en ze kiest dan ook voor 'ik weet het niet'. Bij de lokale partijen gaat ze op de naam van de partij af en beoordeelt op deze manier of ze er wel op zou stemmen of niet.

Resultatenscherm

Wanneer het resultatenscherm verschijnt klikt ze na enkele seconden op analyseer uw positie. Ze geeft aan dat ze niet gelijk doorheeft wat er weergegeven wordt: "Even kijken.. want wat zegt ie nu precies? Een beetje dat ik overal tussenin hang volgens mij."

Ze klikt op de verschillende analysemogelijkheden maar gaat er niet mee aan de slag. Ze herhaalt nog een keer haar interpretatie en door haar zin te eindigen met "hè" probeert ze een reactie van mij te krijgen. Ik reageer hier niet op en na enkele seconden zegt ze dat ze klaar is. Ik vraag aan haar of ze inderdaad klaar is en ze zegt van wel. De pop-up vragenlijst komt in beeld wanneer ze mijn vragenlijst invult dus deze heeft ze niet gezien.

Nagesprek

Ze vond het leuk om aan het onderzoek mee te doen, want volgens haar heeft ze nooit zo bewust Kieskompas ingevuld. Ze heeft wel vaker gebruik gemaakt van Kieskompas, maar ze heeft er nooit zo goed als nu over nagedacht. Ze geeft aan dat ze Kieskompas wel op dezelfde manier heeft ingevuld als hoe ze dat alleen zou doen.

- Beginpagina en inleidende vragen: Ze vond het een duidelijk scherm. "Er is maar één mogelijkheid." Ze snapt goed dat deze inleidende vragen gesteld worden, ze denkt dat de antwoorden op de vragen een goed beeld schetsen van gebruikers. Ze kan zich ook voorstellen dat het handig is voor de partijen.

- Stellingen: Ze begreep de stellingen wel, maar: "Ik had het wel fijn gevonden als ik erbij had kunnen zien welke partij bijvoorbeeld daar over dacht." Ze snapt dat dit mensen kan beïnvloeden, maar ze was wel benieuwd wie waarachter zou staan. Tijdens het invullen van de stellingen zou ze dit al wel willen weten: "ik denk namelijk dat je dan wat meer een beeld krijgt wat welke partij zegt."

Ze geeft aan dat ze dingen die ze niet kende (zoals polder Rijnenburg) niet heeft opgezocht omdat ze dacht dat dit niet mocht tijdens het onderzoek. Ik vroeg haar of ze dat normaal wel zou doen en ze zegt dat ze dat dan wel had gedaan. Ze zou dat handig vinden, maar ze mist geen uitleg bij de stellingen omdat dat mensen misschien kan beïnvloeden. "Als je het een heel goed, sterk, verhaal maakt waardoor er echt geen enkele mening kan worden gevormd dan vind ik het wel fijn." Bijvoorbeeld wat voor natuurgebied de polder is.

- Verschil geen mening / neutraal: Ze geeft aan dat ze voor 'geen mening' heeft gekozen als ze niet weet waar het over gaat of er geen ervaring mee heeft. Ze koos voor 'neutraal' als ze een issue 'prima' vindt.

- Partijen: Ze geeft aan dat ze het fijn zou vinden als er toelichting bij staat bij de partijen, want dan had ze deze taak wel uit kunnen voeren. Nu wist ze er te weinig van af. "Bijvoorbeeld met zo'n informatieknopje, dat je dan daarop kan gaan staan en dat er dan staat Groen Links blabla.." Ze vindt het te veel werk om voor elke partij zelf uit te zoeken waar ze voor staan.

- Resultatenschermb: Ze vindt het scherm niet heel duidelijk. Ze geeft aan dat ze voor de landelijke verkiezingen een andere stemhulp heeft ingevuld en dat ze daar een handig schema krijgt met de antwoorden van partijen en hoeveel ze dan overeen kwam met de partijen. Dat vindt ze een handigere weergave dan wat ze tot nu toe bij Kieskompas heeft gezien.

Haar resultaat vindt ze niet heel fijn, zoals ze aangeeft hangt ze tussen partijen in. Ze weet nu nog niet zo goed bij welke partij ze nou hoort.

Ze heeft de instructie niet gelezen, omdat ze aangeeft dat ze nooit instructies leest. Het valt haar nu ook op dat hij wegschiet na een aantal seconden.

- Analyse mogelijkheden: Ze geeft aan dat ze niet wist dat je verder kon analyseren en hoe dit precies moest. Ik vertel haar dat ze thema's kan selecteren en ze kijkt hiernaar. Ze vraagt zich af wat ze met sociaal beleid bedoelen. Ze maakt voor haarzelf een aanname wat het betekent en zet dit thema op onbelangrijk. Ze klikt op positie per stelling en denkt dat ze het volgende kan doen hier: "Oh dan kies je wat je het belangrijkste vindt." Vervolgens kijkt ze per thema de stellingen door en dan selecteert ze van de stellingen die hierbij horen diegene die ze het belangrijkste vindt. Bijvoorbeeld: "Bij natuur en milieu ga ik voor..." en noemt en selecteert ze de stelling die ze het belangrijkste vindt. Wanneer ze dit voor alle thema's heeft gedaan klikt ze op overige functies en zegt ze het volgende: "Even kijken ben ik nu opzij gegaan? Volgens mij ben ik nu ietsjes meer naar de CU en SP gegaan maar ik hang nog steeds tussen rechts en progressief in." Ze gaat er dus vanuit dat haar positie is veranderd doordat ze (voor haar) belangrijke stellingen heeft geselecteerd. Ik vraag haar wat ze dacht te kunnen doen met deze analyse mogelijkheid en ze antwoordt als volgt: "Dat ik kon kiezen welke ik het belangrijkste vond. Dat het niet uitmaakte welk antwoord ik gaf, maar dat ik moest kijken welke ik daarvoor het belangrijkste vond." Ik vertel haar wat ze hier eigenlijk kan doen: het vergelijken van haar antwoorden met die van de partijen. Ze vraagt of dat niet hetzelfde is als wat ze net in het assenstelsel kon zien. Ik vertel haar dat ze hier kan zien wat een partij antwoordt bij de stellingen. Nu begrijpt ze wel wat ze hier kan zien, maar ze geeft aan dat ze dit niet handig vindt omdat ze het anders wel had begrepen.

Ik leg haar uit dat ze ook toelichtingen van partijen kan lezen. Dit lijkt haar niet erg handig: "Ik denk dat het dan een beetje een rotzooitje wordt, ik denk dat het beter erbij in kan staan bij het stukje van wat bijvoorbeeld de SP doet." Nu ze dit ziet en weet vindt ze het wel handig "maar het was niet heel duidelijk aangegeven of zo."

Ze vindt niet dat je partijen onderling goed met elkaar kan vergelijken. Ze zou dit wel handig vinden. "Ja ik denk dat als er een scherm zou zijn waarop alle partijen stonden en daarbij stond gewoon wat ze deden.. Dan zou ik het ook niet meer storend vinden als er niet meer bij staat wat welke partij vindt, want dan heb je je van te voren al een beetje ingelezen en wat er dan uitkomt kun je je een beetje bij aansluiten."

Ze zou het dus fijn vinden als er per partij een samenvatting gegeven wordt en dit zou ze graag al bij de stellingen willen zien. "Bij de stellingen, daarvoor al, zeg maar als allereerste scherm al omdat ik me dan heb ingelezen."

- Politieke kennis en Utrechtse politiek: Ze geeft aan dat ze wel een beter idee heeft gekregen wat er in de Utrechtse politiek speelt. Maar zoals ze al gezegd heeft zou ze het fijn vinden om te zien welke partijen wat dan vinden. Ze was niet verrast over de onderwerpen en vond het aantal stellingen goed verdeeld over de categorieën.

- Aanbevelingen: Als aanbeveling noemt ze het volgende: "Maak het duidelijk! Zodat andere mensen het goed kunnen zien wie wat doet en vooral ook die positie per stelling omdat ik daar dus echt niet wijs uit werd. Ik denk wel dat dit een stuk duidelijker kan. Ik vond de stellingen wel goed trouwens."

- Motivatie: Ze wil nog steeds niet stemmen en ze is niet anders tegen het stemmen aan gaan kijken door het gebruiken van Kieskompas. Dit komt doordat ze het niet heel duidelijk vond en nog steeds niet goed weet wat alle partijen inhouden. Ze geeft aan dat ze liever niet wil stemmen omdat ze bang is dat ze erop aangekeken wordt op welke partij ze stemt. Ze wil zich voor deze keuze niet verantwoorden.

Reden gebruik Kieskompas	Uitzoeken waar ik op moet gaan stemmen
Inzicht in standpunten vergroot	Niet mee eens
Begrip politieke kwesties	Helemaal niet mee eens
Motivatie verdere verdieping in politiek	Niet mee eens, niet mee oneens
Het gebruik van Kieskompas	Heeft me aan het twijfelen gebracht over mijn partijvoorkeur

Participant 20 – vrouw, 18 jaar

Duur: 00:31:30

Datum: 12-03

Locatie: Bij de participant thuis op haar kamer. Hier was verder niemand bij aanwezig.

Interesse in de politiek: Niet veel, niet weinig interesse

Hoe zeker weet u al op welke partij u gaat stemmen: Ik weet helemaal nog niet op welke partij ik ga stemmen.

1 Links-rechts 10: 2

1 Conservatief-progressief 10: 7

Versie Kieskompas: Versie B

Beginscherm

Ze selecteert haar gemeente en klikt op start als het scherm zich vernieuwd heeft.

Inleidende vragen

Bij het selecteren van haar opleiding wil ze aan mij vragen hoe ze hoogst genoten op moet vatten. Ze selecteert HBO en zegt hierbij "het zal wel".

Bij het selecteren van haar wijk heeft ze geen idee wat ze moet kiezen. Ze gaat voor binnenstad.

Stellingen

Bij stelling 3 (verbreding A27) klikt ze direct na het lezen van de stelling op 'neutraal'.

Bij stelling 7 (slopen sociale huurwoningen) vraag ik haar of ze afwegingen die ze in haar hoofd maakt tussen argumenten ook hardop wil vertellen, omdat ze vaak stil valt. Bij deze stelling vraagt ze zich af wat er onder sociale huurwoningen verstaan wordt. Ze bepaalt voor haarzelf wat deze woningen inhouden en kiest voor 'mee eens'.

Bij stelling 10 (polder Rijnenburg) zegt ze geen idee te hebben wat polder Rijnenburg is en klikt ze op 'neutraal'.

Bij stelling 14 (preventie overlast) zegt ze geen idee te hebben wat *preventie* is. Ze klikt vervolgens op 'neutraal'.

Bij stelling 17 (belastingverhoging milieumaatregelen) geeft ze aan dat er wel belastingverhoging mag plaats vinden, maar alleen als deze verhoging niet te veel is.

Stelling 19 (windmolenpark) leest ze verkeerd: ze voegt het woord *geen* toe: "Op industrieterrein Lage Weide mag geen windmolenpark komen." Ze zegt vervolgens dat ze geen idee heeft wat het is, ze kiest voor 'neutraal'.

Over stelling 26 (verplichte bouwvergunning) weet ze niet of ze het met de stelling eens of oneens is en ze kiest voor 'neutraal'.

Partijen

Ze leest de titel voor en geeft aan dat ze dit niet goed weet. Ze begint met invullen. Ze kiest nergens voor de opties 'ik weet het niet' of 'geen mening'.

Resultatenscherm

Ze leest de instructie voor en bekijkt haar resultaat. Op dat moment schiet de instructie weg. Ze ziet dit: "Oh god.. ik heb nog niet alles gelezen. Hoe deed ik dat? Oh oké." Ze leest dat ze thema's kan selecteren en doet dit. Ze wil op ja klikken maar komt erachter dat dit al is gedaan. "Oh het is allemaal al geselecteerd." Ze zet geen thema's op onbelangrijk en weet niet meer wat ze aan het doen is en kan doen: "Ik snap er niks meer van! Wat moet ik nou doen?"

Ze besluit op positie per stelling te klikken. Op dat moment komt de pop-up vragenlijst in beeld: "Oh help, wat is dit? Moet ik dit nou doen? Huh? Ik doe het zo meteen wel." Ze klikt hem weg. Ze komt terug op het resultatenscherm maar snapt niet wat ze moet doen. "Waar moet ik nou naartoe?" Ze vraagt dit aan mij. Ik zeg dat ik haar niet kan helpen.

Ze klikt weer op positie per stelling en selecteert bij elk thema een stelling waar ze het mee eens is. Wanneer ze dit gedaan heeft voor elk thema bekijkt ze haar positie in het politieke landschap nog een keer: "Dus dit ben ik. (ze wijst de rode stip aan) Maar hoe weet ik nu waar ik op moet gaan stemmen?" Ze klikt op print resultaat en ik zeg haar dat dit nu niet kan. Ze klikt op annuleren en geeft aan dat ze nu klaar zou zijn. "Ik zou niet weten wat ik nu nog in kan vullen."

Nagesprek

Ze vond het leuk om aan het onderzoek mee te doen. Ze heeft Kieskompas op dezelfde manier ingevuld als hoe ze dat alleen zou doen

- Beginpagina en inleidende vragen: Het beginscherm vond ze officieel eruit zien maar dat snapte ze wel.

De inleidende vragen vond ze prima, maar ze geeft aan dat ze niet wist in welke wijk ze woont omdat ze nog maar net een week daar woont. Ook wist ze niet wat er bedoeld werd met hoogst genoten opleiding. "En dan denk ik al oh shit, dan ben ik nog maar bij de 3^e vraag van het hele ding.." Ze heeft hoogst genoten opgevat als de opleiding waar ze op dit moment mee bezig is. "Ik wist niet of ik hem al afgerond moest hebben. Ik doe nu HBO."

Ze geeft aan dat ze niet echt wist in welke wijk ze woont, als er Witte Vrouwen tussen had gestaan had ze het wel geweten.

- Stellingen: Ze geeft aan dat ze lang niet alle stellingen begreep. Ze geeft aan dat ze de Hardebollenstraat bijvoorbeeld niet kent. Ze heeft er niet aan gedacht om het in Google Maps op te zoeken, dit zou ze normaal ook niet doen. Ze zou het dan handig vinden als er toelichting bij de stelling had gestaan. Ze noemt ook stelling 14 (preventie overlast), dat ze niet weet wat preventie betekent. Ze zou het handig vinden als er dan tussen haakjes staat wat preventie betekent.

- Verschil geen mening /neutraal: Ik vraag haar of ze de 'geen mening' knop heeft gezien, omdat ze alleen maar de andere antwoordopties en 'neutraal' heeft ingevuld. Ze zegt dat ze 'geen mening' niet heeft gezien. Ze had hem anders wel gebruikt: "Dan had ik iedere keer als ik 'neutraal' had 'geen mening' gebruikt, want ik zie dat een beetje als hetzelfde." Ze geeft aan dat ze geen verschil ziet tussen deze twee antwoordopties. Ze zegt dat ze nu voor 'neutraal' heeft gekozen als ze de stelling niet begreep, en in een ander geval dan liever 'geen mening' had ingevuld. De 'neutraal' knop kan wat haar betreft weg.

- Partijen: Dit vond ze lastig om in te vullen, omdat ze weinig weet over wat partijen inhouden. "ik had het handiger gevonden als er wat standpunten van partijen waren opgeschreven. Bijvoorbeeld hun belangrijkste 3 punten. Dan had ik het wel normaal kunnen invullen." Ze geeft aan dat ze de twee opties 'ik weet het niet' en 'geen mening' niet heeft gezien. Als ze dit wel had gezien had ze deze gebruikt bij alle partijen die ze niet kent.

- Resultatenschermb: Ze geeft aan dat ze dit niet zo handig vond. "Ik had het handig gevonden als er ook een uitlegje bij stond van je staat het dichtst bij.. Dat er bijvoorbeeld een lijstje stond als meeste raakvlakken met deze partij en minste raakvlakken met deze partij."

Ze is niet verrast door het resultaat SP en D66, CU vindt ze wel verrassend maar ze heeft nog steeds geen idee wat deze partij inhoudt. Ze wil hier nog wel even naar kijken.

- Analyse mogelijkheden: Bij het selecteren van de thema's had ze er geen een op onbelangrijk gezet omdat ze deze allemaal belangrijk vindt.

Ik vraag haar wat ze dacht te kunnen doen bij positie per stelling. Ze antwoordt: "Ik dacht dat ik één stelling moest uit kiezen waar ik het meest mee eens was. Alleen toen had ik ff niet door dat je hier nog meerdere onderwerpen moest kiezen. Alleen dat snapte ik uiteindelijk wel, alleen toen kwam er ineens een scherm in beeld." Ze bedoelt de vragenlijst. Ze dacht dat hij nog wel een keer in beeld kwam en klikte dus op het kruisje. Ze vond het onhandig dat hij opeens in beeld kwam. Bij positie per stelling dacht ze dat de stellingen die ze daar selecteerde als meest mee eens dat dit vervolgens verwerkt zou worden in haar resultaat. Ik vertel haar wat het idee is. Ze geeft aan dat ze het linkerschermb helemaal niet gezien had (antwoorden van de partijen). "Ik dacht dat ik dat andere scherm had omdat het redelijk dezelfde opmaak is."

Nu dit duidelijk is geeft ze aan dat ze dit wel handig vindt, dan kan ze kijken als ze het echt niet met een stelling eens is welke partijen daar ook staan.

Ik vraag haar of ze het handig zou vinden als ze toelichting van partijen kan lezen, en ze antwoordt dat ze dat graag zou willen zien. Ik laat haar zien dat je op een partijlogo kan klikken. Dit vindt ze erg handig. "Maar misschien was het handig geweest als dit er stond dat je erop kan klikken." Als ze dit wist had ze er wel naar gekeken.

- Politieke kennis en Utrechtse politiek: ze geeft aan dat ze een beter idee heeft gekregen wat er speelt in de Utrechtse politiek. Ze geeft aan dat ze graag wat stellingen had gehad over het openbaar vervoer in Utrecht omdat ze daar niet tevreden over is.

- Aanbevelingen: Ze noemt als aanbeveling dat ze graag wat meer uitleg wil lezen. "Meer uitleg bij moeilijkere woorden of dat je erop kan klikken dat je meer te zien krijgt. Gewoon wat uitleg erbij."

- Motivatie: Ze geeft aan dat ze anders tegen het stemmen aan is gaan kijken door het gebruik van Kieskompas. Ze is erachter gekomen dat er veel punten zijn waar je het wel of niet eens kan zijn met een partij. Voordat ze gaat stemmen zou ze Kieskompas nog een keer invullen en de dingen die ze nu geleerd heeft gaan gebruiken (toelichting).

Reden gebruik Kieskompas	Uitzoeken waar ik op moet gaan stemmen
Inzicht in standpunten vergroot	Niet mee eens
Begrip politieke kwesties	Niet mee eens
Motivatie verdere verdieping in politiek	Mee eens
Het gebruik van Kieskompas	Heeft mijn partijvoorkeur bevestigd

Bijlage 5 | Schematische weergave uitwerkingen per onderdeel

Tabel 2. Schematische weergave per participant per taak: beginscherm

<u>Beginscherm</u>			
Participant	Titel en/of ondertitel gelezen?	Selecteren van gemeente	Start (meer dan één keer moeten klikken?)
1	Niet gelezen	Ging goed	Ja, de participant moet twee keer op start klikken omdat het scherm vernieuwt. Ze vraagt zich af of ze nog een keer op start moet klikken en doet dit.
2	Niet gelezen	Ging goed	Ja, de participant moet twee keer op start klikken maar maakt hier geen opmerking over.
3	Niet gelezen	Ging goed	Nee, volgende scherm verschijnt na 1 keer op start te klikken.
4	Niet gelezen	Ging goed	Ja, de participant moet twee keer op start klikken maar maakt hier geen opmerking over.
5	Leest de titel en ondertitel, selecteert vervolgens zijn gemeente.	Ging goed	Ja, hij klikt te snel op start omdat het scherm nog moet vernieuwen. Hij reageert hierop: "Hee dat heb ik toch net al gedaan? Naja, nog een keer."
6	Niet gelezen	Ging goed	Nee, volgende scherm verschijnt na 1 keer op start te klikken.
7	Leest de ondertitel wanneer het scherm vernieuwt als hij op start heeft geklikt.	Ging goed	Ja, hij klikt te snel op start omdat het scherm nog moet vernieuwen. Hij leest de ondertitel en klikt nog een keer op start.
8	Niet gelezen	Ging goed	Nee, hij wacht tot het scherm vernieuwd is en klikt dan op start.
9	Niet gelezen	Ging goed	Ja, de participant moet twee keer op start klikken maar maakt hier geen opmerking over.
10	Leest de titel en ondertitel voor en selecteert vervolgens haar gemeente.	Ging goed	Nee, ze kan na het vernieuwen van het scherm direct op start klikken. "Vooral die startknop is erg duidelijk."
11	Niet gelezen	Ging goed	Ja, de participant klikt direct na het selecteren van zijn gemeente op start waardoor het scherm op dit moment vernieuwt. Hij vraagt zich af of hij nog een keer op start moet klikken en dit doet hij.
12	Niet gelezen	Ging goed	Ja, de participant selecteert haar gemeente en klikt gelijk op start. Op dat moment vernieuwt het scherm en denkt de participant even na waar ze op moet klikken en zegt dan "Nog steeds start" en klikt op start.
13	Niet gelezen	Ging goed	Ja, hij vraagt zich na één keer op start te hebben geklikt af of de site het doet en klikt nogmaals op start.
14	Niet gelezen	De participant klikt direct op start zonder haar	Ja, ze moet twee keer op start klikken omdat ze de eerste keer vergeten is haar gemeente te selecteren.

		gemeente te selecteren. Er komt een foutmelding in beeld en ze selecteert alsnog haar gemeente.	
15	Niet gelezen	Ging goed. In het nagesprek merkt hij op dat het selecteren van je gemeente groter weergegeven mocht worden.	Ja, de participant selecteert zijn gemeente en klikt gelijk op start. Op dat moment vernieuwt het scherm en reageert hij hierop: "Oh doe ik nou iets verkeerd?" Hij klikt nog een keer op start.
16	Niet gelezen	Ging goed	Ja, de participant moet twee keer op start klikken maar maakt hier geen opmerking over.
17	Niet gelezen	Ging goed	Ja, de participant moet twee keer op start klikken maar maakt hier geen opmerking over.
18	Niet gelezen	Ging goed	Ja, de participant moet twee keer op start klikken maar maakt hier geen opmerking over.
19	Niet gelezen	Ging goed	Ja, de participant moet twee keer op start klikken maar maakt hier geen opmerking over.
20	Niet gelezen	Ging goed	Nee, ze klikt pas op start wanneer het scherm zich vernieuwd heeft.

Tabel 3. Schematische weergave per participant per taak: inleidende vragen

<u>Inleidende vragen</u>				
Participant	Titel gelezen?	Vragen beantwoord?	Interpretatie hoogst genoten opleiding	Selecteren woonwijk
1	Nee	Ja	Hoogst afgeronde opleiding	Geen problemen hiermee
2	Nee	Ja	Hoogst afgeronde opleiding	Geen problemen hiermee
3	Nee	Ja	Verkeerd geïnterpreteerd: selecteert opleiding waar ze nu mee bezig is. Zegt hierover: "Dat is volgens mij de opleiding waar ik nu nog mee bezig ben."	Ze geeft aan dat ze in Ondiep woont maar dit staat niet in het lijstje. Ze kiest voor Overvecht.
4	Nee	Ja	Hoogst afgeronde opleiding	Geen problemen hiermee, maar geeft in het nagesprek aan dat termen die gebruikt worden om wijken mee aan te duiden vaak erg verschillen. Ze zocht naar centrum en koos voor binnenstad.
5	Ja, hij constateert dat de titel niet	Ja	Hoogst afgeronde opleiding	Geen problemen hiermee

	overeenkomt met de taak. “Nee dit is geen stelling, ‘wat is uw geslacht’ is een vraag.”			
6	Nee	Ja	Hoogst afgeronde opleiding	Ze vraagt zich af in welke wijk ze woont. Vraagt dit aan mij, ik geef hier geen antwoord op. Kiest voor binnenstad.
7	Nee	Ja	Hoogst afgeronde opleiding	Hij merkt op dat zijn wijk, Ondiep, niet in het lijstje staat. Hij vindt dit onduidelijk en kiest voor binnenstad. Aanbeveling: “Ze hadden misschien beter de wijken kunnen noemen. Veel Utrechters herkennen zich meer in Zuilen, Ondiep...”
8	Nee	Ja	Hoogst afgeronde opleiding	Hij zoekt zijn wijk, Vogelenbuurt, in het lijstje maar vindt hem niet. Vraagt zich af waar hij dan wel woont en kiest voor Noordwest. Aanbeveling: Hij zou graag uit specifiekere wijknamen kiezen.
9	Nee	Ja	Hoogst afgeronde opleiding	Geen problemen hiermee
10	Nee	Ja	Verkeerd geïnterpreteerd: selecteert opleiding waar ze nu mee bezig is. “Want dat ben ik nu aan het doen.” Uit het nagesprek blijkt dat ze de optie VWO niet had gezien.	Ze geeft aan dat ze in Zuilen woont, maar ziet deze wijk niet in het lijstje. Ze vraagt zich af of dat Noordoost is en kiest voor Overvecht omdat dat in ieder geval in de buurt ligt. In het nagesprek geeft ze aan dat ze lokale wijken miste in het lijstje.
11	Nee	Ja	Hoogst afgeronde opleiding	Geen problemen hiermee
12	Nee	Ja	Hoogst afgeronde opleiding	Geen problemen hiermee
13	Nee	Ja	Hoogst afgeronde opleiding	Geen problemen hiermee. Aanbeveling: Wat hem handig lijkt voor het selecteren van je woonwijk is een landkaartje waarop je je wijk aan kan klikken. Of het invullen van je postcode, omdat veel mensen de wijken die genoemd staan misschien niet kennen.
14	Nee	Nee: “Dit wil ik niet invullen, want ik snap niet waarom dat belangrijk kan zijn voor de informatie die ik wil hebben.”	Niet ingevuld	Niet ingevuld

15	Nee	Ja	Hoogst afgeronde opleiding	Geen problemen hiermee
16	Nee	Ja	Hoogst afgeronde opleiding	Geen problemen hiermee
17	Nee	Ja	Hoogst afgeronde opleiding	Geen problemen hiermee. Aanbeveling: Hij zou het makkelijker vinden als je bij het selecteren van je wijk je postcode in kan vullen. Hij denkt dat niet iedereen weet waar de wijkgrenzen precies liggen.
18	Nee	Ja	Hoogst afgeronde opleiding	Geen problemen hiermee. Aanbeveling: Ze zou het handig vinden als ze haar postcode in kan vullen en dat Kieskompas vervolgens berekent in welke wijk ze woont.
19	Nee	Ja	Hoogst afgeronde opleiding	Ze vraagt aan mij in welke wijk ze woont, maar ik geef hier geen antwoord op. Ze kiest voor binnenstad.
20	Nee	Ja	Verkeerd geïnterpreteerd: selecteert opleiding waar ze nu mee bezig is, nadat ze aan mij vroeg hoe ze hoogst genoten op moest vatten. Ik gaf geen antwoord en ze selecteert de opleiding waar ze nu mee bezig is. "Het zal wel" voegt ze hieraan toe.	Ze heeft geen idee welke wijk ze moet selecteren. Ze kiest voor binnenstad.

Tabel 4. Schematische weergave per participant per taak: stellingen

Stellingen								
Participant (versie)	Begrijpelijkheid stellingen				Antwoordopties		Onderwerpen	
	Duidelijke stellingen?	Formulering (negatief/positief)	Moeilijke woorden, begrippen of onbekende locaties?	Extra toelichting nodig?	Antwoordopties in het algemeen	Geen mening/ neutraal	Beoordeling issues	Kopjes opgevallen?
1 (moeder-versie)	Niet allemaal begrepen, vooral doordat ze niet alle locaties kende.	Niet genoemd	Enkele locaties kent ze niet en bij sommige termen is het onduidelijk wat er precies mee bedoeld wordt of wat ze inhouden.	Ja, sommige stellingen zijn onduidelijk of termen hebben toelichting nodig wat er precies mee bedoeld wordt.	Gebruikt alle antwoordopties.	Verschil vindt ze niet heel duidelijk. Geen mening als ze het onderwerp niet begreep, neutraal als ze niet sterk voor of tegen was.	Prima	Ontbreken in haar versie. Dit viel op: "Het leek nogal hak op de tak." Ze zou het fijn vinden als de thema's van het resultatenschermb ook bij de stellingen worden weergegeven.
2 (moeder-versie)	Begreep wel alle stellingen, maar wist niet altijd waar de stellingen over gingen.	Niet genoemd	Enkele locaties kent hij niet en bij sommige termen is het onduidelijk wat er precies mee bedoeld wordt of wat ze inhouden.	Ja, hij zou het handig vinden als er bij termen als leefbaarheidsbudget (stelling 6) een link staat zodat je kan zien wat het inhoudt.	Gebruikt alle antwoordopties.	Geen mening als hij de stelling niet begreep, neutraal als hij wel een mening had maar deze neutraal was.	Oppervlakkig, kennis over onderwerpen in Utrecht is niet vergroot.	Ontbreken in zijn versie, heeft niks over kopjes gezegd.
3 (moeder-versie)	Duidelijke en begrijpelijke stellingen.	Niet genoemd	Enkele locaties kent ze niet.	Ja, ze zou het handig vinden als locaties uitgelegd worden.	Bij stelling 22 valt haar de knop 'geen mening' pas op. Gebruikt hierna alle antwoordopties.	Heeft geen mening pas bij stelling 22 gezien, omdat de knop wit was.	Niet genoemd	Ontbreken in zijn versie, heeft niks over kopjes gezegd.
4 (versie c)	Begrijpelijke stellingen, maar niet altijd	Niet genoemd	Enkele locaties kent ze niet en bij sommige termen is het onduidelijk	Ja dit zou ze handig vinden.	Heeft bewust geen gebruik gemaakt van geen	Ze heeft neutraal gebruikt als ze niet voor of tegen een	Niet genoemd	Kopjes niet gezien, in het nagesprek gaf ze aan deze te

	duidelijk vanuit welk oogpunt een stelling wordt bedoeld.		wat er precies mee bedoeld wordt.		mening.	stelling is. Ze heeft bewust geen mening niet gebruikt, omdat ze dat geen optie vindt.		missen.
5 (versie c)	Hij begrijpt de stellingen maar mist nuance in de stellingen.	Gaat soms af op de formulering van een stelling: bijvoorbeeld <i>dwingen</i> in stelling 17.	Enkele locaties kent hij niet en bij sommige termen is het onduidelijk wat er precies mee bedoeld wordt.	Nee, niet genoemd.	Gebruikt alle antwoordopties.	Koos voor neutraal als hij nog overtuigd kon worden door iemand. Bij geen mening interesseerde de kwestie hem niks.	De onderwerpen raakten hem niet. Hij had verwacht dat er meer herkenbare issues aan de orde zouden komen.	Kopjes niet genoemd.
6 (versie a)	Ze begrijpt de stellingen, maar vindt ze erg zwart-wit.	Vindt de stellingen erg zwart-wit en mist nuance.	Geeft aan dat ze niet alles begreep, maar dat ze dat normaal niet op zou zoeken. Ze begreep sommige termen niet goed, bijvoorbeeld welzijnswerk of OZB. Hondenbelasting zoekt ze wel op in Google, omdat ze niet wist dat dit bestond.	Zou graag extra toelichting bij stellingen krijgen. Bijvoorbeeld toelichting wat polder Rijnenburg (stelling 10) voor polder is.	Gebruikt alle antwoordopties.	Koos voor geen mening wanneer een stelling haar niet interesseert en ze het ook niet op zou zoeken. Wanneer ze voor- en tegenargumenten even belangrijk vindt kiest ze voor neutraal.	De onderwerpen verrasten haar niet.	Kopjes niet genoemd.
7 (versie d)	Begrijpt de stellingen.	Begrijpt niet waarom stellingen vaak een dubbele ontkenning bevatten. Hij geeft een voorbeeld: "De hondenbelasting moet niet worden afgeschaft. Als je vindt dat deze wel moet worden afgeschaft, moet je het daar dus	Ervaart geen problemen door onbekende locaties of onduidelijke termen.	Nee, niet genoemd.	Heeft de geen mening knop niet gezien.	Wanneer hij de knop 'geen mening' wel had gezien had hij deze gebruikt bij stellingen die hem niks zeiden. Hij koos voor neutraal als het hem om het even is wat er gebeurt.	Geeft aan dat hij niet bijzonder geïnteresseerd is in lokale onderwerpen en de lokale politiek.	Kopjes niet genoemd.

		helemaal mee oneens zijn.”						
8 (versie c)	Begrijpt de meeste stellingen, maar moest soms een stelling een aantal keren lezen.	Niet genoemd.	Geeft niet aan dat hij locaties niet kent of moeite heeft met termen.	Nee, niet genoemd.	Heeft de geen mening knop niet gezien.	Wanneer hij de knop ‘geen mening’ wel had gezien had hij deze gebruikt als hij totaal geen mening over een onderwerp heeft. Bij neutraal zit hij in het midden van argumenten.	Hij is niet verrast door de onderwerpen. “Het zijn altijd wel de standaard onderwerpen”	Kopjes niet genoemd.
9 (versie d)	Hij vond de stellingen duidelijk.	Niet genoemd.	Enkele locaties kent hij niet en bij sommige termen is het onduidelijk wat er precies mee bedoeld wordt.	Hij zou het handig vinden als locaties gevisualiseerd worden. Ook mist hij een informatieknop met toelichting over wat stellingen precies inhouden.	Heeft alle antwoordopties gebruikt. Zou het makkelijker hebben gevonden als er vijf antwoordopties waren (zonder geen mening). Bovendien vindt hij het logischer als de antwoordopties van negatief naar positief staan opgesteld.	Koos voor geen mening als hij een stelling te vaag vond om er antwoord op te geven. Hij zou op neutraal hebben geklikt als de knop ‘geen mening’ er niet was.	Niet genoemd.	Leest vanaf stelling 11 de kopjes voor. Vraagt zich af waarom de onderwerpen door elkaar staan.
10 (versie b)	Ze begreep de meeste stellingen, maar sommige termen waren onduidelijk.	Niet genoemd.	Sommige locaties kent ze niet en zoekt de Hardebollenstraat en polder Rijnenburg op in Google Maps.	Ze zou een toelichting bij sommige stellingen handig vinden. Bijvoorbeeld bij stelling 1 over wat voor bordelen er in	Ziet bij stelling 25 pas dat er ook een geen mening knop is. Ze gebruikt deze niet.	Wanneer ze de ‘geen mening’ knop wel had gezien had ze deze alsnog niet gebruikt. Ze zou in plaats van deze knop liever een van de	Niet genoemd.	Vanaf stelling 18 noemt ze de kopjes boven de stellingen. Ze zou ze graag wat groter boven de stellingen zien

				de Hardebollenstraat zijn.		volgende zien: 'ik weet niet waar de stelling over gaat' of 'ik snap het niet'.		staan. Ook zou ze het handig vinden als de stellingen per thema geordend zijn.
11 (versie b)	Hij begreep alle stellingen.	Niet genoemd.	Weet sommige locaties niet te vinden.	Nee, niet genoemd.	Heeft alle antwoordopties gebruikt.	Vindt het overbodig dat er zowel een knop voor geen mening is als voor neutraal. Aanbeveling: 'ik weet het niet' in plaats van geen mening.	Hij vroeg zich bij sommige stellingen af of dit onderwerpen voor de gemeente zijn zoals armoedebeleid en erfacht.	Niet genoemd.
12 (moeder-versie)	Begreep de stellingen, maar vond ze soms erg zwart-wit.	Vindt het soms lastig om een keuze te maken vanwege de nuance die ontbreekt in de stellingen.	Enkele locaties kent hij niet en bij sommige termen is het onduidelijk wat er precies mee bedoeld wordt.	Nee, mist geen uitleg bij de stellingen.	Heeft alle antwoordopties gebruikt.	Kiest voor geen mening als ze niet goed weet wat er staat (of als ze een locatie niet kent). Voor neutraal kiest ze als het onderwerp haar niet betreft.	Ze mist onderwerpen over welzijn en (ouderen)zorg.	Ontbreken in haar versie. Ze maakt hier geen opmerking over.
13 (versie b)	Begreep de stellingen wel, maar vond ze soms erg globaal. Hij mist nuance.	leest stelling 8 verkeerd: voegt het woord <i>niet</i> toe. Kiest voor neutraal.	Vindt enkele termen onduidelijk; wat wordt er mee bedoeld? Te globaal.	Geeft aan dat hij bij stelling 6 toelichting over wat het leefbaarheidsbudget inhoudt mist.	Heeft alle antwoordopties gebruikt.	Heeft voor neutraal gekozen als hij meer informatie wil. Hij koos voor geen mening als een onderwerp hem niet interesseerde.	Hij mist wat bredere onderwerpen in plaats van hele specifieke issues. Zo mist hij issues over economie en vindt hij sommige issues nergens op slaan: parkeergarages, circusdieren.	Niet genoemd.
14 (versie a)	Begreep de stellingen, maar	Ze vindt het een slechte	Enkele locaties kent zij niet en bij sommige	Zou bij begrippen graag een toelichting	Heeft alle antwoordopties	Koos voor neutraal als voor haar de	Onderwerpen verrasten haar	Niet genoemd.

	vond ze erg vaag.	vraagstelling omdat je niet goed weet waar je antwoord op geeft. Ze zou het fijn vinden als stellingen wat concreter worden gemaakt. Ze vult stelling 12 verkeerd in. Stelling bevat <i>niet</i> , ze maakt een redenering en vult de verkeerde antwoordoptie in.	termen is het onduidelijk wat er precies mee bedoeld wordt.	zien.	gebruikt.	voor- en tegenargumenten gelijk aan elkaar zijn. Kiest voor geen mening als ze er niks over kan zeggen (onbegrip) of als ze niet wil dat de stelling meetelt voor haar resultaat.	niet, vond het fijn dat landelijke onderwerpen ook aan bod kwamen.	
15 (versie c)	Begreep alle stellingen, maar geeft aan dat hij soms niet genoeg kennis had.	Stelling 4 (parkeertarieven mogen niet worden verhoogd) waarschijnlijk verkeerd beantwoord. Antwoord komt niet overeen met redenering.	Vindt enkele termen onduidelijk; wat wordt er mee bedoeld? "Ik vind het altijd zo lastig dat ze niet meer informatie geven. Ik heb er helemaal geen beeld bij wat het allemaal doet."	Een toelichting bij sommige stellingen (bijvoorbeeld 10 over polder Rijnenburg) zou hij handig vinden. "Als je daar op een knopje kan klikken en er dan informatie uitschuift zou dat handig zijn. Dit mag heel feitelijk zijn, gewoon even een definitie of een achtergrond."	Heeft geen mening niet gebruikt.	Geeft aan dat hij bewust geen gebruik heeft gemaakt van geen mening. "Ik vind niet dat je geen mening kan hebben. Je hebt overal een mening over, wat van dingen af kan hangen." Aanbeveling: in plaats van geen mening 'reken deze stelling niet mee'.	Hij mist wat stellingen over de zorg, of specifieke onderwerpen die van de overheid naar de gemeente gaan.	Niet genoemd.
16 (versie b)	Ze vond de stellingen soms wat vaag, omdat ze niet altijd wist waar ze over gingen.	Niet genoemd.	Enkele locaties kent zij niet en bij sommige termen is het onduidelijk wat er precies mee bedoeld wordt.	Ze zou het handig vinden als er uitleg bij termen als leefbaarheidsbudget en polder Rijnenburg zou staan. Een	Ze heeft de knop 'geen mening' niet gebruikt.	Ze had de knop 'geen mening' wel gezien, maar expres niet gebruikt. "Je hebt altijd wel een mening. Soms ben ik	Ze mist concrete stellingen over de zorg.	Niet genoemd.

				definitie is genoeg geeft ze aan.		neutraal, omdat ik niet goed weet waar het dan over gaat.” Wat haar betreft mag geen mening weg.		
17 (moeder-versie)	Hij vond de stellingen duidelijk. Ook qua lay-out: “Goed dat er voor een groot lettertype is gekozen.”	Gaat soms af op de formulering van een stelling: bijvoorbeeld <i>dwingen</i> in stelling 17. Zou liever <i>stimuleren</i> hebben gezien. Kiest voor neutraal.	Enkele locaties kent hij niet en bij sommige termen is het onduidelijk wat er precies mee bedoeld wordt.	Hij zou het handig vinden als er bij de stellingen over locaties een kaartje wordt gevoegd, of extra toelichting. “Een meer informatie knopje zou wel handig zijn.”	Hij heeft alle antwoordopties gebruikt.	Geeft aan dat voor hem het verschil tussen geen mening en neutraal niet altijd even duidelijk is. Wanneer hij geen afwegingen had bij een stelling koos hij voor geen mening.	Prima.	Ontbreken in zijn versie, heeft hier geen opmerking over gemaakt.
18 (versie d)	Ze begreep de stellingen op één stelling (17) na. Ze vindt het onduidelijk wat de milieu-maatregelen inhouden.	Stelling 27 verkeerd beantwoord. Kiest de verkeerde antwoordoptie bij haar redenering.	Enkele locaties kent ze niet en bij sommige termen is het onduidelijk wat er precies mee bedoeld wordt. Ze zoekt polder Rijnenburg en welzijnswerk op in Google.	Ze zou het handig vinden als sommige stellingen van toelichting voorzien worden wat er precies mee bedoeld wordt.	Vindt 6 antwoordopties te veel. Eens, neutraal, oneens zou goed zijn voor haar.	Koos voor geen mening als ze de stelling niet begreep. Koos voor neutraal als ze de voor- en nadelen van een stelling kent, maar de afweging niet kan maken.	De onderwerpen verrasten haar niet.	Niet genoemd.
19 (versie d)	Ze begreep de stellingen.	Niet genoemd.	Enkele locaties kent ze niet en bij sommige termen is het onduidelijk wat er precies mee bedoeld wordt. Ze zou dingen die ze niet kent normaal opzoeken in Google.	Nee, maar zou het handig vinden als ze bij de stellingen kan zien welke partij het standpunt van de stelling inneemt.	Gebruikt alle antwoordopties.	Koos voor geen mening als ze niet weet waar een stelling over gaat of als ze er geen ervaring mee heeft. Koos voor neutraal als ze een issue ‘prima’ vindt.	De onderwerpen verrasten haar niet en ze vond het aantal stellingen goed over de thema’s verdeeld.	Niet genoemd.
20 (versie b)	Ze begreep lang niet alle stellingen. Dit kwam doordat	Stelling 19 leest ze verkeerd; ze voegt het woord <i>geen</i> toe. Ze kiest voor	Enkele locaties kent zij niet en bij sommige termen is het onduidelijk wat er precies mee	Ze zou het handig vinden als er toelichting bij stellingen staat over	Maakt geen gebruik van geen mening.	Heeft de geen mening knop niet gezien. Anders had ze hem wel gebruikt:	Ze had graag één of meerdere stellingen over het openbaar	Niet genoemd.

	ze sommige locaties niet kenden of woorden niet begreep.	neutraal omdat ze geen idee heeft wat industrieterrein Lage Weide is.	bedoeld wordt.	waar een locatie is of wat een woord betekent (bijvoorbeeld 'preventie' bij stelling 14). "Meer uitleg bij moeilijkere woorden. Dat je erop kan klikken en dat je dan meer te zien krijgt. Gewoon wat extra uitleg erbij."		elke keer als ze nu voor neutraal had gekozen. Ze ziet geen verschil tussen deze twee antwoordopties en van haar mag de optie neutraal weg.	vervoer in Utrecht gehad, omdat ze daar erg ontevreden over is.	
--	--	---	----------------	--	--	---	---	--

Tabel 5. Schematische weergave per participant per taak: partijen

Partijen						
Participant	Ik weet het niet/geen mening	Opmerking over het scrollen?	Toelichting gewenst?	Aanwijzing (antwoorden tellen niet mee) gelezen?	Sla over knop gezien of op geklikt?	Overige opmerking
1	Raar dat je zowel 'ik weet het niet' als 'geen mening' in kan vullen. Gebruikt ze niet.	Nee	Ja. "Jammer dat je niet op de partij kunt klikken met een korte uitleg."	Niet gezien	Nee	Is verrast dat dit scherm in beeld komt, dacht na de stellingen het resultaat te krijgen.
2	Geen gebruik gemaakt van 'ik weet het niet' en 'geen mening'.	Nee	Niet genoemd	Niet gezien	Nee	-
3	Bij Groen Links kiest ze voor neutraal: 5. Kiest voor weet ik niet als ze een partij niet kent. Niet gebruikt: geen mening.	Nee	Niet genoemd	Niet gezien	Nee	Merkt op dat PVV er niet bij staat. Zegt hier verder niks meer over.
4	Vult bij de lokale partijen die ze niet kent geen mening in. Niet gebruikt: 'ik weet het niet'.	Nee	Niet genoemd	Niet gezien	Nee	-
5	Geen gebruik gemaakt van 'ik weet het niet' en 'geen mening'.	Ja: "De getallen komen niet mee naar beneden, het is hierdoor heel diffuus wat het is."	Niet genoemd	Niet gezien	Nee	De participant is erg kritisch over de titel: "Ik kan nooit op ál deze partijen stemmen, omdat ik dan allang dood zou zijn."
6	Halverwege het invullen ziet ze 'ik weet het niet' en 'geen mening' voor het eerst.	Ja	Niet genoemd	Niet gezien	Nee	Leest de titel voor.

	Niet gebruikt: geen mening.					
7	Geen gebruik gemaakt van 'ik weet het niet' en 'geen mening', noemt deze opties ook niet.	Nee	Niet genoemd	Niet gezien	Nee	-
8	Koos voor geen mening bij lokale partijen. Geen gebruik gemaakt van ik weet het niet.	Nee	Niet genoemd	Niet gezien	Wel gezien, niet gebruikt	-
9	Geen gebruik gemaakt van 'ik weet het niet' en 'geen mening', geeft aan dat hij deze twee als hetzelfde ziet.	Ja	Mist geen toelichting ondanks dat hij lokale partijen niet kent. Geeft als reden dat hij hier sowieso niet op zal stemmen.	Wel gelezen	Nee	Leest de titel en mogelijke antwoordopties voor en begint hierna met invullen.
10	Vult bij de lokale partijen die ze niet kent ik weet het niet in. Niet gebruikt: geen mening.	Nee	Ze zou een toelichting bij de partijen fijn vinden. "Je gaat nu op de titel van de partij af."	Wel gelezen	Nee	Is verrast dat dit scherm in beeld komt, dacht na de stellingen het resultaat te krijgen. "Oh, dat was het al!" Bekijkt en noemt alle antwoordopties en begint met invullen.
11	Vult bij de lokale partijen die hij niet kent geen mening in. Niet gebruikt: ik weet het niet.	Nee	Hij zou een toelichting fijn vinden. "Ik probeerde op een logo te klikken, maar dat kan niet. Er staat dus niet waar elke partij voor staat. Dat zou wel fijn zijn, een korte samenvatting van elke partij."	Niet gelezen	Nee	-
12	Vult bij de lokale partijen die ze niet kent ik weet het niet in. "Geen idee, ik weet niet eens wat voor	Ja. "Ah wat irritant dat die bolletjes daar helemaal bovenaan staan."	Ja. "Ik zou het prettig vinden als er kort een uitleg bij zou staan. Een kern van waar een partij voor staat."	Niet gezien	Nee	-

	partijpunten ze hebben.” Niet gebruikt: geen mening					
13	Maakt geen gebruik van ‘ik weet het niet’ en ‘geen mening’. Vult 0 in bij lokale partijen.	Nee	“Veel partijen zijn onbekend, en onbekend maakt onbemind.” Geeft aan geen tijd en energie te hebben zelf alle partijprogramma’s door te spitten, noemt niet of hij toelichting mist.	Niet gezien	Nee	-
14	Vult bij de lokale partijen die ze niet kent ik weet het niet in. Niet gebruikt: geen mening	Nee	Ze geeft aan een linkje bij de partijen naar hun website handig te vinden. “De titel van Student & Starter spreekt mij aan, maar omdat ik hem niet ken kies ik voor ik weet het niet.”	Niet gezien	Wanneer ze op ga verder klikt, ziet ze de sla over knop: “Oh huh, ik zag nu pas de sla over button. Als ik die eerder had gezien had ik daar op geklikt.”	Leest de titel voor en bekijkt de antwoordopties.
15	Wanneer hij alle partijen heeft ingevuld zegt hij “Oh wacht! Ik kan natuurlijk ook invullen ik weet het niet.” Hij verandert zijn antwoorden niet, omdat hij nooit op een partij zal stemmen die hij niet kent. Niet gebruikt: ‘ik weet het niet’ en ‘geen mening’.	Nee	Hij zou van de lokale partijen wel willen zien waar ze voor staan. Dat weet hij nu niet.	Niet gezien	Nee	Hij vindt het niet per se nodig dat je een partij beoordeelt op een schaal van 1 tot 10. Hij zou het ook handig vinden als je belangrijke partijen aan kan klikken en onbelangrijke partijen niet.
16	Ziet halverwege pas ‘ik weet het niet’ en ‘geen mening’. Verandert	Ja. “Op zich is het wel duidelijk waar het midden is,	Niet genoemd	Gezien op het eind, dit had ze beter eerder kunnen	Ja, klikt hier niet op omdat ze al haar antwoorden al heeft	Leest de titel voor en begint met invullen.

	enkele eerder gegeven antwoorden in ik weet het niet.	maar toch niet helemaal. Ik merkte dat ik steeds naar boven scrolde om m'n antwoorden te checken. Het zou handig zijn als de nummers ook aan de onderkant staan."		lezen dan had ze deze vraag waarschijnlijk overgeslagen.	ingevuld.	Nagesprek: het komt waarschijnlijk door de lijn tussen 1-10 en 'ik weet het niet' en 'geen mening' dat ze de twee laatstgenoemden niet heeft gezien.
17	Gebruikt getallen van 1-10 maar ook 'ik weet het niet' en 'geen mening'.	Nee	Toelichting zou hij handig vinden, in de vorm van een aantal speerpunten onder een informatieknopje	Niet gezien	Nee	Vindt dit soort vragen meer iets voor zijn gevoel.
18	Vult bij de lokale partijen die ze niet kent ik weet het niet in. Niet gebruikt: geen mening	Nee	Niet genoemd	Niet gezien	Nee	Halverwege het invullen vraagt ze zich af of deze vraag er inhoudelijk om gaat. Ze heeft namelijk geen idee wat sommige partijen inhouden. Nagesprek: "Ik vind deze vraag echt complete nonsens. Van deze vraag snap ik echt niet wat ze er mee willen." Ze snapt het doel van deze vraag niet.
19	Gebruikt ik weet het niet als ze precies weet waar partijen voor staan. Niet gebruikt: geen mening.	Nee	Ze zou het fijn vinden als er toelichting bij de partijen staat. Bijvoorbeeld met een informatieknop.	Niet gezien	Nee	Leest de titel en reageert dat ze dit heel moeilijk vindt omdat ze niks van de politieke partijen af weet.
20	Maakt geen gebruik van ik weet het niet of geen mening.	Nee	Ze zou het handig vinden als ze van elke partij de drie belangrijkste standpunten kon zien.	Niet gezien	Nee	Ze leest de titel voor en geeft aan dat ze dit niet goed weet.

	In het nagesprek geeft ze aan deze niet gezien te hebben. Anders had ze deze wel gebruikt bij alle partijen die ze niet kent.					
--	---	--	--	--	--	--

Tabel 6. Schematische weergave per participant per taak: resultatenschermb

Resultatenschermb				
Participant	Instructie gezien?	Interpretatie		
		Stip begrepen?	Mening over de weergave (assenstelsel)	Verrast door resultaat?
1	Leest de eerste zin: "Ho! Wat gebeurt er nou? Opeens is de tekst verdwenen." Zoekt ernaar maar kan het niet terug vinden	Ja	Kent deze weergave, vindt het prima weergegeven alleen vindt ze het erg gek dat de uitleg nergens meer te vinden was	Ja, maar snapt dit omdat het om de gemeente-verkiezingen gaat.
2	Begint in zijn hoofd te lezen, vertelt dan dat hij bekijkt wat hier de bedoeling is en maakt geen opmerking over het weggaan van de instructie.	Ja	Begreep het assenstelsel, maar kan zich voorstellen dat anderen hier moeite mee hebben omdat het niet erg overzichtelijk is.	Nee, misschien komt de partij niet helemaal overeen maar de richting wel.
3	Leest de eerste zin en kijkt dan in assenstelsel. Als ze terug kijkt is de instructie weg, ze maakt hier geen opmerking over.	Ja	Duidelijk, ze heeft deze weergave al vaker gezien.	Nee. "Dus ik ben links en progressief. Ja dat klopt denk ik wel."
4	Leest de eerste zin, maakt geen opmerking over het weggaan van de instructie.	Ja	Heeft hier niks over gezegd.	Ja, "Waaaaat ik zit echt heel ver van wat ik had verwacht dat ik ging doen. Oké, grappig! Ik had ook niet verwacht dat GL nog verder zat dan PvdD.." Andere indeling partijen: "Ik had de SP veel minder dicht bij CU en D66 verwacht.. en VVD niet zo extreem ver weg."
5	Leest de instructie niet.	Ja	Hij begreep het, vond alleen de logo's niet mooi weergegeven. Die moeten groter en de namen van de partijen mogen erbij.	Ja, "Hm een beetje neutraal, een beetje niks eigenlijk."
6	Leest de instructie niet.	Ja	Onduidelijk! Ze vindt alle icoontjes te klein.	Ja, "HEH?! Ik zit gewoon heel dicht bij de CU, wat een ellende!"
7	Leest twee zinnen en dan gaat de instructie weg: "Ho kijk uit! Dit ging even te snel."	Ja	Zeer mager: Hij vindt de logo's van de partijen nogal klein, onscherp en onleesbaar.	Nee, hij had tijdens het invullen van de stellingen al door dat hij links uit zou komen.
8	Leest de zin en dan gaat de instructie weg: "Oh, zo, daar was ik wel lekker op tijd mee.."	Heeft niet laten merken dat hij de rode cirkel heeft opgemerkt. Wel	Onduidelijk: "Ik vind het een rommeltje. Ik weet niet of het echt heel duidelijk is." Percentages verwacht: "ik	Niet verrast.

		de lichtgrijze: "Dus eigenlijk zou ik nu in dit gebied zitten."	had verwacht dat er meer in percentages gewerkt zou gaan worden."	
9	Leest de eerste zin en dan gaat de instructie weg: "He, hallo! Ik was aan het lezen.. hoe ga ik nu terug?" Hij zoekt naar de instructie, maar kan hem niet vinden. Hij zegt dat hij dit erg onhandig vindt.	Nee, denkt dat de grote cirkel zijn positie is.	Uit het nagesprek blijkt dat hij de grote cirkel overbodig vindt.	Niet verrast.
10	Leest de eerste zin en kijkt dan naar het assenstelsel. Wanneer ze terug kijkt is de instructie weg: "Oh wacht even, kan ik naar die vorige, want dat ding is nu weg. Kom dat doordat ik daar op klikte of zo?" Ze gaat haar positie analyseren en op het eind klikt ze op uitslag bovenin en dan verschijnt de instructie. Moet dit 2x doen voor ze de hele uitleg heeft gelezen.	Ja	Duidelijke weergave maar gek dat de uitleg weggaat.	Verrast dat de CU erg dicht bij haar staat. Over haar positie in het algemeen is ze niet verrast.
11	Leest de instructie niet.	Ja	Duidelijk: "Ik vind het heel duidelijk. Dat is ook het leuke van Kieskompas, bij die andere krijg je vaak gewoon welke partij het beste bij jou past en met welke je de meeste overeenkomsten hebt. Bij Kieskompas kun je jezelf echt plaatsen in het spectrum."	
12	Leest de eerste helft van de eerste zin en kijkt naar het assenstelsel. Wanneer ze terug kijkt is de instructie weg: "Ho, ohh ik heb per ongeluk ergens op geklikt.. hoe ga ik terug?" Ze gaat haar positie analyseren en op het eind klikt ze op uitslag bovenin en dan verschijnt de instructie. Moet dit 2x doen voor ze de hele uitleg heeft gelezen.	Nee: "Maar ik zie helemaal geen rode cirkel, alleen een blauwe cirkel.."	Helder, behalve dat ze de rode cirkel niet had gezien.	Nee, het is een bevestiging.
13	Leest de instructie niet.	Nee, dacht dat de rode stip een logo van een partij was.	Duidelijk en prettig weergegeven.	
14	Leest de eerste zin en zegt dat dit niks nieuws is. Instructie gaat weg en ze	Ja	Duidelijke weergave, vindt het handig dat je kan zien waar een bepaalde partij	Niet verrast, het was al duidelijk dat ze links-progressief uit

	maakt hier geen opmerking over. Uit het nagesprek blijkt dat dit haar wel opviel.		zich bevindt in het assenstelsel.	wou komen.
15	Leest de instructie niet, maar merkt op dat de tekst op de plek van de instructie wegschiet. Nagesprek: "Ineens verschuift die tekst. Dat vind ik gek. Ik weet nu ook niet meer wat er stond. Laat het me dan zelf aanklikken."	Ja	Redelijk helder figuur	Ja: "Oh ik zit wel heel dicht bij de CU, dat is niet goed."
16	Leest de eerste zin en dan gaat de instructie weg: "Oh huh?"	Ja	Duidelijk	Ja, ze had verwacht iets hoger uit te komen, wat meer bij GL en S&S in de buurt.
17	Leest de instructie niet, maar merkt op dat de tekst die op de plek van de instructie staat wegschiet. Nagesprek: "Er stond iets en opeens klapte dat weg. En dat kon ik niet meer terug halen dus ik wist niet meer wat daar stond."	Nee, pas in nagesprek	Duidelijk, leest geen instructie.	Ja: "Ik schrok wel een beetje dat ik zo ver van de VVD af zit."
18	Leest de instructie niet.	Ja	Enthousiast: "Dit vind ik altijd leuk, zoiets grafisch."	Nee, "ik weet wel dat ik links maar niet super links zou zitten en ook wel progressief. Dus dat klopt wel."
19	Leest de instructie niet.	Ja	Niet heel duidelijk.	Ja, ze is niet blij met haar resultaat. Ze hangt tussen partijen in, er zit er geen een dicht bij haar in de buurt.
20	Leest de eerste zin en bekijkt haar positie in het assenstelsel. Als ze terug kijkt schiet de instructie weg. "Oh god, ik heb nog niet alles gelezen! Hoe deed ik dat?"	Ja	Erg onhandig. Ze snapt dat ze de rode stip is, maar snapt niet op welke partij ze nu moet stemmen. "Ik had het handig gevonden als er een lijstje bij stond met partijen waar je het meeste raakvlak mee hebt."	Nee, ze is niet verrast door het resultaat SP en D66. CU vindt ze wel verrassend maar weet niet goed wat de partij inhoudt.

Tabel 7. Schematische weergave per participant per taak: analysemogelijkheden thema's en positie per stelling

<u>Analysemogelijkheden</u>				
Participant	Thema's		Positie per stelling	
	Begrepen?	Handig?	Uit zichzelf gebruik van gemaakt?	Begrepen/handig?
1	Ja	Probeert wat verschillende combinaties uit maar zegt niet of ze het handig vindt.	Nee	-
2	Ja	Nee: "Het is een beetje raar dat je op basis van de vragen die je ingevuld hebt een advies krijgt en dat je dit daarna nog aan kan passen. Ik vind dat het dan geen goed beeld geeft. In het nagesprek zegt hij het volgende: "Ik krijg dan het idee dat het eigenlijk niet meer klopt."	Ja	Ja, klikt niet op vergelijk uw antwoorden.
3	Niet gebruikt	Niet genoemd	Ja	Ja, klikt niet op vergelijk uw antwoorden.
4	Ja	Ze vindt alles wel belangrijk behalve mobiliteit omdat ze geen auto meer rijdt.	Ja	Vindt deze optie 'grappig'. Ze merkt op dat ze het raar vindt dat de assen van verticaal naar horizontaal verspringen per stelling. Komt er achter dat dit ligt aan de schaal.
5	Ja	Zet vier thema's op onbelangrijk en krijgt dan een match met een partij.	Nee	-
6	Ja	Zet enkele thema's op onbelangrijk en herberekent haar positie.	Ja	Ja handig: "Partijen doen dingen met een bepaalde reden en ik voel me ook met een bepaalde reden tot hen verbonden. Dan neig ik toch daar even anders over na te denken als we verschillen."
7	Ja	Probeert zijn positie op helemaal rechts te krijgen. Speelt met deze tool.	Nee, wel gezien maar geen gebruik van gemaakt.	-
8	Ja	Hij doet hier niks mee want vindt alle thema's belangrijk.	Nee	In het nagesprek blijkt dat hij niet snapte wat hij hier kon doen. "Of ze nou bedoelen wat jij de belangrijkste stelling van een thema vindt? Of dat je er meerdere aan moet klikken?"
9	Ja	Hij doet hier niks mee want vindt alle thema's	Ja	Begrepen, vindt het onhandig dat de assen verschuiven.

		belangrijk.		<p>“Die as versprong en dat vond ik heel irritant, want het is al niet erg overzichtelijk.”</p> <p>Klikt op het vraagteken maar vindt het te veel tekst om te lezen.</p>
10	Nee	Denkt dat Kieskompas dat voor haar bepaald heeft: “Oh ik vind ze allemaal belangrijk of zo?”	Ja	Lastig maar begrepen: “Dus dan kan je per stelling zien wat mijn antwoord is en welke partijen daarbij horen.”
11	Ja	Zet 3 thema’s op onbelangrijk.	Ja	Vindt het niet handig dus klikt het snel weer weg.
12	Nee	Werd onderbroken door de pop-up vragenlijst en gaat daarna hiermee niet meer aan de slag.	Ja	Onhandig: “Nou daar word ik niet veel wijzer van..”
13	Nee	Denkt dat dit nog moet om een resultaat te krijgen.	Nee	Snapt niet wat hij hier kan doen: “Moet ik dat nu nog invullen of ben ik nu klaar?”
14	Ja	Laat alle thema’s op belangrijk staan “Dat vind ik dus lastig om te zeggen wat je belangrijk vindt ja of nee. Ik vind het allemaal belangrijk, want dat is politiek.”	Ja	Ja, snapt dit, bekijkt wat verschillen met D66. “Dit vind ik leuk om even door te kijken. Dit geeft voor mij wel een veel helderder beeld van waar de partijen zitten.”
15	Ja	Zet een aantal thema’s op onbelangrijk. Nagesprek aanbeveling: “Ik kan niet zeggen dat ik dingen niet belangrijk vind, maar ik heb wel een soort van verhouding van dingen die ik belangrijk vind. Ik zou dan liever hebben dat ik die dingen in een volgorde kan slepen.”	Ja	Nee, “Dit geeft dan weer inzicht. Dat vind ik dan wel weer handig.” Begrijpt in eerste instantie niet wat zijn antwoord is. “Dit vind ik chaos, het is wel duidelijk maar dat viel me later pas op. Ik moet alles los aanklikken en had dan liever gehad dat alle stellingen onder elkaar staan en dat ik het dan in één keer zag.”
16	Ja	Zet economie op onbelangrijk.	Ja	“Oh dan kan je nog gaan kijken waarin je verschilt.” Vindt het onhandig dat de assen verschuiven. Past nog een thema aan.
17	Ja	Zet 3 thema’s op onbelangrijk. Aanbeveling: “Ik zou het handig vinden als je positie verandert elke keer dat je op een thema klikt. Ik zou het leuk vinden om te zien wat dat met je positie doet.”	Ja	Heel kort doorgekeken, werd onderbroken door de pop-up vragenlijst.
18	Ja	Zet een aantal thema’s op onbelangrijk.	Ja	Duidelijk maar te veel werk om allemaal te doorlopen. Aanbeveling: Ze zou het fijn vinden als je van een bepaalde stelling alle antwoorden van de partijen met toelichtingen kan bekijken.

19	Nee niet gebruikt	-	Nee	<p>Tijdens het nagesprek kijkt ze hiernaar maar interpreteert ze deze mogelijkheid verkeerd: "Oh dan kies je wat je het belangrijkste vindt."</p> <p>Selecteert bij elk thema de stelling die ze het belangrijkste vindt.</p> <p>"Dat ik kon kiezen welke ik het belangrijkste vond. Dat het niet uitmaakte welk antwoord ik gaf, maar dat ik moest kijken welke stelling ik daarvoor het belangrijkste vond."</p>
20	Nee	Snapt niet wat ze hier kan doen, omdat thema's al geselecteerd zijn.	Ja	<p>Niet begrepen: selecteert bij elk thema de stelling die ze het belangrijkste vindt.</p> <p>"Ik dacht dat ik één stelling moest uit kiezen waar ik het meest mee eens was. Alleen toen had ik ff niet door dat je hier nog meerdere onderwerpen moest kiezen. Alleen dat snapte ik uiteindelijk wel, alleen toen kwam er ineens een scherm in beeld."</p>

Tabel 8. Schematische weergave per participant per taak: analysemogelijkheid vergelijk uw antwoorden

Analysemogelijkheid: vergelijk uw antwoorden		
Participant	Vergelijk uw antwoorden	
	Uit zichzelf gebruik van gemaakt?	Handig?
1	Nee	"Jammer dat ik dit zelf niet heb gezien. Dit is erg handig!"
2	Nee	Nu hij deze optie ziet vindt hij het erg jammer dat hij dit niet uit zichzelf heeft gezien. "Het nodigt mij niet uit om hier random op te klikken en het wordt ook niet uitgelegd.
3	Nee	Ze vindt het jammer dat ze dit zelf niet had gebruikt. "O ja, dit is wel interessant!"
4	Nee	Geeft in het nagesprek aan dat ze dit mist. Ziet vervolgens in eerste instantie de toelichting knop niet.
5	Ja, stadsbelang Utrecht vanwege match.	Ja, maar hij vindt het onhandig dat er geen hyperlink is naar het verkiezingsprogramma maar dat er alleen een pagina nummer bij staat (CDA stelling 1). "Dan moet je maar net al die verkiezingsprogramma's in je boekenkast hebben staan."
6	Nee	Ziet uit zichzelf niet de knop voor toelichting terwijl ze wel benieuwd was naar de argumenten van de partijen. Ze vindt het helder, kort en beknopt opgezet, dat vindt ze fijn.
7	Nee	Hij vindt dit onhandig. Hij heeft geen zin om alle partijen één voor één te moeten aanklikken. Hij wil partijen onderling met elkaar vergelijken.
8	Nee	Nu hij dit ziet vindt hij het handig, maar had uit zichzelf de toelichting niet gezien. Hij zou dit bekijken voor de partijen waar hij tussen twijfelt. Zou het graag duidelijker zien met uitleg hoe hij hier kan komen.
9	Nee	Zou geïnteresseerd zijn om het verkiezingsprogramma van D66 te lezen. "Maar dan niet via dit kliksysteem. Ik vind dit leuk voor een snelle scan, maar niet zozeer om er dieper op in te gaan." Hij vond deze tool niet overzichtelijk genoeg om door te klikken.
10	Nee	"Ah dit is wel handig ja! Maar ik denk dat ik dit heb gemist omdat ik die uitleg heb gemist van te voren." Ze zou het fijn vinden als je partijen onderling kan vergelijken: "Heb je ook een scherm waar alle partijen op een rijtje staan?" > "Wat leuk is: is dat je kan kiezen. Ik wil een vergelijking tussen S&S, SP, D66 en CU en dan wil ik van die 4 partijen van elke stelling zien wat ze zeggen.
11	Nee	Klikt in het nagesprek op het logo van de VVD, vindt het handig dat hij toelichtingen kan lezen. "Ik zou ook wel een vergelijking willen dat je twee of meerdere partijen aan kan vinken en dat je dan kan zien wat de verschillende redenties zijn."
12	Nee	"Het is fijn om af en toe wat extra uitleg te krijgen, dat hoeft niet eens van een partij te zijn maar mag ook algemeen."
13	Ja	"Oh kijk, je kan ook op toelichting klikken. Dat vind ik wel erg handig!" Tip: Het zou handig zijn als je ook andere partijen kan selecteren om te vergelijken.
14	Nee	"Oh joh, oké. Dit had ik helemaal niet gezien, toelichting ook niet. Dat vind ik dus helemaal niet handig aangegeven." Ze vindt het achteraf wel handig.
15	Nee	Vindt het handig als hij meerdere partijen met elkaar kan vergelijken. "Dit is wel handig maar ik word op geen enkele manier getriggerd om erop te klikken." Vindt toelichting en toelichting van het verkiezingsprogramma dubbelop. Eén toelichting is genoeg.
16	Nee	"Oh dit is wel fijn, dat had ik wel duidelijker willen weten want dan had ik dat ook even gelezen."

		Zou het handig vinden als ze meerdere partijen kan vergelijken qua toelichtingen. "Dat je er een paar kan kiezen en dat je onder een bepaalde stelling dan verschillende toelichtingen ziet staan."
17	Nee	Zou het handig vinden als hij na het lezen van toelichtingen zijn antwoorden nog zou kunnen veranderen. Vindt toelichting en toelichting van het verkiezingsprogramma dubbelop. Eén toelichting is genoeg.
18	Ja	Leest ook toelichtingen van GL.
19	Nee	Lijkt haar onhandig: "ik denk dat het dan een rotzooitje wordt, ik denk dat het beter in een los stukje kan staan wat bijvoorbeeld de SP doet." Wil graag van elke partij een samenvatting lezen en dit al bij de stellingen zien.
20	Nee	Achteraf lijkt het haar handig dat ze toelichtingen kan bekijken, maar mist een uitleg hoe ze dit kan bekijken.

Bijlage 6 | USB-stick met alle opnames

Participant	Duur opname
1	00:34:55
2	00:34:53
3	00:31:56
4	00:23:37
5	00:28:39
6	00:46:03
7	00:43:55
8	00:27:04
9	01:05:18
10	00:46:34
11	00:38:22
12	00:41:14
13	00:38:33
14	00:38:39
15	00:41:44
16	00:38:10
17	00:43:05
18	00:50:32
19	00:34:24
20	00:31:30